
Tia Șerbănescu
MUNTELE DE PIETATE
-roman-
CARTEA ROMÂNEASCĂ

CR

TIA ŞERBĂNESCU
MUNTELE DE PIETATE

Ro
m
an

5-VIII 1985

198
3

Editura Cartea Românească
Coperta de *C. Mafíeiu*

1. UN OFTAT STRIDENT

În prima tinerețe ne gîndim foarte des la moarte. Cu trecerea

timpului însă gîndul nostru se îndreaptă din ce în ce mai des spre

bătrânețe. Iar eu îmi știu, îmi presimt cu precizie bătrînețea... O

cunosc. Anonimatul binefăcător care mi-a apărat existența

scutind-o de multe lucruri nefireşti îşi va desface din ce în ce mai

amplu copertile (şi ar trebui să specific că tot ce-mi place îmbracă în

mintea mea, aproape involuntar, forma unei cărți) ca o carte prost

încleiată, pînă cînd toate colile se vor desprinde, una cîte una,

acoperind golul profund
al inimii de care vorbea
— demult — în numele

meu, presupun, un poet.

Da, pe măsură ce se adună anii ne obişnuim cu gîndul morţii, dar ne

speriem de propria noastră bătrînețe şi, derutați, ne grăbim din

toate puterile spre ea...
îmi cunosc bătrînețea :
am văzut-o de cîteva

ori. Cu trecerea timpului se vor ști din ce în ce mai Puține

lucruri despre această femeie bătrînă ale cărei obsesii le port în mine,

aşa cum port, unele peste altele, într-un mod de-a dreptul

agasant, mai multe inele chinezeşti, cu email albastru, toate

îngrămădite pe inelarul drept, care nu mai poate fi folosit la nimic

din această pricină. Ceea ce mă miră întrucâtva e faptul că în

tinerețe n-am avut niciodată aplecare spre bijuterii și nici

verigheta n-am purtat-o decît în primii cinci ani. Dealtfel nu e singura

Să-i citez, ca pe nişte martori la tribunal : o sticlă de

lapte golită întotdeauna
pe jumătate — pentru
că după ce beau două

pahare îmi trece cheful
să țin regim ; un
lampadar mov. defect,

care are o importanță cu totul deosebită... Nici cînd funcționa,

împrăştiind în jur o lumină care transforma camera într-un fel de

legumă dată în pîrg,
nu-şi justifica existenţa
mai pregnant ca acum.

În jurul lui, şi numai în acest loc, îmi depozitez de cîțiva ani mucurile

de țigară... La orice oră
ți-ai întoarce privirea
înspre acest colț este

imposibil să nu obții imaginea, vag desuetă, miniaturală desigur,

dar reconfortantă, a unui pui firav de nuc la umbra căruia, după o

ploaie rece şi statornică, au răsărit ciuperci minuscule —

Sau poate că e vorba de nesiguranță. Generațiile noi au un

alt unghi de a vedea lucrurile, mai laic întrueîtva. Zilele astea

gazeta de perete din hol, întreținută de cîteva cocoane

singuratice — care posedă, fiecare din ele, cîte un cățel de rasă

pentru care nutresc o pasiune paroxistică — afişa un desen uriaş,

compus din două portrete în cărbune, ambele reunite prin

nişte ghirlande complicate şi colorate cît mai variat. Sub ele

era pusă urarea „La mulți ani !" — fiecare literă în altă culoare.

Portretele îi reprezintă pe preşedinte şi pe Mihai Eminescu, ambii

născuți în ianuarie. Iată o alăturare la care nu m-aş fi gîndit

niciodată, deşi cred că
asemenea „conexiuni"
abile s-au mai făcut în

surprinzător de mult fie capacitatea noastră de a visa, fie

nevoia de surpriză. Nici varianta perechii de soți

ramoliți și cumsecade, veghind fiecare din ei la

respectarea
tratamentului
celuilalt, făcînd

deplasări în stațiuni
balneare ale căror
proprietăți au fost cî

Mărite îndelung un an întreg şi sîcîind lumea din jur cu

apelative ridicole (Moțule, unde ai pus tu, dragă,

fenilbutazona ?), cu evocarea pilduitoarei vieți de familie pe

care au dus-o (eu şi
ou moşul meu nu ne-
am jignit niciodată)

sau a succeselor repurtate cîndva (Puiu a fost director

în minister) de fiecare membru al familiei (fata e

necesar adevăratei singurătăți. Dacă, din întâmplare, arn vorbi

acum la telefon, e sigur că nici nu i-aş recunoaşte vocea; auzul

mi-a slăbit atât de mult," mai ales la urechea dreaptă, încît

spre a nu mi se observa defectul sînt silită întotdeauna să execut

un soi de dans abil în jurul interlocutorilor spre a mă afla cu

partea stingă înspre ei cînd mi se adresează. Dealtfel organismul

meu atrofiat nu mai este apt să susțină conversații adevărate

şi nici să poarte altfel de sentimente decît minore şi unilaterale.

Mă las înduioşată de fotografii vechi şi mă destind completînld

formulare pentru diferite concursuri publicate în reviste.

Decupez taloanele de participare şi, indiferent de tema

Uneori trimit şi la televiziune scrisori conținînd propuneri de

îmbunătățire, unele hazardate, altele utopice, ale unor

emisiuni care-mi sînt indiferente şi pe care nici nu le prea

urmăresc. Ei îmi răspund cu regularitate, dar cam

cu aceleaşi formulări. îmi vine să-i învăţ cum să-mi răspundă. Am şi

făcut cîteva variante de răspunsuri, mai drastice deoît ale lor,

dar mai elegant exprimate şi infinit mai sincere. Dar cine mai

are timp de aşa .ceva ?
Cînd eram mai tînără,
procedam la fel spre a

scăpa de pisălogi. Totuşi, cînd eşti bătrin îți spui că ai dreptul să

terorizezi un pic lumea înainte de a o părăsi. Poşitărița mă priveşte

puțin mirată cînd se întâmplă să-mi înmîneze personal

Popescu ! Am încercat să-i schimb reacția, spunîndu-i că sînt

chiar doamna Popescu, dar are în această privință un

ciudat aer de neîncredere). I-am mulțumit poștăriței

pentru complimente — simțind, şi ştiind din experiență, că în

asemenea cazuri lămuririle sînt inutile — şi abia atunci m-a

privit cu suspiciune, făcîndu-mi Plăcuta surpriză a unei reacții

normale. Oricum, m-am hotărît s-o evit, reducînd întâlnirile

noastre exclusiv la zilele de pensie cînd îi las cinci lei bacşiş.

Ştiu că are trei copii şi că a părăsit-o bărbatul. Dacă nu

cumva... în definitiv
aş putea să-i spun
ceva drăguţ, de pildă

că am văzut-o în parc
cu cei trei copii care
xni-au plăcut foarte

E un lucru care nu mă miră şi-l accept cu seninătate, mi se pare

chiar drept, pentru că şi soţul meu îşi antipatiza violent soacra. Calvarul

acela trebuia plătit şi, cum eu sînt singura bună platnică (după

cum îmi spunea şi la serviciu preşedintele de CAR vorbind însă ca

despre altcineva : tovarăşa e cea mai bună platnică. Avea aerul că

• mă ajută în felul acesta să mă cunosc mai bine.) din familia

mea, am luat asupra mea şi lichidarea acestei datorii. Dealtfel

şi eu am oarecare repulsie față de nora mea pentru că vorbește

cu dispreț desptre literatură. în acest sens ea se înțelege bine cu

soțul meu (îi zic în continuare așa pentru că nu ne-am socotit

despărțiți niciodată, ci doar separați „provizoriu") şi relațiile

Am auzit însă că şi-ia cumpărat un cîine de rasă ; fiică-mea mi-a

dat această veste la telefon, cu multe menajamente, ştiind că

toată viața m-am pronunțat împotriva acestor ornamente, dar

la economia mea de mijloace de expresie mi s-a părut un lux să mă

indignez. „Un motiv în plus ca să vin cît mai rar pe la voi" i-arn spus

şi acum mă întreb dacă nu de asta l-or fi cumpărat.

Am înțeles că e cadoul pe care soțul meu l-a făcut nepoatei

sale în scopul de a-i dezvolta simțul de responsabilitate.

Oricum, e un gest surprinzător pentru Angelică.

Pe soțul meu îl cheamă Angelo. Soacră-mea a fost influențată

la vremea respectivă de piesa *Angelo, tiranul Padovei.* întotdeauna

am considerat acel moment de inspirație al său ca fiind

încununarea noțiunii de umor. Ca să i-l verific, îi spuneam uneori fiului

ei Mefistofeles, şi asta numai pentru plăcerea de a urmări precizia cu

care îi apărea pe frunte, între sprîncene, o pată roşie, violentă, de forma

unei flori bătute — semn întotdeauna de mare enervare. Deşi

Angelo nu era pe de-a-ntregul nici înger şi nici demon, ca orice

personaj care se respectă, alterna (fără a le combina vreodată)

aceste două coordonate într-un mod destul de echilibrat. O mică

rămășiță de romantism slav, urme ale unor lecturi exaltate din

Cînd mă vizitează, întotdeauna pe neanunțate, căci şi-a

menţinut intactă şi proaspătă oroarea de telefon, îmi face

surpriza care la debutul
ed ar fi putut să-mi
devină fatală în caz că

aş fi suferit de inimă, de a apărea cu două taxiuri de aceeaşi

culoare (am remarcat că preferă culorile roşu şi negru, culorile lui

Stendhal). în primul îşi instalează pălăria, bastonul şi florile sau

prăjiturile care-mi sînt destinate, iar în al doilea propria sa per-

soană. Ori de cîte ori îl privesc plătind aceste ambarcațiuni (observ în

timpul acesta şi diferitele nuanțe ale mirării pe fețele celor

doi şoferi), remarc cu plăcere silueta extrem de masculină a

bărbatului meu. Există o fracțiune de secundă în care simțul meu de

Aşa cum cei care scriu mărturisind adesea că singurul lucru

cu adevărat important este plăcerea de a scrie eliberîndu-se de o

obsesie chinuitoare se bucură totuşi sincer atunci cînd primesc bani

pentru scrisul lor, găsesc în plata simbolică a impulsurilor

mele aceeaşi plăcere suplimentară, facultativă, ca şi a lor,

plăcere care are darul de-a o consolida pe prima şi de a-i adăuga

încă o justificare, încă
un rost — mult mai pe
înțelesul lumii („cum de

ce scrie ? pentru bani.").
Asta asigură „obligația" atît de necesară

fiecăruia dintre noi de a continua să-şi exploreze plăcerile... însă în

privința plăcerilor mele nu-mi prea vine să fac lumină. Mă întreb

uneori : cînd am devenit
cu adevărat bătrînă ?
Cînd m-a numit pentru

Din uşa liftului care se deschide acum, domnul Petrică,

profesorul de franceză al băiatului vecinei mele, exclamă ca de

obicei : *une fausse alarme, madame ! Qu'est-ce que vous faites*

? *Bonjour...* Zice foarte des chestia asta cu alarma falsă .pe care

nu-mi rămîne decît s-o consider o aluzie meteorologică la care

vecina mea răspunde timorată : „cartofi prăjiți, domnu' profesor,

poftiți". Domnul Petrică, ignorînd faptul că lecțiile se adresează

fiului şi nu mamei, continuă să converseze în franceză, aducând în

discuție — atîta cît pot să aud — diferite evenimente

internaționale
realmente dramatice;

în acest dialog bilingv femeia opune cu tenacitate o rezistență

surdă, căci e mereu preocupată de alte lucruri decît domnul

Petrică şi, .în momentul de faţă, în chip deosebit, de situaţia

liftului care „oscilează" îngrozitor. Drept care, pornind de la alegerile

prezidențiale din S.U.A.
care după cum se aude
vor produce o surpriză

de proporții, dând cîştig de cauză unui individ, şi aici domnul Petrică

citează expresia unui comentator, „incapabil să meargă şi să mestece

gumă în acelaşi timp", discuţia începe şi ea să oscileze. Ah,

„nenorocita de eu" vorba lui Anton Pann... .mi-a înțepenit

iarăşi mîna stângă —
figură care se repetă la
orice „fausse alarme" a

vremii şi asta de când am avut-o în ghips. Oricum, bine că nu e

Ca această zi de decembrie regăsită intactă pe o foaie de

hîrtie ruptă dintr-un notes adus din străinătate, judecind

după calitate: „Trec
țigăncile pe stradă / și-
ntre ele e-un loc pur /

trec țigăncile simțind /
că-ntr-o zi o să te fur. /
Ochii lor mai iuți ica

şişul / mâna dreaptă-
acum mi-o taie / Doar
absența ei să poată / să

te-ncuie- ntr-o odaie. /
Trec țigăncile •— ca
noaptea, / spun cuvinte

pe şoptite / şi-un oftat
¡strident îmi scoate /
ochii, ochii din orbite. /

Doar absența lor să poată / să te vadă toată, toată ?..." Ce fel de

decembrie o fi fost ? în ce an ? Era, presupun, în preajma

sărbătorilor ; îmi amintesc că am găsit plicul într-un buchet de

¡crizanteme neobişnuit de mari, aduse, ca într-un roman pe care-mi

Acum, în blocul în care stau şi care cuprinde numai

garsoniere, zgomotele sînt mult mai diverse. E destinat, aproape în

mod fatal, singuraticilor şi familiilor reduse. Aceste familii sînt de

un soi mai special, alcătuite din cupluri hazardate : o mamă sau

un tată în vîrstă împreună cu o fiică sau un fiu, divorțat, văduv

sau celibatar ; soți bătrîni fără copii ; o pereche de frați ; copii

majori proveniți din căsătorii anterioare pe care noua familie i-a

exilat aici ; burlaci convinşi ; femei divorţate, avînd de

crescut unul sau doi copii mici etc. — indivizi foarte diferiți

între ei, a căror singură asemănare .constă în fanatismul cu care se

dedică unor cauze pierdute. Ori de câte ori vreunul din noi

Aceste pasiuni îşi dovedesc utilitatea numai în măsura în

care se adaugă unei funcții politice. De aceea pentru alegerea

unui secretar al unei organizații de bază obișnuite sau .pentru

obținerea unui banal post de conducere se cheîtuie tot atita

abilitate şi seriozitate ca pentru alegerea unui preşedinte. E interesant

să observi schimbarea unui om care a reuşit să obţină o astfel de

funcție (dar şi schimbarea celor din jurul lui). Zelul în

rostirea cît mai convinsă a tuturor lozincilor este întrecut

poate doar de cel al consolidării propriei poziții. Se grăbește să-și

schimbe apartamentul,
să-şi schimbe maşina,
să-şi mărească salariul

(o gradație în plus, sau
o treaptă superioară,
pentru că ea rămîne şi

Discutînd azi, la coadă la ziare, cu un profesor de literatură

pensionar, care-mi spunea că există o frază în *Doamna Bovary*

pentru care Flaubert a încercat optsprezece variante, am făcut

legătura, un pic super-l stițioasă, cu bilețelele de sfîntul Anton (în

discuţie fusese citat şi travaliul îndelungat la *Ispitirea sfîntului*

Anton) pe care le găsesc uneori în cutia poştală şi care-mi pretind să

copiez de zece ori textul respectiv şi să-l expediez unui număr de

zece persoane cărora le revine, mai departe, această sarcină. încît

mă întreb : ce frază de pe lumea asta mai merită copiată de

optsprezece ori sau de zece ori ? Ce ar trebui să conțină ea ?

Să fie o frază solidă ca o casă de munte, cu fundație adîncă de

cîțiva metri (sau, mai bine, de mărimea unui stat de om) peste care

să crească, ca o altă fundație, un brîu gros, din cuburi mari de

piatră, de înălțimea unui alt stat de om (sau unui om de stat)

deasupra căruia să se înalțe un șir prolix de camere înconjurate de

terase deschise, şir încoronat la rândul său de un etaj prevăzut cu

obloane la ferestre, de o culoare închisă şi care să poarte un acoperiş,

îngust şi ascuțit, din şipci... O frază care să semene cu o adevărată

genealogie — puțin plicticoasă, dar avînd partea ei obligatorie de

surprize şi revelaţii. Dar nu asemenea fraze ne .seduc pe noi. Dintr-

o teamă inexplicabilă „copiem" textele stupide pe care nu ştim cine şi

de ce ni le adresează şi le transmitem mai departe bucuroşi că nu

s în tem singurii supuşi la această corvoadă. Dealtfel, cred că -există

oameni predestinați să fie robii unor banalități cărora le asigură, cu o

fervoare deplasată şi ilogică, o longevitate egalată doar de aceea a

formulelor celebre, rostite de guri legendare, în

împrejurări capitale pentru omenire. Am o vecină fascinantă din

acest punct de ved.ere,
care nu citeşte, de cînd
o ştiu. decît o singură

carte, „Codul manierelor elegante", pe care o ştie în bună

măsură pe dinafară. Din cauza obedienței sale totale față de

textul respectiv, dialogul cu ea se desfăşoară destul de

anevoios întrucît se străduieşte să folosească în proporție

de sută la sută frazele prin care sînt exemplificate în carte

situațiile descrise. în timpul discuției stă pur şi simplu la pîndă,

vînînd orice posibilitate
de a provoca secvențe
identice cu cele citite

spre a putea desfăşura, cu cea mai sigură acoperire, dialogul

indicat în carte. Cum n-are destulă imaginație să execute variații pe

tema respectivă (dacă nu cumva-şi refuză orice contribuţie

personală din lipsă de încredere) efortul ei bolnăvicios de a se

încadra disciplinată în termenii descrişi îmi sugerează trăinicia

diabolică a unui obiect de prost gust, perpetuat din generație în

generație, prin decizia unui testament in-atacabil întocmit cîndva

de un strămoş bizar.
Probabil că mai greu e
nu să ai inteligenţă, nu

să ai cultură şi nu să ai talent — mai greu e să ai o doză de firesc...

Tot un strămoş bizar părea că pune la cale, în acea perioadă,

şi întîlnirile noastre, ale celor Trei Fireşti, cum ne plăcea să ne

intitulăm. Toamna târziu, alcătuind un grup ce trebuie privit cu

înțelegere, ocoleam grădinile aglomerate, restaurantele arhipline

şi murdare din jurul centrului pentru a prefera bufetele

părăsite dinspre centura orașului care dimineața erau mai

totdeauna pustii. Pe drum, izbind castanele cu piciorul, călcând

frunzele veştede şi muşchiul fraged care le înconjura, crescut pe

marginea dalelor de piatră ca un tiv, ne studiam pe gînduri. Cu

trecerea anilor deveniserăm mai cocheți. El, bărbatul

grupului nostru (care pe vremea liceului ne ducea servietele pe

rînd) deşi se îngrăşase mult şi încărunţise, deşi se ridase atît de tare că

ne temeam să-l facem
să rîdă căci atunci fața
lui uzată desfăcîndu-se

într-o succesiune de cioburi de piele ne arăta deodată un străin,

păstra neatinsă o anume vocație a toleranței față de sexul

slab şi, atît în pofida căii şi în virtutea acestei vocaţii, servitutea

elegantă cu care ne înconjura conferea, acestor întîlniri timbrul

unor reciclări sentimentale. Abia la sfîrşitul acestor şedinţe,

încălziți de mîncare (întotdeauna căutam pește) și de vin,

ajungeam să ne recunoaştem în fine şi sufletele, în timp ce, pe

drum, agățate de pardesiul lui elegant, priveam pe sub borul

pălăriei spre a regăsi privirea încurajatoare de care aveam nevoie,

îndrăzneam să fredonăm, suspectându-ne reciproc cuvintele :

„mai sîntem încă tineri, mai sîntem încă în viață" şi ne dădeam

seama (revelația asta sosea odată cu troleibuzul) că şirul

acestor iluzii ne obosise
— era ca şi cum am fi

stat ore în şir cu ochii în soare...

2. UN SENTIMENT OARECARE

Cînd ultimele două săptămîni de convalescență se sfîrșiră

şi căpătă permisiunea să iasă din casă, Eva făcu o plimbare pînă în

centru. Voia să vadă ce paltoane intraseră în magazine. Răzgîndindu-

se brusc, o luă peste cîmp. Aerul tare, curat, răscolea firele verzi

rămase cu stropi de rouă strălucitori în vîrfurile subțiri. Precum

o femeie care se trezeşte
dimineaţa cu lacrimi la
colţul ochilor fără să ştie

că a plîns în somn,
cîmpul presărat cu ciori
care săltau din loc în loc

răscolind gunoaiele respira adine prin gropi deschise ca nişte

caverne — răni proaspete făcute cu puțin timp înainte de

cazmalele ce încercaseră, inutil, să degajeze gurile de canal.

Respira adine sub tufele cărunte de lovănțieă, sub gunoaiele joviale

Bura încetişor cînd coborî din autobuz şi, fără umbrelă, cu părul

gol, puțin afînat și din pricina asta mai greu — aproape că simțea

cum şuviţele se adună
în mănunchiuri groase
care se leagănă la

fiecare pas — Eva primea picăturile drept în față, ca o provocare.

Răspundea fără să vrea acestei provocări discrete încetinind

pasul, întîrziind cu privirea peste tot, scotocind parcă fiecare

raft, observînd mirată
un gard de piatră
sculptat şi înconjurat

cu multă verdeață, pe
care nu-l știa, o firmă
nouă, un etaj adăugat

între timp, un restaurant elegant construit pe locul

unde, înainte de cutremur, fusese o bombonerie.

Lunile de boală care o aruncaseră pe nesimțite într-o altă

lume, o lume care eliminase toate aceste nimicuri, strînseserâ

totuşi, pe ascuns, ca pe nişte economii, toate aceste mărunte dovezi

că te poţi bucura de orice (chiar şi de fleacuri). Simțea la

fiecare pas complicitatea lor, aşa cum corijenţii şi

repetenții se înțelegeau între ei spontan de la prima

întâlnire. Un trecător pe care-l privea întorcea deodată capul

şi, întîlnindu-i privirea, sau prefăcîndu-se că a

întîlnit-o, dispărea, luînd-o pentru totdeauna cu el. Un

student bărbos, îmbrăcat subțire şi neglijent, îşi ferea

privirea în spatele unei reviste — aştepta, aştepta, aştepta (peste

Sărați, amari, puțin îi păsa — voise să încerce gustul acela,

pereții întregi, toată sarea pămîntului. Ascensorul continuase

să coboare încet, clopoțind ca o diligentă şi prin ochiurile de

geam sparte pătrundea
un miros jilav, dar pur,
de sanatoriu de pe alt

tărîm. Sprijinită de o sfoară groasă ce atîrna din tavanul de fier, Eva

se legăna uşor dintr-o parte în alta, înfiorată de perspectiva acestei

lente alunecări în adînc unde totul părea atît de solid şi de grav. Luase

cu ea un cristal cenuşiu, translucid, şlefuit ca o oglindă căreia-i

încredințezi o clipă chipul în schimbul dezvăluirii unui mister.

îl dăruise mai tîrziu laboratorului şcolii. Acum încerca să-şi dea

seama dacă nu cumva amintirea fusese convocată pentru a

Rezemate de bara unui chioşc de ziare şi reviste care era închis,

două femei tinere, care
ştiau că sînt frumoase,
discutau destul de tare.

Eva prinse cuvintele : „blonzii, dragă, ăştia... sînt atît de

meticuloşi..." Le auzi rîzînd. Printre picăturile rare şi mici,

ca nişte gheme, apăru, haşurată, faţada acelei case vechi în dreptul

căreia se oprea adeseori înduioşată, imaginîndu-şi că locuise acolo

cîndva ; ar fi putut s-o descrie fără nici o ezitare. Pe balustrada

aceea, lustruită de mîinile atîtor generații, mi-am ținut şi eu mîna,

coborînd scările grăbită şi confuză, pierzînd noțiunea timpului (cum

zicea în cancelarie profesorul de istorie despre istroromâni şi

căruia directoarea, mustrîndu-l, îi spunea uneori : Dumneavoastră

Şi-i imagina încă — şi era singura imagine globală în legătură cu

ei, ca o fotografie de grup la absolvirea unui curs comun, prinşi la

întâmplare într-o pînză subțire de păianjen, devorați încet de acest

impuls trecător, mărturisit o singură dată şi printre fisurile

căruia curgea acum în voia ei ploaia. Ploaia celor douăsprezece mii

patru sute zece zile trăite pînă acum. Se aştepta să fie mai

multe, după socoteala complicată pe care o făcuse. Dar nu, pentru

că trec repede par multe, înşelîndu-te de două ori ; abia poţi

aduna, după o viață întreagă, douăzeci de mii de zile... Ce sărăcie,

gîndi, ce retribuție mică ! O femeie în vîrstă, în stația de autobuz (unde

te întîlneşti cu cine vrei şi cine nu vrei. Aici se fac acum şuetele, numai

„Te-aş cumpăra, iubire, de-ai fi de cumpărat / şi de-ar fi

iarna prețul, m-aş pune pe iernat. / Troiene lungi s-aştearnă **Pe**

cîmpuri lungi tirade... /
Şi să trăim o iarnă

vînzînd doar sticle goale..."

Snioala topită la marginea trotuarului înghețase puțin şi

cristalele negre păreau
că rînjesc strălucitoare
şi risipite ca nişte

mărgele pe care se ferise să le atingă simțindu-le deodată

prețioase — ca și cum ar fi făcut parte din ceea ce o obseda. Se

simțea ca mușcată de
un cîine — drept de
inimă; împărțise în

ultima vreme doar
săruturi care păreau
rupte dintr-un sărut

adevărat. Şi-i era dor întruna. Nu mai stia de cine, nu mai ştia de ce.

Doar dor şi atât." Fără ţigări, fără ajutoare, fără să ştie nimic

altceva decît că trăiesc
separat în acelaşi oraş
în care acum plouă. O

necunoscută o opri o clipă : Sînteți soră cu Anca Neculce ?

— Tu... murmură Eva deodată întinzînd mâna, mîngîind ploaia

ca şi cum ar fi fost un
chip omenesc. Tu — e
ca şi cum aş privi acum

şi viaţa şi dragostea drept în faţă. Mîna se lăsă moale în jos, o privi

ea însăşi mirată să constate ce goală şi ce rece e. Departe,, dincolo

de zidurile cenuşii, se zăreau ferestrele spitalului. Aruncă o

privire într-acolo — ca
şi cum ar fi tras cu
arcul. Simțea cum se

scurge din ea ceva trainic în toate direcțiile. Ştia însă că

seara totul avea să se întoarcă înapoi pentru a o sufoca. „Pe strada

asta-n- gustă, străjuită
de tei / pe la amiază
trec numai oameni

frumoşi / ai crede că
bate-un ceas nevăzut
printre crengi / care

scoate perfecțiunea pe străzi. / Se merge-n- cet, precum caii-n paradă, /'

Mergea cu paşi uşori în spatele unui bărbat care se opri deodată,

aşteptă, apoi o lăsă să treacă înainte. Nevoia de securitate, gîndi Eva

mutîndu-şi sacoşa în cealaltă mînă ; frica. Dacă cineva merge

leneş în spatele nostru
ni se pare că se preface
şi că în clipa următoare

ne va lovi în cap. Întorcînd capul îl văzu traversînd, apoi

deodată, cuprins de cine ştie ce îndoială, se apucase să-şi verifice

portofelul şi actele drept în mijlocul bulevardului, insensibil

la înjurăturile şoferilor siliţi la viraje neprevăzute. Găsise ce

căuta, își vîrîse portofelul la loc cu un zîmbet senin și-și

continuase grijuliu drumul, strecurîndu-se printre maşini. Pe faţa

lui ai fi putut descifra, la nevoie, o frază de genul : ce uşor se pot

O femeie în vîrstă povățuia o tînără cu care probabil se

înrudea: „ce stai toată ziua în casă ? Ia şi tu o carte, du-te în parc, stai

pe-o bancă şi fă-te că citeşti..." Un licean fluierînd o melodie la

modă țipă spre o fată,
peste capul celor din

stație : e și ăsta un mod
de comunicare, nu ?

Şi fata rîse. îmi place toamna, gîndi — fiecare frunză palidă mi

se pane fruntea cuiva.
O femeie gravidă,
obosită, dar mîndră,

căra deasupra burții imense un pachet voluminos. Efectul de a

se ține dreaptă îi dădea
o victorioasă satisfacție.
O mașină frînă chiar

lîngă trotuar şi Paul scoase capul afară :

— Unde te duci ? La slujbă ?

Era stingherit oare ? Eva își împinse bărbia înainte.

— Mai sînt în concediu, îl informă,

deşi Paul ştia şi singur asta.

— Unde să te las ?

— Undeva, în
drum... Deşi...

Paul deschise portiera. Eva se privi pe furiş în oglindă.

— Obosită ?

— Pic de somn întruna de la o vreme.

Ai idee ce poate să fie ?
în asemenea situații,
chiar dacă n-avea, Paul

se străduia să găsească una. Şi o găsi foarte repede, ai fi zis c-o avea

lîngă schimbătorul de viteze.

— Astenia generală, spuse el ca şi cum ar fi spus

„adunarea generală" şi chiar adăugă : obligatorie, aş zice.

— îmi vine să adorm şi acum.

— Acum ? Paul rîse. Parc-ai fi Cezarie. Adoarme şi în camion,

pe drum forestier... Se
pocnește cu capul de

toți pereții, dar nu se trezește.

Eva habar n-avea cine era Cezarie, stătu la îndoială dacă e cazul

să-şi manifeste sau nu curiozitatea, dar renunță imediat.

— Dacă mă laşi aici, e foarte bine.

— Ce face Matei ? întrebă el fără să-i deschidă.

— Se agită ; îți mulțumesc.

— Pa, am o ședință.

Ar fi trebuit oare să-l invite la ei ? îl invită Matei, oricum. Avea

senzaţia că este privită.
Uluită, se învîrti în loc.
Nu era nimeni, cu toate

acestea se simțea privită în continuare. Acum, cel puțin, ştia de

ce zâmbise Paul. Probabil că avea un ochi făcut şi unul

nefăcut, ca Stela, îşi aminti de obiceiul ei de a privi nu în ochii celui

cu care vorbea, ci în părul lui. Aveai impresia că încearcă să-

ți numere firele sau că în capul tău dibuise ceva suspect care

răsărise deasupra şi tu habar n-aveai. Cînd avea ochii „făcuţi",

privirea ei căpăta o intensitate metalică, persuasivă. Chiar

spunea: pînă nu încerci asta, nu ştii nimic despre tine. Eva nu

înțelegea niciodată la ce se referă.

Dimineaţa, clin autobuz, Eva văzuse ieşind din curtea

spitalului Dacia verde a
lui Grigore, îl văzuse —
îl ghicise mai degrabă

— şi pe el, îmbrăcat în tunica albă, semn că pleca pentru scurt timp,

vorbind cu portarul în timp ce-i deschidea grilajul. Rătăcind la

întâmplare, se trezise pe Cazzavilan, unde, parcată cu botul într-un

arțar, aștepta
răbdătoare, ca o femeie,
binecunoscuta mașină

verde. Aruncă o privire
casei în care se afla el,
pe treptele de la intrare

(poarta rămăsese deschisă) un băiețel murdar se juca cu o

pisică, iar cîțiva pași mai încolo se desfășura nunta lui Beni. Tineri

mulți, unii în pulovere sau canadiane de schi („așa ai venit tu, bă, la

nuntă ?"), cu flori în mîini, aşteptau în faţa consiliului popular,

închise ochii, își aminti mirosul încins al frunzei de nuc vara,

în august, şi simţi imediat deasupra capului umbra

răcoroasă şi sterilă a verii trecute, cînd făcea tot felul de experienţe

care de care mai infantile. Cînd îşi spăla părul încerca să se lase

acoperită aproape în întregime de apă. pînă cînd îi intra 'şamponul

în nas, iar şuviţa de apă curată care se scurgea tot timpul pe

ceafă despicînd părul în două parcele, paralele şi lungi, ca brazdele de

ceapă verde, o făcea să se simtă o tînără campioană australiană

de înot care tocmai doborîse, unul după altul, trei recorduri

(recorduri care-i apar-
ţinuseră tot ei, fireşte).
Se şi tunsese puţin din

această pricină. Olimpiada aia îi epuizase pe toți,

După primul refuz, se pieptănase îndelung pînă cînd i se încărease

părul cu electricitate şi
începuse să scrîşnească.
Lîngă ea, un cuplu de

nuntaşi se grăbea sub o umbrelă care părea că-i ține în loc. „Jeni,

spunea el, la cît fumezi tu, nu se merită să fumezi țigări proaste."

Se aflau, presupuse ea, la a doua căsnicie, fiecare din ei. îi

identifica uşor, dar n-ar fi putut explica cum. în prima căsnicie ne

simţim mai toţi frustraţi şi, de obicei, rămînem la ea. Ar

trebui totuşi să ştii cînd să începi s-o consideri ca fiind a doua...

în vitrina magazinului de electrocasnice cîteva

televizoare mergeau, fiecare pe alt program. Unul prezenta un

reportaj filmat într-o țară din Africa, celălalt muzică populară cu un

cântăreț care plăcea datorită unei voci nefiresc de subțiri. O

mulțime de trecători se opriră din drum să-l asculte. E ciudat că le

place uneori exact ceea ce ar trebui să-i dezguste. Eva se uită la

africani. Un politician obez, cedînd prea repede la emoții (avea

fața schimonosită de bucurie), cu sistemul endocrin compromis (se

ştia din surse secrete) îmbrăcat într-un smoking țipător (în

culorile steagului național; reporterul tocmai descria culorile)

prezenta programul partidului său (sugerat de unii parteneri). Mai

Copacii cu trunchiurile coclite își scuturau încet stropii

peste frunzele cenușii, stinse, de pe jos. Cîțiva mesteceni fosforescenți

clipeau de la oarecare depărtare semeți ca nişte faruri (ai fi putut

bea la lumina lor un şir întreg de ceaiuri). Agăţat cu o frînghie de

gîtul statuii lui Lenin, un bărbat cu şapcă galbenă îl spăla pe cap

cu detergenți — peste cîteva zile era 7 noiembrie, în parcul

scurt, care mărginea fostul pavilion al cailor de curse, o fată alerga

după un cățel de rasă. După ploaie, pămintul era foarte viu, elastic

aproape ; iarba, mărunțită, părea o mustață căruntă care-i

tivea elegant buza. Un şir de copaci bătrîni, cu trunchiurile goale pînă

sus, de unde se desfăşurau brusc, asemeni unei umbrele,

întregeau iluzia unei secvențe uitate aici de vreun regizor halucinat.

Cîinele ajunsese în salturi chiar lîngă pomi, iar fata, strigîndu-l uşor

la intervale egale, ,,Berlioz ! Berlioz !" îşi încetinea

fără voie pasul. Oprindu-se şi ea fără să vrea, pentru a-şi fixa

mai bine impresiile, Eva simți că pătrunsese în chiar mijlocul unui

tablou, ca o slujnică zăpăcită deschizînd din greşeală uşa

dormitorului stăpînei unde aude o frază neliniştitoare : „vă

prevalați, vai, doamnă, de-un avantaj vremelnic" pe care n-o

înțelege decât pe jumătate. Urcă iar scările în stînga

podului. Un miros ascuțit, ca de spital, îți înțepa nările. Două fete

se opriră : simți miros ca de parfum ? De fiecare dată, cineva din

jur adulmeca şi comunica, dacă era însoțit, o cu totul altă

impresie (cartofi prăjiți, țuică etc.). Apoi, în fața ei, Emil Dragomirescu,

călcînd anume melcii scoşi de ploaie în marginea trotuarului,

lăsînd în urmă cadavre
amestecate cu cioburile
cochiliilor strivite, bălți

dezgustătoare de zeamă. îi călca cu piciorul mai scurt

(imperceptibil mai scurt, de la o paralizie infantilă) ca o revanşă

poate, şi şchiopătarea lui discretă căpătase un zvîcnet diabolic. Pentru

prima oară imaginea lui Emil căpătă un contur exact. Cele două-trei

coşuri din jurul gurii, ştiute din vremea studenției, erau la locul

lor şi acum; scund, bine legat, cu ochi cenuşii scăpărînd sub ochelari,

Emil Dragomirescu apărea des pe la Filologie de unde-şi

recolta amantele. Eva îl ştia încă dinainte. Nely fusese îndrăgostită de

el în ultimul an de liceu (seral) şi în cadrul unei vizite desfăşurate în

şoseaua Chitila, unde stăteau Dragomireştii, familiile croiseră din

politețe cîteva planuri comune. în via bogată care se întindea în

spatele casei. Nely aprofundase în felul ei aceste planuri a căror

valabilitate expirase odată cu eşecul ei ia admitere. Oricum,

vorbea mereu de via aceea unde se lăsase dezbrăcată de

taciturnul Emil, pe care i-l prezentase Evei ,pe stradă... Odată cu

începerea cursurilor Eva îl revăzu în hol, unde-i aşteptau

colegele; şi ele evocau
același decor : via,
mama lui Emil (tatăl

murise pe neaşteptate
la sfîrşitul verii), Emil
însuşi. Una singură din

toate vorbea cu ură despre acest scenariu şi avea grijă, la apariţia

lui Emil, să se aşeze cît mai ostentativ cu spatele. Şi Emil adopta

aceeaşi poziţie. Mama lui întocmise chiar o listă cu pretendentele

care ar fi meritat să candideze la mîna fiului ei şi pe care figurau nu

fetele care vizitaseră via, ci cele care n-o făcuseră încă şi care

aveau note mari (luase lista de la secretariat). Ca orice mamă de băiat

își considera fiul un tezaur rîvnit de toată lumea. După

şaisprezece ani, abia, blîndeţea echivocă a privirilor lui cenuşii şi

puțin opace, distincția obosită a șchiopătatuiui care păruse

întotdeauna un lux conferit piciorului cu pricina, degetele lungi,

prea subțiri şi prea nervoase, sacadarea neaşteptată a

întregului trup (în timpul unor discuții cînd era contrariat)

consimțeau să dezvăluie existența unei doze

surprinzătoare de cruzime. îi plăcea, pe atunci, să i se

sublinieze blîndețea. Dansînd odată, pe Splai, la medicină, cu

el, Eva îi simțise tremurul permanent, bolnăvicios al degetelor;

pe urmă, cînd îl vedea, privirea se lipea fascinată de mîiniîe

acelea osoase, calcaroase, trăind o viață secretă. Avea

uneori impresia că şi ordinea degetelor lui e falsă. Arătătorul părea

înfipt în locul mijlociului şi invers. O fată îi elogiase în treacăt

părul şi el zâmbise înduioşat. Trebuia poate, spre a-l cunoaşte,

să-i încerci toate porțile
cu chei neobișnuite,
moi, ca de lînă, sau de

ceară... trebuia să-i spui exact .ceea ce nu credeai despre el, şi nici

el însuşi despre sine —
din această zonă se
extrag complimentele ce

stârnesc încrederea, după ce au dat un oool abil neîncrederii... Unui

om suspicios şi duplicitar spune-i că ceea ce-ți place la el

este o „anume framcheţe". Este ceea ce a aşteptat zadarnic să

audă o viață întreagă şi
te va crede imediat
pentru că are propria

lui părere despre franchețe. Ar fi posibil ca acest moment să-i

provoace o clipă de sensibilitate reală în care-şi va dezvălui

măcar intențiile față de tine — căci asta te interesează. E prețul

scurt, ca un spasm de recunoștință, fără prea mare valoare (ca

monedele false de la jocurile mecanice) pe care consimte să-l

plătească pentru o satisfacție vulgară.

Revăzut după atîția ani, nu mai păstra decît semnele persoanei de

altădată, semne care te
iritau pentru că păreau
o ironie la adresa a ceva

care te păcălise odată şi îşi îngăduise să dispară fără a-ți acorda

revanşa. Era un sentiment asemănător celor trezite de

revederea unui peisaj modificat, dar nu întru totul, ci doar atât cît să

poată alătura evocării un pic de remuşcare („ar fi trebuit să vin mai

des..."') Era ca şi cum ar fi revăzut locul în care fusese o casă mare, albă

şi scundă, la care se ajungea trecînd pe sub perechi de tuia tunşi

scurt pînă la înălțimea capului și despletiți energic deasupra, pe o

alee din pietre roşcate
între care se insinuase
nisipul — era, deci, ca

şi cum ai revedea locul acela şi fără casă, şi fără drumul care te

I se părea sau toate figurile întîlnite erau tot atîtea măşti ale

inconştienţei, ale unei indiferenţe obosite ?... în glasurile lor

deslușeai nuanțele nesfîrşite ale vocii unui bătrîn senil şi

neruşinat, cu toate mizeriile scoase la licitație. Le-ar fi putut

recunoaşte şi descrie cu uşurinţă, dar, pe deasupra tuturor, ar fi

sălăşluit, ca o notă de neînvins, exasperarea, care te obliga să

constați că, de la un punct încolo, se

producea o confuzie aproape muzicală.

3. UN DRUM PE CARE-AM TOT MERS

Noaptea, se trezi de citeva ori şi în întunericul deplin

zgomotul liftului care aducea acasă întîrziații o liniști puțin...

Animația celorlalți, cînd tu încerci să dormi îți oferă puțină

siguranță, de parcă te-ar păzi cineva, fără să vrea şi fără să i-o ceri...

în ceafă, apoi în tot capul simțea o agitație îngrijorătoare şi

fascinantă : ca şi cum ar fi alergat în neştire mii de insecte, unele

dintre ele periculoase, poticnindu-se din cînd în cînd — şi atunci

zvîcneli uşoare te sileau să te întrebi dacă la capătul lor nu te

aşteaptă chiar sf îrşitul.
în partea stingă a
capului durerea era de-

a dreptul dezordonată. Cabluri încîlcite încercau s-o lege, s-o

stăpînească cumva, şi neizbutind, tresăltau violent ori de cîte ori, de

Iubise oare vreodată fără rezerve, fără orgoliu, fără întrebări ?

în afara micilor flirturi dinaintea adolescenței — adolescența, cu

crispările ei, era o perioadă despre care nu merita să-ți amintești

noaptea — în care investise o ardere surprinzătoare (pentru

că nu ştia ce să facă cu acel surplus de energie) nu se putea spune că

avansase prea mult pe acest teritoriu în care loialitatea te-ar obliga

să intri fără pudoare şi fără discreție. Dar ea păstrase mereu, ca pe o

cheie secretă, această dis;creție înșelătoare asupra propriei sale

capacități afective. Cu un pix verde în mînă, răsfoia una din cărțile

care-i plăceau, căutând paragrafele preferate, descoperind altele noi a

căror semnificație abia
incepea — gaița să vadă
ân asta semnele unei

Dar, doamnelor ore, înfăşurate în alb, spumoase şi

nepăsătoare, frivole, şi
uneori grave, împărţind
viaţa în felii mestecate

la întîmplare sau uitate
de-a dreptul pe masă,
lăsate altora care vin să

se aşeze după noi (felii
după care ți se face
inevitabil foame prea

tîrziu) împărțind viața
în silabe cărora n-ai
răbdare să le descoperi

ordinea dătătoare de sens, doamnelor Ore şi domnilor Ani, sobri,

reținuți și aparent mai generoși, dar lovind mai adînc și mai perfid,

nelăsînd aproape nici o şansă, nici o iluzie, voi oare nu ne îndepărtaţi

de sentimentele noastre
prin marşul vostru
nepăsător şi egal ?

înşelători, ca de obicei, apărînd mai rar şi înconjuraţi cu oarecare

fast..., vicleni, ca nişte copii răsfăţaţi adăugînd puţină voluptate în

Dimineața, singură, Eva aruncă o privire grăbită prin casă. Cu

gura amară, ca după un chef, blestemă noaptea albă atît de epuizantă,

cu agonia ei lentă precum căderea unei frunze. O clipă avu

impresia că se află tot la spital : era frig, geamurile erau

înghețate, porumbelul veni ca de obicei şi se izbi cu tot trupul de

fereastra de la bucătărie, apoi zbură dezamăgit. în fine,

țevile începură să pocnească, la început ușor, apoi din ce În ce

mai tare ; se părea că nimic bun nu se îndura să sosească fără

zgomot, fără puțină isterie.

Scoase hainele din dulap în scopul reorganizării lor cu

prilejul noului anotimp, şi le înşiră pe pat, pe covor, pe masă... încet-

încet, camera începuse să semene cu un talcioc. Culorile preferate la o

anumită vîrstă,
insistente, mohorîte,
dominau această

gălăgioasă alcătuire de culori. Cum mai avea doar o oră, se îmbrăcă

la repezeală, nemulțumită de alegere, adăugind, chiar

în clipa cînd ieşea pe uşă, un fular amplu, de natură să închidă orice

gură. în stație se văzu
că autobuzul nu venise
de vreo jumătate de oră

— grupul care-l aştepta alcătuia de-acum o coloană ca la

manifestație. Eva își făcu socoteala că exista deci șansa să apară

foarte repede. Numai că, fireşte, nu apăru, şi după alte zece minute,

— Vă duc unde doriți, spuse Sn loc de salut şi Eva găsi foarte

practică această precizare; de obicei era avertizată de colții cu

maşină că, întrucât au
treabă în cutare loc, pot
s-o lase în cutare loc —

şi fixau un punct care mai rău te încurca, obligîndu-te în felul

acesta să mulţumeşti, dar şi să refuzi. Eva îşi aminti seara fiecare

amănunt al acestei întîiniri miraculoase — scăpase de întârziere în

prima zi de serviciu după lungul concediu de boală... Erau

secvențe lăturalnice care se fixează atît de bine în memorie, încît

supuneau fără să vrea întregul ifikn al acestei întîîniri unei cenzuri

cam oarbe. Ceata ide câini vagabonzi, înnebuniți de foame,

care apăruseră pe neaşteptate în staţie, mîrîind sălbatic şi

adulmecând sacoşele, trăgînd cu furie de plase, căreia i se

alăturaseră doi dulăi iviți dintr-o curte, bătaia lor furibundă,

sîngele ce li se prelingea pe bot curgînd parcă direct din

ochi, — toată această secvență însoțită de frica bolnăvicioasă

trezită cu sila îi dădură, la intrarea în clasă, presentimentul unei

răni. Pe tablă, într-un chenar de cretă, era scris numele unei eleve

care murise în seara precedentă. Şi un elev nou, transferat de

curând, pe care Eva-l întîlnise la miliție când își schimbase buletinul,

şi-l remarcase pentru bunul motiv că o funcționară tocmai

striga la el scoasă din sărite : „ți-ai pierdut acum și foaia ? Știi cine

ești dumneata ? Ești nimeni. domnule, asta ești. Nimeni !" Acest

nimeni stătea acum cu pumnul sub bărbie, căzut pe gînduri... Era

Michel Capoianu, fiul unui arhitect cunoscut care se mutase într-o

vilă din apropierea liceului.

Puteai să-ți imaginezi că, din punctul lui de vedere,

trăise o vară neobişnuită... Dar care era punctul lui de

vedere ? Şi ce putea să însemne o „vară neobişnuită" la vîrsta

lui ? înota probabil, întotdeauna în apropierea insulei,

duminica dimineața, acolo unde umbrele sălciilor trimiteau în

apă sulițe mici, aprinse
de soare la un capăt, ca
un băț de chibrit, încît,

cufundîndu-se,
putea .încerca senzația
unui oarecare risc

înoercînd să se strecoare printre ele, efectuînd un slalom

amețitor. Uneori, pești mari, crapi (pe care chelnerii restaurantului

îi pesouiau în bărci, pe furiş), se speriau de acest trup ce părea

nemişcat, contemplând algele înfiorate, şi dispăreau repede spre

povară prea grea şi se
finvîrtise în fața lui ca

pentru a-i prezenta o rochie nouă. Michel rămăsese posac —

părea că stă la tribunal şi expresia de surpriză îi veghea încă

trăsăturile. Ziarele erau în suportul lor (Michel Capoianu, tatăl, era

abonat la aproximativ cinci kilograme de hîrtie săptămînal, după

cum spunea el), emisiunea de la televizorul care mergea

întruna, însă cu sonorul atît de atrofiat încît emitea un sîsîit puțin

nazal, părea şi ea văzută de cîteva ori. Cineva plimba un

microfon la buzele altcuiva care tocmai încerca să explice cum

s-a ajuns la „această situație". Pe celălalt program altcineva

mînuia instrumentul, de data asta pe sub nasul unei familii

întregi, aşezată în ordine cronologică („dacă şi asta mai e

femeie!" se miră scurt domnul Capoianu, venit să-şi ridice ochelarii

văzînd producția impresionantă a eroinei) şi surprinsă la

masă în apartamentul proaspăt primit. Adevărul era altul;

adevărul era că Silvia se mărita „în toamna asta" cu antrenorul ei,

cu secundul, după cum precizase. Pentru că... pentru că... Şi înşirase

câteva argumente pe care Michel își impunea să nu le disprețuiască.

Lucrurile se întîmplă adeseori chiar aşa. Michel închise

televizorul şi dădu drumul la magnetofon. Banda pe care înregis-

trase zgomotoul caiacului ei la antrenament : lipăitul

sacadat al padelelor, pauze lungi (cît timp ea înconjura insula) şi iar

lipăitul acela care se apropia ca un animal. Să tot dormi, gîndi.

Să .te tot scufunzi —
acolo unde descoperi că
există o dreptate

ciudată chiar şi în cea mai nedreaptă întâmplare, una cu care

trebuie să te obişnuieşti („tu te obişnuieşti eu orice, Michel ! spusese

azi Silvia ; iată o frază care se potriveşte aproape oricui, gîndise

el) şi pe care s-o scoţi la suprafaţă intactă, fără să suferi, şi s-o arăţi

lumii întregi. Două ore mai tîrzdu Michel se plimba prin stadionul

„Autobuzul" ; printre gîştele care-i ciuguleau iarba, printre oile care

dormitau la umbră. Mesele de ping-pong din jur erau pline de

găinaț, iar pe jos, la picioarele lor, pietricele colorate de „licarom" şi

pietroaie mari, sfărîmicioase, ca de cretă, pavau bunele

intenții de acces Ia ele cu scrîşnete mici. Pe ringul de ciment, un tip

cu ¡bustul gol, transpirat, executa la nesfirşit parcări sub

privirea atentă a nevestei care-l cronometra. Un vagon

de tren, prevăzut cu scară şi perdele, conferea celor două

vestiare din partea dreaptă a terenului de

fotbal o neaşteptată gratuitate.

Ele-şi dobîndiseră însă altă destinaţie, judecind după sticlele

goale rămase înăuntru, de o parte şi de alta a băncii lungi care le

traversa. Sticle de şampanie, de coniac (Michel le rostogolea cu

piciorul), triple-sec, mastică, votcă. Erau cutii de chibrituri, cutii

de țigări, ici-colo cîte o țigară întreagă strivită din nebăgare de seamă.

Michel culese una, o îndreptă puţin. îşi stăpâni sila şi o aprinse

— prima țigară idin viață. Se nimeri un „Snagov" (un lac pe care

ea se antrenează deseori, gîndi). În colțuri, fecalele uscate

ale jucătorilor erau acoperite de muşte. Nu exista, 'într-adevăr, nici

un WC în toată baza. Din tribuna oficială, prevăzută cu masă şi

citeva scaune, se vedea o livadă mare, înconjurată cu gard

— Ce e aia paludism
? întrebă o fată.

Iar alta spunea visătoare, împiedicîndu-se de o sîrmă : Ah, toată

viața mea am vrut să fiu Freud.

Michel o luase la goană : Iubeşti, iubeşti, iubeşti, ca şi cum ai

porni la drum călare. Calul merge la galop, un galop care-ți taie

răsuflarea. Apoi o ia la trap şi după ce faceţi împreună un drum

lung, traversînd câmpii netede şi mănoase, începe să dea semne de

oboseală, se târăşte puţin, şi oricât l-ai biciui nu mai poate

mări pasul. Opreşti la o fântână, îl adapi, îi baţi potcoavele, el paşte pe

săturate, tu dormi puțin, vă înviorați amândoi şi el... — el

pleacă pe negîndite singur înapoi.

— Dragi copii... spune Eva deodată. Nu mai erau de mult copii,

se vedea şi pe feţele lor palide, încercănate : în priviri licărea o

oboseală cinică — dar proaspătă. Ceva mai puternic decît rațiunea

o obliga aproape să-i fie milă de aceşti adolescenţi greu de

strunit, greu de înțeles, dezarmați (fata asta, care s-a sinucis...), gata

să-ți întoarcă spatele
dacă nu corespun- deai
imprevizibilei lor

exigențe, dar a căror solidaritate dificilă dădea preț luptei. Atît

de bine adaptați, totuşi;
mestecînd cu prea mare
uşurință şi cu mare, cu

dureroasă detaşare, cei mai mulţi dintre ei, lozincile, pentru a

ajunge mai repede în frunte, acolo unde lucrurile se aranjau

parcă mai uşor, după alt cod. Concurența îi învățase să fie duri unii

— Ei, bine, n-ar trebui să te aştepţi la cine ştie ce revelaţii. Nu

ştiu mult mai multe lucruri decît dumneata. (Spuse „dumneata"

pentru că observase că, nu se ştie de ce, le plăcea această

formulă.) Dacă cumva scrii versuri — deşi fata negă cu dezgust această

eventualitate, Eva continuă — ar trebui să te avertizez că asta e o

iubire sortită să rămînă neîmpărtăşită ; şi, deşi nu o pretinde, obține

acea fidelitate absolută, obositoare, pe care rar o concurează alteva...

poate doar viciul. Dacă e vorba de... (de ce-ar putea fi vorba ? se

întrebă Eva, fata era extrem de frumoasă.) O poveste de iubire, mă

tem că ştii mai multe decît mine.

— Nu, nu e vorba de asta. Fata ezită puțin : nu mai am nici o

prietenă !... Cea mai bună prietenă a mea era... Cum nu prea ştia

ce să zică, Eva prefera
să pună întrebări.

— Spune-mi, ştii de ce a făcut-o ?

— Nu ştiu decît că a mai încercat de cîteva ori şi a fost salvată la

şpital... Fata ezită iar : Era ca o boală... Ştiam că are s-o mai facă, deşi

tot încerca să mă convingă că a renunțat... Mă simt

vinovată. Apoi adăugă :
Şi singură... E un an
greu pentru mine, şi

foarte important. Merită să acordăm atîta importanță unui an ?

gîndi Eva. Unui an în care s-a sinucis cea mai bună prietenă ? îşi

aminti pe neaşteptate afirmaţia unui scriitor care scria că pasajul

unde Flaubert vorbeşte despre moartea celui mai bun prieten al său

ar trebui citit în genunchi. Ar trebui să stăm din cînd în cînd în

genunchi, gîndi. Se trezi spunînd altceva :

— Cu toate că ți se pare nedrept... lucrurile care se întîmplă într-un

anumit an, mai ales în plină tinerețe... au darul de a marca, mai

deschis sau mai ascuns, întreaga viață şi în aşa măsură, încît adeseori

ți se va părea că nu faci
altceva decît să repeți,
din alt unghi şi cu altă

experiență, ceea ce a adus acel an în viața ta... Cel puțin, așa mi

se pare... N-aş vrea să te alarmezi, şi chiar dacă singurătatea în

care te-ai trezit azi ți se pare că va usca ceva în tine, încearcă să te

gîndeşti că şi absenţa singurătăţii o poate secătui în aceeaşi

măsură... Poți să păstrezi această disponibilitate pentru

zile mai bune... Nu întinde mîna la întâmplare — deşi

uneori întâmplarea te poate ajuta. M-am gîndit zilele astea,

— Uite, Eva zîmbi. Pe stradă, în jurul liceului, în jurul

felinarelor care aruncau o lumină măsurată, nenumărate umbre se

întindeau pînă în stația troleibuzului unde era într-adevăr animație.

— Aproape toți bărbații întorc capul după tine. înseamnă cel

puțin că nu vei avea complexe, că nu va fi nevoie să faci vreun

efort pentru a-i avea la picioare... pentru că ei

sînt cei care consacră valoarea unei femei...

— Oh, asta ! spuse Olga şi se opri. Mă gîndesc rar la asta...

(aveai impresia că vorbeşte despre carbon)... doar cînd e

cazul... N-aş vrea să-mi pierd capul (şi din felul în care rostise cuvîntul,

Eva înțelese că doar asta mai avea de apărat, că doar la asta ținea

într-adevăr) prea repede, ai mei sînt şi aşa mereu alarmaţi.

Mama, îru special, dacă
ați vedea-o...

— O s-o văd, spuse Eva. Colegul tău s-a

săturat de aşteptare, ai
văzut ?

— Michel, spuse Olga, lui oe-i pasă ?

Apoi îmbulzeala de la ușa troleibuzului le despărți cu violență.

Eva zări coama maiestuoasă a Olgăi protejată de mulțime,

ca un monument al naturii, cum se înalță deasupra tuturor

înainte de a dispărea în întunericul dinăuntru. Trosnind ușor, apoi

fîşîind limpede pe asfaltul umed, troleibuzul o luă spre

centru, aplecat puțin într-o parte, gîrbovit şi nepăsător la gălăgia

fără sfîrşit în care pluteau pasagerii ce lansau pe neaşteptate

cîte un snop întreg de injurii — grele ca o lopată, dar fără adresă.

Întî'lni o clipă privirea complice a Olgăi,

surîzînd tristă, resemnată...

Acasă, Matei şi Paul, cufundaţi în fotolii, cu o sticlă de

votcă în față, se prefăceau că stau de vorbă. Era limpede că

nu ie ardea unul de altul şi nici de vreo discuție, dar că nici nu

se îndurau să renunțe
la posibilitatea de a o
purta în cazul apariției

vreunei idei. Îi mai găsise plictisindu-se împreună.

Paul se scuză că era neras, iar Eva specifică că îl găsea mai bine

aşa. Ciudat lucru... („Nu stau decît două minute", anunţase

Paul, dar o spusese cu atîta hotărîre că Eva îşi dădu seama că avea să

stea mult, pînă va rezolva vreo problemă importantă pentru el.

Hotărîrea tonului n-avea nici o legătură în asemenea cazuri cu

afirmația făcută, ci cu importanța pe care o

acorda el problemei pe care spera s-o rezolve.)

— Eva !

Matei răsărise pe neaşteptate în spatele ei. Ori de cîte ori o

striga el (cînd erau certați, Matei folosea vocativul) Evei i se

părea că este o impostoare, o uzurpatoare

întâmplătoare a adevăratei Eva, pe care o cunoştea dealtfel ;

putea s-o descrie. Venise la liceu odată, spre a suplini o colegă

bolnavă, şi fusese de ajuns să apară şi să facă doi-trei paşi pentru

ca nările tuturor bărbaților din cancelarie să freamăte.

Nu se puteau stăpîni să nu discute despre ea cu nesaț — spre

stupefacția celor două colege în prag de pensionare care

afirmaseră de-a lungul întregii lor cariere didactice că dovadă mai

grăitoare de lipsă de bun simț decît să vorbești exclusiv despre

— Ce zîmbeşjti ?
— Mă gîndeam şi la tine, spuse Eva. Crezi

câ stă mult ?
— Aie citeva
probleme internaționale

grave, spuse Matei. Pretinde că toate

contradicțiile arată cum
arătau în 1939, adică...

— Friptură, salată... înşiră Eva preocupată. Dacă aş

avea trei vieți, una aş consacra-o gătitului. Tu ai fi fericit, eu

surprinsă. Du-te la Paul.

Bătu fripturile cu grijă, le înşiră pe fundul mare de lemn pe care

şi-l cumpărase de curînd şi de care era tare mîndră. Era atît de

mare încît te simțeai puțin în pădure... Avea să crape în curînd în

două, ca şi celelalte, ca noi toţi dealtfel, dar pînă atunci... Eva îşi

simțea mintea în șa ; se legăna ușor dintr-o parte în alta. Îi plăcea

să urmărească această mişcare leneşă, zadarnică ca un dans pe

loc. Desfăcu o sticlă de bere în broasca uşii şi bău o cană mare. Rolul

meu atît de limitat... (se gîndea la întâmplare) Scoase din cratiță

frunza de dafin ce plutea deasupra sosului gros şi o mirosi

încântată. „De unde vii, aiurito ? Şi rolul tău e îndeajuns de limitat...

acum te voi arunca... ei, bine, pentru că ai prea multă personalitate şi

Capacul cratiței săltă ușor. Paul începuse, dincolo, să

reproducă diferite comentarii ale unor agenții străine

referitoare la evoluția unor conflicte militare; Eva mîngîie roșiile

înainte de a le tăia. Cu pielița asta răcoroasă, gîndi, puțin transpirate,

ai zice că-s vii... Stînd lîngă grătar, cu fereastra deschisă pe

care fumul se strecura vijelios ca un copil, Eva încercă să tragă cu

urechea, dar nu se mai auzea nimic. Se auzi însă zgomotul unui

pahar spart pe parchet. Paul, desigur. Pe primul din setul de şase

tot el îl spărsese şi chiar dacă darul provenea de la el şi de

la fosta lui soție, această neglijență i se părea exagerată.

— Chiar ți-ai propus să le distrugi metodic pe toate ? El o

privi surprins, iar ea
constată că, aşa cum
aerul de om însurat îl

prinsese de minune şi-l slujise cu devotament vreme de cincisprezece

ani, încît părea însurat din naştere, de cînd devenise becher părea

becher de cînd lumea,
apt de a poza pentru
statuia libertății

masculine pe care o propăvăduia prin fiecare acțiune. Acum

chiar se confesa lui Matei.

— Nu că mă laud, dar am acum o puştoaică senzaţională.

Am s-o aduc o dată la voi.

— Cum, adică, ai ? întrebă Eva zeflemitor. Cu cine ai făcut-o ?

El o privi ironic fără să-i răspundă şi cînd ea îi aminti, ceva mai

târziu, în timp ce aşeza farfuriile pe masă, ce aer tragic arborase pe

vremea divorțului şi ce suferință acută pretindea dînsul (şi-l

indică cu o furcu' liţă)
că încearcă, şi cum
mersese pînă acolo încît

se autooompara cu marii geloşi ai literaturii române şi

universale, el îşi îngădui o replică uluitoare : „dar aia e

ficțiune, tu... ne atinge cînd şi cînd o secundă de ficțiune..." Eva se

strîmbă atît de tare, încît „ai grijă să nu rămîi aşa, draga

noastră" o sfătui el cu blîndeţe. Ştia şi singură ce convingătoare îi sînt

strâmbăturile, îi venea greu să creadă, pînă şi ei, că faţa ei s-ar mai

putea liniști vreodată. „Ar trebui să plec mereu, și să vin mereu.

Simți o mică zvîcnitură a fotoliului, privi repede lustra, dar

nu spuse nimic. La ce bun ? Să te obişnuieşti şi cu această spaimă

continuă, suplimentară, care nu-ți îngăduie nici un răgaz, care te

aruncă în brațele celuilalt cu o poftă şi o disperare vecină cu

fericirea. Ochii lui Matei, întâlniți imediat, spuneau acelaşi lucru :

o promisiune zorită, de oameni ceva mai tineri decît actele lor de

identitate. Paul se juca cu paharul de vin din care sorbea alternativ

cu ceaşca de cafea, într-o combinație care s-ar fi cuvenit să-i poarte

numele (pentru că, oricum, alți urmaşi n-avea) şi

declama : ,.soarta-i pecetluită de acest infam sărut... de-aş

vrea şi tot nu-mi pasă acum, s-o mai ajut..."

— Cum era mai departe ?

Eva îl privi lung. Ştia că are obiceiul să se distreze inventînd

citate celebre cu care punea în încurcătură asistența şi asta de cînd

aflase că un poet cîştigase un concurs de literatură folosind

procedeul. Fără să se tulbure, el zâmbi deodată : „ne-am

amuzat destul, e câzul
să mă retrag, să fac o
baie şi să clătesc un pic

începutul ăsta de chelie..."

— Fostul început de chelie, preciză Eva.

— Mă rog... Am să
vă prezint zilele astea

pe noua mea logodnică,
ce zici, bătrâne ?

Matei îşi lăsă capul pe spate încercind să fie expresiv, fără a fi prea

clar. Cu gulerul cămăşii lărgit, încît în jurul gîtului, la limita unde

se oprea lama de ras, se zărea o perniță groasă şi pufoasă ca de ursuleț

de pluş, Paul avu o secundă un aer mirat şi obosit ca şi cum s-ar fi

întrebat el însuşi ce caută acolo...

Avea uneori asemenea expresii care îți dădeau remușcări

după ce te sileau să te despărți cu brutalitate de el. Asta era formula

la care ajunseseră după multe tatonări şi la consolidarea căreia el

însuşi trudise din greu. Matei înduioşat execută o formalitate aflată şi

ea, ca un concurs folcloric județean, la a șaptesprezecea ediție...

„Şi, spune-ne când şi cum ai cunoscut-o?" Dar Paul plecase deja,

mintea lui se afla de-
aeum ân lift şi bâjbâia
după butoane, când,

făcând şi el concesia tradiţională, răspunse,

nemulţumit şi neîncrezător.

— Prin intermediar.

— Se poartă ca pe vremea prohibiției, comentă Eva închizând

uşa după Paul ca şi cum ar fi închis-o tuturor poveştilor dubioase,

ajunge. „Ajunge, spunea Matei alături, ajunge..."

Suna a ceva de demult, din vremea naivității, evo- cînd, pe

neaşteptate o vîrstă frumoasă — cea la care te întorci cu gândul din

ce în ce mai des, fie şi pentru faptul că distanța care te

desparte de ea devine din ce în ce mai rotundă. Şi el, alături...

Niciodată, şi asta, îi plăcea mult. nu se întâmpla la fel... iar

când se întâmpla totuşi la fel, era plăcut să ştii oarecum la ce să te

aştepţi... Senzaţia era — şi asta semăna cu muzica — că suporta o

parte, un fragment dintr-o amploare care o depăşea şi care

începuse odată cu dimineața. Profilul atât de plăcut, odihnitor, al

doctorului Manea... îi plăcuse să-[1]! privească, să-l contemple şi atât,

mai ales că, eliberat de uniforma albă şi scrobită de la spital

Avea aerul, de netăgăduit, al unui martir oferit ca jertfă

frumoasă unor zei nedrepți. Eva își amintise o frază auzită

în spital și care se învîrtea în jurul ei ca o pasăre, cînd mai sus,

cînd mai jos, atrasă nelămurit spre un punct care însemna

însuşi pericolul. („El are, bineînţeles, viaţa lui...") Dar această

frază suna doar ca o introducere — de aceea, poate, era atît de ispiti-

toare... Se ascundeau în spatele ei, ca după o uşă întredeschisă, mai

multe game posibile de surpriză. Era oare adevărat că dispărea

cîte două-trei zile fără urmă, după ce se asigura că e totul în

ordine la spital ? Cu fața smeadă, părînd tot timpul bronzat,

doctorul Manea aducea
— zilnic — noțiunii de
eleganță o contribuție

— Mai țineți minte cum erați acum zece ani — să zicem ?

— Poftim ?
Gîndurile Evei, surprinse, făcuseră un

salt rapid înapoi...
încercînd să atingă o zi
de atunci spre a extrage

o semnificație de oarecare valoare.

— Să zicem o zi de august, o ajută el, o zi plină de istorie... ca să

fie mai uşor de reperat... Sau din jurul ei...

Eva se simțise tulburată : se citea atît de limpede, atît de

uşor... ? era el un mediu atît de perfect ? Sau era, dimpotrivă, atît

de... profesionist în emoții încît știa drumul cel mai scurt către ele ?

încercase să aprindă o țigară. El zîmbise : am ales ziua asta- la

întâmplare. Sau, nu chiar. Știu cu precizie ce am făcut eu în ziua

aceea şi, mai ales, ce am gîndit atunci. A fost o spaimă binefăcătoare

— hotărisem atunci, cu cîteva luni înainte, să divorțez și să plec

definitiv din Bucureşti. în ziua aceea, între altele, am renunţat la

ambele idei. — nu, poate că nu e bine spus...

— Ce scrupulozitate
!

— Ştiu că vă place asta... Uitaţi —- el desenă pe parbriz arcul

gurii ei, colțurile buzelor lăsate în jos. Sinteți pedantă. Şi mai

am un argument : nu
m-ați oprit în stație
cînd am trecut cu

maşina. Nu se făcea, nu era *exact* ce trebuia. Acum este *exact* ce

trebuie (Eva observă că atunci cînd spunea exact apăsa mai tare pe

accelerator), o
întîmplare, nu ? Deci,
să mă exprim cît mai

exact. Să reiau. ,,Am renunțat la ambele idei·' — e foarte puțin

spus. în ziua aceea am renunțat la spaima de ridicol. De altfel şi pe

alte planuri, mi-am'ntesc că a fost o zi pătimașă. Cred că am

pregătit bine terenul... Ei, bine, cum erați acum zece ani ?

—- Şi dacă refuz să...

■— Ah, artificială !

(Fiînase uşor.)

— Acum ?
— Atunci,
precizase el. îşi

aprinsese o țigară și, după ce luă rondul de la Universitate, intrînd, la

stînga, pe bulevard, oftă : ai prea multe complexe, cum

dumnezeu le împaci pe toate ? E ca şi cum ai avea de hrănit o droaie

de pisici, de animale diferite între ele mai degrabă, şi ti-ai lua de la

gură pentru asta. Nu e deloc sănătos. Apropo, cum stai cu vitaminele ?

Privind pe geam.
Eva făcu observația că

el începuse să i se adreseze...

— Da, o întrerupse el, şi înjură deodată. Ai văzut 7

— înaintea ta,
spusese ea calm. Şi, din păcate, mai avem puţin.

— Ai apus „din păcate" remarcase el amuzat. Şi după ce-şi

scotoci de cîteva ori buzunarele, explică : mai aveam nişte bani.

Nevastă-mea. Fură de stinge, adăugase cu afecțiune.

Și nu mai urmase nici un cuvînt. Deischizînd portiera, în

fața liceului, fără să scoată o vorbă, el aștepta. Eva trîntise

portiera, apoi răzgîndindu-se, încercă s-o deschidă, se aplecă

puțin, fularul alunecase
şi-l trăsese nervoasă,
încercînd să-l asigure că

„a trecut momentul confesiunii, doctore". Mai apucă să vadă un

zîmbet ironic, apoi maşina se urni cu ilustrul ei posesor cu

tot. Eva citise însă, în chiar felul smucit în care pornise maşina, că

el nu era de aceeaşi părere. Ah, dai' cine mai era de aceeaşi

părere cu ea ? Cînd intrase în cancelarie directoarea făcuse din

capul locului observaţia
inutilă că „tocmai astăzi
ați venit, tovarăşa..." şi

renunțase, ca de obicei, să-i spună numele. Gestul ăsta indecis de

— Ultimul...

Ultimul tău cuvînt, articol, curs, şal sau

pulover, ultimul tău acces de nervi — cine mai ştia care dintre ele

provocase această reacție de generozitate ? Singurul

lucru înțelept era să nu iei în serios nici una dintre aceste imprecise

forme de manifestare ale sociabilității. La radio se transmitea

ultimul buletin de ştiri. Vocea crainicei, albă, egală, scotea cuvintele

ca mărgelele — şlefuite ; ai fi zis, neascultînd ce spune, că

rostește versuri. Și chiar și-o imagină spunând în locul

buletinului de ştiri versurile lui Nichita : „iar eu voi sta în mijloc /

la plete dîndu-mii foc /
să fie luminată caisa în
care ai să naşti". Şi-şi

imagină vâlvătaia unui păr blond în bătaia vîntului aprins din

senin de scânteia unei privirii, arzând încet, nu rapid cum sugerau

versurile, ci puţin
împotriva lor, mocnit,
cu jarul înaintând lent

ca la ţigări spre o frunte
înaltă şi palidă, cu pete
cafenii spre tâmple şi

cu pielea nefiresc de albă, transparentă aproape, prin care

vendle albastre păreau desenând pe o hartă fluvii subțiri şi

grațioase ca siluetele dintr-o veche stampă. Oamenii de care te des-

parți din vina ta te leagă de ei ca un păcat. Cred că i-am spus și

ceva despre Hirohito, îşi aminti Eva, dar ce dumnezeu ?

Cu tîmplele umflate, tremura uşor în pat, privind țintă lustra din

tavan. Nu voia să-şi recunoască frica şi nici nu putea să adoarmă —

i se părea că dacă e trează primejdia nu va îndrăzni să vină.

Noaptea asta părea soră geamănă cu nopțile de demult cînd

aştepta cu inima strînsă întoarcerea bunicului ei de la

cîrciumă ■şi cînd începea ceea ce el numea „distracție".

Devenea atunci de o ferocitate greu de imaginat pentru cei

care-l cunoşteau la trezie, cînd, blînd şi politicos, glumea cu toţi

clienții străbătut de-o bunăvoință universală. Abdica însă cu ușurință

de la toate aceste privilegii după două-trei pahare. Pe Eva o

punea să cînte şi să joace, şi ea, care era afonă şi-şi mişca

Din fericire nici nu ştim cînd aflăm asta, nu ştim nici măcar cînd

anume acceptăm că ideea monstruoasă de a ne despărți de cei dragi

este firească, şi ea se organizează singură parcă în jurul nostru, la

o distanță respectuoasă
la început și pe care,
dacă nu știi s-o menții,

o va reduce treptat, sfîrşind prin a te privi drept în față, cu

insolenţă, de mai multe ori la rînd şi din ce în ce mai des. Strînse perna

în brațe, strînse pleoapele. O olipă avu senzația că nu mai

poate închide ochii,
erau tari, păreau să fi

prins o coajă subțire, ca
nişte ouă de şarpe.

4. UN DAR AL OMULUI

înainte să iasă, aşteptînd să-şi plaseze salutul, Matei ascultă

fără să vrea conversația. Cifrele mari, repetate cu vocea

tunătoare, însoțite de exclamații joviale sau mirate, uneori

nemulțumite, aduceau
în tot holul un miros

puternic de sfîrşit de toamnă acută.

— Ascultă-niă pe mine, şopti Paul, rețeaua e mult mai

întinsă. În sectorul opt,
acolo lîngă gară...

— Și cu sfecla ? Cu sfecla cum stați ? țipa Mihail la telefon.

— Scuză-mă, zise brusc Matei. Trebuie să

plec în două minute.
Eşti cu maşina ?

— Cum, n-aveţi ? se miră Mihail şi trînti pixul pe masă. Ieşi un

sunet disproporționat de mic, feminin aproape, care amintea

gestul profesoarelor de a cere linişte bătînd cu verigheta în catedră.

înduioșați, elevii tăceau câteva clipe. Pe trepte, Matei se opri deodată.

Simțea ploaia. Tu nu
ești obosit ? îl întrebă.
Caută-mă odată și cînd

ești obosit. Nevasta-mea pretinde că atunci te oglindești mai bine.

— O femeie mi-a spus că oboseala în prietenie e ușor

licențioasă. Spune-i asta Evei. Să vedem dacă te ascultă. Matei

se încruntă fără să vrea. ,,Lasă-mă la minister", spuse şi

adăugă „Depinde cum înțelegi tu asta."

— Un copil la televizor aseară zicea că prietenia e un dar al

omului să se poată bucura de ceilalți... Imaginează-ți, spune

Paul, uite acum scot din
viteză, fii atent, stop, că

am putea extinde...
simplu, comod...

Ori de cite ori voia să compromită un substantiv Paul aşeza

un adjectiv înaintea lui, exaspeiindu-1. Matei era sigur că urmează o

asemenea execuție verbală la adresa prieteniei (ceva în genul

„părelnică opțiune"), dar Paul n-avea nimic de adăugat. Lansase

cîteva cuvinte la întîmplare, să controleze, ca nişte

cascadori, terenul, apoi ca o vedetă sigură de succes îşi re-

programase brusc recitalul. Matei dispăru. Acasă, tîrziu,

în timp ce-şi desfăcea cravata, Eva se apropie de el punînd, prin toată

ținuta, un șir nesfîrșit de întrebări. Răspunse doar la una 'din ele.

— Ah, toate astea se termină cu .chiftele. L-am văzut azi pe

Mihail. M-a întrebat de tine.

Eva îl privi „scurt şi cuprinzător". Era sigură că Mihail uitase

de data asta să întrebe de ea. Matei transmitea aceste salutări în

funcţie de necesităţile dialogului. Nenumărate mesaje şi complimente

zăceau nefolosite dacă Matei socotea că nu e cazul sau momentul să

le prezinte destinatarei pentru ca atunci cînd nu ştia să întreţină

conversația să ia la întîmplare din această arhivă cîteva propoziții

şi să le arunce în linia întîi, cedîndu-le toată răspunderea. Era sigur

că Eva intuise această strategie. După ce se convinsese că prima

mutare a prins, Matei o avansă pe-a doua : Fetița lui e tot bolnavă.

Zicea că pînă la urmă trebuie operată.

Eva ținea la fetița lui Mihail într-un fel curios. îi arăta o

afecţiune copleşitoare, însă cînd vorbea despre ea folosea un ton ironic

(„Mihăileasca") tratînd-o ca pe o adultă plicticoasă.

— Cu capul ăla mare al ei nu-i de mirare că prinde toate

bolile. Zici că-i de-a lui Tutuță.

Trimiterile ei erau întotdeauna incontrolabile. Eva

făcea referiri scurte, ca nişte semne de carte, la un univers al ei,

ermetic, în funcție de care opera în permanență asemănări

şi disocieri inaccesibile. Odată, cu cîteva zile înainte ca Eva să

împlinească o vîrstă rotundă (o rotunjime alarmantă), Matei

adusese acasă un tablou cumpărat din expoziția unui pictor

tânăr despre care presa începuse să vorbească insistent : Eva,

văzîndu-l odată la televizor, zisese că pare „de calitate".

Transpirat tot după ce cărase opera pe scări întrucît responsabila, întîlnindu-l în hol, îi interzisese să folosească liftul pentru „mobilă", Matei o așezase în sufragerie și așteptând-o pe Eva începuse s-o privească din toate părțile, inventariind reacțiile previzibile. Tocmai cînd se întreba ce naiba îi venise să dea atîția bani pe el (mare — de fapt, de asta îl cumpărase —, violent colorat, tabloul arunca în jur o lumină insuportabilă ca un jar încins) Eva intrase ca o vijelie, apoi rămăsese tăcută cu ochii la tablou și cu gîndul, în mod vizibil, la altceva.

— îmi place, Mat. E chiar colțul cu casa lui Gheorghiță... Slavă domnului că n-ai luat unul mic cu flori.

— Se terminaseră, zîmbi Matei. Eu l-am luat la metru („cu stînjenul" glumi ea). Și colțul dinspre casa lui Gheorghiță se instală definitiv în camera lor unde Eva îl contempla mereu cu o urmă de zîmbet vechi pe față. „Vezi, n-are pic de duioșie în el, spunea uneori, dar e imposibil să nu te înduioșeze". Matei tăcea la această apreciere pe care o găsea prea generoasă. Lui nu-i trezea nici un sentiment în afara satisfacției de a fi nimerit-o de data asta cu darul — Acolo, adăuga ea, arătînd dincolo de rama tabloului, apărea de obicei Cafeina strigînd furioasă după băieți : „Lică ! Radule !"' Ce drac de femeie... Matei, așteptînd o povestire, se așeza mai bine în fotoliu. însă ea tăcea, cu o lumină lină în ochi.

— Mai trăiește ? se prefăcea el curios.

— De ce să nu trăiască ? se mira Eva, dar nu mai adăuga nimic. Decît cel mult (cu aerul că a spus prea mult) : trăiește chiar și maică-sa. Apoi privea îndelung din balcon luminile tremurătoare ale ferestrelor care parcă clipeau, troleibuzele care foșneau pe asfaltul ud ca niște șopîrle mari, mogîldețele negre care se mișcau grăbite spre casă. În spate, se auzea freamătul strident al acceleratului de Constanța și pe marginea liniei, în jurul dudului, știa, băieții aprindeau ultimele focuri înainte ca iarna să se instaleze cu totul. Cîntau la chitară, beau votcă, izbucneau adesea în cascade de rîs lungi și triviale, se amuzau speriind femeile singure care plecau sau veneau grăbite de la slujbă. Ca niște animale de pradă, își alegeau victimele fără greș : cîte o femeie accelera pasul, prilejuindu-le un hohot colectiv triumfător care se auzea pînă departe. La lumina focurilor, fețele lor păreau mereu surprinse asupra unor planuri secrete. De fapt, gîndi Eva, aveau fețele

crispate ale unor jucători de cărți care nu jucau ¡cărți. Sunetul firav şi sonor al sticlelor ciocnite i-l amintea pe cel al clopotului micii biserici din apropierea spitalului care bătea de cîte treizeci de ori la rînd, aproape în fiecare zi, schimbîndu-şi uneori ritmul, dar eu aceeaşi intensitate scăzută, domolită, ca şi cum de limba 'lui cineva ar fi agățat grijuliu cîțiva saci cu lest. Cînd de sub aceşti saci sunetul încerca să răzbată repetîndu-se monoton şi insinuant, Eva îşi aprindea a doua țigară a zilei, îşi spunea chiar „încet, monoton" şi avea impresia că în locul patului înalt cu rotile, cineva aşezase un clavir, iar la clavir aşezase o ființă bolnavă. Era momentul în care gîndul se întorcea acolo de unde plecase cîndva, de mult, atît de demult că i se părea că se născuse plecată. La vîrsta la care începi să recitești, începi şi să te retrăieşti, în mai multe nuanțe, în culori mai fine, cu accente mai tari sau mai subtile, înarmat cu exigențe noi, mai ample, dar şi mai arbitrare, vulnerabile... Trecutul devine o fantomă cu care faci ce vrei şi care te urmează supusă, lătrînd însă uneori ca un cîine. Cei care-ți aparțin se ivesc unul după altul din cuşca acestui. cîine gata să-ți muşte din palmă — dar nu-ți vine niciodată să le dai lăcomia de gol, chiar dacă uneori rîzi de ei. Dar ce fel de rîs e acesta ?

E ca atunci cînd, de frică să nu ți-o ia alții înainte, te apuci să-ți ironizezi singur un defect, avînd grija de a alege unul dintre cele mai insignifiante şi încerci s-o faci într-un mod care tinde să-l consacre ca un motiv epic (pe care ți-ai permis să-l exagerezi puțin spre a-i conferi pregnanță). Din cortegiul celor care te-au atins o dată pentru totdeauna cu aripa ridicolului lor suav apar uneori, la scenă deschisă, tanti Meri, însoțită de aerul său patetic care-i şade atît de bine şi pe care, din toată familia, ei i-a fost dat să-[1]! ilustreze cu cea mai vie elocvență. De când a avut încurcătură de mațe din cauza unei prăjituri vechi, s-a ales cu două fixații care dau -vieții sale, altminteri atît de contradictorie, o ciudată consecvență : a început să-şi depene viața într-un caiet la care cu timpul s-au adăugat altele şi cărora, în final, li s-a mai alăturat şi un album fotografic- ilustrînd ideile principale cuprinse în această operă la care nu s-ar fi gîndit nimeni în afară de ea (cu excepția capetelor încoronate şi a unor actori celebri) intitulată simplu, sugestiv, şi oarecum de prisos — ca o etichetă pe care scrie „pîine" aşezată deasupra unei pîini -— „Viața mea" ; a doua

obligație contractată de tanti Meri pentru tot restul vieții consta în ocolirea sistematică a tuturor cofetăriilor, în fața cărora executa o întoarcere de o sută optzeci de grade, întoarcere în care inv<-itea disprețul sortit să le convingă, în caz că ele ar fi fost însuflețite, de niște resentimente amenințînd cu eternitatea. Pe cei care nu înțelegeau acest limbaj mut. dar ostentativ şi oarecum fără adresă, îi avertiza asupra pericolelor povestind succint prin ce a trecut personal. Fără îndoială că acestea împreună cu altele erau evocați în acea suită de caiete de care era foarte preocupată. Cu anii entuziasmul s-a mai tocit, sau, cine ştie, tanti Meri devenise mai exigentă, ca oricare creator, cu evenimentele. De cedat, nu cedase, ba inventase şi formula unui supliment ilustrat, în care figurau tot felul de persoane ce puteau fi identificate, dar numai de tanti Meri, din formulările de sub fotografii : „prietena mea cea mai bună, 1951", „nea Ion, mort" sau „fetița vecinii, 1959", sau chiar „sora mea, 1965". Datele aparțineau unei cronologii oculte de vreme ce nu aveau legătură nici cu anul în care fusese executată fotografia (sora ei în 1965 nu putea avea cincisprezece ani, cum arăta acolo), nici cu anul naşterii subiectului şi, în fine, cu nici un alt reper care ți-ar fi putut trece prin cap fără să-l smucească. O fotografie sub care scria „eu şi colegele mele" o înfățișa în costum național avînd în dreapta sa un acordeonist cam în aceeaşi ținută (cel puțin în intenții), iar în stînga cinci fete îmbrăcate şi ele ca tanti Meri care probabil asigurau amplitudinea refrenului. Pe vremea aceea tanti Meri făcea, după propria-i mărturisire, să plîngă toată sala. Lucrul era absolut credibil — avea în ea ceva atît de înduioşător că pentru cîteva minute ar fi putut determina să plîngă şi un dine de vânătoare. Din cînd în când pomenea uşor, cu o privire aburită, îndreptată spre icoană — poseda în aoele clipe un fluid fascinant care-ți amintea, prin opoziție, de Cezare Borgia — de un redactor de la o editură (nu spunea niciodată care, pentru că impresia ei foarte sigură era că nu există decît una, aşa cum nu există decît o televiziune), vecin de bloc cu dumneaei şi care se interesa stăruitor de caietele cu pricina : făcuse, explica ea, imprudența să-i pomenească odată de ele, stînd prea mult la coadă. Eva, care primise odată de la ea o scrisoare de vreo trei pagini pe care nu exista nici un semn de punctuație, trecerile de la o problemă la alta efectuîndu-se în mod superior prin- tr-un fluid verbal de o incoerență unică în felul ei, îi atrăsese atenția asupra acestui aspect care ar putea incomoda — sugerase ea,

discret — dactilografele. Tanti Meri a ascultat binevoitoare (în aceste cazuri îşi aducea sieşi aminte că Eva e profesoară) şi a tras apoi teancul de caiete din şifonier, de sub teancul de cearşafuri, le-a luat la întâmplare în faţă, căci fireşte nu le numerotase nici pe ele şi cu atît mai puţin paginile lor şi, înarmată cu un creion chimic pe care-l umezea din cînd în cînd între buze, a început să semene puncte şi virgule ici şi colo, fără să citească nimic, dozînd numai, după o socoteală proprie, frecvenţa acestor semne în paginile vieţii sale. Cînd a terminat, destul de repede (Eva numărase vreo opt caiete) a rostit înţelegătoare şi cu un zîmibet de-a dreptul înţelept: „Bine că mi-ai spus, că uitasem". Eva fusese tentată să afle secretul acelor caiete aşezate sub paza pânzeturilor imaculate pentru a descoperi cam ce considera tanti Meri că merită reţinut din viaţa dumisale. O oprise numai teama confruntării cu caligrafia ermetică a lui tanti Meri care ar fi fost probabil fără seamăn pe lume dacă n-ar fi putut fi regăsită, în aceleaşi condiţii, la propria ei mamă şi la propriul său unchi. Cei trei fraţi scriau uluitor de asemănător din toate punctele de vedere, încît s-ar fi zis că dispuneau de un alfabet proprietate personală. Dacă mama ar fi fost mai reflexivă, iar unchiului i-ar fi rămas, printr-un miracol, timp şi pentru altceva decît pentru alcool şi amîndod s-ar fi apucat să-şi scrie în paralel vieţile precum tanti Meri, cele trei vieţi ar fi fost concepute — stilistic, ortografic şi caligrafic — într-un mod identic. în principalele evenimente soarta însăşi le-a dat o mînă de ajutor, gîndea uneori Eva înduioşată. Oricum, nimeni nu ştia de aceste caiete în afară de Eva (care fusese constrînsă să jure că nu va spune nimănui) şi de redactorul respectiv. Dealtfel, dacă nu le-ar fi văzut în împrejurarea acelei corecturi, Eva ar fi crezut că tanti Meri fantazează. Se şi mira uneori : cum de i-a venit din toată familia tocmai ei ideea asta ? Căci toţi ceilalţi aveau un talent oral incontestabil. Povesteau cu atâta umor diverse întîmplări (mai puţin tanti Meri care nu poseda decît umor involuntar), exploatîndu-şi până şi greşelile gramaticale, aşa cum Birlic îşi valorifica „excesul de nas", încît te încerca bănuiala că pe undeva, pe ascuns, se jucau cu ideea sensului naiv, dar artistic al acestor relatări. Dar asta pînă la scris. Nici unul nu se îndura să scrie un rîncl, oricît de presantă ar fi fost situaţia şi dacă totuşi se ajungea pînă aici, se speriau atât de tare ori de cîte ori primeau o scrisoare, bănuind ceva grav la mijloc, încît începeau să plîngă înainte de-a o deschide. Când, într-o anumită perioadă, unchiul Evei, cel mai dotat

dealtfel, a fost silit de împrejurări să expedieze lunar cîte o carte poştală acasă, fiecare dintre acestea se încheia invariabil cu formula „al vostru frate (sau soț, părinte, fiu etc.) care e la colivie". Din două una : ori talentul oral pierea inhibat în fața hîrtiei, ori, într-o situație invariabilă, el găsea natural şi sugestiv să apeleze la un text invariabil. Cum alte texte scrise de el n-au mai existat, cu excepția unei felicitări surprinzătoare (cu ocazia unei onomastici) pe care figura urarea „la ■mulți ani mersi la fel şi mie", era greu să-ți dai seama care dintre explicații era adevărată. Probabil că prima. Mai repede trimitea însă bani. Pe vremea studenției Eva primea cîte un mandat poştal de două sute de lei (şi, o daită pe an, de cinci sute) purtînd pe banda consacrată corespondenței cîte o indicație : „pentru pantofi" sau „pentru fişi". Eva trecea fără scrupule peste aceste insinuări şi-şi cumpăra cel mai adesea cărți, dar el nu se supăra niciodată — se mira uneori : „şi zici că le-ai citit pe toate ?" şi le arăta cu bărbia, evitînd să le numească, nutrind față de ele sentimentele pe care ştia că ar fi trebuit să i le trezească prezența unor cărți de ghicit. Aici mama intervenea cu o superioritate care-i făcea mare plăcere Evei : „le mai citeşte şi de două ori." Eva le privea atunci pe rînd : mama, biblioteca, iar mama, iar biblioteca. îşi dădea seama că i-ar fi imposibil să renunțe vreodată la ele. Le vroia pe amîndouă în jurul ei fiindcă numai împreună îi dădeau liniştea necesară pentru a se putea gîndi la altceva. Se completau, dealtfel, reciproc: una era viața însăşi, cealaltă — ceea oe rămînea din viață. Se simțea, avîndu-le pe amândouă în preajmă, ca într-un laborator în a cărui taină se petrec experiențele esențiale ale unei vârste. Dealtfel, în afară de tanti Meri, socoti Eva, familia nu mai număra decît un singur artist în toată istoria ei : domnul Voltaire Marinescu, soțul coanei Aurica, considerată şi ea soră a mamei pentru că nu exista practic nici o altă denumire pentru legătura dintre ea (şi frații săi despre care îți venea să vorbeşti ca despre o echipă de fotbal) şi ceilalți frați, fiecare grup reprezentînd copii din căsătoriile anterioare ale bunicilor noştri. Pentru ca aceste legături fictive (aşa numeau unii dintre ei actele false, adică fictive) să corespunză întru totul arbitrariului care le guverna, Voltaire Marinescu semăna în mod izbitor cu omonimul său francez. Până şi controversatul rictus al filozofului apărea pe fața lui cu destulă regularitate pentru a promite permanentizarea la o vîrstă mai înaintată. I se spunea Volterică. Numai tanti Aurica folosea numele de

familie, — nu din respect pentru domnul Marinescu şi nici pentru Voltaire, de care dealtfel nu auzise, ci dintr-o deformare moştenită din vremea cînd mergea la şcoală şi se făcea lectura catalogului — singurul moment care o ţinea trează. Pe urmă aţipea şi cele trei clase primare pentru care la vremea cuvenită a primit certificat de patru s-au desfăşurat în ceea ce o priveşte într-un vag clarobscur, ca un film prezentat la un cinematograf de cartier unde vizionarea este concurată în cel mai firesc chip de o întreagă suită de alte activităţi simultane. Eva intuia uneori că singura ei lectură pe lumea asta o constituise abecedarul. Domnul Marinescu în schimb poseda o inteligenţă vie şi o memorie uluitoare. Dumnealui reţinuse cîte ceva din şcoală şi-i plăcea să ne pună la încercare atît pe noi, nepoţii lui (prin consens), cît şi pe propriii săi fii (avea doi) cu probleme de tipul: „Cum te orientezi în pădure cînd n-ai muşuroaie de furnici ?" sau „dacă o găleată se umple în zece minute..." — frază la care pe Eva c apuca ameţeala şi acum. Cînd soţul dumisale dovedea o atenţie specială în materie de bani, tanti Aurica se emoţiona şi-l felicita în faţa tuturor membrilor prezenţi ai familiei cu formula : „Mii de mulţumiri, Marinescule !" la care adăuga un sărut scurt şi zgomotos pe obraz. Voltaire Marinescu cîştiga bine. Era pictor de biserici; judecind după asta ai fi putut să-l consideri lipsit de spirit practic — dar, dimpotrivă, se dovedea că po&ddă unul viguros de vreme ce avea în permanenţă de lucru, încît pleca tot timpul în sate îndepărtate unde rămînea luni întregi pînă termina lucrarea. în timpul liber unchiul nostru picta, spre destindere, şi tablouri laice, precum naturi moarte cu struguri şi felii de pepene, nuduri planturoase aşezate pe maldăre de flori, pe urmă flori propriu-zise în vase de diverse modele şi, fireşte, portrete ale membrilor familiei. Cum experienţa nu-i lăsa răgazul eliberării de o anumită expresie duios resemnată cu care se deprinsese pictînd sfinţi, toate rudele imortalizate de domnul Marinescu aveau un aer comun, plin de pioşenie, care-l înlocuia pe cel de familie. Acest simţ artistic a fost moştenit în întregime de fiul său mai mare (cel mic s-a făcut şofer) care s-a angajat la „Arta meşteşugărească" unde contribuie şi acum la înfrumuseţarea obiectelor de artizanat, în special a celor din lemn. Din mîinile sale de aur ieşeau încă de pe atunci mănăstiri din lemn lăcuit, căruţe trase de cai, mici coloane ale infinitului prevăzute cu un orificiu în care puteai înfige o luminare cînd coborai scara în beci, butoiaşe ornate cu struguri (în basorelief), scrumiere prevăzute cu

peisaje peste care scuturai ca o ploaie cenuşa ţigării. Odată Voltaire s-a oferit s-o picteze şi pe Eva — cu prilejul majoratului. Eva s-a văzut silită să refuze sub pretextul timidităţii. Uneori o încercase totuşi curiozitatea de a afla cum ar fi arătat chipul său revăzut din perspectiva inedită a unui vag obiect de cult şi regreta în secret uşurinţa cu care unchiul îşi retrăsese — ca orice maestru jignit — propunerea.

Oare cît mai am de trăit ? se întrebă Eva fulgerător. Cît ? Cîte zile de-astea, cîte seri de-astea, cîte nopţi, cîte cărţi, cîte ţigări, cîţi oameni, cît ? Propria ei intuiţie n-o ajuta cu nimic. Asupra acestui termen orice presentiment se ferea să arunce vreo lumină. Uneori i se părea că are timp — şi chiar se aşeza în fotoliu cu aerul că o face pentru zece ani, alteori totul i se părea o înşelăciune. Cine i-ar fi putut oferi o garanţie fie măcar pentru următorii patru-cinci ani ? Şi se simţea puţin trasă pe sfoară. Dacă maturitatea aceea fertilă aşteptată cu atîta încredere ca fiind adevărata vîrstă, singura care i se potrivea, nu era dat să vină decît pentru a-şi arăta faţa bună, plină de milă, pentru a dovedi că există şi că aşteptarea n-a fost zadarnică, şi apoi ea, Eva, va fi răpită acestei vârste şi mînată spre alta — doar pentru ca sufletul ei să nu fie împăcat niciodată ? Aşa cum o trădare adînceşte mai tainic şi cu mai multă fidelitate în inimă fie chipul celui trădat, fie pe cel al trădătorului, această perioadă benefică şi perfidă totodată săpa în citadela aşteptării Evei mici şanţuri menite să se năruie în clipa în care întorceai capul şi le observai... Apa caldă, fierbinte, din ce în ce mai fierbinte. Ori de cîte ori simţea şuvoiul risipit în estuare mici pe umeri îşi amintea asemenea fraze retorice pe care le punea pe apă de parcă ar fi fost bărci, jucîndu-se cu ele, jubilînd cu măsură ea şi cum tocmai ar fi semnat .un tratat de pace interioară aproape inviolabil. înainte să adoarmă încercând să rememoreze „Tatăl nostru" se trezi şoptind „La un semn un ţărm de altul legând vas de vas se leagă".

Dimineaţa, deschizând uşa mamei sale, Eva simţi că lasă la uşă mirosul de burniţă, ca un paznic, în schimbul unei bucurii fulgerătoare. Îi plăcea să-şi urmărească mama povestind, îi plăceau salturile ei suprarealiste de la o întîmplare la alta şi de la o persoană la alta, încît dacă nu erai foarte atent riscai să rămîi definitiv în afara discursului şi să guşti fărîmituri din logica foarte personală care se oglindea în fiecare fragment. Datorită acestui procedeu, întâmplări diferite dădeau una într-alta dincolo de timp şi de spaţiu, persoane necunoscute treceau

şi ele una în alta, aşa cum ar da dintr-o temniţă în alta o închisoare fără sfârşit. Extinzând această concepţie organizatorică asupra tuturor sectoarelor de activitate, ea considera, în mod firesc, fiecare carte ca fiind continuarea tuturor celorlalte, şi era contrariată în mod repetat şi neobosit ori de cîte ori constata nepotriviri între două cărţi pe care tocmai le citise. Le considera ori dovezi de inconsecvenţă, ori amnezii ale autorului — şi el întrucîtva unic — care, neglijând că fusese vorba de o femeie tânără, o trata acum ca pe o bătrînă (sau invers) ori, şi mai alarmant, drept un ofiţer în plin război. Şi Eva chiar îl auzea şoptind ca să-şi facă singur curaj : „un, deux ; un, deux ! en mesure, comme Ies chasseurs de Vincennes". Mamei îi plăcea să fie urmărită — chiar recunoştea asta — şi uneori apăsa mai puternic pedalele acestor originalităţi spre a convinge auditoriul că merita efortul de a sta la pîndă pentru a evita cursele întinse de cotiturile ei neaşteptate care te lăsau pînă la urmă în cîmp deschis. Stând dreaptă, cu un uşor surâs ce aluneca nestăpînit dintr-un colţ în altul al gurii, Eva asculta veştile rele, şi ele la fel de nestăpânite, aproape absurde. Mici lovituri ca de topor ciupeau în locul acela în care ar fi trebuit aşezat ceva mai rezistent decît o biată inimă şi în care rezervele de milă să fie nu doar nelimitate, ci şi eficiente. încet, încet, se cocoşase. Din sat veneau veşti din ce în ce mai dezarmante, mirosind a fatalitate, ultimele semnale trase din punctul acela minuscul — pe harta globului — pe care ea îl purta adînc înfipt în piele, ca o aluniţă mai mare pe care o atingi zilnic pentru că-ţi îngăduie să te recunoşti imediat.

Mama ei căpătase un aer dezolat, uşor diplomatic, ca şi cum ar fi îndeplinit ea însăşi o misiune ce nu-i făcea plăcerea din însărcinarea singurei autorităţi în care credeau amîndouă în clipa aceea — dar numai în clipa aceea.

îşi aminti drumurile pe care le făceau împreună în oraş, cînd ea, Eva, avea în jur de zece ani, iar mama purta coc şi părea teribil de înaltă, iar Evei i se părea că este persoana care merge cel mai repede din lume. Trebuia să execute mereu cîţiva paşi în plus din cinci în cinci metri pentru a nu rămîne prea în urmă. Şi aerul mîndru al mamei sale („întotdeauna mi-a plăcut să-ntoar- că lumea capul după mine pe stradă" zicea ea uneori) de care Eva era şi ea teribil de mîndră. Apoi gîndul care-i venise atunci, în premieră, cînd mama, agăţată de cureaua de la tramvai executând un mic balans spre a-şi recăpăta echilibrul compromis de pornirea cam bruscă, reuşise

să-şi păstreze nealterată expresia princiară furată de undeva : „o să-mi amintesc scena asta peste ani de zile cînd o să vreau s-o revăd pe mama o clipă, exact aşa cum e acum, cînd uite, pot s-o privesc nestingherită minute în şir..." Şi într-adevăr mica secvenţă se păstrase nealterată în memoria Evei care o contempla din cînd în cînd, mirată de gîndul matur izvorît atunci din teama, nelămurită poate, că această clipă minunată va fi modificată cumva — fie şi numai de trecerea anilor. Şi acum — vorbeau despre cei rămaşi acolo, nu prea departe, într-un sat plin de amintiri care nu li se mai potriveau. Luă mîna mamei sale şi o sărută ca şi cum ar fi sărutat, cerînd împăcare, tuturor acelor lucruri, întregului univers care-i scăpa înţelegerii, care se opunea înţelegerii, iar mama scoase, un ţipăt slab observînd cele dintîi fire de păr alb ale Evei.

— Le am demult, explică Eva, de vreo doi ani.

Ciudat lucru, gîndi, ajunge să părăsesc eu un' loc în care nu se întîmplă nimic ani la rînd, pentru ca imediat să se umple de evenimente, — ca şi cum mi-aş fi retras puterea de a le opri.

— Cînd ai fost acolo ? întrebă.

Acolo : casa mare, rece şi greoaie, ca un siloz, .răspândind miros de mucegai şi de brînză (din cauza putinilor veşnic aplecate la cişmeaua din curte, la spălat, în- şirînd de jur împrejur pîrîiaşe albicioase, ca nişte şiruri de mărgele) între zidurile căreia soarele pătrundea mai greu ca un tîlhar, cu acele cuburi de piatră negre şi groase semănînd cu pardoseala unei fortăreţe şi imita atît de bine stăpîna încît părea de-a dreptul o emanaţie a autorităţii ei. înăuntru, pe mese lungi, erau înşirate fuioare de mătase, înconjurate de câteva războaie de ţesut, iar armata gogoşilor de mătase aştepta întinsă pe coli albastre de hîrtie fără nici un loc liber, creînd impresia unui atelier unde abia fusese părăsit lucrul din cauza unei sărbători. între putinile cu brînză şi viermii de mătase, între coşurile cu mezeluri şi supele de ceapă (ceapa fiartă îi plăcea şi acum Evei şi asta pentru că o auzise pe coana Rodica spunând că „e sănătate curată"') personalitatea stăpânei casei se desfăşura egală ; împărţind numeroasei familii sarcini — dar şi principii — pe un ton care de ani şi ani de zile nu admitea nici o replică.

Eva mergea acolo rar ; cînd mama ei era convocată telefonic să vină şi să dea (sau să primească) raportul asupra ultimei vizite făcute în sat, o lua uneori ca să asiste Ia

interogatoriul minuțios care avea în vedere toate aspectele imaginabile ale vieții în satul pe care ele amîndouă (şi mama, şi Rodica) îl părăsiseră mări- tîndu-se la Bucureşti. Coana Rodica obişnuia să comenteze acid fiecare persoană citată şi fiecare act social comis între timp, lăsând să se întrevadă ânsă, dincolo de această curiozitate pătimaşă şi corozivă, semnele unei afecțiuni aproape despotice (zicea „prostul ăla" ca şi cum ar fi zis „puiul mamei") bineînțeles, nimeni n-avea voie s-o deranjeze în timp ce primea informarea.

Mîncîndu-şi supa de ceapă, atentă să nu comită vreun zgomot indecent, Eva se străduia să ignore privirea scrutătoare a acestei femei-tribunal care o evalua ca pe o putină de brânză — „Termină supa să-ți dau mămăliguță cu brînză" zicea uneori coana Rodica acoperind în felul acesta cîte un gol ivit în memoria mamei care tocmai dibuia urmele genealogice ale cîte unui tig^n la care se oprise insistent coana Rodica — pentru că auzise că unul din băieții lui e ofițer la miliția Capitalei. Și-a dat seama (dar nu ştia cînd i-a venit acest gînd, atunci, cu mămăliguța în față ; pe drumul spre casă ; mulți ani mai tîrziu, sau — de fie- care dată în alt mod ?) că femeia aceea energică şi exigentă precum o regină mamă cu fii neputincioşi ascunde ca pe o boală ruşinoasă nostalgia după viața din satul în care se născuse, după copilăria petrecută în mijlocul unei livezi cu vişini la fel de eternă pentru ea precum cea a lui Cehov. Incercînd să şi-o imagineze călărind (câştigase un concurs de echitație) pe femeia aceasta puhavă care avea s-o cheme şi peste douăzeci de ani pe mama ei la verificarea cadrelor din sat, deşi nu mai dețineau nici un fel de informații demne de încredere şi sfîrşeau prin a evoca un sat devenit amintire, un fel de carte poştală cuprinzînd un peisaj colorat în atelier, Eva avea sentimentul că încalcă un regulament şi că forțează cumva mîna destinului. Şi cu toate că se consolase asupra ireverențiozității gestului ei socotindu-l o operație firească, n-apucase niciodată să consolideze o imagine cît de cît consistentă. Totul se oprea în faza în care trăia cloar gestul imprudenței, nu şi foloasele ei. Şi poate că aşa s-a întâmplat şi mai tîrziu, ori de dîte ori i s-a părut că întrevede o cale cam nesigură de acces la albumul sentimentelor cuiva. Mama închise televizorul unde o matahală urla din toate puterile. Eva rise. Cu o jumătate de oră în urmă se oprise în loc, aproape sufocată. Un telefon — întâmplător auzise de la început vocea dragă. Apoi alergase tot bulevardul pentru a se privi cîteva minute. Şi, acum, era ea însăşi alta, între o

întâmplare şi cealaltă se aşezaseră cîteva vieţi conţinînd fiecare din ele ani întregi, — spuse cu alt soi de cuvinte — şi toate acestea păreau obiecte, o grămadă de obiecte care o separau definitiv de acele minute nesăţioase, îngăduindu-i în schimb să le privească mirată, puţin străină de tot ce făcea şi de tot ce i se întîmpla. O asculta pe mama, o privea intens, drept în faţă, pe coana Rodica, reuşind în acelaşi timp să tragă cu coada ochiului spre chipul atît de drag, şi în acest amestec ciudat, în această simultaneitate a sentimentelor era gata să vadă un efort aproape artistic care-o avertiza că trişează. Eva trişa totuşi — era modul ei obişnuit de a suporta zilele. Aproape tresări.

— Te-am întrebat: cum îţi merge la servici ?

Era singura întrebare profesională pe care o punea mama şi. o formula întotdeauna la fel. După ea, lumea n-avea profesii ; fiecare avea, în schimb, servici. Trebuia să fi fost ceva în genul Serviciului militar obligatoriu. E de presupus că întîlnindu-se şi cu primarul oraşului prin vreun miracol şi având răgazul să-i pună o întrebare, mama l-ar fi intrebat, desigur, cum îi merge cu serviciul. Eva şi-l amintise pe Jean, fiul coanei Rodica — uneori i se se părea că-l aude cum cînta în camera lui aoompaniindu-se singur la pian : „Am visat că sânt cu tine" ; îl vedea atît de rar încît nu-l recunoştea niciodată. Se însurase într-o vară şi cu acest prilej fuseseră invitaţi la o nuntă concepută fastuos. O coloană de vreo douăzeci de automobile înconjurase biserica ce părea o ambasadă asediată. Jean, slab şi preocupat — avea întotdeauna un aer preocupat care masca lipsa oricărei preocupări (acesta era singurul semn după care puteai să-ţi dai seama că e vorba de el, într-adevăr) : acum însă chiar avea una şi aerul lui era firesc, ca unul care-şi dobîndise, în ultima clipă, de la o bancă solidă acoperirea aşteptată. în frac, alături de tînăra lui soţie, făcuse impresie, ba chiar (din cauza fracului împrumutat de la un cîntăreţ de operă) senzaţie. După aproape două decenii... în staţia de tramvai, Eva auzise în spatele ei vocea tandră a unui bărbat : „bine c-ai venit, mă băiatule mă, că întârziam" şi tresări fără să ştie de ce, întoarse capul ca să constate că întîmpinarea plină de duioşie se adresa chiar tramvaiului şi că cel care o rostise era un bărbat cam gras, încărunţit cu discreţie, şi purtînd pe faţă inconfundabilul aer preocupat al frumosului Jean care avusese curajul de a se căsători cu o fată ce umblase încălţată pînă atunci numai în tenişi. Pentru gestul acesta Eva îi purta o ciudată recunoştinţă. Uneori se gîndea că se vor

întîlni cu toții acolo, cei care plecaseră, în cimitirul din sat — despre fiecare din ei auzeai că declaraseră public că „eu, dac-o fi să mor, să mă-ngropați acasă". Dar nici unul nu se gîndea cu adevărat la moarte — şi nici Ia întors ; era modul lor de a-şi exprima reticența față de acel univers ale cărui semne încă le scăpau. Uitau că şi ei avuseseră universul lor plin de semne spre care ceilalți priveau deopotrivă cu nesaț şi cu alt soi de reticențe.

Semnele lor păreau chiar mai dificile, traduceau o realitate ce fusese mult mai bogată şi mai angajantă şi care, deşi se modificase, îşi mai păstra ținuta. Trebuia să-i vezi toamna de pildă, aşezînd pe prispă coşurile pline cu struguri strălucitori şi prăfuiți, niciodată copți pînă la capăt, căci temîndu-se să nu se strice vremea se grăbeau întotdeauna cu cîteva zile, acoperindu-le cu foi de plastic care se înroşeau imediat de parcă acolo sub ele erau trupuri tăiate mărunt cu foarfeca în formă de boabe, trebuia să-i vezi cîntărind din ochi greutatea aceea sub care începeau să se formeze pîrîiaşe de zeamă în aşteptarea cumpărătorilor, evaluînd totul cu o exactitate atît de bine exersată. Adunau pînă şi zeama în crătiți şi o aruncau în butoiul mare la suprafața căruia pluteau cojile şi crenguțele nefires)c de albe, ca nişte oscioare, ale ciorchinilor. Apoi apărea cîte o femeie care se tocmea aşezîndu-şi mereu basmaua; apărea apoi. atunci cînd trebuia (ca limba mică după cea mare la ceas) fiul ei care icnea cărînd coşurile pînă la căruță : pe el nu-l auzeai rostind nici un cuvînt. Părea cu gîndul în altă parte — i se născuse un fecior, pregătea vinul pentru cumetrie, explica maică-sa, punînd- mina pe ultimul coş şi ooborîndu-l fără nici un efort. Apărea şi omul care închiriase calul (al doilea, căci primul cal nu voise pur şi simplu să se mişte din loc ; refuzase, cum ar fi zis Năstase Besensac) şi cumpăra partea din vie neculeasă încă, cea din spatele casei. Invîrtea biciul în mînă pînă se hotăra prețul — mai bun ca anul trecut, mai prost ca acum trei ani. Din poartă striga o femeie : „tață Aurico, vino c-a venit !" Şi Aurica dispărea repede luînd un pumn de hîrtii mototolite cu ea, la cooperativă, unde erau pui roşii de vînzare. Avea trei copii de hrănit (pe un perete al camerei mari sta atîrnată, ca un trofeu, coada groasă, împletită, a primei sale fiice, tăiată cu prilejul dobîndirii buletinului de identitate) cărora li se adăugase în mod neaşteptat şi fata asta mică, atît de mică, amărâta, atît de mică şi de amărîtă. Singura care are ochii mămichii, zicea despre ea Aurica, descoperind totuşi un merit acestei vieți

neaşteptate. O privea mult şi faţa ei oacheşă înflorea de mirare. Evei îi plăcea mirosul pur al fetiţei, privirea ei mică (ca un geam crăpat) — se simţea deodată atît de conştientă de propria-i impuritate, de tot ce se adunase asupra ei, încît mirosul acela curat, divin, se grăbea să dispară din preajma ei pentru totdeauna oedîncl locul altuia, neplăcut, acru, iute, răscopt, un miros ascuţit despre care ştia că însoţeşte inevitabil zilele critice. Fetiţa cu ochi albaştri (e de mirare cum de Aurica identificase numai în *aceşti* ochi pe cei ai mamei sale, mîridra noastră Ioana, pentru că absolut toţi copiii ei aveau ochii albaştri), înfofolită în cîrpe vechi, habar n-avea de toate acestea ; stătea acolo rotind ochii înţelepţi ai bunicii sale peste lucruri, peste cei de faţă, părînd, cîteodată. că ştie mai mult decît toţi —- venise atît de curînd din interiorul unei femei care trecuse prin multe. S-ar fi zis că nu uitase încă ce văzuse acolo şi plîngea uneori brusc, fără motiv. Prin '57. sau prin "58, Aurica se măritase cu un tractorist. Toate se măritau atunci cu tractorişti. Aveau leafă şi, îmbrăcaţi în salopetele lor albastre, îngâmfaţi, tunşi rotund la spate, încît dincolo de conturul băştii nu se mai vedea nici un fir de păr, treceau drept partide. Cele mai multe dintre ele se aleseseră cu nişte beţivi. Ogrăzile lor erau pline cu pomi (pentru ţuică), toţi sădeau pruni şi în spatele fiecărei case se înşirau cît mai multe generaţii de pruni, de parcă fiecare s-ar fi străduit să-şi asigure băutura pe sute de ani. Tristă — să fie adevărat că sînt clipe, ca acestea, cînd privind o casă, un copac, un copil... îţi întrezăreşti deodată destinul ? — Eva se simţea părăsită d.e cele mai dragi gînduri ale sale în funcţie de care continua însă să judece totul (ca o suplinitoare nesigură), păşind astfel pe urmele unei prejudecăţi la fel de comode ca aceea de a judeca unul din soţi în funcţie de celălalt pe care-l cunoşti mai bine. Nu era prima oară cînd observa cîtă acuitate dobîndesc sentimentele atunci cînd te afli într-un loc pe care fiinţa iubită nu-l ştie. Iar dacă nu ştie nici că te afli acolo — cu atît mai mult. Apare cu claritate, pe acest fundal nou, ca pe un ecran, disperarea de-a o pierde sau de-a o trăda. E poate saltul pe care inima îl face instinctiv pentru a asimila personalitatea celui drag cu acel spaţiu nou, neştiut, atît de străin comentariului său. Tot drumul acela devine un efort de adaptare, iar tu devii un „mediu" între ele. Acuitatea exasperantă a simţurilor îţi îngăduie să regăseşti câteodată chipul drag în gesturi mici, întâmplătoare : ducînd un pahar de vin roşu la gură (de ce nu un pahar cu cerneală ? îţi spui

zîmbind), muşeînd din slănină ca dintr-un măr şi dintr-un măr ca dintr-o pîine, privindu-te brusc, cu ochii plini de înțelepciune mută ai unui animal bătrîn, bolnav şi credincios, sau îți îngăduie să simți cu precizie ce face într-o anumită clipă, sau ce vrea — şi iată că această ființă care nu ştie niciodată ce vrea, obositoare şi nesigură, a devenit, privită de la distanță, foarte fermă.

în burniță, cu capul descoperit, Eva asculta explicațiile inginerului zootehnic, întrebîndu-se de ce dumnezeu nu fusese...

Ceața se lăsa treptat, cu siguranță leneşă, încît puteai s-o măsori cu o sfoară, şi-i cuprindea pe rînd, ca o ființă ce-şi revede în ordine cunoştințele. Făcînd doar cîțiva paşi mai încolo se trezise singură. înconjurată de nişte voci care se stingeau şi se aprindeau ca nişte chibrite.

De partea cealaltă a drumului şedea Pândele, de fapt cei doi Pândele : motanul Pândele şi stăpînul său (Gabi) asupra căruia ceilalți, verii lui mai ales, au extins bucuroşi numele animalului, singurul suflet care rămăsese lîngă el. Gabi era văr bun cu Eva... Nehotărîtă, amînă să-l vadă — prefera, poate, să şi-l amintească. Paşii îşi găsiseră singuri drumul lor. Citeva Dacii trecură, cu farurile aprinse, într-o direcție, apoi în cealaltă. Evei i se părea că e aceeaşi maşină.

Din loc în loc cîmpia vălurită fumega ca şi cum uriaşi ascunşi în văgăunile ei ar fi fumat cu nesaț — în jurul aerului ce tremura în jurul lucrurilor (precum o domnişoară de onoare lîngă mireasă), ca prin lichid, se vedeaiu pe costişă grupurile gălăgioase care ridicau viile. Cum ar putea explica modificarea aceasta promptă a simțurilor comandată de scris ? Treci cu maşina pe şosea, iarna, priveşti pe geam zăpada şi copacii rigizi, ciorile hăituite, iar celălalt din tine care „e pregătit" să scrie reține un spațiu, poate — vag •—■ acelaşi, dar aflat în toiul verii, cu floarea soarelui zăpăcind cîmpul, cu descrierea petelor de rugină ale unei tulpini de care şi-a frecat degetul, cu basmaua roşie uitată la încrucişarea a două cărări... Lîngă tine se află un bărbat slab, pe care îl găseşti frumos, cu trăsături aproape inutil delicate, cu o finețe a gusturilor sugerată cam prea autoritar, îl priveşti cu emoție, observînd totuşi (e uşor degenerat...) că în acest timp, „celălalt" scrie o frază despre un obez, semidoct, cu negi sub buze şi pete roşii-vineții ca nişte rîme delirante care-i apar pe față şi spre tîmple la entuziasm şi la furie, adică destul ele des. Un exemplu similar : ori de cîte ori vezi o haină

pe care te-ai obişnuit s-o vezi purtată de cineva drag, o emoţie iute ca un pui care se zbate în palmă încercînd să scape îţi răsuceşte brusc percepţiile, revezi o clipă haina şi posesorul ei autentic, striviţi imediat (sau nu) de imaginea reală, uzurpatoare, care-ţi trezeşte regretul unei făgăduieli neserioase. Aşa s-a întâmplat cu haâna de piele a lui R. şi pantalonii cafeniu-roşcaţi ai lui G.

O motocicletă venită în control dădu ocol întregului lot, verificând în fugă câţi oameni ieşiseră şi dacă se respectau instrucţiunile. în jurul focului, pe vreascuri, se odihneau câteva femei care-şi aduseseră şi copiii cu ele. Bronzaţi pînă deasupra sprâncenelor, cu mâinile roşii, purtând haine groase amestecate cu haine subţiri, păreau cu toţii pistruiaţi — cînd întindeau mâinile să aşeze focul "mai bine (vîntul se juca cu fumul, sucindu-l în toate părţile şi zvîrlindu-l brusc în ochii femeilor), cînd ântindeau mâinile, cu o sfântă economie a mişcării, să ia nuiaua sau să tragă iarăşi focul înapoi, o clipă, mîna dilatată, în miezul flăcării, roşie şi pistruiată, cu păr bălai pe margini, părea ea însăşi o bucată de câmp pe care abia răsărise, firav, griul. Şi gândurile lor — voluptatea de a încerca să le ghicească avînd iluzia de a le regăsi, ca în copilărie, aşezate la locul ştiut, acolo unde le lăsase, deşi erau cu totul, dar cu totul altele. Nimic nu-ţi îngăduia să regăseşti nimic. Pînă şi obiceiurile acestea ce păreau atît de vechi erau noi. Dar încercai un sentiment asemănător cu acesta de-acum, cînd, stînd exact în locul în care stăteai cu un an în urmă cu o ţigară în mînă, contemplînd în amintire o întîmplare la care ţineai, nu reuşeai să-ţi aminteşti nici gândurile de atunci şi nici să retrăieşti exact starea aceea. Ţii minte doar că ţi-era greu. Şi faptul că şi acum ţi-e greu nu înseamnă deloc acelaşi lucru. Acum era greu altfel : un greu mai amplu şi mai lipsit de podoabe. Ţi se spunea, uneori, „pe o vreme ca asta aş vrea să locuim împreună." Dar e limpede că iubind, trăieşti într-o altă galaxie, universul se ordonează altfel în jurul tău încît, cît cîştigi în acuitate în privinţa unor lucruri pierzi prin opacitate faţă de altele. Devii greu de manevrat pentru că îţi place să te prăbuşeşti în propriul sentiment ca într-o apă adâncă şi duioasă. Şi, dealtfel, începi să vorbeşti limba altuia. E un motiv să te cunoşti mai bine pentru că te înstrăinezi de ceea ce constituia înainte propria ta natură. Această infidelitate faţă de tine îţi îngăduie să te observi mai bine, ca şi cum propria ta piele abandonată, noaptea, ţi-ar sta, în mîini, dimineaţa, la lumină, resemnată să-ţi suporte privirile.

Poate că iubirea (includ aici mai ales scrisul) înseamnă în mare măsură pervertirea sau convertirea gusturilor proprii, ele se schimbă cu fiecare iubire nouă, se adună şi se înmulţesc îmbogăţindu-se pînă la ne- recunoaştere. Nu spunea un erou, într-o frază care-mi plăcea ca o cafea tare : „datorită dumitale am înţeles ceea ce mi se părea exagerat" ? Da, cel mai adesea ajunge să iubeşti o fiinţă capricioasă sau nesigură pe sine şi gusturile tale vor începe o istorie nouă. Poate că ar fi preferabilă o seninătate burgheză a sentimentelor, dar pentru asta îţi trebuie un suflet bine măsurat de fiecare strămoş în parte. Un cuplu frumos, ca dom' Vasile şi doamna Valeria, nemăsurat de nimeni, şi-a dus viaţa sub ochii noştri, învăţîndu-ne cîte ceva — oh.

cînd vezi doi oameni împreună înveţi întotdeauna ceva. Ei au fost frumoşi alternativ, asigurînd prin asta echilibrul special al cuplului. Întîi a fost frumoasă doamna Valeria. Cînd s-a măritat cu dom' Vasile, înalt, slab, negricios şi ursuz, Valeria (el îi zicea Varerica, dar nimeni altcineva n-a îndrăznit să-i zică vreodată aşa) cînta cel mai bine din tot satul. De aceea i se şi zicea doamnă — singura doamnă dealtfel, după plecarea familiei moşierului Ionesicu (din care făcea parte şi coana Rodiea) la Bucurcşti. Avea ochii albaştri (o raritate, căci mai toţi ceilalţi aveau ochi căprui) şi o voce tulburătoare. Dom' Vasile a chinuit-o cu gelozia lui toată viaţa, şi după ce Valeria-i născuse vreo zece copii care ajunseseră să aibă şi ei copii, la bătrîneţe, se mai trezea uneori noaptea din somn, o trezea şi pe ea şi începea s-o întrebe de ce, odată, cînd erau ei la o clacă, ea cîntase numai cu ochii în ochii lui... cum îl chema ? Şi începea deznădăjduit să caute, în gînd fireşte, din poartă în poartă spre a descoperi destinatarul acelor priviri vinovate. Deşi habar n-avea la cine şi la ce moment anume se referă bănuiala, Valeria născocea repede un nume, ştiind că era de preferat ca el să se •ohmuie retroactiv şi, oricum, mai relaxat decît s-o suspecteze de un neadevăr actual care ar fi putut antrena un şir nou de bănuieli. Pe patul de moarte dom' Vasile i-a şoptit răguşit în prezenţa copiilor şi nepoţilor : „Varerio. eu plec, dai' vin să te iau şi pe tine cu mine. Nu te las aici să te chinuie ăştia". Iar doamna Valeria i-a răspuns cu blândeţe : „De ce să mă iei, Vasile ? Mai lasă-mă şi pe mine cîţiva ani fără tine, să văd cum e." Blândeţea asta l-a ucis rapid pe dom' Vasile. S-a încruntat, ochii i-au sticlit scurt şi a plecat întradevăr. Doamna Valeria spunea pe urmă : mai bine mă duceam şi eu cu Vasile. (Avea aerul c-o invitase la băi şi ea nu

se îndurase de bani.) Dar adăuga pe «înduri : e bine să trăieşti, e bine să trăieşti dacă eşti tare. Ea era. Acum, în absenţa ei definitivă, insuportabilă, nu-ţi rămînea decît să ţi-o imaginezi rîzînd în hohote, ca să împiedici tristeţea şi remuşcarea (două lucruri care nu-i plăceau) să se strecoare în preajma amintirii sale, tutelată de miros de gutui, de fluieratul trenurilor, de pepeni, de muşcate — inventarul acesta îi menţinea treaz şi viu rîsul.

Rechemi de fapt, forţînd din ce în ce mai mult lucrurile, amintirile pentru a le folosi. Adeseori constaţi că ele nu mai răspund la comenzi şi trebuie să recurgi la mici artificii pentru a le îndupleca: un pahar de vin care seamănă, măcar la culoare, cu cel de acasă ; o melodie care se cîntă des : „Mărioară de la munte / nu-ţi lăsa părul pe frunte" — de ce oare le plăcea melodia asta lor, care nu văzuseră în viaţa lor un munte, dumnezeu ştie — sau altele precum „Petrică şi cu Ilie / vin de la militărie" combinat cu „să-mi dai scrisorile-napoi / să mi le dai acum". Pândele chiar i-a dat înapoi fetei cu care corespondase toate scrisorile primite în armată. Cînd auzea melodia respectivă. — şi nu era zi, şi mai ales seară, să n-o auzi ; mai toţi flăcăii şi toate fetele care se întorceau seara de la film o cîntau răsunător, cei mai mulţi fără motivul prevăzut în cîntec, ci pentru a învinge plictiseala întunericului şi pentru a îmbuna cîinii — îşi îngusta ochii şi, neştiind ce să facă cu mîinile, şi-a înfiripat ticul exasperant de a-şi turna ulei de nucă în păr, după care începea pieptănatul şi răspieptănatul. E sigur că nici o fată nu s-a pieptănat în perioada respectivă cu stăruinţa şi fanatismul lui Pândele. (Pe atunci i se spunea Gabi, şi uneori era însoţit de formularea „s-a îmbrăcat Gabi elegant ca un inginer !" Arbitrul eleganţei şi etalonul acestei comparaţii fiind proaspătul, pe atunci, inginer agronom) Părul lui strălucea de la distanţă ca o cizmă de aghiotant regal. Strălucea în depărtare, străin de loate acestea, singur, prădat de propria lui realitate, micşorîndu-se, aşa cum se împuţinează oamenii îmbătrânind, încît nu te mai puteai încrede în luminiţa care abia se mai zărea : putea fi o ţigară aprinsă aruncată la capătul unui drum —[1] putea fi un oaspete străin sau un hoţ pătruns. într-o casă părăsită. Acestea erau amintirile tale singuratice şi rătăcitoare, rămase de capul lor ca nişte copii orfani. Dar nu era totdeauna aşa. Trebuia să te întî-lneşti cu cineva cu care aveai amintiri comune, vechi, şi atunci ele deveneau grase şi frumoase, copiii orfani se transformau în

nişte copii obezi, ghiftuiţi, îmbrăcaţi în haine de sărbătoare, stridente şi neasortate, excesiv colorate, în special în galben, culoare care de obicei te plictiseşte prin insistenţa pe care o conţine. Pe urmă te desparţi de complicele acesta cu care ai umflat baloanele şi-ţi regăsesti hoinarii hălăduind cînd pe uliţele strîmte ale unei poveşti, cînd în sufletul şi în mintea ta. Dealtfel Pândele a avut întotdeauna ciudăţeniile lui. Venise din armată şi, igno- rînd statutul sobru pe care i-l conferea această etapă, stătea toată ziua cu copiii la baltă; venea seara cu cîţiva baboi în pungă, cîntînd şi el pe drum, ca toţi flăcăii, dar nu ce cîntau ei, ci o tîmpenie auzită ia difuzor: „dropsuri bune şi jeleuri / caramele şi drageuri." Se tunsese rotund pe ceafă, ca tractoriştii, şi capul lui blondui, uns în continuare cu ulei de nucă — obicei la care a renunţat greu — părea, văzut din spate, o mămăligă proaspăt tăiată cu aţa. Eva se înţelesese bine cu el ; jucau şah sau tabinet ore în şir pînă cînd îl prindea trişînd şi se luau la bătaie. Lui i se părea normal să trişeze ; i se părea necinstit faptul că Eva îl prindea şi că făcea caz de întîmplare, dar probabil că urma unei bănuieli nedusă niciodată pînă la capăt îl făcea s-o lase numai ea să dea în el cînd se încăierau. Insă marele semn al lui Pândele pe lumea asta a rămas, pentru contemporanii săi, felul în care cîştiga la loz în plic, regulat, aceeaşi sumă. Devenise sigur de asta — şi, cu o înţelepciune pe care nu ţi-ar fi trecut prin cap să i-o atribui (dacă nu cumva era vorba de o superstiţie), se ferea să abuzeze de acest dar. Cînd n-avea bani deloc se scula liniştit, — s-ar putea spune inspirat — îşi făcea freza şi pleca fluierînd la MAT, la borcanul cu lozuri în faţa căruia devenea tăcut, trăgea hîrtiuţa, o desfăcea calrn, după care arunca asupra asistenţei o privire străbătută de un triumf reţinut : „He-he! Una suta lei!" Probabil că spaima de a fi trădat ticăia totuşi în el, de vreme ce tăcea cu perseverenţă în timpul operaţiei — dacă nu cumva, iarăşi, acesta o fi fost ritualul prin care înţelegea el să repete contractul stabilit între persoana lui şi noţiunea de noroc. Deşi multe s-au schimbat în viaţa lui de atunci, deşi el însuşi s-a schimbat insuportabil de mult, transformîndu-se din Gabi în Pândele, modificare care nu poate fi comparată decît cu eventuala transformare a lui Stamate în pîlnie, acest dar minuscul, dar fidel prin care norocul a considerat că şi-a făcut pentru totdeauna datoria faţă de Pândele, renunţînd la alte dovezi, a rămas neschimbat. O vreme, sperînd că e vorba de ceva ereditar, toată familia se dedicase acestei activităţi. Tatăl

Evei a investit cîteva mii de lei cum- părînd toate pungile din comună (n-a mers mai departe ; şi-a făcut probabil socoteala că lozurile mai depărtate nu cunosc familia şi ne tratează cu refuz).

Şi-a pierdut fastuos trei sferturi din bani. înconjurat de-o bogată asistenţă care făcuse bătături la degete rupând capsele. A mai încercat de cîteva ori,

— experienţa îi dictase omului că e necesară puţină obişnuinţă („prima dată nu iese nimic bine" spunea el) dar cum nu s-a observat nici o ameliorare, a renunţat. Eva încercase şi ea de cîteva ori. O singură dată, cînd fără să-şi dea seama ignorase regulamentul, şi trăsese din plictiseală. într-o staţie de tramvai un loz, s-a trezit cu cincizeci de lei, din care mandatarul pungii i-a întins patruzeci, avertizînd-o că sînt bani nemunciţi. Poate că evenimentul acesta n-ar fi încăput niciodată în listele sale comemorative dacă insolenţa vînzătorului nu i-ar fi trezit — pentru prima oară — dorinţa de a face ceva îngrozitor, ceva „nefăcut" încă, ceva care nu-i semăna deloc — de pildă să-l scuipe. Insolenţa lor. ca şi obrăznicia cerşetorilor păreau încălcarea propriului lor pact cu meseria. Amestecul acesta de atitudini

— sigur, nici o meserie nu se mai practică azi ca altădată —, combinaţia unei aroganţe de grevist cu insistenţa unui năpăstuit care-ţi cere socoteală pentru ce i se întâmplă, imputîndu-ţi daunele suferite (ca o ţigancă impertinentă care pretinde pensie pentru copilul ei unui cavaler delicat cu care nu s-a culcat niciodată, fiind sigură că de oroarea unei anchete el va accepta) o scosese din sărite. Gabi însuşi avea pe vremea aceea impertinenţa de a-i şantaja sentimentele. Ura care o cuprindea atunci trecea repede, suspect de repede

— lăsînd urme care s-au răzbunat mai tîrziu. Dealtfel, neştiind niciodată mare lu,cru unii despre alţii, mai toate gesturile lor de familie aveau, involuntar, aerul unor răzbunări, deşi nu trădau decât o indiferenţă puţin mai colorată. Nu ştiuse nimeni, de pildă, că Ion era adventist. Venise din armată cu o dantură de metal şi Eva se distra privind claviatura lui strălucitoare, deşi observase că toţi se fereau să mănânce ân apropierea lui — o âmpingeau, de aceea, pe ascuns, mereu pe ea. Ion s-a însurat, a plecat din sat, şi a făcut doi copii pe care ceilalţi fraţi nu i-au văzut niciodată şi nici n-au simţit nevoia să-i vadă. Eva îşi mai amintea uneori cum chicotea el când âşi trecea pămătuful pe obraz. îl gâdila.

Sentimentele care-i uneau erau atît de vagi şi de precare, încît singurul care funcţiona oarecum mai sigur era agasarea generală pe care o simţeau unii faţă de alţii mai toţi şi agasarea specială, preferenţială, am spune, organizată pe perechi : o mătuşă cu unul din unchi; alt unchi cu propriul său tată ; Eva şi Pândele ; şi aşa mai departe. Poate că era vorba şi de puţină afecţiune la mijloc, dar, dacă era, era atât de întortocheată, încît poate că numai Freud ar fi putut descifra cîte ceva. Fără să-şi dea seama ajunsese pe drumul ce ducea spre gară, drum străbătut de-atîtea ori cu gîndul •—■ pentru că oferea priveliştea atît de dorită la distanţa optimă ce tolera deopotrivă contemplarea şi dorinţa. Aburindă, nesfârşită, grasă ca o femeie, câmpia respira greoi. Altădată, Eva venise pînă lîngă părul acesta pădureţ, pe care mîna se plimba uneori în voie, ca eliberată de voluptate (pomul nu mai rodea demult) să aştepte întîlnirea cu iarna. O aşteptase zile la rînd. Şi ea nu sosise, venise noaptea, aştesrnînd asupra coşmarurilor Evei o prospeţime care o umpluse de deznădejde. Aprinse o ţigară — ca şi cum ar fi aprins, în biserică, o lumânare. Se gândi chiar : e prima zăpadă care cade peste mormântul lui... şi-şi aminti cîţiva cunoscuţi, tineri, un cascador mort în vară. o ziaristă, în septembrie, o pereche de tineri, în august. Cu două zile înainte mîncase cu Maria în oraş ; tot timpul mesei se gîndiseră ce băutură să aleagă, iar pînă la urmă renunţaseră. Afară, pe trotuar, se întâlniseră cu cei doi scriitori pe care Eva-i mai zărise discutând aprins. S-ar
Ei zis că c ţineau aşa de atunci. îi comparaseră cu pozele din manual (amîndoi figurau în el) fără să tragă nici o concluzie. Maria se mirase într-o doară : „au îmbătrânit" şi adăugase : „am auzit că au nişte vile la munte. Cui i-au spart, dragă casa, recent ?" Dar era vorba de altcineva.

Şi încăpăţînarea aceasta a inimii care continua să tînjească după ceva de care n-are nevoie -— Eva stinse ţigara. Privi casele : luminile se stingeau şi se aprindeau ia întâmplare. Aici bătuse pentru prima oară inima ei. Nu-i iubea, nu ştiuse niciodată să numească sentimentul pe care-l nutrea faţă de acest loc şi faţă de oamenii lui. Ştiau însă cu toţii că le aparţinea pentru totdeauna. Când murise primul din bunicii ei, Eva izbucnise într-un rîs prostesc care-o scuturase o oră încheiată şi care în alele următoare îşi menţinea încă solii răzleţi şi indiscreţi pe faţa ei, încît una din mătuşi fusese silită să i se adreseze cu voce limpede bărbatului ei : „Nu ştiu ce mă opreşte să n-o plesnesc pe nesimţita asta." Eva nu fusese la

înmormîn- tare, la aoea dată nici nu ştia precis cum îl cheamă pe bunicul acela. Ştia despre el ceea ce îi plăcea să ştie, că avea o poreclă care suna frumos, romantic, ca numele unui corsar şi că, după spusele familiei, el o băgase pe nevas,tă-sa în pămînt. în ce fel, nimeni nu ştia sau nu spunea. Cînd se întîlniseră, de fiecare dată el o privea mirat şi întreba vag : asta-i fata aia ? întrebare la care nu răspundea nimeni. O dată o urcase pe cal şi o uitase acolo pînă cînd începuse să plîngă de durere. Cînd murise celălalt bunic al ei, Eva fusese informată din timp că era nepoata lui preferată, concluzie foarte hazardată judecind după unanimitatea cu care fusese îmbrățişată. Îi scrisese numele pe cruce cu un creion chimic udat mereu în gură. Apoi, nestăvilit, venise un plâns care părea să nu mai ia sfînşit, obositor, care-i zgîlțîia capul, izbindu-l cu putere de unul din stîlpii prispei — şi toată lumea fusese impresionată de această dovadă de dragoste. Dar ea ştia că nu-i dragoste. Nu ştia că-i iubeşte, deci nu-i iubea. Avea să-i iubească mai tîrziu, mult mai tîrziu, după ce-i pierduse de tot, cînd orice întoarcere, orice confruntare şi orice dialog deveniseră imposibile şi ei rămăseseră nişte chipuri pe care tandrețea le împodobea după placul ei. Cu timpul, se transformaseră într-un fel de armură, agățată în sala de arme, nefolosită, dar al cărei rost era să se afle tot timpul în fața unor ochi neliniştiți că ar putea fi furată. Atunci îşi imagina o clipă că împingea piciorul gol în praful rece din uliță, pe seară, cînd arşița se potolea şi muştele ațipeau şi simțea ceea ce simte orice femeie prea cenzurată atunci cînd pielea ei strînsă un an întreg în cizme, pantofi şi sandale întîlneşte fie nisipul fin de pe malul mării într-o clipă de singurătate, fie netezimea răcoroasă a unui cearceaf proaspăt într-o cameră liniştită, dar plină de presimțirea unei seri tandre după o absență necesară. Devenea conştientă atunci de propria sa electricitate. Ajungea să audă în preajmă vocea unui domn în vîrstă adresîndu-se unui copil : „şi, aşa, micuțule, mîine pleci la mare" pentru ca să ştie cu precizie că există aici o nostalgie îndreptată nu spre mare şi nici spre copilărie, ci spre tînăra bunică a micuțului, să intuiască între cei doi existența unei relații bazate pe ceva mult mai tainic decît ți-ai putea imagina în prima clipă — ceva firesc, şi obscur în acelaşi timp. oeva minunat şi abject, ale cărui contururi depindeau, de experiența şi de gradul de incisivitate pe care te simțeai capabil să le investeşti în înțelegerea ei. Era unul din acele mici lucruri incredibile cărora nu le acorzi niciodată importanță şi pe care deodată întâmplarea ți le scoate în față,

silindu-te să le acorzi un loc nou în conştiinţa ta — deşi o voce subterană te avertizează că le ştiai dinainte. Era ca şi cum ar fi ajuns deodată la Polul Nord, descoperind nu numai că era adevărat ce se spunea despre temperatura lui, dar descnperind şi măreţia inconvenabilă, fatală, a unei astfel de temperaturi. Dar asta se întâmplă la fiecare pas. Ca şi cum, înfoiate de vînt, frunzele subţiri ca nişte limbi de şerpi ale unei sălcii eterne s-ar întoarce o clipă pe dos, arătându-ne o altă culoare, mai stinsă, mai calmă, aproape cenuşie ; dacă plouă puţin, aceste căptuşeli opace l-evin strălucitoare ca nişte oglinzi. Poţi să arunci aceste oglinzi încotro vrei. Ele aruncă un fulger binefăcător chiar şi asupra celor care se tem de fulgere.

o. O SEARĂ PIERDUTĂ

în faţa casei, precizase generalul la telefon, se afla o maşină hîrbuită, un Volkswagen care fusese cândva galben, ruginit, fără roţi şi al cărui merit consta în faptul că limpezea accesul oaspeţilor spre casa aşezată pe străzile întortocheate de la Sf. Ştefan. Prevăzător, generalul îşi pusese nepotul să înfigă în grilaj o hîrtiuţă pe care scria : „pe *aici",* urmată după primul colţ al casei de alta cu acelaşi conţinut, în aşa fel dozate încît după lectura a cinci sau şase asemenea indicatoare se treziseră în faţa uşii luminate feeric de două lampioane din fier forjat care nu se vedeau deloc din stradă şi unde oaspeţii îşi scoteau gravi mănuşile înainte de a suna. Uşa era întredeschisă şi soneria nu făcea deoît să anunţe că a mai sosit cineva. Intraseră, şi după ce străbătură un vestibul larg, înconjurat de dulapuri pentru haine şi suporţi pentru încălţăminte, unde oaspeţii îşi revizuiau ţinuta spre a-i reconstitui prospeţimea de acasă (avînd la îndemînă o oglindă imensă), se treziră într-o încăpere mare, formată din două sufragerii despărţite în chip formal de o draperie de pluş care acum era strînsă ca o cortină. Matei spunea că aici se desfăşurase nunta unui prieten. Două mese lungi încărcate cu platouri şi flori, străjuite de scaune cu spătare înalte ca nişte paji, aşteptau ca fiecare să-şi ocupe locul indicat de un carton alb sprijinit în paharul de şampanie. Cum nu veniseră toţi şi nu era nici ora potrivită, cei veniţi se repeziseră spre fotoliile îmbrăcate în huse, spre canapelele risipite din loc în loc şi, pentru a-şi ascunde stînjeneala, începură să fumeze cîntărindu-şi din priviri eventualii parteneri de conversaţie. Generalul era decis să nu lase pe nimeni să plece pînă a doua zi la prânz, cînd făgăduiesc o ciorbă de burtă ca pe timpuri. De obicei oaspeţii se prezentau singuri unii altora, apoi unii dintre ei

preluau pentru câteva clipe rolul de gazdă — de la care atât generalul cât şi doamna Luereţia abdicau din principiu, — şi-şi prezentau prietenii mai departe. Cum generalul fuma lîngă un oaspete oarecare, ântr-un fotoliu, iar doamna Luereţia incă nu apăruse, Mela se învârtea printre aceşti invitaţi care alternau aerul de intruşi cu cel de obişnuiţi ai casei, rostind din când ân când : „vă cunoaşteţi ?" în imediata apropiere a Evei se desfăşura o discuţie în care era evidentă strădania de a deconspira prototipurile reale dintr-un roman recent apărut (cineva venise cu o listă prezumtivă) şi cum, ca la o conferinţă europeană, se ajunsese la un acord ân privinţa personajelor secundare fără a lămuri cu nici un chip pe cele principale, s-a ridicat (şi intr-adevăr s-a ridicat dintr-un fotoliu şi întrebarea inerentă : dar ăsta ? Cine-o fi ?)

Ion Comănesou (Mela ii făcu repede fişa) descendent ăl unei familii ce-şi putea număra strămoşii o zi în- treagă, absent până atunci, cu o ţigară de foi într-o mînă (Matei insinuă că o păstrase de la Anul Nou în vederea acestei seri) şi cu paharul în care amestecase pepsi cu coniac, privea insistent picioarele exegeţilor de pînă atunci sugerând, cu discreţie, că acolo se afla punctul central de emisie a ideilor lor. Cu o seară înainte fusese la televizor ; construia un bloc în centru, pe unul din locurile rămase goale în urma cutremurului, şi-şi explicase concepţiile. Afectat, graseind puternic, cu un aer uşor degenerat, Ion Comănescu vărsă acum cîţiva stropi din pahar pe covor (îi murise tatăl de curînd, explică Mela). Era însurat cu o autoare de romane poliţiste, avocată de meserie, tunsă scurt de tot, cu părul alb complet (Melania le-o arătă ; şedea lîngă fereastră, cu spatele la public, contemplînd casa de vizavi) îmbrăcată cu dezinvoltură, în plină iarnă, cu pantaloni albi jeans şi un pulover scurt care se ridica la fiecare mişcare lăsînd să se vadă un brîu de carne palidă. „Vicioasă şi afurisită" zise Mela şi Eva se întrebă ce-o fi înţelegând o fiinţă ca Mela printr-o asemenea persoană. O privi încă o dată — probabil a jucat baschet în studenţie. Bărbatul ei îşi umpluse din nou paharul ; era de presupus că pînă dimineaţa existau şanse să intre în comă dacă nu renunţa la acea combinaţie nefericită. Victor, nepotul generalului, tocmai insinua că atentatul care primejduise o clipă viaţa unui şef de stat era fals, organizat intenţionat pentru a putea scăpa de incomozi. „Nici atentatele nu mai sînt ce-au fost"... oftează o femeie. O voce masculină precizează că : „Nu mai e vorba de fanatism, ci

de perfidie". În timpul mesei avea să se revină asupra subiectului. Paul, apărut pe neaşteptate, o chemă pe Eva să-i arate ceva. Eva întoarse capul de cîteva ori în stînga, spre telefon, ca şi când n-ar fi recunoscut persoana asupra căreia-i căzuse, pe negîndite, privirea. De fapt, o recunoscuse din prima clipă, dar surpriza de a descoperi consistența cotidiană, reală, a unui nume public o făcuse să revină asupra acestei identificări. Era Luca, într-iadevăr. Paul o chemase să-i arate camera de alămuri a generalului. Albă în întregime, cu dulapurile, vitrinele, fotoliile, pendula şi biroul vopsite într-un alb tare, ca de spital, camera era plină, ca un muzeu de pompieri, cu tot felul de goarne, trompete, talange, cupe, sfeşnice, o garnitură întreagă de birou, vreo zece ceasuri care mergeau fiecare în legea lui („ca noi" gîndi repede Eva) şi cîteva busole, dintre care două stricate şi două palpitând vag atunci cînd le atingeai. „Asta e busola lui Alimănescu" s,puse Paul. Eva nu ceru nici o explicație, intuind că există pericolul de-a afla un răspuns nu erudit, ci dezarmant, de genul „e fratele vitreg al lui Nonoe..." (Nonoe fiind diminutivul generalului de pe vremea cînd frecventa cabaretele) la care se adăuga ..caro l-a cunoscut pe Emil Raooviță". Genul acesta de informări te reduceau întotdeauna la tăcere şi semănau, din cîte aflase, cu celebrele dezmințiri ale doamnei Lucreția care, ori de cîte ori sesiza tendința cuiva de a-i înnobila obârşia sau instrucția, intervenea cu promptitudine, aducând lucrurile pe făgaşul lor normal : „aş, eu sînt din Dîmbovița" socotind, dealtfel pe bună dreptate, că acesta era rolul ei în casa generalului — de a-i oferi amploarea unei naturalețe convingătoare şi neinhibate. Într-o vreme cînd flirtul ei cu un tînăr nu mai putea fi ocolit de aproape nici o conversație, cineva folosise vorbind despre acesta expresia binevoitoare „vărul dumneavoastră a adus un excelent vin de la mănăstire", ceea ce a făcut-o pe gazdă să rectifice calm, ca o persoană confundată, „nu mi-e văr deloc, e un admirator al lui Nonoe" ; generalul nu comenta în nici un fel naturalețea ei. O accepta cu înțelepciune, aşa cum, dintr-o înțelepciune care la el îmbrăca alte forme decît la ea, pe vremea cînd eil însuşi frecventa cîteva doamne singure, avusese grijă să învăluie totul în discreția pe care s-ar fi cuvenit s-o aibă, în primul rînd, ea. La masă, Eva nimeri lîngă Luca, iar Matei aproape de capul celeilalte mese, lîngă Melania, unde, pe cît se părea făceau inventarul oaspeților. Doi băieți şi o fată (singurii tineri

în afara nepotului generalului) retraşi într-un grup care nu mînca mai nimic, somnolînd pe o canapea, cu o farfurie cu peşte aşezată pe măsuţa din faţa lor, sugerau ideea unor minori, acceptaţi la o masă separată, şi serviţi separat (cu răcoritoare şi dulciuri) Sn salonul adulţilor sau al unor oaspeţi de alt rang decît cel al comesenilor. Aşa şi era. Numai că nu erau de rang inferior cum te-ai fi aşteptat, ci invers. Taţii celor trei făceau parte din Comitetul Central şi generalul îi cultiva, prin nepotul său, care vîna uneori cu ei şi cu care juca bridge cam o dată pe săptămână. Era de mirare că nu se plictiseau aici. Aveau să se retragă spre miezul nopţii întîi în camera lui Victor şi apoi să plece, cine ştie unde, spre două noaptea, cu toţii. Victor revenise pe la patru, proaspăt ras, îmbrăcat în alt costum. Bărbaţii aveau pe chip, de cîteva zile, un fel de demnitate puţin arţăgoasă, de nezdruncinat, încît orice le-ai fi spus te priveau ca prin sticlă. Eva găsi o explicaţie în faptul că, după moartea lui Tito, se lăsaseră contaminaţi, involutar, de aerul său decis şi ascetic, aşa cum îl prezentau filmele de partizani date la televizor. Ziiceau uneori : „n-am hîrtie fotografică" cu tonul disperat inflexibil cu care Tito hotăra : scoateţi-le bandajele ! Au văzut destul sînge ca să reziste... Şi-şi încleştau fălcile, sugindu-şi obrajii cam graşi, jubilând pentru că. cel puţin, nu datorau nimănui nimic...

Din imediata apropiere a d~<amnei Lucreţia (ale cărei brăţări masive, de argint filigranat, scoteau un foşnet ca de hîrtie ori de cîte ori se servea ; dacă n-o priveai, ai fi crezut că răsfoieşte un ziar), Victor comenta răutăcios cartea unui academician constatînd că definiţia pe c-are o dădea ciberneticii economice („dacă era deştept punea titlul invers") era, de fapt, definiţia... Şi adăugă spre mătuşă-sa, pe care o considera contrariată, dar care nu era deloc: chiar aşa e ! Şi explica de ce. Doamna Lucreţia anunţă rîzînd că ceea ce se va servi acum este un fel pe care l-a pregătit personal după reţeta unei studente poloneze. Barbu Udrescu, care zicea mereu „oomme d'habitude..." se întoarse spre Mela pe care de vreo jumătate de oră o tot cerea de nevastă. Ea, cu buzele sfărîmate, roşii, uşor sîngerînde (şi le jupuia mereu) privea ţintă platoul cu salată încît, de iritare, privirea îi devenise puţin şaşie. Doamna Comănescu povesti că a citit într-o revistă despre o ipoteză nouă şi revoluţionară asupra originii omului care nu s-ar trage din ce ştim noi, ci din peşti, ceea ce este foarte interesant. Cineva făcu speculaţia necesară cu

tendința de a ne da la fund sau a intra la apă, în vreme ce un bătrîn care părea absent scăpă iarăşi bastonul pe care-l ținea agățat de spătarul scaunului. După numai o oră lucrurile se repetau. Deşi vorbesc în fiecare clipă altceva, uneori contrazicîndu-se, oamenii spun acelaşi lucru toată viața, fiecare avînd parola lui pe care o repetă pînă la moarte. Paul, de pildă : „Să nu crezi că sînt o cîrpă !"", Maria, dimpotrivă : „dar sînt o cîrpă !" Petru Buzescu ascultă zîmbind (despre el cineva spunea că umblă mereu cu o servietă mare şi că se supără din orice), apoi făcu repede cu ochiul : „Nee... plouă mereu în zona asta... Nee, fiecare se înşeală... Ploaia ne udă pe toți..." Şi zîmbeşte în continuare în timp ce-şi înfige furculița în cupa de cocă, zîmbeşte, poate, nu pentru că ceea ce a spus i-a adus înaintea ochilor imaginea ierbii aproape neagră de ploaie, ci pentru că şi-a amintit o nuntă la care răcise zdravăn, încăpățînându-se să danseze, transpirat, pe ploaie, cu sora miresei ; după acest act de eroism zăcuse o săptămînă la pat ! Acolo, în regiune, un unchi al său cam într-o ureche făcuse carieră... Principala calitate a lui Barbu Udrescu era că nu ştiai niciodată încotro priveşte şi, cu atît mai puțin, ce vedea cu adevărat. Eva era fascinată de această privire care avea darul de a te surprinde mereu pe la spate. Un bărbat plinuț şoptea ■unei femei plinuțe : vorba doctorului meu, cînd ți-e foame du-te şi dumneata la un film... Şi după ce înghite, adaugă : mi-au plăcut, toată viața, mâncărurile grase şi femeile grase.

Bastonul bătrânului plesni iarăşi parchetul. Cineva îl ridică şi-l puse la loc. („E tatăl Lucreției, lămuri Paul, are optzeci şi cinci de ani, am auzit că în tinerețe a fost la Ierusalim şi la muntele Athos...")

Televizorul mergea nebăgat în seamă de nimeni. Cei care stăteau cu spatele la el se întorceau, totuşi, din cînd în cînd să vadă dacă n-a intervenit ceva interesant. Vlădoianu îl fixa atent, dar evident cu gândurile în altă parte, şi după un timp fu auzit exclamînd, fără nici o legătură cu programul urmărit : Formidabil ce-a scăzut prețul aurului ! O femeie căreia cineva îi spusese : Cecile — de fapt Sesîl —, cu un guler abundent, scrobit, care-i urca aproape tot capul pe un postament, cu pleoapele căzute şi gura proeminentă din care dinții superiori spărgeau aproape buzele sclipind lugubru în afară, încît căpătase aerul de a poseda, pus la locul său, printr-un miracol chirurgical, propriul său cap descăpățânat anterior de duşman şi înfăşurat în şervete apretate spre a-l înfățişa ca o probă

indubitabilă ■conducătorului acțiunii. Chiar sîsîia puțin de emoție. Se lansase într-o discuție politică. O făcea aplicat, gospodărește, informată, împărțind problemele pe capitole, așa cum dirija probabil bugetul familiei înspre cumpărături : Armata, blocurile militare, conferința experților și la sfârșit, ca o addenda, propriile sale intuiții. Eva află că fusese profesoară... în schimb Melania care se lăsase și ca furată de subiect, după ce debută cu informația-argument : „războiul din Vietnam nu m-a lăsat să dorm ani în șir", începu să facă cele mai hazardate comparații, extinzînd rețeta relațiilor reciproce, profesionale sau familiale, la scară internațională ; trase, în pofida acestor metode alarmante, cîteva concluzii deopotrivă de șocante și de plauzibile. Luca zâmbi :

— Din păcate, la capitolul ăsta, femeile stau prost. Prea inteligente, prea șovăitoare, și mai ales, încrezătoare atunci cînd nu trebuie, orbesc repede și ajung cele mai sigure victime. Trădează pe cine nu trebuie, mizează pe cărți pierdute. Căderea lor e întotdeauna sigură și comentată rău — se află mereu amănunte indecente despre ele. Adevărul e că politica e un domeniu inferior de afirmare —, de aceea bărbații sînt mai potriviți. Duplicitatea feminină e ori insuficientă, ori excesivă în acest joc pe muchea groasă a cuțitului. Nu credeți ?

— Care o fi secretul lui Sesiil ? îl întrebă pe neașteptate Eva. Căci are unul. — Unul mare...

Luca o privi surprins. își umplu paharul urmărind-o pe Sesil cu atenție, deși nu-i ardea deloc de secretul ei. Toată atitudinea ei, gîndi Eva, toată ființa ei respiră .atmosfera ezitantă care se naște și trăiește în preajma unei taine. îndeosebi cînd ochii devin fosforescenți de emoție, strălucind ca o comoară ascunsă în fundul unei peșteri. Dar farmecul complicat și ezitant, obținut cu multă tr.udă, al lui Sesil de-abia îl egala pe cel al doamnei Lucreția, care nu-și dădea nici o osteneală să placă sau să impresioneze ; avea un soi de încredere necontrotetă în propriul său destin. Priviridu-le pe amîndouă, Șerban Olteanu, medic veterinar la o fermă din apropiere de București, care-și aprinsese o țigară nemaiavînd răbdare pînă la sfârșitul mesei, îi șopti lui Matei lângă care se nimerise : „ele două seamănă ca două hectare, unul irigat și altul neirigat, care dau aceeași producție ! Chiar așa se întâmplă, pe onoarea mea ! Ai să vezi !" Și-i făcu semn cu cotul înspre cei trei tineri care se retrăgeau fără să mai salute pe nimeni. Unul din tații acestor băieți lucra la Ministerul învățământului și generalul care spera să scrie niște manuale

de istorie expedie cîteva bezele în direcția lor : „Ce minister !" se vai ta totuşi generalul ca să nu pară că încurajează realizările acestui minister care nemulțumea pe toată lumea. „Ce manuale" şi continua în acelaşi mod „ce profesori! ce programe !" etc., etc. Eugen Petrescu, care în mod accidental fusese plasat lîngă propria sa soție, evoca modul în care se prepara carnea de urs la vînă- toare : „se îngropa, aşa, la cîțiva metri..."

— Lasă, domnule ! ah, am nevoie de bani urgent... Ce supliciu !

•— Adevărul e, şopti Luca dîndu-şi pipa într-o parte, că şi prietenii mei se vaită că n-au bani. Numai că ăştia se plîng că n-au o sută de mii, sau două sute de mii... Şi adăugă, surprinzător, emițînd rotocoale perfecte de fum : *Quelle douleur !*

Ion Comănescu, bînd tot timpul aceeaşi băutură, cu o ceață pe ochi, ca o pieliță (semănau cu Ochii unui pisoi abia născut), se străduia să-i transforme pe cei prezenți în metri cubi, să vadă cîți ar încăpea într-un container. Făcea calculul pe cartonul care-i purta numele şi-şi ştergea întruna sudoarea cu o batistă albă şi mare ca un fular. Aproape că toată lumea reîncepu comentarea, evenimentelor internaționale. Tatăl doamnei Lucreția îşi culese singur bastonul căzut pentru ultima oară în seara aceea şi după ce se înclină în mod generos, în fața tuturor, plecă sus unde-şi avea odăița. Eugen Petrescu sosit de curând din America Latină vorbea inspirat, citise toată presa (spunea că învățase foarte repede spaniola), ascultase diferite posturi de radio şi-şi plimba ochii strălucitori, inteligenți, asupra auditoriului pe care-n aceste clipe îl domina : F. este un cabotin, mînuit perfect însă. La deschidere se adresase asistenței, care cuprindea destui şefi de state •— invitîndu-i la disciplină, ca pe nişte repetenți : „am venit să lucrăm serios, sîntem la muncă acum, vom sta şi noaptea dacă va fi nevoie". Şi a fost nevoie, spuse, întrucât nimeni n-a renunțat Ia cuvîntarea pregătită, neavînd mandat s-o facă.

Eugen ridică paharul ca şi cum ar fi pregătit un toast. Sorbi însă — plescăi o dată puternic, imitând dopul unei sticle de şampanie, compromițînd în felul acesta efectul spuselor sale anterioare şi reveni înghițindu-şi repede surîsul timp ivit o clipă pe fața lui: La trei- patru dimineața, se țineau cuvîntări, cu gravitate, cu seriozitate, cu disperare Chiar : „Țara mea propune..." începea ambasadorul respectiv în fața a vreo zece

oameni care sforăiau în sală. în felul acesta, vă dați seama... jocul gazdelor a fost organizat perfect...

— Dar a fost condamnat Egiptul! spuse Luca enervat.

— Nu, nici vorbă. A fost condamnat acordul de la Camp David, şi asta doar în rezoluțiile „de onoare" care n-au intrat în discuție la redactarea documentului final. La toate conferințele, dealtfel, regula e aceeaşi : consensul. Un consens care ținea seama, evident, de raportul de forțe.

— Şi Spania ? Mela bătea cu furculița tactul unei melodii interioare.

Spania îl făcu o clipă pe Eugen Petres/cu să viseze. Avea o față alergică aproape, şi Evei i se păru că-l zăreşte, îmbrăcat în halat vişiniu de spital, traversînd liniştit un bulevard aglomerat, cu radiografia sub braț, spre uimirea scurtă a trecătorilor.

— Ziariştii spanioli, explică el, au fost primii care şi-au interogat reprezentantul care-a spus că prezența lui este un act de politețe. „Am fost invitați şi am venit" ca noi, aici, la Nonoe, nu ?

— Dai- n-a fost aşa... dă-mi voie...

— Sigur că nu. La conferința de presă de-a doua zi directorul de presă a informat că Spania a solicitat această participare care i-a fost aprobată, iar la deschidere, reieşea, cineva agravase această declarație, divulgînd un secret intuit ele toată lumea. Eva nu mai ascultă. Privi un timp fețele congestionate ale celor cărora accesul la aceste probleme le era îngăduit doar sub forma unui joc de societate. După părerea ei. istoria se repeta mult prea des. Şi dovedea, ca fiecare din noi, perseverență mai ales în defecte. „Rezultatul l-ați văzut" spuse Eugen Petrescu. Şi adăugă — pentru cei care nu-l văzuseră : Lumea era plictisită, dezamăgită.

— Şi femeile ? întrebă Paul.

Eugen Petrescu tresări surprins. Apoi spuse oeva despre şoldurile lor care „îl plesniseră" peste ochi.

Eva fu convinsă că Eugen Petrescu inventase toată această poveste (Luca mormăia : un şofer şi cînd priveşte o femeie o priveşte ca pe o intersecție), avînd darul de a vorbi despre toate evenimentele — fie şi foarte vechi — ca şi cum ar fi făcut parte din viața lui. Numai că Eugen chiar fusese acolo în schimb de experiență, stătuse vreo trei luni şi fusese contemporan, de la oarecare distanță însă, cu respectiva conferință. Semăna întrucîtva, observă Eva, cu Maria — prințesa aceasta anonimă care acum o privea drept în ochi.

Unde erau pistoalele de altădată ? părea că întreabă reveria ei. Unde era pistoletul elegant, Browningul pe care-l scoteai din poşetă la momentul oportun şi dacă voiai să împingi lucrurile şi mai departe îl îndreptai spr* cămaşa albă, dar şifonată a trădătorului : Iancule, m-ai înşelat, Iancule, cum ai putut face asta ? De ce, Iancule, de ce ? Şi trăgeai întîi în perdea, Iancu parvenea să cadă jos de spaimă, apoi trăgeai sub propriul sîn, acolo unde inima fusese deja grav rănită, şi-n vreme ce-ţi priveai mirată mîna plină de sînge, îl zăreai pe Iancu ştergîndu-şi fruntea cu batista, apoi scuturîndu-şi hainele de invizibile fire de praf, înjurînd iritat : „Cum m-a speriat isterica, dumnezeii ei !" Şi şnurul soneriei tras cu putere, paşii gălăgioşi ai slujnicelor care aveau să primească un ordin plictisit şi sever... Merita oare ? Luca se mutase în fotoliu, iar cineva informa că un campion de tenis fusese silit să traverseze Italia în automobil blindat şi cu escortă din cauza ameninţărilor...

— Hm, cine mai poate traversa Italia altfel, acum ? comentă un glas de femeie. La Roma (de unde abia venise o vecină de-a ei) era o adevărată confuzie. Pe acelaşi zid vedeai tot felul de lozinci : trăiască comunismul ! Putere fasciştilor ! Avort liber ! Desene ale sectanţilor etc., etc. Matei zise (şi era prima dată că vorbea cu voce tare) că acest aspect, ca şi cel contrar — unul şi acelaşi lucru pe toţi pereţii — trezeau sentimentul zădărniciei. Eva simţi privirea prinţesei îndreptată din nou asupra sa. De atîtea ori invocată, adesea întrevăzută (unele cuvinte păreau c-o trezesc din somn, ca de pildă acesta : zădărnicie), prinţesa ar fi putut să apară într-o bună zi, pe neaşteptate, nechemată chiar, şi să înainteze spre cel ales, sau spre cea aleasă, blîndă şi decisă, apropiindu-se pînă cînd capul sortit acestei întîlniri avea să se lase moale pe umăr — chiar în clipa cînd cineva îşi aprindea ţigara.

Paul trecuse cu discuţia pe plan intern.

— Şi dacă n-a fost clar pentru toată lumea că aceste dezbateri sînt o invitaţie la combativitate... atunci ar trebui să ne apucăm dracului de altceva. Pînă şi generalul deveni curios. Eva deduse că după părerea lui te mai puteai apuca de ceva — îl privi cu interes. Luca spuse că la el în sat, în urma zvonurilor prilejuite de evenimentul evocat adineaori... distinsul nostru... (şi-l arăta cu pipa nereţinîndu-i numele) lumea începuse să-şi vîndă vitele. într-o parte a sufrageriei era

pianul somptuos de clapele căruia era limpede că nici un membru al familiei nu se atinsese vreodată — şi asta nu din dispreţ — iar pe scaunul lui rotitor se aşezase acum Şerban Olteanu care-şi scosese din buzunar un plic filatelic recent achiziţionat şi începuse să studieze mărcile. I se auzea uneori vocea : valoros, ne valoros... valoros, nevaloros... Ca un refren al vieţii. Doamna Lucreţia îl mîngîie în treacăt pe păr : Tu eşti valoros, Ştefane ! El scăpă un timbru, se aplecă repede şi pantalonul plesni de sus pînă ios, dezvelind o carne aibă şi flască, cu fire rare de păr.

— Nu se poate, dragă, să atingi sublimul fără dinţi în gură. Femeia se ridicase în picioare. Luca o privea pe gânduri, crispat. îi cunoştea toate temele : fiecare plăteşte pentru superioritatea lui, toată viaţa; fiii au nevoie, orice s-ar spune, de tată; dragostea trebuie înţelesă ca terapie; şi altele. (Despre ironie putea ori- cînd susţine un eseu.) Le ataca la întîmplare — obţinînd întotdeauna ce dorea. Eva simţi că femeile deştepte îl îngrozeau pe Luca — le prefera, desigur, proaste şi urîte, dar pline de temperament.

— Aţi observat ? continua ea să vorbească... Mîinile chinezilor, an mânecile largi ale vestoanelor, par atrofiate, par nişte proteze. Chiar atunci cînd fac gesturi obişnuite este în ele ceva miniatural, o schiţă a gestului — în Ifotografii se vede şi mai bine. Mica lor artificialitate părînd inofensivă mi se pare că exprimă nu numai o economie leneşă a gesturilor, ci un oarecare dogmatism al eleganţei.

Luca vorbea acum cu doamna Lucreţia. Matei trecu repede printre ceilalţi şi-i puse Evei un braţ pe umeri : „Merge ? Mai suporţi ?"

— De, şopti Eva, mai merge... Tu ?

—• E-n regulă, spuse Matei. Văd că nu mă mai doare — am uitat.

— Aş bea o cafea.

— Zicea Paul că apare acum şi cafeaua. Prima cafea. (Se uită la ceas. Da, e unu... Trebuie să apară.)

Eva se apropie de fotoliul lui Luca. Lucreţia stătea rezemată de fereastră — asculta cu oarecare interes.

— Ştii cum e Gaibi... îmi povesteşte scene la care asist şi eu, dar numai pentru a-mi impune modul ei de interpretare a faptelor. Ne-am întâlnit cu un individ de la şantierul hidroenergetic de la Porţile de Fier şi omul ne-a povestit, în tren, viaţa lui, în linii mari, fireşte... Or, ea pretinde că

începutul real al povestirii lui e acesta : „în calitatea mea de frate mai mic v-am -chemat aici pe toți să vă spun că v-ați purtat ca niște porci" — frază pe care individul n-a rostit-o niciodată... Să-ți adaug că atunci cînd pretinde astfel de lucruri ochii ei (care au mai traversat cîteva romane dintre care unul îi poartă numele) seamănă deodată cu ochii stranii, amestecați, ai penelor de păun abandonate prin parc pe care le găsesc duminica dimineața copiii și le agită deasupra capetelor, victorioși, ca pe niște trofee. De fapt, povestirea omului acela începea în cu totul alt punct, după părerea mea, adăugă Luca misterios. Nu, nu misterios, ci obsedat de ceva. Gîndurile lui se opriseră în punctul acela fixat de Gabi, undeva în preistoria poveștii individului, se fixaseră fără îndoială asupra chipului ei — față de care povestea individului devenise insignifiantă. O revedea — așa cum revăd dezintoxicații paharul cu alcool. O privire aflată la limita de a ceda. Avea atîta experiență ca să-și amintească ¡ceva liniștitor, — se spunea despre el că-și clădise fericirea proprie pe nefericirea altora (fapt absolut imposibil și ca formulare și ca realitate : nefericirea cuiva nu depinde niciodată de al treilea, ci doar de al doilea) și că fusese la un pas de a repeta figura. Nu părea deloc fericit — ci foarte bolnav. Sub zimbetul curbat din cauza pipei, se vedea o dantură perfectă. își pierduse însă toți dinții în închisoare și purta placă. O femeie frumoasă, care îl iubise mult, îl refuzase tocmai din pricina asta. Sub nostalgia stăpînită se ghicea rezistența încăpățînată a unei unde de narcisism. Ca și cînd ar fi spus uneori : sînt propria mea operă și m-arn ridicat cînd nimeni n-ar fi crezut-o. Era înclinat să considere rezistența față de persoana sa un refuz al perfecțiunii — care, după cum știe toată lumea, sperie orice spirit normal... Puțin comic din cauza acestei naivități, era sortit totuși să reziste pe această baricadă a invincibilității orice i s-ar mai fi întîmplat. Existau dealtfel destule alte femei frumoase și tinere care se urcau în taxiul lui grăbite să ajungă la orice destinație li s-ar fi pregătit fără să pună întrebări. Existau destui interesați ¡de numele lui ce devenise o bună monedă de schimb. Scria cărți, scria piese de teatru, făcea filme, juca în filme (deși declarase într-un interviu că se consideră urît și descria curba nasului său ca fiind vulgară) hotărît isă placă, ¡să oîștige : pleca des în străinătate (palmaresul său număra la acea oră în jur de patruzeci de :țări — ice-i drept indusese aici și escalele). Ajunsese deputat și spunea despre această ultimă calitate, pe

care o rîvnise cîțiva ani. că e mult mai interesantă decît ți-ai putea imagina. A repetat-o şi acum, înflăcărat : sînt multe de (făcut, pentru un tip întreprinzător... Adăuga, surâzând, că a fost întotdeauna sedus de politică. Cineva intervine cu o glumă despre pasiunea românilor pentru politică, glumă pe care n-a gustat-o deloc, strîmbîndu-se condescendent. N-a gustat dealtfel nici prăjiturile, invocînd colesterolul. Ascetic chinuit, ca orice senzual constrâns la renunțări pasagere, se folosea de pipă pentru a dispare într-un fum dens şi aromat, ca într-o lizieră oarecare. Despre Luca, cineva, Şeriban Olteanu, presupunea că trebuie să fi avut un strămoş tătar, dar fără să explice de ce. Avea aerul că aici fiecare trebuia să se descurce prin mijloace prqprii pentru a înțelege situația. Numai că deşi fiecare şi-a dat seama de exact contrariul acestei prezumții năstruşnice, cît timp s-au consumat prăjiturile Luca fusese pomenit ca „Tătarul", pînă în clapa cînd el a părut că bagă de seamă :şi a emis o uşoară strîmbătură condescendentă (în această privință părea aprovizionat pînă la sfârşitul zilelor) care s-a dovedit eficientă. Atît porecla cît şi mica legendă apocrifă pe care is-ar fi putut baza dispărură pentru totdeauna din discuție, conduse, pînă la ieşire, de câteva surâsuri jenate ca nişte femei fără ciorapi. Se lansaseră apoi într-o discuție despre Burebista (Matei îşi plesnise palmele în chip de surpriză : ia uite unde am ajuns), dar aşa cum ise şi cuvenea, acesta n-a fost decît începutul unei dizertații despre întreaga istorie națională. Paul icare se întrebase cu glas tare de unde se ştie cu atîta precizie 'data exactă (luna, ziua) a întemeierii statului lui Burebista, repeta acum cifra populației României Idupă unirea cu Ardealul (optsprezece milioane, optsprezece milioane... şi părea că numără banii cuiva anume) şi producția de cereale la hectar în iperioada cînd suprafața României era mai mare. Vreme de două ore a fost imposibil de abordat alt subiect. Mai repede ar Ei acceptat să le schimbi numele decît subiectul de discuție. Reieşea clar că fiecare dintre ei avea propriile sale puncte de vedere în oricare din aspectele spre care naviga dezbaterea. Cînd doamna Lucreția se trezi felicitîndu-i pe toți pentru buna idee de a nu fi avut decît unul din fiecare nume de domnitor (ia gîndiți-vă, zicea, ce neplăcut ar fi sunat Burebista al doilea, sau Decebal al XV-lea, ca la Ludovici... Nu e de mirare c-au ajuns la Consignația...) un aer înghețat compromise caracterul cît de cît ştiințific al intervențiilor şi, tacit, istoria cedă locul

prezentului — de care se lega atît de organic. Luca emise un nor proaspăt de fum şi rămase puţin jignit că nu fusese pe deplin înţeles. Exista cineva totuşi care-i înţelesese tot timpul strădania de a lecui sau amîna, prin speculaţii de orice natură, o mare încordare care-l ţinea în ghearele ei ca cel imai amarnic creditor. Eva îl privea roasă de curiozitate (propria ei sete de afirmare, nebăgată în seamă niciodată, se hotărâse isă stuidieze nesăţioasă acest exemplu aflat ia doi paşi). Avea patruzeci şi doi de ani şi era deja prea masiv. Glumea povestind că-i spusese unei tinere profesoare de franceză care dispreţuise (fiind cam complexată — preciză el) complimentele sale uşuratice : „Dar, domnişoară, şi dumneata te vei mărita cu un inginer. înainte ne luau fetele ofiţerii, acum inginerii..." Avea motivele lui, spuse, să creadă că nimerise în plin. Fata purta deja o verighetă de argint pe inelarul drept — aşa cum cerea acum moda. Din păcate nu observase la timp. Avea acum expresia aoeea pe care Eva o văzuse pe chipul unui muncitor în vîrstă, aşteptînd să plătească la alimentara. Casieriţa tocmai aranja un teanc obez de sute, pe care le tot potrivea, pînă dreptunghiul ajunsese perfect, mai numărase o dată, apoi înconjurase teancul cu o fîşie subţire de hîrtie pe care scrisese o cifră şi în cele din urmă vîrîse teancul în sertar. Bărbatul acela o urmărise tot timpul cu atenţie lacomă, întîi mirat, apoi o expresie surprinzătoare, visătoare (un vis scurt şi practic se înfiripase irezistibil în faţa lui) îşi făcuse loc, printre trăsături, mîngîind de Ia distanţă banii aceia pe care-i evalua în sticle de băutură, — pentru că altceva nu mai părea să mai încapă în conştiinţa isa. în coş avea o sticlă de şampanie românească şi una de coniac; era limpede că prin preajma acestui perimetru se rînduiau mai 'toate dorinţele sale. Cînd teancul dispăru pentru totdeauna din perspectiva lui, omul tresări 'şi o resemnare lungă şi banală, ca o boală cronică sau ereditară, îşi regăsi locul binemeritat pe chipul său. Faţa lui Luca părăsise şi ea, renunţase la aerul visător care-il surprinsese cu un picior în alte vîrste, şi, după un oftat puţin cinic, recursese la o resemnare mijlocie care dealtfel îi şedea bine. Tot timpul avea aerul acela orgolios al politicienilor care şi-au scurtat mandatul din cauza unei gafe, dar ■care sînt respectaţi pe urmă prin comparaţie cu succesorii lor. în felul acesta obţin un mandat sentimental permanent care-i menţine aproape de centrul vieţii publice, lăsînd deschise şansele unei rechemări. Cum avea secretară — de vreo şase

ani ocupa numai posturi prevăzute cu acest codicil — îşi păstrase intact privilegiul de a trimite cărţi de vizită, flori şi scrisori dispen- sîndu-se de serviciile atît de inegale ale poştei. Se număra printre puţinii bărbaţi publici care se compromiteau scriind şi expediind scrisori, scrisori lungi, adevărate profesiuni de credinţă -— cînd nu erau de amor ; ceva romantic, ceva desuet sălăşluia temeinic în el de vreme ce nu putuse renunţa la acest obicei nici după ce el a devenit cunoscut în tot oraşul, stîrnind dispreţul mirat al unora, amuzamentul altora şi, pe deasupra, cîteva conflicte neplăcute de care altminteri ar fi fost lipsit. De atunci însă, le scria ceva mai scurte, suplinind restul printr-un cadou. Generalul povestise odată cum soţia lui primise într-o dimineaţă ediţia de lux din romanele lui Stendhai despre care venise nu ştiu cum vorba în ajun, la cafea. Lucreţia îşi încreţise ochii — nu-şi mai amintea nimic, iar ediţia respectivă nu fusese probabil .folosită niciodată. Dar generalul se purta el însuşi ca unul din ofiţerii aceia generoşi şi înţelepţi din romanele lui Stendhai şi, ca oricare din ei, tînjea să-şi scrie memoriile. Se bizuia oarecum şi pe ajutorul lui Luca care făgăduia distrat „să-şi arunce ochii pe ele" spre a îndrepta neglijenţele „stilistice". Luca asista posac la scenă. Părea în asemenea momente o pasăre Phoenix automată care renăştea şi recădea în propria-i cenuşă după cum avea chef. Şi cum, pe nesimţite, venise vorba de mâncare (Vlădoianu dăduse cu două seri în urmă o masă la restaurantul chinezesc, ser- bîndu-şi, pentru ultima oară, zicea el — ziua de naştere şi evocase cîteva feluri mai pitoreşti) trecură în revistă mai multe soluţii de aprovizionare, iar Lucreţia, spre a dovedi o competenţă inutilă şi hazardată, rosti cuvântul „popotă" ; nepotul lor care tocmai apăruse (şi care îl ajuta pe general în redactarea memoriilor sale) povesti că la cantina studenţească ghiveciul de legume, care se serveşte cel mai des, e plin de castraveţi. Şi, iei-colo, cîte o vînătă.

— Asta e, n-avem bani, trase concluzia, oftînd, Petre Buzescu. Se referea nu la cei prezenţi, ci, evident, la bugetul naţional. Or, adăugă el pe neaşteptate, Napoleon a spus-o clar : ca să te dezvolţi îţi trebuie bani, bani şi iar bani ! Cum nu era limpede dacă se referea la împărat, căci tonul lui te ducea cu gîndul la vreun vecin, femeile trecuseră, după un moment ce aproape părea de reculegere, la problema cărnii şi cafelei, iar bărbaţii, aproape concomitent, la vinuri. Luca plecă amintindu-şi o chestiune urgentă, iar generalul făcu prompt cu

ochiul întovărăşind scuzele lui Luca cu un zîmbet de o dublă complicitate, ce împletea armonios solidaritatea sa amabilă cu acţiunea pe care o bănuia în spatele acestei obligaţii, şi tendinţa de a deconspira, pe jumătate, acest secret celorlalţi cărora le indica astfel, fără să se angajeze prea mult, încotro să-şi îndrepte imaginaţia.

— Ascultaţi, zise după ce Luca ieşi, întrerupînd pentru moment problemele aprovizionării, ştiaţi că Luca şi-a luat maşină ? N-o conduce el, şi-a găsit un şofer ieşit la pensie... Şi povesti cum, deşi cîştiga enorm, Luca, care cheltuia în neştire, recursese la ajutorul fraţilor mai mari care-şi investiseră toate economiile în automobilul celebrului lor frate. Era sigur, avertiza generalul, că n-aveau să le mai vadă vreodată. Luca făcea des cadouri şi făcea destul de rar datorii — în schimb nu le achita niciodată. Le amortiza în felul în care înţelegea el : mici servicii, prezenţă obligatorie la toate evenimentele familiei care presupuneau aşa ceva, vizite surprinzătoare însoţite sau precedate de cadouri inutile, dar impresionante : bomboane fine de ciocolată în cutii lungi de un metru (care acum nu se mai găsesc şi nici n-o să se mai găsească, avertiza sec dna Comănescu). torturi comandate la Intercontinental, coşuri enorme cu flori, bijuterii sau diverse obiecte de artă achiziţionate la consignaţia — toate trimise prin comisionar. în faţa acestor atenţii, cumnatele, fraţii şi nepoţii lui încercau un sentiment de mîndrie, cam alienat, apoi negăsind altă cale de valorificare, duceau cadourile cu prima ocazie la doctori.

— Oh, Luca ăsta, suspină Eva la urechea lui Matei, ne e dat să-i cunoaştem bibliografia de fiecare'dată. Eu una m-affl săturat.

— Mai ai puţină răbdare, spuse Matei. Şi ea n-a ştiut dacă vorbele lui au fost spuse la întîmplare sau dacă Matei ghicise — sau intuise — că destinul lui Luca era nedrept de scurt. în lunile care au urmat ei n-au mai frecventat casa generalului, care avea şi mania îngrozitoare de a-şi schimba locuinţa de două sau trei ori pe an, încît aproape de fiecare dată recepţiile sale se desfăşurau în alt sediu. Ajunsese din această pricină la o mare dexteritate în organizarea, făcutul şi desfăcutul mobilelor, mobilizînd cîteva echipe de oameni care-i montau noul peisaj domestic într-un timp record. Semăna cu acei generali respectaţi mult de soldaţi în timpul războaielor şi pentru că ştiau să-şi asigure confortul necesar : băuturi fine, cafeaua, puii fripţi, şunca preferată, brînza... Şi el, ca Napoleon în Italia, nu era deloc mirat cînd se trezea înconjurat

cu toate atenţiile de care avea nevoie — deşi spre deosebire de acesta avea grijă să se asigure personal că ele nu-i vor lipsi. Abia în primăvară, tîrziu, după Sfîntul Petru şi Pavel, aflară că Luca făcuse două infarcturi unul după altul fără să ştie şi că era în pericol să-l facă şi pe cel fatal. Tot în acest timp apucase să-şi facă praf maşina la prima încercare de-a o conduce singur (avea permis de conducere din armată), o reparase şi o vînduse imediat. Cînd, la puţin timp după aflarea acestor veşti, îl văzuse la televizor într-o emisiune consacrată Linei ţări pe care el, reieşea, o vizitase în repetate rînduri, Eva şi-a dat seama că se enervase puţin cam prosteşte împotriva lui. Slăbise într-un mod aproape neverosimil şi, cu tîmpiele subţiate, cu un tic nervos care-l făcea să clipească întruna, omul îşi aştepta mult prea grăbit sfîrşitul. Ca şi vremea de afară avea, parcă, lacrimi în ochi. I se păruse atunci că-l condamnase ea însăşi, pe nedrept — lovise cu putere în muchea ascuţită a cutiei televizorului, dar durerea dobîndită nu reuşise să stăvilească forţa diabolică a celeilalte dureri. Existase o clipă în care se aflase în preajma lui şi profilând de zgomotul din jur se trezise întrebîndu-d : vă place meseria asta ? Iar el zîmbise surprins, ca într-o fotografie inspirată, şi răspunsese avînd grijă să aşeze în ton acea ezitare care dă fermitate şi precizie oricărui conţinut : „Cum să-ţi spun ? E ca şi cum ai fi căsătorit cu cineva eare-ţi doreşte moartea". îl auzise plîngîndu-se doamnei Lucreţia că, tot timpul, de la balcoanele blocului unde locuieşte, se aruncă în el cu sîmburi de prune şi de caise. Imediat după asta, Lucreţia revenise cu noi ceşti de cafea şi cupe cu îngheţată. Amîn- doi o priveau pe furiş —- parcă. Grăsuţă, prostuţă, profitase din plin de pasiunea durabilă şi, în cele din urmă legală, a generalului pentru ea. Cei doi fii ai generalului din prima căsătorie o uraseră activ încă de la debutul ei în viaţa tatălui lor, apoi, dezolaţi de lipsa de reciprocitate a sentimentelor, sfîrşiseră prin a se împăca cu situaţia ; despre unul din ei (tot ofiţer) se spunea că i-ar fi fost, pentru foarte scurt timp, amaiit. Cu figura ei placidă, urmărea atent mişcările celor ca încă mai întîrziau la masă, aşa cum urmărise atentă şi ascensiunea tatălui ei pe scări, apoi dansul perechilor din jur, trecindu-i în revistă periodic pe toţi ; în clipa în care privirea ei cădea asupra ta te simţeai ca într-o apă fierbinte. Leneşă, insistentă... Se pensionase de curînd din cauza unei boli asupra căreia păstra secretul şi se plictisea — informase Mela. Fusese secretară la un liceu şi vorbea despre această activitate

cu o mîridrie comparabilă cu cea a cuiva care ar fi reuşit să conducă Academia Română beneficiind, printr-un noroc, de concursul tuturor clasicilor deodată. în realitate, lămurise chiar Luca ironic, nostalgia ei se referea la regimul sentimental din respectiva perioadă. Şase elevi din ultimele clase (aleşi cu grijă la fiecare început de an) ocupau, fiecare avînd ziua sa, cîte o oră din viața secretarei în cabinetul medical a cărui cheie o deținea. Doctorul venea rar, o dată pe săptămână, şi-şi anunța vizitele telefonic. Amănuntul acesta o făcea simpatică, spusese Eva. Semăna cu o eroină a lui Maupassant pe care o justifica, cu bun simț, chiar o frază a povestitorului : „îi plăceau băieții tineri... Ce vi se pare dezgustător ? Nouă nu ne plac fetele tinere ?" Fraza asta, adăugase Eva, i-l făcuse simpatic şi pe Maupassant. Iar Luca o privise puțin dezgustat — şi Eva se trezise la realitate abia după ce-i ghicise gândurile. Vlădoianu anunțase mai tîrziu cu glas tare, că azi (era trecut de ora trei) se împlinesc treisprezece ani de la căsătorie şi începu să-i telefoneze soției. Cum nu răspundea nimeni, renunță imediat la idee. Despre el, Paul povestea că făcea parte dintr-un club ciudat, alcătuit numai din persoane cu căsnicii ratate, ajunse, cu vremea, formale. Se întîlneau cu regularitate, de două ori pe săptămînă, şi-şi petreceau serile împreună : femei neglijente sau neglijate întîlneau acolo bărbați abandonați, neînțeleşi sau sătui de nevestele lor. Un procent special îl reprezentau cei căsătoriți din diverse interese (inclusiv interesul de a fi căsătorit) care îşi mențineau statutul de celibatari chiar imediat după nunțile fastuoase desfăşurate în restaurante de lux. Membrii clubului petreceau împreună sărbătorile şi-şi aniversau cu scrupulozitate zilele de naştere, ono- masticile etc. În asemenea cazuri se efectua discret o chetă spre a i se cumpăra sărbătoritului un cadou consistent — menit să dezlocuiască (cum zice Arhimede) tandrețea familiei. Solidaritatea se manifesta şi la necazuri. Ajungea ca unul din ei să anunțe tulburat : a murit cumătră, pentru ca imediat să se compună în jurul lui cîteva zeci de expresii îngrijorate sau pline de înțelegere, dispuse să încurajeze orice destăinuire. Aflau atunci de ce i se zicea cumătră cînd de fapt era naşă, în ce spirit şi-a crescut copiii răposata, prin ce fraze se fixase în memoria celui care o evoca, şi în ce împrejurări. Cînd se despărțiseră părinții săi, povestea respectivul, tatăl îi gonise de acasă fără să le dea nimic, motivînd că, întrucât la căsătorie nevastă-sa nu avusese nimic, se cuvenea să plece în acelaşi

mod — avînd, totuşi, câştigul neîndoielnic al unui copil. Cumătră se enervase foarte tare, se ridicase de la masă ridicând simultan şi glasul : „Dar că te-am spălat şi călcat atâția ani ? Că ți-am făcut mineare şi te-am vindecat de boli ? Că ți-am fost saltea atîția ani ? Astea sînt nimic ? Porcule". Se identificase în acele clipe cu mama lui, asumîndu-şi umilința corespunzătoare. Ceilalți încercau acum să facă acelaşi lucru : să alcătuiască o prezență capabilă să ți se substituie atunci cînld erai umilit. Probabil, spuse Paul, în asta constă de fapt menirea clubului. O anume detaşare, gîndea Eva. atunci cînd vorbeşti despre cev-a în care eşti implicat — ca şi cum lucrul i s-ar întâmpla altuia — iată o modalitate care te serveşte mai elocvent cînd ai de apărat o cauză. în plus. îți oferă satisfacția ciudată de-a o simți intrînd în scenă, şi apariția ei, ea intrarea unui actor favorit, dă vocii o emoție stăpînită, provocînd acea vibrație necesară pentru captarea bunăvoinței. (Data acestei descoperiri : 1965, o şedință de U.T.C. ; şi ipocrizia discretă are farmecul ei pe care orice orator trebuie să-l exerseze). La geamul deschis spre hol, de unde venea puțină răcoare înfiorînd perdelele, şedea sprijinită în coate o femeie frumoasă care nu vorbise aproape deloc, dar care-i privise cu intensitate, pe rînd, pe toți, ca şi cum ar fi încercat să înțeleagă ceva anume. Luase tot timpul pastile. Fiecare fel de mîncare fusese însoțit de pastile, cafeaua la fel, prăjiturile la fel. După socotelile Evei consumase un tub întreg. Pe fondul muzical asigurat de Grieg — tragedia ei. Ce căuta aici ? — Cum rezi sta ? — Cum respira, totuşi ? Sîntem puternici numai într-un mod nedrept : cînd sîntem siliți să îndurăm...

— Ce vinovați trebuie să-i părem... şopti Eva la urechea lui Matei. Buzele ei îl atinseseră, ca din în- tîmplare. Chiar gîndea : îmi vine să țip. Şi în loc de asta,, zîrnbese. Educație, naturalețe, pervertire ? îşi umplu paharul. „Al cîtelea ?:i Matei era îngrijorat. Juca bridge într-un colț al vastei sufragerii şi de acolo încerca să emită mici avertismente Evei care băuse cam mult. Eva îl privea şi ea cam de departe... Găsea că Matei are riduri foarte comerciale. Săpate adînc, plăcute — îi venea să întindă mîna să se convingă că sînt autentice (de cîte ori bea o lua pe calea asta) ca atunci cînd iei în mînă o bucată de stofă care-ți place, dar ți se pare prea scumpă — nu pentru portofelul tău, ci în general. Şi pe fața ei trăia, proaspătă, aceeaşi iluminare ca atunci cînd îi venise pentru prima oară această idee — apariție pe care Matei o socotea nelinişt itoare. Deja privirea ei începuse provocarea generală. „într-o

dragoste nouă vii cu toate drepturile neonorate de cea precedentă" — de ce i-o spusese oare ? Şi de ce tocmai azi ? îi privea pe toţi. Fiecare cuvînt pe care-l rosteau părea că închide cu precauţie uşa după el, reuşind să se izoleze perfect, creînd o comunicare fragmentată, aseptică şi exasperantă. Propria sa viaţă i se părea în asemenea momente o antologie de mici vieţi neconsumate. Intrările şi ieşirile ei din viaţă (da, intra şi ieşea din viaţă ca dintr-o odaie) semănau cu foşnetul unei rochii lungi — de culoarea unui tren —- pe un covor moale, la lumina palidă a unei luminări. Nu scria oare într-un ziar : cu fiecare bec stins ne apropiem de lumină ? S-ar fi zis că ne apropiam de genul acela de lumină, din toate părţile... pe toate căile, prin toate mijloacele.

Petre Buzescu atacind o temă care-i convenea — pierduse la bridge şi cedase locul — continuînd de fapt ceea ce spusese altădată în altă parte, dar avînd aerul că toată lumea e la curent cu asta, de parcă l-ar fi urmărit curioasă, mereu, printr-un monitor ■ „Se vorbeşte atît de mult de impostură şi de false valori... tocmai cînd ele se afirmă mai puternic... Odată cu puterea le creşte automat valoarea" (ca şi cum, avînd o brăţară de aur la mînă, „creşti" cu douăzeci de mii de lei).

Trestie gînditoare ? Pascal era un poet. Scaune gînditoare — poate. Scaunele astea se pricep în toate domeniile şi, în toate, au meritul de a fi dat indicaţii „personale" care se dovedesc nerentabile ani la rînd. Eva îşi aminti zîmbind nostalgia maică-şi care o privea uneori pe gînduri minute în şir, sfîrşind prin a ofta : Dacă erai o şefă de sală acum învîrteai zece mii pe lună ca nimica. Atît Grieg, cît şi Petre Buzescu continuau, continuau. Pentru Dumnezeu ! Unul din ei ar fi trebuit să cedeze !

..Cîteodată mă uit la un şofer de autobuz şi mă trezesc întrebîndu-l în gînd : ce zace în tine, flăcăule ? O lichea gata să intre-n viteza a patra şi să ne lase ca pe nişte caraghioşi în staţii sau unul dotat la matematici care n-a intrat la facultate ? Şi fiţi atenţi ! A intrat în funcţiune generaţia a doua şi se pregăteşte a treia — noii intelectuali care n-au scrupule, nici caracter şi cel mai adesea nici talent. Stau ţepeni, cu ace de cravată de aur înfipte pe burtă, cu păr creţ. cu fundul îngroşat, cu faţa strălucind de siguranţă. Ei sînt proştii cît de cît citiţi care stau la început ţepeni şi pe urmă anchilozaţi. Se grăbesc să te salute dînd cu pălăria în parbriz. Mi se face frică,

domnule. Frică de mine, frică de toți, frică pînă şi de Virginia Woolf !"

Generalul îşi ridică o carte căzută jos. Nu aruncă nici o privire înspre Petre care țipa „Ascultați-mă pe mine, sîntem între noi ! În cîțiva ani o să fie război ! Mie nu mi-e de mine, c-am cam terminat — mi-e de copiii ăştia care s-au tot născut..." Eva întoarse capul. Petre semăna cu un tub de oxigen şi asta-i făcea rău.

Unul din proastele miracole : să nu-ți fie dor cînd te aşteptai să-ți fie. Să te miri că ți-a fost dor vreodată şi, în cinstea acestui dor expirat, ca o floare depusă cu întîrziere, să-ți mai fie dor, un dor străin — pe care nu-l mai simți. Sinceritate ? Nu, am intrat în zona ne- sincerității legale, inevitabile, adică etapa agasantă a fiecărei poveşti, care-ți îngăduia s-o calífici, mai târziu, ca fiind imatură. Dar ea se ține scai de toate vârstele, dezavuîndu-le. Câinele doamnei Lucreția pătrunsese pe neaşteptate în sufragerie. Mare cît un vițel, gras şi îngrijit, obişnuit să participe la astfel de reuniuni, îi mirosi pe toți dintr-o dată şi se retrase în colțul lui — „ia uitați ce buze senzuale are" spuse Ion Comă- neseu care se trezise de-a binelea bînd în continuare combinația lui. Chiar zicea că singura cale de a ieşi din beție e să bei în continuare până te trezeşti, să treci de punctul mort. Asta vorbeşte ca despre proba de maraton, glumi Paul. Ştii care e singurul tablou care i-a rămas intact după cutremur ? întrebă, arătînd cu bărbia spre fereastra întredeschisă — *Cutremurul de la Doftana*... Eva şi-l aminti, într-o vreme era reprodus chiar şi în calendare. Maria, întîlnindu-i iarăşi privirea, o chemase la masă, indicîndu-i locul de alături.

— Ştii că mă sperie privirea ta, Eva ? Maria părea şi ea cherchelită. Şi ce mă sperie chiar eu adevărat : cred că eşti prea rea cu tine însăți. Privirea asta : e o fiară care devoră tot ce întîlneşte, începînd cu ea însăşi, veşnic nemulțumită, veşnic incomodă. E prea mult pentru o viață 'de zi cu zi şi prea puțin pentru
ceva care să sperie eternitatea, nu crezi ? Nu te-ai gîndit să ți-o dresezi ? Ceaşca de cafea a Măriei, trasă nervos deoparte — gestul singur arăta că întrebarea fusese re-torică. Ştia foarte bine la ce se gîndise Eva în ultimii ani. Mai mult chiar, întrebarea apărea singură ori de cîte ori fiara aceea îşi dovedea eficacitatea.

Măria zîmbea : „Ai băut prea mult ?" Eva clătină din cap.

— Atît cît să devin artificială.

— Dar „artificialitatea"... atîta cită există în fiecare din noi este partea care ne conservă cel mai exact personalitatea, „naturalețea" este mult mai labilă, este cel mai des elementul de rezonanță la colectivitate şi nu ne reprezintă mai deloc. Nu crezi ? Maria îşi aprinse o țigară. Continuă, ştergîndu-şi ochelarii : În artificialitatea fiecăruia dintre noi sălăşluieşte însă atît propria noastră părere despre noi cît şi media cunoscută a părerilor celorlalți ; în plus imaginea pe care vrem s-o impunem. Vezi, deci, că acest coeficient „oficial" al persoanei noastre reprezintă de fapt efortul inteligenței noastre de a se ordona — şi el este singurul care are dreptul să ne reprezinte.

— Dar cel mai des... porneşte de la una sau două prejudecăți, nu crezi ?

Maria aprobase rîzînd. „Ce dinți frumoşi are ! ' gîncli Eva. Era prima oară că-i observa. Privite pe geam, de cineva din curte, am părea două tinere femei în etate, urîte şi complexate : şi totuşi există metode de a impune şi un fizic dezagreabil.

— Fetelor, să punem şi muzică de dans ! Ce ziceți ? Lucreția plesni palmele aplaudîndu-şi ideea. Maria aruncă o privire ironică în direcția ei, apoi, răzgîndin- du-se parcă din cauza unui argument neluat în considerație pînă atunci, şi-o retrase înlocuind-o cu una plină de curiozitate. Eva căută ceva în poşetă şi chiar în clipa în care, negăsind ce căuta, scotea un oftat exasperat, îşi aminti, pur şi simplu îşi aminti cu claritate nunta Lucreției... Era ca şi cum cineva ar fi ridicat obloanele deasupra secvenței... Avea, desigur, numai paisprezece ani şi terminase clasa a şaptea. Stelică, fratele mai mic, venea tot timpul la prietenele ei, care se jucau în praf, şi le informa asupra pregătirilor de nuntă. în poarta lor era bătut în cuie, de ieri, un brad, şi tot de ieri se auzea muzică întruna. Mirele li se părea tuturor bătrîn. Avea douăzeci şi cinci de ani, tîra puțin un picior şi lucra la una din cele două uzine din cartier. Copiii îl ştiau ; venise toată vara la părinții Lucreției cu care tratase chestiunea, în vreme ce Lucreția se juca netulburată, aruneînd, totuşi, din cînd în cînd, cîte o privire mirată spre colțul străzii unde apăruse cavalerul ei. Reacția fetelor, aflînd deodată că Lucreția va fi mireasă,

fusese destul de amestecată ; nu deţineau date suficiente nici pentru a o invidia, nici pentru a o compătimi — aşa cum făceau mamele. Cu toate acestea, ambele sentimente sălăşluiau în inima noastră atunci cînd, adunaţi cu toţii în curtea Lucreţiei (aveau o curte lungă ca o sticlă pe fundul căreia se afla casa) o aşteptam să apară cu voal şi coroniţă. O fetiţă de cîţiva ani, întrebată chiar atunci de cineva ce vrea să se facă cînd va fi mare, răspunsese sufocată de emoţie : .,mileasă", — şi Eva înţelesese în clipa aceea de ce toate visurile mamei sale în ceea ce o privea aveau un singur punct de reper : ziua nunţii. Astăzi, privind adînc înapoi, părea limpede că aceea a fost clipa în care Eva a presimţit că nu va fi niciodată mireasa strălucitoare de care mamă-sa voia să fie mândră o zi întreagă, poate şi pentru că ceva din acea strălucire s-ar fi revărsat şi asupra ei în momentele cînd lumea şi-ar fi arătat-o discret : uite-o pe mama miresei !

O, nu, n-a fost aşa. N-am fost mireasă, gîndi Eva. Am fost o cetăţeană care de bunăvoie şi nesilită de nimeni a spus un „da" pe care nici măcar nu-l spusese bărbatului de lîngă ea, ci altcuiva, unei cucoane cu ochelari, înfăşurată într-o eşarfă — ca şi cum cu ea s-ar fi căsătorit. Lucreţia apăruse, în fine, precedată de marşul miresei şi habar n-avea de situaţia a cărei protagonistă era. Părea că se joacă încă, şi era limpede că singurul lucru de care era conştientă consta în ascendentul pe care rolul ei în această împrejurare i-l crease asupra noastră. Tot drumul pînă la biserică întorcea capul spre noi şi dădea să scoată limba, se răzgîndea totuşi la timp, şi continua să înainteze săltat la braţul naşului, în timp ce, imediat în spatele ei, mirele şchiqpăta cu demnitate neîndurîndu-se să arunce nici măcar o privire în jur. Părinţii Lucreţiei, mici, slabi, negricioşi, se ţineau, din cauza emoţiei, de mînă, ceea ce făcea pe toată lumea să zîmbeaşcă.

Apăraseră în urmă cu şapte-opt ani pe strada noastră şi pînă să fie gata casa lor din chirpici dormiseră în căruţă şi-şi făceau mîncare în curte, pe nişte pirostrii mari, ca ale ţiganilor care veneau cu spoitul. Ne strîn- geam şi noi acolo şi asistam la dansul lor disperat în pămîntul ud — văzusem casa crestând în Ochii noştri, odaie cu odaie. Două camere şi o săliţă. Pe urmă au mai făcut o bucătărie de vară din deşeuri de lemn împroşcate cu pămînt, pentru că toată lumea avea aşa ceva şi, ceva mai în fund, separat, ca o gheretă de seniinelă, closetul. Toate curţile aveau un closet de scînduri în

spate şi un puţ american în faţă, — exista fără îndoială o logică în această ordine. Pentru a nu sfida această tradiţie, tatăl Evei făcuse şi el o bucătărie de vară şi un w.c. simbolic în curte, de care n-aveau nici o nevoie avînd cameră de baie în casă. Iar pentru a fi cu totul şi cu totul în rîndul lumii (tatăl ei fusese criticat pentru cosmopolitism) se şi prefăceau că-l folosesc, făcând fiecare, printr-o decizie asupra căreia nu s-au purtat niciodată discuţii, niciodată, oîte un drum zilnic, la fel de simbolic pînă la el. (Totuşi această încăpere şi-a dovedit pînă la urmă utilitatea. Neavînd unde s-ascundă maşina de scris pe care o socotea compromiţătoare. de frica unui miliţian apărut într-o zi să ■controleze — s-a dovedit — cartea de imobil, mama ei o aruncase acolo.) Atunci însă, privind-o pe Lucreţia cum mergea liniştită spre propriul ei destin, Eva se trezise deodată cu-o inimă neagră. îşi dăduse seama că ea ştia o taină — o taină care s-ar fi cuvenit împărtăşită Lucreţiei ; îşi dăduse seama că Lucreţia nu era informată deloc asupra părţii ascunse, asupra culiselor acestui spectacol în care fusese urcată pe scenă de nişte regizori improvizaţi. Zîm'bea în continuare, purta, parcă îmbrăcat odată cu rochia, un zîmbet năuc uşor de confundat cu fericirea. De la biserică înapoi, acompaniaţi de marşul care zumzăia sâcâitor ca un ţînţar, ne tîram picioarele prin praf, oercetînd faţa Lucreţiei pe care strâmbăturile căpătaseră o doză de nefiresc. Imediat, începuse dansul. Cînd se înserase bine, am abandonat-o pe Lucreţia noii sale stări civile şi am plecat acasă, părinţii noştri urmînd, după ce ne dădeau să mîncăm şi ne culcau, să se întoarcă la nuntă. Nu ne luau niciodată cu ei din cauza glumelor deşănţate care se făceau în aceste împrejurări. Din acest motiv nu am participat la o asemenea festivitate decît după ce mi-am luat bacalaureatul — dar, cum între timp, ori obiceiurile se mai amelioraseră, ori mediul în care m-am aflat era diferit, n-am avut prilejul să verific concepţia părinţilor mei despre noţiunea de pericol. Oricum, era încă o dovadă a paradoxalei lor metode educative. Căci de ani de zile, din sat veneau la cumpărături, la doctori şi la tribunale, un şir întreg de rubedenii mai mult sau mai puţin reale, care se stabileau pe durata acestor acţiuni la noi. Fireşte, erau plasaţi în camera mea şi dormeam în acelaşi pat, eu la un capăt, ei — indiferent câţi erau — la celălalt. începusem să-i urăsc. Stăteam toată noaptea pîndind, isterizată de greaţă, mişcările acestor picioare care nu erau spălate decît de sărbători şi care mi se învîrteau în jurul capului ; uneori mă trezeam cu cîte un

călcâi pe nas, sufocată, un călcâi de tablă parcă, insensibil la orice ciupitură. Sforăiau împăcați mai departe. Se nimereau însă, printre ei, şi perechi de soți, care socotind c-am adormit, se apucau să facă dragoste. Incapabilă să suport spectacolul, mă ridicam şi plecam la baie unde mă spălam pe dinți în neştire cam pînă socoteam treaba isprăvită. îi regăseam, pe el sforăind temeinic, şi pe ea oftând adînc şi un soi de milă dispreţuitoare, de dezgust amestecat cu ură mă împiedica mult timp să adorm. Nu ştiu dacă-i uram pentru faptul că mă torturau cu prezenţa unui spectacol care mi se părea că oferă o jalnică unitate de măsură tandreţei umane, sau pentru faptul că mă obligau să operez atît de devreme, şi atît de eliberată de iluzn, calcularea distanţei dintre o anume realitate şi literatura consacrată ei. între ceea ce se întâmpla lîngă nune şi ceea ce romanele numeau atît de elastic „o noapte de dragoste", la capătul căreia despre eroul povestirii se spunea că nu mai avea ce să-şi dorească (frază a cărei naivitate e sortită să rămînă mereu proaspătă, ca mintea unui copil arierat) legătura se pierdea într-un hăţiş prin care erai silită să te descurci cum te tăia capul. Atunci mi-am dat seama, am simţit, mai bine zis, diferenţa dintre ele : atunci cînd viaţa merge, cam orbeşte, la ţintă, literatura e obligată s-o înveţe ce înseamnă un ocol; aşa cum, atunci cînd viaţa ocoleşte prea mult, nevăzîndu-şi limpede drumul, literatura, ca o soră mai mare, îi indica una sau mai multe cărări. Altfel, ar fi, probabil, insuportabil. în orice caz, dacă atunci, seara, noi am abandonat-o pe Lucreţia, ea nu ne-a abandonat pe noi. Am aflat a doua zi, cînd domnul Zărnescu făcea o tablă cu tata şi discutau între ei, apoi în trei, apoi în patru — căci madam Zărnescu, venită să-şi ridice soţul în vederea mesei, rămăsese şi ea, furată de subiect — că spre ziuă, după ce se strigase darul şi mireasa cu mirele fuseseră conduşi în camera pregătită pentru ei, Lucreţia ţîşnise pe uşă, fără voal şi fără rochia de mireasă, şi-a luat-o la fugă prin toată curtea, după care a ieşit pe stradă, strigîndu-ne pe noi, chemîndu-şi toate prietenele pe rînd în ajutor. Au fugărit-o destul de mult. Au prins-o tocmai la capătul străzii Nicdlae Roşu şi-au adus-o înapoi la mirele ei, care din cauza piciorului nu putuse participa la mica vînătoare şi aştepta înjurînd la jumătatea drumului. Lucreţia a fost apucată de cozi şi introdusă în casă unde de data asta uşa a fost încuiată. S-au auzit o vreme hohotele ei, apoi un ţipăt animalic, o chemare „mamă" — în vreme ce maică-sa, cu o figură împietrită, împodobită cu nişte

cercei lungi, mînca liniştită. — şi pe urmă Lucreţia a apărut şi ea la masă cu faţa umflată de plîns, iar mirele făcuse semn că totul era în ordine. Domnul Zărnescu a dat atunci un şase-şase şi răsucin- du-şi mustaţa (gest pur artistic, căci n-avea decît un fel de tiv pe buza superioară căruia nu-i mai putea modifica în nici un fel ţinuta) i-a zis tatei : „Ce bărbat şi ăsta, vecine ! Să fi fost unul din noi, eu sau dumneata, nu mai fugea biata fată !"

— Hai odată acasă că se răceşte mîncarea ! a intervenit madam Zărnescu încruntată, cu gîndul într-un trecut unde dăduse peste ceva enervant. După ce-au plecat, mama a avut şi ea o replică surprinzătoare : „Se consideră şi ăsta bărbat cu sfrijita lui de nevastă !" — şi au rîs amîndoi vesel. (Amîndoi posedau siluete durdulii, semănînd destul de bine cu perechea Tito-Iovanka — drept care unii le şi ziceau uneori aşa, ceea ce-i speria grozav. în acele clipe s-ar fi vrut slabi.) Luereţia apăruse o dată să joace volei la vreo două săptămîni după nuntă — şi în toiul meciului scăpase o frază (cam odată cu mingea) „n-aş mai vrea să fiu fată pentru nimic în lume". După cîţiva ani, soţii se despărţiseră. Ea şi-a găsit servici, apoi a cunoscut un inspector la Ministerul Invăţăanîntului, de vreo treizeci şi ceva de ani, se căsătoriseră, făcuse cu ajutorul lui liceul la seral, după care s-a despărţit iar : inspectorul găsise altă elevă, iar Luereţia alt inspector. Au urmat cîţiva ani de libertate deplină, vreo şapte-opt, şi, pe la treizeci de ani, îl întîlnise pe „generalul vieţii ei" cum îl numea uneori. Aşa fusese ? Ce importanţă mai avea ? în clipa în care aflase cu precizie ce nu-i plăcea în viaţă, Luereţia şi-a ales, ca oricare din noi, destinul. S-a dovedit că viaţa avusese grijă să-şi supraliciteze exact acele daruri care-şi manifestaseră la început agresiunea asupra ei.

Vlădoianu tocmai povestea o întîmplare de la Casa Scînteii şi spunea Casa Scînteii ca şi cum ar fi zis Casele Scînteii, Casa Minovici sau Casele Sumbasacu. Puteai să-ţi închipui o ceremonie acolo... era sigur că ceva tot ar fi fost adevărat, oricît de halucinantă ar fi fost povestea. în labirinturile sale, în celulele sale subterane, pe coridoarele lungi şi întunecoase părînd şiruri de sîrme, se întîmplă întotdeauna ceva care ţi se pare straniu, ca într-un oraş închis pentru epidemie. Matei ridicase vocea. Eva se uită la ceas : cinci dimineaţa, ora la care în Matei se trezeşte totdeauna un funcţionar zelos al Ministerului Justiţiei universale.

— Nu, nu, etapele istorice nu sînt niciodată atît de precis delimitate pe cît am vrea să credem. Printre noi găseşti încă

paşoptişti, găseşti încă antiunionişti ; mai supravieţuiesc sindicaliştii, falansteriştii, generoşii...

— Care trădează, interveni Eva.

— Exact. Mai sînt şi indivizi dintre cele două războaie mondiale...

— Toţi sîntem între ce-ai spus tu.

— Lasă-mă, Eva. Voiam să ajung la anarhişti. Şi mai ales la dogmatici. Voiam să spun că există mereu reprezentanţi virtuali ai unor curente care, în virtutea acestor tendinţe, încearcă să găsească sau să impună o... Eva nu mai auzi nimic. Pe neaşteptate urechea dreaptă începuse să-i ţiuie... „la momentul actual. Cei mai avantajaţi..." Sirena discretă îşi continua alarma, ce-i drept cu nişte pauze care deveneau din ce în ce mai lungi ; atunci cuvintele celorlalţi, ca nişte afişe prinse-n cîrlige de o sfoară tremurătoare, trebuiau citite şi cenzurate.

— Ah, lasă-mă să termin. Oricît de urît s-a purtat istoria cu ei, sînt neînchipuit de rezistenţi. Vreau să spun, de fapt, că nimic din ce a adus pe pămînt omenirea nu s-a sfîrşit de tot. în asemenea momente Matei îşi merita numele, socoti Eva. Părea să vorbească de mii de ani : „Ceea ce a fost, va mai fi..." Nasul îi pălise, iar în ochi îi juca o lumină alarmantă : „Continuă totul la nesfîrşit, fie în plină lumină, fie aşteptînd în umbră. Pentru un evreu antisemitismul constituie încă un pericol permanent. Pentru un român pericolele sînt mai multe. Sînt toate prin care au trecut românii în toată istoria lor..."

— Gata, spuse Eva, ridicînd paharul. Ajunge. La asta nu ne întrece nimeni. Eh. voi cai, voi cai — cum v-aţi îngrăşat de neputinţă... Aţi fost vreodată nărăvaşi ?... Aţi tras vreodată o căruţă-ntinsă ?... Şi hamurile v-au intrat în carne, ca ghiulu-n inelarul unui măcelar ?...

Se îmbătase de-a binelea, Matei se foia în fotoliu, neliniştit. Ştia că nu e nimic de făcut. Se mai întîmplase de două ori : în august 1968, în plină lună de miere, şi, zece ani mai tîrziu, imediat după cutremur. Era preferabil să nu-i atragi atenţia asupra ta, în aceste clipe, altminteri riscai să auzi „părerea ei sinceră" despre tine. Matei se înfioră puţin amintindu-şi oe credea Eva despre el în 1968 şi în 1977. Şi era foarte posibil ca între timp să se mai fi adunat nişte elemente noi. „Pot renunţa la tine oricând. Ţii minte asta ? Oricînd şi rîzînd." Şi, de fapt, gîndi el, spusese : pot să te dau dracului oricînd. Nevoia pe care o simţea de a-l umili, îi plăcea, o simţea că-i place. Crisparea care apărea pe obrazul lui — pe stîngul, îndeosebi,

cu veşnicele, trădătoarele lui înțepeneli — şi adîncirea bruscă a cearcănelor pînă la os, ca nişte verigi care-i țineau privirea legată, hipnotizată, de biciul privirii ei... Şi ea, rîzînd a doua zi : pe cine voiai să mă descarc dacă nu pe tine ? Acum recita, cu aerul că-şi face autoportretul, o poezie de T.S. Eliot : „Doamnă a tăcerilor, Blândă şi îndurerată, Sfîşiată şi atît de neatinsă, Roză a memoriei, Roză a uitării, Istovită şi dătătoare de viață, Turburată, plină de pace. însingurată Roză..." La un moment dat, poticnindu-se, scosese din geantă o hîrtie şi o luase de la capăt. O avea pregătită ? Matei se îndoia. Ştia că obişnuia să-şi umple geanta cu tăieturi din reviste, cu poezii sau articole şi, ca şi cum şi-ar fi pus sandvişul zilnic, mereu vîra câte ceva acolo... Singura ciudățenie consta în faptul c-o găsise imediat. Apoi rupsese hârtia bucăți-bucățele, pe care le revărsase peste capetele celorlalți : „Vă ofer câte o silabă de poezie adevărată... (Lucreția hohoti isteric când îşi simți în păr peticul de hîrtie.) Mai ştiți cum arată problema asti, voi oameni noi ? Auzi, oameni noi ! Vitejii mei guzgani, patria e-n pericol ! Dacă v-ați vedea... exact ca nişte viermi de mătase fără frunze de dud, care au oroare de frunze de dud..."

Matei îngălbeni deodată. Se ridică din fotoliu, cu o rigiditate care o făcu pe Eva să bănuiască ce se întîmplase. Îi şopti : trebuie să plecăm acum. Comandă un taxi, eu încerc s-ajung cu bine la uşă. Eva îl găsi în fața casei, sprijinit de stîlp, cu pantalonul plin de sînge şi de puroi.

— Fir-ar să fie ! Ai curaj să te urci în taxi aşa ?

— Nu văd altă ieşire. Matei părea disperat — o disperare puțin înmulțită diplomatic spre a obține devierea interesului Evei în altă direcție. Furunculul care amenința de cîteva zile să plesnească o făcuse în cel mai potrivit moment. Eva îl privea lung, şi Matei simți că-l suspectează de a-şi fi provocat singur accidentul. Atunci o întrebă : De ce te-ai prefăcut beată ?

— Voiam foarte tare să fiu, zîmbi ea. Şi cînd mă gîndeam că începi cu Take Ionescu...

Maşina apăruse la colțul străzii şi înainta încet, cu farurile aprinse luminînd cadavrele broaştelor călcate de automobile şi de pietoni, cadavre uscate, întinse ca o simplă pată întunecată, alături de altele cu sîngele încă proaspăt în jur, de şobolani striviți pe trotuar... Victimele ploii, ale întunericului... ale ordinei.

6. PRIMELE RIDURI

Starea de dor, nelegată de cineva anume, regăsită pe neaşteptate, scoasă la iveală de adierea aceasta înşelătoare promiţind zile de primăvară, şi aducînd imediat înapoi cîte un ger năprasnic şi vînt, — ca şi cum în iarba mare şi deasă a unei grădini neîngrijite găseşti dormind, aproape îngheţat, un copil, copilul care ai fost cîndva şi despre care nu ştii mare lucru. Sîntem la fel de străini de noi înşine ca de oricine altcineva, dacă nu cumva mai dramatic străini decât de oricine altcineva...

Cînd ai vîrsta mea —, simţea aproape nevoia s-o spună cu voce tare — ai toate vîrstele... Un rest de tinereţe, o brazdă de maturitate, un colţ de bătrîneţe, cîteva fire de copilărie... Larve de vîrste, larve de femei, constrînse să coexiste, simultan sau alternativ, suprasolicitând în permanenţă această existenţă căreia i se părea că se află în pragul unor revelaţii esenţiale — fără să se afle totuşi. Curgeau toate, atât de deosebite între ele şi atât de asemănătoare — datorită grabei cu care se petreceau. Alcătuiau, pur şi simplu, o simplă săptămână în viaţa universului... Văzută de departe, cîndva această săptămînă supremă părea încărcată de promisiuni. Toate gesturile maturilor de atunci (îi considerai bătrîni deşi n-aveau decît 25 de ani, vîrstă care acum te face să surîzi) erau înconjurate de o aură de inaecesibilitate ; ea îi situa în mijlocul acelui univers jinduit spre care simţeai însă că nu trebuia să te grăbeşti. Dar faptul că ştiai că va veni şi asta, că te aşteaptă o vîrstă în care vei decide asupra ta, vei putea fuma în faţa lumii, vei putea face dragoste şi vei vorbi despre asta în treacăt fără ca asta să revolte pe cineva, vei putea cumpăra orice-ţi trece prin cap (bunăoară o bicicletă), vei putea intra într-un bar căutînd pe cineva, te vei putea urca singur într-un tren, şi să pleci... dar şi „să dai palme, mă-nţelegi ?", să înjuri (aşa, la întîmplare : mai duceţi-vă...) sau — să schimbi ceva în jur... Asta te liniştea şi te neliniştea în acelaşi timp. Te neliniştea pentru că toate exemplele pe care-ţi cădeau ochii conţineau un avertisment impur peste care nu puteai trece... Odată, adunate din întîmplare în formaţie aproape completă (ceea ce nu se mai nimerise de mult) femeile care alcătuiau micul cor etic al străzii — comentator în vremurile sale de glorie a tot ce mişca în aria geografică pe care o controla reaîizînd exegeze aproape exhaustive — abordaseră, surprinzător, o temă tristă — pornind de la boala lui madam Ionescu Doi (spre a o deosebi de madam Ionescu Unu) şi

trecuseră apoi în revistă suferinţele, fizice sau psihice, ale unora dintre ele. Bilanţul le adusese în situaţia de a plînge sporadic şi, fireşte, pe furiş. Atunci doamna Pantazi, cea mai tînără dintre ele, şi roasă, fără să ştie, de o boală care avea s-o secere peste numai un lustru (Aurelia venise gîfîind, anunţîndu-ne speriată că „doamna Pantazi e suspectă de nici nu vă mai spun ce", anunţ care le împietrise pe toate, iar una dintre ele a observat că „asta a ajuns acum cum era odată oftica") propusese inspirată : „Hai să plîngem toate deodată". Ceea ce au şi făcut — fiecare din motivele ei proprii. După ce au plîns — cu o disperare pe care nu ţi-o aminteşti decît pentru jena imensă, deplasată, ca un incest, pe care te siliseră s-o simţi, — tot doamna Pantazi, tînără, frumoasă, cu obrajii mereu roşii încît aveai impresia că tocmai trecuse un mic pîrjol peste ea, dăduse semnalul de oprire : acum, gata, să tăcem toate şi să vorbim de altceva. Cîteva minute mai tîrziu, hohotele lor de rîs anunţau victorioase că acolo se trăieşte, — că aceasta era singura lor avere de care, vrînd-nevrînd, profitau. Era imposibil să te mişti din locul ascuns în care te surprinsese mica reuniune.
Simţise însă nevoia s-o facă la un moment dat, dintr-un fel de obligaţie de a oferi ceva în schimbul avertismentului preţios pe care i-l daseră, fără să ştie, femeile acelea. Oare n-ar fi fost cinstit să rişte să le atragă în felul acesta atenţia că nu există secret perfect, că mereu se găseşte cineva neavizat, martorul cel mai nepotrivit cu putinţă (întruchiparea diavolului, într-un fel) — al tainelor pe care te apuci să le numeşti ? Dar i se făcuse frică — şi pe drept euvînt — o fetiţă îngheţată în faţa unor femei încălzite de viaţă... dialogul nu părea posibil decît sub forma unei mile reciproce, trecătoare şi stânjenitoare pentru ambele părţi. Chiar cînd abordau teme frivole existase în tonul lor ceva care te înduioşa nelămurit, încă de pe atunci. Vorbeau cu o decenţă surprinzătoare, cu o naivitate fără nume, căreia nici un epitet nu i se potrivea alături, ca nişte fete încă tinere şi neştiutoare păzite încă straşnic de vigilenţa arbitrară a unor mame şi taţi nevăzuţi. Candoarea lor te avertiza şi ea că există riscul ca, şi atingînd o anumită vîrstă, să nu ştii sau să nu înţelegi anumite lucruri, că vîrsta singură nu-ţi aduce nimic dacă nu ştii să-i forţezi puţin dar sigur, ca un stăpân, mîna.

— Degeaba povesteşti, zicea mama, dacă n-ai un pic de haz. Uite, biata madam Pantazi, o ducea rău cu Ion, una-două

o bătea şi o gonea de-acasă, ea nu spunea niciodată, dar noi ştiam ; ea ne făcea şi pe noi să rîdem şi să uităm de toate. Şi asta numai din cauza lui soră-sa lui Ion care tot avea un cui împotriva ei că era săracă şi n-avusese pămînt. Parcă se mai uita cineva la pămînt, acuma ? Întîi că erau la Bucureşti, Ion avea servici destul de bun, şi-al doilea, chiar dacă ar fi avut, nu-l lua la colectiv? Ei o ţineau aşa întruna, chinezeşte, că n-avea pămînt, şi Ion o bătea din cauza asta care nici n-am crezut că poate să existe un om aşa de prost ca să-şi bată degeaba nevasta. După aia îi părea rău, şi-şi cerea iertare şi ea îl ierta, că nu ştiu ce găsise la urîtul ăsta, îl mai ţine cineva minte ? Negru ca un ţigan, cu buze groase şi-un dinte lipsă drept în faţă că-i mai şi ziceau fetele : „Cum îl pupi, madam Pantazi, pe gura aia urîtă ?" Şi ea rîdea, închipuie-ţi, tocmai îţi croia ţie o rochiţă că venea ziua ta, una roşie cu buline albe, arătai şi tu a om în ea, şi deşteptul ăla... Odată a venit, c-o gonise el, la noi, şi-mi zice : zău, tanti, de ce n-oi fi eu măritată cu dumneata, că tare aş fi dus-o bine ? şi rîdea săraca, zicea „simt eu că dumneata ţii la mine şi nu ţi-e doar milă". Pînă la urmă însă plecase. îşi luase serviei, se remăritase, avea un om bun, făcuse şi o fetiţă frumoasă ca ea — însă vezi cum e viaţa asta, îl iubea tot pe Ion, venea din cînd în cînd doar să-l vadă, trecea aşa pe stradă, ca din întîmplare...

Ion se însurase şi el, luase o urîtanie mai lungă decît el, slabă şi neagră, pe care nici n-a mai întrebat-o dacă are pămînt. I s-o fi părut mai cavalereşte să fie însurat din dragoste cu o femeie urîtă decît cu una frumoasă. Sau, cine ştie, poate că exigenţele acestea absurde erau singurele în stare să-i măsoare sentimentele. A avut împreună cu no,ua madam Pantazi două fete. Privea şi el lung după fosta lui nevastă, ieşea chiar în poartă (cînd credea că nu-l vede nimeni ; de actuala nevastă nu-i păsa — nici n-a bătut-o vreodată) şi se uita după ea pînă dădea colţul. Peste vreun an ea a intrat în spital... a murit în cîteva luni şi atunci l-am auzit ţipînd, tocmai din casă de la noi, pe Ion care se bătea cu pumnii în cap, urla şi se tăvălea pe jos. „Dom' Pantazi, lasă, domne, acuma, degeaba, Dumnezeu s-o ierte, lasă... este bărbat..." încerca în zadar domnul Ionescu Unu să-l potolească.

— Cînd un om e necăjit de mic, e necăjit pînă moare, a zis mama atunci şi deşi se uita pe fereastră la Ion era limpede că se gîndea de fapt la cea atît de repede şi atît de nedrept plecată...

Aprinde lumina, prințesă, — să risipim fantomele acestea chinuitoare.

Mă simt, ca întotdeauna, în căutare de stăpîn şi, deopotrivă în căutare de supuşi. Oare nu asta facem toată viața ? Necazul e că nu ştii niciodată dacă repartizezi judicios rolurile. Te alegi adesea cu stăpîni chinuitori şi cu supuşi capricioşi sau iresponsabili. Cel puțin, cel puțin dacă mi-aş fi putut alege un stăpîn abstract, privilegiat, cum ar fi, să zicem, arta... dar cine se poate înhăma la o treabă ca asta care te face deopotrivă sluga şi stăpînul unei vocații pe care n-o poți plăti niciodată definitiv. „Cabotină mică" avea să rostească prințesa disprețuitoare, auzind sau numai pre- văzînd toate aceste vorbe care i se păreau, pe drept cuvînt, deşarte. Dumnezeule, şi toate astea s-ar calma atît de firesc cu puțină tandrețe... Vocea Măriei, care trînteşte catalogul, deschide fereastra smucind-o cu brutalitate, taie elanurile Evei cu foarfeca : „Hei, zice, ai o privire de tătar care ar bea sînge." Cine mai are sînge azi, se miră încet Eva. Sîntem limfatici cu toții, şi cînd apare cineva cu mai multe globule roşii, ne şi strîngem cu toții în jurul lui să i le decolorăm.

— Copiii ăştia, spuse răsfoindu-şi catalogul, Maria dragă, sînt atît de scindați şi ei că nu ştii niciodată cum să-i iei. Şi cu toate astea, dacă ai răbdare, consimt uneori să-ți arate o imagine extrem de matură, serioasă şi convinsă de rostul ei pe lume. Ei par că s-au născut cu o experiență pe care noi am cîştigat-o greu, încer- cînd-o pe propria noastră piele. Mă duc să-i văd.

Organizase un cerc de literatură pentru pasionații lecturii. Puțini (şi dealtfel consacrați, în principal, ştiințelor exacte) îşi îngăduiau acest viciu care-i costa enorm la capitolul timp. Ca să facă față bine, suplinind abrevierile programei, şi activităților extraşcolare care se înşirau neostenit una după alta, ar fi trebuit să nu doarmă nici imul. Cei zece elevi foarte buni arătau dealtfel destul de vlăguiți. Ți se făcea milă de ei. Cu toate astea, era de ajuns să-i provoci pentru ca sala să zumzăie de citate („Călare de-a fuga în şa, ca Făt- Frumos..." ; „Sînt înger, fiară...") care se adunau unele peste altele ca nişte lespezi de marmură, înălțînd un fel de edificiu de unde puteai privi pînă departe. Michel analiza un „creion" : „făptura ta întreagă..." Directoarea deschise uşa brusc, salută invitînd la continuarea lecturii şi se aşeză într-un colț, impasibilă şi cu gîndul în altă parte. După fața ei enervată (avea nasul curios

de alb în asemenea împrejurări) Eva deduse că iar a prins eleve fumînd la toaletă. „Străbatem iarăşi parcul..." Michel diseca rece, fără participare, versurile, ai fi zis că despica lemne, însă această voce albă conserva mult mai bine farmecul, iar selecţia părea foarte sigură. Eva îşi aminti fulgerător anunţul de la mica publicitate : „Singurul om care m-a iubit pe lumea asta" şi care, acum, i se părea egal, ca tandreţă umană, versului care-l provocase : la „orice despărţire..." Se întrebă dacă în realitate Michel iubea sau nu iubea poezia lui Arghezi, într-atît îşi refuza orice nuanţă afectivă — dar deveni conştientă de inutilitatea întrebării : o dovedea fineţea cu care opera asupra ei. O iubire rece, preţioasă — în orice caz. Olga îl studia uşor admirativ. O fi venit pentru el ? Privirea ei asupra mîinilor lungi, nervoase, cu care Michel răsuceşte colile... îl iubeşte oare ? Iar el, fireşte, nu va observa nimic, niciodată. în schimb spun.* : „Te-am rugat să pleci" şi tonul lui e surd şi înăbuşit de data asta. Ah, dar şi noi am fost tineri, privirea Evei aproape că ţipă în obrazul neted al unei feţe ca de porţelan, cu ochii ca prunele coapte — intenşi şi indiferenţi ca fructele - şi noi ne stăpîneam prost ilaritatea privind ticurile inacceptabile ale celor mai în vîrstă, şi noi condamnam intoleranţi ratările sau micile lor laşităţi, şi noi tresăream cu milă superficială în faţa a ceea ce consideram neputinţa lor prea repede, prea indecent scoasă la iveală. Dar fiecare vîrstă lucrează în propria ei defavoare, făunndu-şi semnele ei pe care mai devreme sau mai tîrziu are grijă să le expună în ochii tuturor fără pic de pudoare. Poate pentru că fiecare vîrstă se simte trădată : la fiecare aniversare te simţi puţin frustrat. Ai mai smuls un an vieţii, dar anul acela s-a şi smuls din tine — păcăleala dulce care însoţeşte festivitatea şi care te ameţeşte puţin nu e decât un anestezic trecător care îţi dă o uşoară somnolenţă, aşa cum injecţiile care par că atenuează durerea la un chiuretaj, o fac mai revoltătoare, adăugind şi o migrenă, pentru a plăti cît mai scump eliberarea de ceva preţios care se smulge din tine pentru totdeauna. Şi noi priveam moartea ca pe un spectacol... Directoarea îşi suflă nasul. Era obosită. îşi petrecuse aproape toată ziua 1a I.D.M.S. să-şi ridice maşina şi, imediat după prînz, aţipise cu capul pe umărul unui colonel care nu izbutea să-şi mărite fata. Venise de acolo stoarsă şi repeta mereu cuvin tul „promiscuitate"...

Voia însă maşina pentru ca, înscriindu-se la A.C.R., să poată participa la balurile automobiliştilor de la Braşov, la hotelul „Aro" unde se desfăşura cu această ocazie şi un concurs de frumuseţe. Mama ei câştigase, în tinereţe, cîteva concursuri de acest gen ; fiica ei visa, de fapt, ca la tombola acestor baluri să cîştige fazanul fript despre care auzise că figurează printre premii. Îl voia — pentru că nu mîncase niciodată aşa ceva — îl voia cu obstinaţia cu oare pînă şi cei mai cinici francezi contemporani se străduiesc prin orice mijloace să obţină Legiunea de onoare. Iar acum sîntem în plin spectacol, deşi altul. Foşnim în hainele astea de plastic care ni se lipesc de picioare şi trosnesc pe noi, încărcaţi la întâmplare de o mică şi inutilă electricitate ca şi cum în permanenţă ar trece cîţiva nori deasupra noastră tutelîndu-ne existenţa. Fata cu ochii ca prunele coapte o privi o secundă (se întreba, oare, ce vîrstă are ?), apoi privirea ei întâlni privirea unei fete cu ochii ca murele şi am-îndouă zîmbiseră cu o irezistibilă complicitate. Ah, era ca un făcut, toate fetele tinere purtau fructe în orbite. Te şi întrebai la ce-aveau să le folosescă ? Dulceaţă pentru copii sau alcooluri pentru bărbaţi ? Dar ele-şi făceau semne; Maria spusese că elevele ei profitau de timiditatea noului profesor de fizică şi-şi lăsau intenţionat pixurile să cadă în calea lui, amuzîndu-se de conştiinciozitatea cu care el le culegea şi le înapoia sfios posesoarelor. încă un trimestru şi o să-i treacă timiditatea, o linişti Eva. Timizii aceştia ajungeau în cîteva luni spaima liceului, cînd se răzbunau printr-o exigenţă împinsă aproape de fanatism. Aproape că le vedea pe cochetele care-şi zîmbeau acum, tremurînd de neputinţă şi de spaimă în faţa lui la tablă, rugîndu-se în gîrid să sune odată portarul. Vedea şi zîmbetul crispat de azi al tânărului absolvent ajungînd la adevărata lui expresie : o dungă subţire şi răutăcioasă păzind inflexibila reputaţie a fizicii şi a tuturor vectorilor ei. Anul următor avea să fie ales secretar U.T.C. al liceului, apoi director ajunct, răspunzînd pentru început de cursul seral şi activităţile sociale — şi atunci faţa periculoasă, dezarticulată a timidităţii, a handicapării sale, va putea fi admirată cu ochiul liber, în toată splendoarea ei, de la orice distanţă. Va căpăta burtă — dar nu-i va păsa de asta. Se va însura cu o profesoară de limbi străine, înaltă şi slabă, cu o gură subţire ca a lui (aproape nişte linii paralele) şi va avea

probabil trei fete una după alta, evenimente în fața cărora va reacționa prost socotind-o vinovată pe nevastă-sa : „zeamă a ieşit din mă-sa, zeamă şi din fi-sa !" Se va uita pe furiş la aceste fete care continuă încă să-şi zîmbească, făgăduindu-şi mărturisirea unor evenimente. Şi chiar se apucă amîndouă de scris nişte bilețele (poate să-şi închipuie ce conțin : De ce n-ai venit aseară la Corina ? Dorin a trădat-o pe Rodica, aşa că e liber.), în timp ce lui Michel vocea i se uscase puțin — directoarea ieşi, făcu un semn liniştitor cu mîna. Aceleaşi fete care în timpul unei excursii la Craiova, întîrziind peste măsură, ascultaseră insolente „plachia nesărată" de sfaturi a Evei, emițînd la sfîrşitul ei o frază zguduitoare : „Şi tu faci parte din generația cretină ?" Erau băute atunci, dar era imposibil să alungi gîndul că aşa te vedeau, oricum. Tinerețea e în mod fatal impură. E altcineva, e un animal mic şi curios care sălăşuieşte în tine un timp, care te închiriază pînă se satură şi te părăseşte pentru ceva mai bun, făcîndu-ți serviciul de a te lăsa golit, obligîndu-te să te descurci singur... Mai rămîn cîteva obiecte uitate : gesturi scrîşnite sau prea dezinvolte, îmbrăcămintea anarhică... unele discuții în care-ți menții cu prea multă fervoare punctul de vedere... „Fereastra sufletului, zăvorită bine"... spunea Michel. Eva se trezi oftînd. îmi place că se întîmplă pe neaşteptate. Simplu, repede, gata de spus — apoi fugim în direcții opuse. Nu folosim minciuna, nici teatrul şi, pe urmă, e această degustare a relațiilor care ne seduce... E a treia oară că realizez acest... dar prima oară eram prea tînără şi puneam prea mult zel... în alegerile mele. Sau aşa cred acum '? Oricum, ori de cîte ori alegi pentru toată viața : profesiunea, soțul etc., îți spui că faci o alegere provizorie — e singurul mod de a struni gravitatea copleşitoare a gestului. Şi e ciudat oare că aceste lucruri esențiale trebuie să le faci la o vîrstă cînd, din fericire, nu ştii prea bine ce vrei, căci dacă ai şti, te-ai speria ? Intuieşti, îndrăzneşti. La patruzeci de ani, de pildă, cîte ezitări în fiecare gest, chiar dacă el nu te mai angajează at.ît de total. Cîte magazine scotoceşti pentru o simplă maşină de spălat sau pentru nişte perdele ? Cîte reticențe în fața unui pardesiu... Refuzi, refuzi — refuzi pînă şi în ceea ce îți place. Spui despre o iubire : e prea scumpă — ca despre o geantă. Şi de ce n-am alege atunci, de vreme ce mai tîrziu ne scade nu numai curajul, ci şi ingenuitatea de-a o

face ? Atunci cînd pare simplu totul, iar lumea pare şi ea că aşteaptă să fie, din nou şi cu adevărat, cucerită... Ţi se pare chiar că desluşeşti puţină nervozitate în aşteptarea ei. în realitate, ea nu aşteaptă decât să te cucerească şi pe tine fără să depui nici un efort. Va întinde cel mult mîinile spre tine, patriarhal, cu una îţi va subtiliza ca un scamator abil chiriaşul acela numit uneori tinereţe, în vreme ce cu cealaltă te va dirija uşor, ca o plasatoare distinsă şi apatică, spre locul pe care — conform evaluării sale rapide, — eşti capabil să-l plăteşti şi unde vei avea mai întotdeauna ghinionul să-ţi stea drept în faţă cineva cu o pălărie mare, împiedicîndu-te să vezi cum trebuie. Eva îşi aminti cum în liceu o colegă ţipase deodată : „Tatăl meu a luptat în ilegalitate pentru ca voi să puteţi învăţa în băncile astea frumoase, nesimţitelor !" în asemenea situaţii te trezeşti aşteptînd cîtva timp să apară cineva care să îndrepte lucrurile. Sau poate că va fi altfel... Mereu invocată, prinţesa va începe să ţi se arate din ce în ce mai des, îi vei simţi prezenţa întîi ca un miros învăluitor, un aer rece şi puţin ars care te va înconjura din toate părţile din ce în ce mai ascuţit, apoi se va apropia în vîrfurile picioarelor, îşi va trece mîna prin părul tău şi, în urma acestei mîngîieri atît de duioase, materne aproape, te vei alege cu fire de păr alb, dezlegate să crească în voie, îşi va trece mîna cu degete lungi şi fine, dar cu arătătoarele pătate de tutun, pe obrazul tău şi urmele degetelor ei vor rămîne, subţiri, pe obrazul tău, pentru totdeauna, îţi va prinde mîinile în mîinile sale ca într-o confesiune şi vinele ţi se vor umfla, iar pielea se va acoperi cu pete mici, închise la culoare, iar negii se vor umfla, pielea se va îngroşa — cu toate acestea nimeni n-ar fi putut spune despre ea că este crudă. Dimpotrivă, nu dovedea aceeaşi blîndeţe ca viaţa, triviala viaţă ? Şi, dealtfel, ajungea să priveşti în jur, ca s-o vezi, cruzimea, cum se răsfaţă oricîte văluri înşelătoare i-ai fi pus. Miehel răsucea foile subţiri care, dactilografiate cu o bandă violet, păreau fardate ca nişte bancnote. Uneori se plictisea şi („ea pricepu, de plînge ?") le mototolea gata să se lepede de ele. E atît de greu totuşi să ajungi la senzaţia de maturitate, de „copt", la sentimentul că deţii în fine măsura exactă a lucrurilor şi că poţi s-o şi aplici, încît să renunţi la vîrsta aceasta în favoarea ineontrolatei tinereţi ar fi, pur şi simplu, o pierdere, la fel de nedreaptă ca moartea. Mai ales că

nimeni şi nimic nu ne garantează că o s-o stăpînim prea mult, şi că dincolo de cuvenitele ei pietre de hotar n-o să ne trezim deodată nu atît într-o vîrstă net inferioară, tât într-o lipsă de măsură pe care să nu fim în stare s-o stăvilim — nici la noi, şi nici la ceilalţi.

— Te-am întrebat cum îţi merge la şcoală? repetase mama la telefon şi vocea ei îşi păstrase nealterată intonaţia folosită pe vremea cînd Eva era elevă. „Lucrurile sînt atît de amestecate", gîndise Eva, şi asupra acestui punct chiar şi Valentino Florea, şeful catedrei, cădea repede de acord. „Mai amestecate ca niciodată" spunea el adăugind imediat că aşa e întotdeauna cînd se alege un drum nou. El, care nu dispreţuise nici unul din drumurile care i se deschiseseră în faţă de-a lungul anilor lăsa impresia alarmantă că merge pe toate deodată în acelaşi timp. Cum n-avea nici un viciu cinstit : nu bea, nu fuma (primind totuşi pachete de ţigări străine „pentru dentist", cum spunea) şi nu consuma cafea, era suspectat că se ocupă cu delaţiunile. Pe chipul său de copil pîrîcios se aşternea uneori o bucurie primejdioasă — simţeai că pentru o asemenea clipă de triumf Valentino ar fi dat orice, şi-ar fi mutilat chiar mîna cu care-şi dactilografía scrisorile anonime, — jertfă capitală pe altarul unicului viciu care-i împodobea viaţa cu senzaţiile stranii, oculte, ale unei puteri cam scăpătate. Se mulţumea totuşi cu ele — deşi era imposibil să nu-şi dea seama cât de minore erau satisfacţiile lui. Purta o cărare drept în mijlocul capului, după o modă demult apusă, dar căreia-i rămăsese, la întâmplare, credincios, şi deşi nu era perfectă, semn că presbitismul îşi spunea discret micile sale vocale, dincolo de şovăitoarele ei sinuozităţi se zărea pielea roză, ca un bob de strugure mănat, a unui cap în plină fermentaţie. În cancelarie, primul cu care dădu ochii era chiar el, domnul Florea, aflat la fereastră, fredonând bine dispus o melodie uitată de câtiva ani. Auzind cu câtă dezinvoltură îşi asuma textul, erai aproape silit să te întrebi - îa ce eveniment autobiografic făcea oare trimitere ? Dintre buzele sale subţiri, care-i tăiau printr-o linie aproape perfectă faţa plăcintoasă în două părţi pe care el însuşi le-ar fi considerat „echitabile" — şi totul era *aproape* perfect la el, inclusiv ticăloşia — melodia ţâşnea istovită şi cuvintele rostite de el sugerau un bătrânel rigid cu faţa plină de pudră ca un actor care, încercînd să facă pe tinerelul dansind călăşul în formaţia sa de „veterani ai muncii", se trezeşte deodată nu numai cu picioarele frînte sub el şi peruca rostogolită la picioarele juriului, dar aproape

numaidecît pe masa de operație implorând plîngărios să nu i se deschidă articulațiile întrucât e știut că de la „o anumită vârstă în sus" ele se refac greu sau nu se mai refac deloc. Aproape că erai obligat să zărești șanțurile mototolite săpate de lacrimi în pudra groasă de pe fața domnului Florea în timp ce el își ■continua, ca într-un soi de transă, surprinzătorul său număr în fața ferestrei. Cu nelipsitul sacou pepit (reînnoit la fiecare doi-trei ani) și cravata cenușie — aceste accesorii erau invariabile în ținuta sa vestimentară, probabil că și în cazul în care domnul Florea ar fi primit premiul Nobel (pentru incompetență, să zicem) e de presupus că ar fi reușit să-și impună încăpățînat costumația proprie în locul în- hibantului frac — în cămașă albastră și pantaloni gri, domnul Florea transmitea mai mult ca oricând imaginea duioasă a unui pensionar „avânt la lettre", încercînd să-și mai aducă — cu nestăpînită emoție — contribuția la educarea micuților șoimi ai patriei, pionierilor, ute- ciștilor, școlarilor, elevilor și chiar colegilor („noi, dăscălimea..." începea el cînd se pornea să identifice erorile colegilor de breaslă) astfel încît, prin muncă și abnegație, să reușească să înscrie învățămîntul românesc pe culmile superioare ale magistralelor Forumului al XH-lea. Această mică mină de abnegație fusese de curînd boicotată de unul din cei mai buni elevi ai liceului care, în fața întregii clase, repetase cu un aer tîmp și rătăcit, aproape toată ora, că „știe dar nu poate să se exprime". Acum, ca întotdeauna, domnul Florea emana un miros extrem de violent de parfum ieftin, motiv pentru care în taină i se zicea „Parfumel". Eva se întrebă dacă Parfumel era delator cu adevărat sau era pur și simplu victima opiniei publice care ori de cîte ori voia să compromită pe cineva fără argumente, lansa despre respectivul zvonul că este delator, pederast sau evreu. Parfumel termină cântecul, întoarse o clipă ochii albaștri, aproape lichizi de spălăciți ce erau, încît te-ai fi așteptat în orice clipă să înceapă să-i curgă ușurel pe față, — îi fixă asupra Evei și după ce clipi scurt în semn de salut îi readuse asupra priveliștii pe care o avea de la geamul său cu o expresie concentrată (o concentrare falsă ca atunci cînd molfăi gumă de mestecat) ce contrazicea brusc și revoltător mina jovială de pînă mai adineaori, cînd domnul Florea părea că acceptă acea ipoteză hazardată pe care i-o propusese textierul. Ce-o fi cu el ? se întrebă Eva în treacăt... Pudibond pînă la fanatism, domnul Florea amesteca, incapabil de cel mai elementar discernămînt, ficțiunea eu realitatea, tratîndu-le pe

fiecare din ele cu tacâmul cuvenit celeilalte. Erau vestite „grețurile" sale didactice la versurile unui mare poet pe care „personal" nu-l gusta din cauza „scîrboșeniiîor". Puah ! ll dezgusta orice text care conținea cuvinte pe care fondul principal lexical al domnului Florea nu le prevedea. Puah ! Era •chiar îndurerat. „Iubesc frumosul estetic" afirma în aceste ocazii — și trăia cu oarecare artă scena respectivă. Prefera poeziile corecte, cu ritm exact și rimă clară, în care ideile să capete un aer aforistic (exemple preferate : „o luptă-i viața" ; „ce-i pasă codrului de ea ?"), gen în care se exersase probabil în tinerețe. Era posibil, începuse însă, de curînd, să primească el însuși scrisori anonime (strecurate pe sub ușa cancelariei) în care-i erau ridiculizate lecțiile, iar la gazeta de perete a clasei a XII-a a figurat multă vreme, neobservată de nimeni, o parodie a stilului său analitic, intittilată : Numuru unu, numuru doi. Abia în timpul unui extemporal la economie politică, neavînd ce face, doamna Moiceanu s-a apropiat să citească gazeta de perete și, deși atunci pe loc n-a reacționat în nici un fel, a fost limpede că va izbucni un mic scandal. Un mic scandal înăbușit imediat chiar de domnul Florea. își dăduse seama că extinderea lui nu era de natură să-i consolideze prestigiul profesional. Să uităm repede această glumă, indicase el. în recreație, la stația de radioamplificare se transmitea programul structurat și el pe concepțiile decanului „dăscălimii" și, în consecință, excesiv de paremiologic. Din două în două minute era servit cald, aproape aburind cu un crenvurst, un proverb, un dicton, un aforism care, în pofida experienței pe care încerca să ți-o transmită, reușea să-ți stârnească impulsul de a face cît mai pe dos — fie și pentru a contraria un pic glasul acela de o veselie înăbușită ce se considera executorul testamentar al geniului folclorului românesc și universal. Apăsă clanța ușii — dincolo, în hol, cîteva grupuri se risipiră imediat zărind-o. Ce copii, totuși, ce copii — păreau un trunchi solid, consistent, numărând un șir impresionant de ani ; pentru ca pe neașteptate să se desfacă, eliberînd ca dintr-un lanț zalele vîrstei, rostogolindu-se în colțuri diferite, bucăți, bucăți egale, simple bucăți de trunchi care nu însemnau nimic. Și încă o clanță apăsată. Zăpada murdară și scăzută ; de sub micile ei ruine năclăite se ridica un iz mucegăit care, după ce-d respirai, se insinua precum un narcotic, anulând neliniștile, reducând totul la o scară suportabilă. Promisiunea se referea la primăvară, și deși era inșelătoare (nori crispați vegheau ca lucrurile să nu intre pe

un făgaş nelalocul lui încă), cîteva minute întregi ți-era îngăduit să anticipezi anotimpul, cu condiția de a-i accepta, ca unui nou născut, înfățișarea embrionară : cojile negre şi ude ale copacilor încă n-au primit îmbrățişarea mugurilor ; gunoiul şi mucegaiul rînced n-au fost încă pudrate de verdele subțire şi firav al noii ierbi — cea care te face, din senin, să rîzi. Dar cu un termen în față suporți mai uşor totul ; suporți — pur şi simplu. E chiar imposibil să renunți la gîndul că indiferent pentru ce imagine a lucrurilor ai opta — ea va fi trecătoare. Cu o față ascunsă, ca o putere ascunsă, îndărătul fiecărui gest lucrează latura lui trecătoare, înnobilîndu-l cumva, eonferindu-i ceva fără de care n-ar supraviețui în amintirea noastră : fragilitate.

Şi asta în pofida insistenței cu care am reveni asupra lui, cărîndu-i an de an, sau din cinci în cinci ani, sacii de nisip care să-i dea greutate zadarnică. Apele fragilității, apele vanității îl vor spulbera fără efort, într-o singură şi suplă, dar decisă viitură. Dar am reveni? Trăim atît de orbeşte, atît de haotic încît adesea nici ¡nu ştim ce-i cu noi, abia în clipa unui necaz ne dăm deodată seama că viața adevărată stă departe şi abia dacă ne aruncă o privire. Încet-înoet, îți simțeai vinele trosnind aproape în efortul pe care-l făceau de a se adapta acestei presimțiri a primăverii. Ai fi jurat că în fiecare vas de sînge murmură o cascadă şi era la fel de amețitor şi la fel de eliberator acest flux ca şi .stingerea pe care o simțea seara în ea când celulele începeau pe rînd să ațipească, amînînd totul, cerînd înainte de orice un răgaz. Venea noaptea... începea lentul proces de îngroşare a gîndurilor şi de lentă abdicare în favoarea lor. Să ai o noapte în față în care te poți gîndi la orice, în care nevăzut de nimeni să poți alege o carte din raft, s-o deschizi la întîmplare şi să alegi două-trei fraze ca şi cum ai alege două-trei amintiri din propria ta viață (noaptea cauți cărțile pe care ți-ar fi plăcut să le scrii), să aprinzi o țigară, să ai o noapte în față în timp ce toți ceilalți dorm e ca şi cum, neştiut de nimeni, ai lua viața de la alt capăt.

— Auzi, spuse Eva pieptănîndu-şi părul cu înverşunare, aşa cum citise că fac marile vedete, auzi, cică : iubitule, lasă-mi viața ! aşa ar fi zis înainte s-o omoare. O vecină care a auzit cuvintele astea a crezut că citeşte cu glas tare din vreun roman... Dar cine, în fața unui cuțit sau a unei priviri bestiale care nu mai lasă nici o şansă, nu rosteşte fără să-şi dea seama o frază care, într-o carte sau într-un film, se dovedise eficace ? O frază disperată care încearcă astfel să trezească acel om

adormit care a uitat totul ? „Iubitule" — cuvântul acesta era oel mai scurt şi mai inutil apel la memoria celui care-şi abandonase viaţa. Cel care a omorît-o însă — nici nu mai era iubitul ei... În cele mai temeinice şi mai verificate sentimente se ascunde întotdeauna şi o lamă de cuţit. Ţi se pare ciudat ? Astăzi, cu gîndul la asta, venind spre casă, simţeam o ură leneşă şi formală faţă de toţi oamenii pentru că ghiceam în toţi un sîmbure de indiferenţă care ar putea deveni agresiune.

Matei ştia că drumul ei spre casă era cît mai întortocheat cu putinţă. Nu fusese niciodată în stare să explice pe ce străzi apucă de reuşeşte să transforme un drum de cinci minute într-unui de cel puţin jumătate de oră. Cînd o conducea uneori era uimit de precizia cu care cotea ea pentru a cîştiga un nesperat ocol suplimentar — şi era sigur că în faţa lui nu-şi dezvăluise chiar toate posibilităţile. Oricum, pretindea că drumul ei era cel mai scurt cu putinţă întrucît îi permitea să rezolve în linişte o groază de probleme. Niciodată personale, gîndise Matei. Era convins că, într-un fel, ea se evita cît putea. Matei şedea în faţa televizorului deschis dar se uita în altă parte. Pe faţă păstra urmele unei uimiri contrariate. Îi explică Evei că telefonul era mut, mut complet de cînd a venit acasă şi că, voind să-i reclame, coborâse un etaj şi ceruse vecinei îngăduinţa să...

— Şi ? îl întrerupse Eva, sîcîită de tonul lui academic.

— Şi ! M-a refuzat. „Nu, nu se poate", şi mi-a închis uşa în nas.

Eva rămase surprinsă puţin (mai mult din politeţe ; Matei te obliga uneori să-ţi îmbraci sentimentele în mănuşi albe şi lungi pînă la cot) dar nu făcu nici un comentariu.

— O fi avut treabă, zise conciliantă, după ce-şi termină pieptănatul. Nu face caz... Un refuz mic te scuteşte de unul mai mare, adăugă, răvăşindu-i părul. Dar el nu izbutea să zîmbească. li luase mîna, o cîntări puţin, apoi o sărută. îi răvăşi părul iar, provocator. El îi sărută mîna iar — apoi o păstră timp îndelungat între palmele lui.

— Să fii iubit fără a seduce, spuneai ?

— Nu eu... Dar... încerc... Eva zîmbi strîmb. Şi în ochi avea rouă, ca o plantă, sau lacrimi ? Matei, alb la faţă, ţîşni deodată din fotoliu — catapultat parcă — şi se repezi la sertarul biroului unde căuta ceva crispat. Eva privi atentă ecranul : un ziarist, împreună cu translatorul său, în genunchi, apoi pe burtă, cu mîinile ridicate, inutil, în sus. împuşcaţi uşor, cu puşca neglijent aplecată ca pentru a culege

în treacăt o viață, două, nețintind măcar... Zvârcolirea trupului —. secunde în șir, păreau minute, ore. Secvența era filmată de un ziarist ascuns. Și iar trupul acela care devenea - — ce devenea ? un cadavru... Matei cu o carte de vizită pe care o ținea cu amîndouă mîinile ca pe o fotografie șoptea : L-am cunoscut pe omul ăsta... ții minte ? Ți-am povestit... în '76, pe aeroportul din Atena, în timpul escalei... Un bărbat elegant, frumos, ți-ar fi plăcut mult; vorbea rar și precis, părea puțin infatuat... uite-i cartea de vizită... în cămașă albă, încă icnind animalic, tresărind, respectând parcă zvîcnetele obligatorii, de adio ale vieții din el, bărbatul acela se liniștea încet, in-suportabil, arătîndu-ne cum se moare împușcat. Matei, cu cartonul alb în mînă, spunea :

— Cînd ai schimbat fie și o singură vorbă cu cineva, moartea țH face rudă de sînge. „Ajunge să-i știi numele" gândi Eva. Oare nu asta fac, nu asta speră și anunțurile mortuare ? Un exercițiu de fraternizare... Avem nevoie de complicitatea aparentă a celor din jur, care, atunci cînd suferim, par întotdeauna că știu despre ce este vorba.

— Woldemar ! Woldemar ! scandă Eva rezemîndu-și spatele de perete. Cu fața încă răvășită, Matei întoarse capul. Păreau însuși tabloul romantic, terapeutic pe care și-l imaginase ea înainte de a se trezi țipînd.

în timpul nopții se trezi de cel puțin zece ori. De fiecare dată cîinii lătrau într-un cor sălbatic, iar prin perdele, luna se strecura palidă, impasibilă, frigidă. Apoi cîinii începuseră să schelălăie răzbiți de frig și de foame, de ură. Se mușcau probabil unii pe alții. Scrisoarea lui Danton, nedesfăcută încă, în geantă... Ploua iar —, ca și cum cineva ar fi dat alarma.

Seara trecută, fiind de gardă pe școală, doamna Moiceanu a venit udă leoarcă — portarul i-a dat o uniformă de la gărzile patriotice și în această costumație a prestat serviciul de rigoare ; spre norocul ei a reușit, fără să vrea, să sperie un bețiv care tot încerca să se cațăre pe geam. Să desfacă totuși, scrisoarea? Danton : pe coridoarele înguste și aglomerate de la Ministerul învățămîntului, la o coadă care părea fără nici un rost, un om fuma „mă numesc Daniel Hadima". Și adăugase : nu, habar n-am ce-i cu numele ăsta... Rudele mele nu știu nimic, sînt singurul bărbat din familie ; nu există nici măcar în cartea de telefon. Doar pe un cavou somptuos din cimitriul Bellu; am fost foarte surprins... etc., etc... Și peste două luni întîmplarea stranie : geanta Evei, dispărută din cancelarie cu

salariul abia încasat... Şi telefonul lui Danton (Eva i-a spus aşa din cauza staturii) care-i găsise geanta în parcul Herăstrău, pe o alee mică şi neumblată, cu toate actele la locul lor, minus banii... El i-a mărturisit că i-a fost o clipă teamă că ar putea fi luat drept hoţ... „Am fost silit să-mi pun problema" şi adăugase că şi-a permis să citească foile găsite. Cîteva luni mai tîrziu, Eva **o** întreba pe Maria : spune-mi sincer, eşti dezgustată ?

— Ce-ţi trece prin cap ? Am atîta înţelepciune încît să nu dispreţuiesc o poveste dacă ea aduce puţină linişte cuiva care are nevoie de aşa ceva... Ciudat, însă... Ochelarii Măriei (cochetăria Măriei se exersa în exclusivitate în privinţa ochelarilor şi a stilourilor : avea „garderobe" întregi în aceste domenii privilegiate şi-şi schimba atît ochelarii cît şi stilourile sau pixurile de cîteva ori pe zi, prin exemplare întotdeauna rare) păreau că intră adînc în obraji : Credeai că ţi se poate întîmpla aşa ceva ?

— Niciodată, mărturisise Eva. Mă credeam exclusă oricărei poveşti frumoase. N-am inspirat decât sentimente mici, ieftine, meschine, vulgare, dure... Nu s-a apropiat nimeni de mine cu înţelegere, Maria...

— Exagerezi. Nu, minţi ! Maria era uimită ea însăşi, de tonul tăios cu care pusese capăt unor lamentări pe care se simţea îndreptăţită să le formuleze ea. Eva însă continuase să se biciuie cu fervoare. Apoi înţelesese că vorbeşte pentru amîndouă ; că n-are acest drept şi tăcuse. Glumise chiar : la urma urmei, ce importanţă are ? Poate că e mai bine aşa... Prinde bine la caracter. Contemporanii noştri ne fac, fără să vrea, bine cu indiferenţa lor, cu agresiunea lor... Nu ni se va urca niciodată la cap, nu ne vom „dezumaniza", nu-i aşa? Ce cîştig imens pentru umanitate ! Şi începuse să rîdă sub privirile binevoitor mirate ale Măriei. După asta, în autobuz, privise ţintă în geam, dar nu se văzuse decît pe sine. Cu furie. Bătrînă, urîtă. Cîteva riduri apăruseră pe nesimţite ocupîndu-şi locul pe furiş pe această faţă mereu nemulţumită, mereu gata să strige, mereu oprindu-se înainte de-a o face — cu gîndul că e indecent. Trebuie să fi fost dezgustătoare. Părul lung o îmbătrînea ; scurt, îi dădea un uşor aer arierat. Isuse, un pic de farmec... Soldatul lung, deşirat, din staţie, cu ochii verzi înfundaţi bine în cap, înot părea că cineva-i bătuse cu ciocanul acolo, cu gură mare, rostise nişte măscări — deşi era limpede că ceva în sinea lui se revolta puţin împotriva

propriilor sale cuvinte, şi privirea lui neliniştită era pusă pe o fugă fără sens... Ieşise la plimbare singur : încerca să-şi facă rost de puţină încredere în sine, furînd-o oricui se nimerea. Iar pe drum, de Ia maşină, spre casă, compania Consuelei, o vecină care „trebuia" să plece zilele astea în Portugalia; nu puteai s-o întrebi nici cînd pleacă, nici pentru ce şi nici pentru cît timp, întrucît văicăreala ei exagerată te obliga să crezi că manifestînd interes în această problemă atingi o rană deschisă. Matei se răsuci în pat de cîteva ori, apoi puse mîna pe capul Evei întrebînd-o calm : Ce simţi ?

— Mîna ta pe capul meu.

— Imaginează-ţi o mînă mai mare şi mai puternică care face asta şi care acoperă totodată ceva, aşază un văl ciudat care linişteşte şi agită în acelaşi timp, totul. Ei, bine, aşa simt eu — de cîteva ori pe zi, în ultima vreme din ce în ce mai des... Cineva îmi aşază mîna asta grea pe cap, şi nu cu tandreţe. Mai exact : vrea să mi-l întoarcă ea... Mă întreb ce dumnezeu o fi ?

Spre ziuă Eva se trezi din nou. Luna era roşie, coborîse puţin; ploua cu înverşunare, aproape că auzeai două voci de femei în preajma ta.

—- Anuţo, n-avea cremă care ai zis tu, avea numai şprei.

— N-avea „Podeol" ? Da' ce şprei era ?

— Altfel îi zicea. Cu cî... Nu rîde, Ani, eşti o nasoală dacă rîzi de mine.

Eva zîmbi şi-şi răsuci perna. De după perdea, altă voce, mai alintată, răpăia : „Bună ziua, aşa, trei şi cu trei fac şase. Mulţumesc, doamna Goga." Cine putea fi? Eva se strădui să identifice această voce atît de sonoră ori de cîte ori vreuna din silabe izbea tabla subţire de la pervazul geamurilor. Apoi o voce de bărbat, într-un compartiment de tren... Tîmplele dureroase, le simţea umflate ca şi cum cineva ar fi lovit acolo tare cu un baston de cauciuc şi ar fi apărut două broaşte obeze care apăsau mişcîndu-şi labele : şi asta ori de cîte ori ploua violent. Ce ciudat : simţea aceste semne ale bolii, îşi simţea ridurile (ca nişte coji), cearcănele adânci înfăşurate pe orbite, firele albe crescând direct din creier... Şi cine, citind aceste cuvinte, mai poate crede în cuvîntul „tînără" pe care consimţi să-l spui despre proprietara acestor semne ? Şi, totuşi, mai era încă tînără. încă — ce neliniştitor. Ca un prieten prea fermecător ca să nu crezi că te va părăsi dintr-o zi în alta. Cel mai cuminte e să te simţi deja părăsită — ca şi cum te-ai fi simţit vreodată altfel ?... Vocea bărbatului din compartimentul de tren, subţire, persuasivă, ca o femeie deocheată, aluneca în

şiroaie lungi pe geamuri, haşu- rîndu-le : „Asta n-are importanță. Istoria ne avertizează în primul rînd asupra faptului că imaginația omului e limitată. Onorată asistență, amintiți-vă spusele lui Talleyrand." Nici unul din cei de față nu părea să aibă ce-şi aminti, dar deveniseră atenți. „Marele meu prestigiu, scanda vocea, a provenit din permanenta mea compromitere." Un băiat tînăr surîdea fascinat, ne- pricepînd nimic, dar încântat că participă la o discuție serioasă ; un cuplu care se certase înainte de a urca în tren şi care făcea demonstrații de ostilitate îşi încrucişa uneori privirile purtînd resentimente atît de proaspete încît bănuiai că fiecare continua disputa în gând, adăugind dovezi din ce în ce mai grăitoare şi mai grave ; un bărbat care-şi apăsa mîna pe burtă se strîmba din cînd în cînd şi o femeie ceva mai în vîrstă ne-îndrăznind să surîdă ; Eva, obosită, sedusă de fonogenia vocii, îşi aminti că citise de mult o carte despre Talleyrand din care nu reținuse decît un sfat pe care-şi propusese să-l respecte — şi pe care nu reuşise decât să-l admire : „Feriți-vă de prima pornire, e întotdeauna cea mai nobilă." Acum considera sfatul acesta inutil, oricum, asta facem cu toții, instinctiv. Şi câteva fețe văzute în goană, din tren. Respirația gîfîită a ploii care părea gata să se sufoce. Să mergi cu un ziar în cap, pe vremea asta... Vreau să dorm, îşi spunea cu încăpățînare. O voce stridentă, a domnului Florea probabil, bătea în geam ca un cioc de porumbel dictînd procesul verbal de la şedința de acum două zile : „...falsa combativitate, în care ne războim cu acarul Păun..." şi secretara liceului întrerupîndu-l : „acarul Păun într-un cuvînt ?" şi iar Parfumel specificînd : „nu, două cuvinte, acarul cu A mare şi Păun cu Pe mare... de la cap... combativitate înseamnă să iei foc." Vreau să adorm, repetă. Să scriu pe perna asta cu litere mari SOMN, să scriu CAFEA, să scriu LINIŞTE. Nu, linişte e prea puțin — vreau pace. Tristă, ca un cireş viguros scuturat de flori în timp ce toți cireşii sînt în floare... şi asta în fiecare primăvară. Primi somnul grăbită, hămesită, îl înfundă adînc sub pleoape şi reuşi să-l rețină. O mică anulare care imită atât de bine anonimatul final („un mort tînăr în blocul albastru") şi care te împinge pînă în preajma lui, ca-ntr-o scurtă audiență. Simți atunci că nişte cuvinte care-ți plac, de pildă : „pentru totdeauna" conțin pămînt. Pentru că nu trăieşti pentru totdeauna, dar mori pentru totdeauna. De aceea, cînd la sfîrşitu! unei scrisori citeşti : al tău, pe veci, simți că te înfiori ca şi cînd ai fi silit să comanzi o coroană. ■Şi totuşi, să trăieşti, prelungind astfel

vieți trăite ■înaintea ta, — rotunjind viața. Dimineața, deschise larg fereastra. O linişte rece. Din cînd în cînd, o adiere uşoară ca şi cum în spatele pomilor cineva ar fi legănat plictisit un evantai. Un cîrd de ciori îşi luă zborul de pe terasa de deasupra. Jos, începură să plece maşinile. Un bărbat în scurtă de piele dădea târcoale Daciei sale albe, verifică toate uşile, şterse o dungă de murdărie, mai aruncă o privire de control şi de afecțiune totodată, ridică ochii sus, făcu semn spre o fereastră, se urcă la volan şi porni. Telefonul. Matei voia să verifice dacă-şi uitase acasă...

-— Sînt scurt, explică, întrucât aşteaptă cineva lîngă mine.

— îți stă bine şi aşa, replică Eva amuzată.

Dacă vreodată s-ar fi hotărît să se elibereze din acele mici temnițe care dădeau una în alta ca o stradă într-o altă stradă, şi dacă această eliberare ar putea avea loc în fața unui caiet gros, cu ooperți negre şi (lucioase, pe a cărui pagină de gardă o mînă binevoitoare — tutelară, mai bine zis —- să-ți fi urat „noroc", ce simplu, ce miraculos ar putea fi totul, mai ales dacă asta n-ar căpăta aerul nestăpînit, lacom, ridicol pe care-l trezeşte orice lucru amînat prea mult şi scos la lumină abia la bătrânețe. Sau chiar la maturitate cînd toate gesturile sînt uşor maculate şi par indecente. Dar imaginea sa cu un caiet în față era atît de străină... în vinele personajelor mele n-ar curge niciodată sînge, ci numai cerneală... Oricum, momentul trebuia smuls chiar din centrul acelei etape clarvăzătoare pe care urma s-o anunțe un clopot neştiut printr-o bătaie suavă, ca a unei aripi, ca a unui pahar ciocnit la sărbători. Atunci ce limpede şi plin de sens ar fi apărut totul. Dacă ai fi încercat însă să descoperi un început şi un mijloc solid acestui curs de clipe căpătând coerență, ai fi observat deodată că nici un început nu e bun, că nici nu există acest început... Probabil că primele riduri nu apar niciodată atunci cînd le observi, nici la treizeci şi nici la treizeci şi cinci de ani. Te naşti pur şi simplu cu ele pe față ; orice față de nou născut te avertizează asupra acestei istorii. Afară, un stol întreg de vrăbii amețite se roteau din ce în ce mai strîns anunțînd iar ploaie, oare ? Aproape vedea pînza deasă de apă care avea să năvălească cu o furie de femeie umilită, ținînd un discurs înfricoşător cui se nimerea. Aproape vedeai asfaltul scoțînd aburi şi simțeai mirosul de sudoare rece care avea să învăluie străzile oprindu-se contrariat în fața ferestrelor închise, a uşilor încuiate. O vrabie se izbi de geam, Evei i se păru că aude un țipăt slab. În realitate ea scosese involuntar țipătul, şi el se adresa unei

amintiri : furtuna shakespeariană, copacii icnind, spitalul, totul părea departe, la fel de departe cum îi păreau atunci toate celelalte văzute din patul alb, dintre pereții albi din preajma dulapurilor albe. Lumea de afară era alta, oamenii erau nişte străini cu toții. Oricât i-ai fi privit pe geam alergînd, stînd la cozi, certîndu-se, ceva te împiedică să-i vezi. Ți se părea că mimează totul. Realitatea analizelor, a mirosurilor ascuțite, a sîngelui din eprubete, a seringilor, a ceaiurilor fără gust, a pîinii fără sare părea mult mai durabilă, aşteptîndu-ne răbdătoare pe toți. Odată intrat într-un spital desparți fără să vrei lumea în două, tînjeşti după cealaltă, dar nu mai ştii căreia dintre ele îi aparții... încep să ți se clarifice altfel sentimentele, dorințele, resentimentele. Recapeți măsura exactă a lucrurilor fiindcă ți se pare că eşti pe cale să le pierzi. Şi ele îşi regăsesc o clipă prețul real dincolo de inflația din afară.

Pe peretele din stânga observă un gîndac şi se sperie. La naiba. Dăduse de trei ori cu tot felul de soluții şi tot mai apăreau. înainte de a apuca să-şi scoată papucul spre a-l executa văzu că era doar o dungă trasă cu dermatograful: probabil făcuse semn ca să țină minte vreo treabă importantă. Era sigur că nu folosise la nimic, pentru că, în pofida tuturor previziunilor, nu-i căzuseră niciodată pînă acum ochii asupra lui deşi era în zona •— comemorativă — a telefonului, acolo unde, de jur împrejur, figurau o mulțime de alte memento-uri semănate cu pixul, cu rujul (cu rujul cui ? se întrebă Eva care nu se ruja niciodată, constatînd, atunci cînd încercase s-o facă, cîtă vulgaritate putea să acumuleze pe buze), chiar cu pieptenele, fiecare dintre ele purtînd un mesaj inutil. Pe tocul uşii figurau, la fel de inutile, numere de telefon ¡sau interioare fără nici o indicație,, netranscrise niciodată în agende, unele din ele necesare dar inutilizabile din cauza anonimatului la care le sortise acest exil. Pămîntul, pe care zăpada, părăsind«-!, lăsase câteva urme murdare din loc în loc, părea o felie de pîine neagră presărată cu sare. Lîngă un mor man de frunze macerate adunate spre a li se da foc cadavrul unui cîine răspîndea o duhoare tare şi umedă. Zăcea de mult acolo, cu blana de culoarea frunzelor, şi gunoierii nu-l depistaseră.

De jur împrejur, cadavrul său şi cadavrele vegetale care-l îmbrățişaseră erau înconjurate de mici semne ale noului anotimp. Crengi tăiate cu ferăstrăul din copacii din fața vilelor, aruncate şi ele pe tâmpul care devenea în aceste împrejurări un fel de maidan unde se aprindeau pe urmă, în

cascadă, focurile care ne făceau să ne simțim o tabără militară în plină campanie ; gunoaie sortite să hrănească aceste focuri, deşeuri din gospodăriile înconjurătoare conținînd o varietate întreagă de obiecte începând de la arcurile ruginite sau slăbite de somiere, cratițe sau rame de tablouri ciuntite până la roți de automobile, bidoane sparte şi chiar fotografii (într-o tufă, fotografia unui grup de muncitori pe un şantier național), ba chiar ,şi un bust semănând ângrozitor cu o cunoştință ; crăpături fine prin care pământul reîncepea să respire şi chiar să geamă uşor ; un bărbat culcat pe o haină ; gîngănii mici care-ți jucau în ochi. Toate se înscriau în protocolul cu care cartierul acesta obişnuia să primească o nouă primăvară. Pe o ■bancă două bătrînele croşetau. Una din ele putuse fi admirată în această ipostază cîteva sezoane la rînd. S-ar fi zis că cealaltă a răsărit şi crescut rapid lîngă ea ca o plantă ivită dintr-o sămânță scuturată la ântâmplare de vânt. Le vedeai aici până toamna târziu, agățând cureluşele cățeilor de piciorul băncii, executând uneori câte un tur spre a-şi destinde membrele ințepenite, aşteptînd răbdătoare micile evenimente care aveau să le precipite crepusculul. Apăruseră băieții care-şi desfăceau aici motocicletele în sumedenie de piese înşirate pe cîrpe, unse, frecate de rugină, vopsite, pentru ca pe urmă să înceapă cursele de verificare care asurzeau cartierul zile întregi. În balcoane se întimpla acelaşi lucru cu bicicletele — lanțurile spînzurau agățate în cuie, cauciucurile noi se încolăceau în jurul ghivecelor de flori în care se schimba pămîntul. Mirosea a pantofi noi, iar agitația te ducea cu gîndul la o mină ce urma să intre în curînd, însoțită de emoții, în exploatare. O maşină pare decisă să te calce şi, lîngă şofer, vezi o fată privindu-te speriată. Atît de aproape : fața dragă n-ai văzut-o niciodată aşa speriată, aşa dilatată... Ai s-o vezi mai tîrziu, dar asta nu schimbă cu nimic lucrurile. Uneori, mai tîrziu înseamnă chiar niciodată. Te gîndeşti la aceste cadavre cărora li se va da foc peste cîteva zile.

Aşa cum, acum cîteva zile, la crematoriu...

Era un om căruia n-ai apucat niciodată să-i ceri iertare pentru că-ți închipui că n-ai nici un motiv. Şi linişte. Din cînd în cînd un impuls fulgerător — de a întinde mîna în locul unde era sentimentul acela, ca după amputarea lui. Dar acest impuls poate fi reprimat uşor. Nu, nu mai eşti nimeni — eşti singur într-o barcă pe care n-o mai poți stăpîni. Apoi desfaci o scrisoare şi gestul acesta îți aşază, la o distanță nu prea mare, o barcă în care se vede cineva. Se vede şi atît; dar te simți mai

în siguranță, aşa cum o experiență eşuată în dragoste creează între cei doi o complicitate mai durabilă decît satisfacția. Se vor simți mereu ca şi cum ar fi furat împreună, ar fi fost arestați deodată şi ar fi ispăşit aceeaşi pedeapsă. (în cazul unei poveşti reuşite se strecoară întotdeauna o inegalitate : ca şi cum doar unul ar fi fost prins şi condamnat, în timp ce celălalt a rămas liber, neştiut... Unul se va simți întotdeauna în pierdere şi de aici o mică ranchiună pe care timpul o va dizolva, o va rezolva sau o va conserva, dar pe care n-o va agrava niciodată). Dar să vorbeşti aici, în cîmp deschis, despre trecutul tău e ca şi cum ai dezvălui o taină care ți-a parvenit în mod ciudat, întîmplările sînt ale tale, mai sînt ale tale, dar cel care le-a săvârşit (adică tu) e o persoană străină — despre care celorlalți li se pare că ştiu mai multe lucruri. Poate de aceea, cînd îți aminteşti lucruri pe care le-ai făcut cîndva, ai întotdeauna şi destulă mirare. Şi acest bărbat care trece fluierînd, această femeie care-şi bate copilul pentru că i-a provocat o spaimă ; această pereche de elevi care se sărută pe furiş, acest şofer care claxonează nervos, toți aceştia pe lîngă care treci şi ale căror priviri le întîlneşti o clipă au uitat, au uitat exact singurul lucru pe care tu îl ştii sigur despre ei : că vor muri. Nu e nedrept ? Dar acesta e singurul lucru pe care-l ştii despre fiecare om pe care-l vezi, fie şi o singură dată. Chiar atunci un bătrîn îi spune visător unui alt bătrîn : „Să te scoli într-o dimineață tînăr ca la douăzeci şi cinci de ani !"

— Ei, ce-ai face ?

— Aş pleca imediat la o petrecere...

Şi-şi cară cartofii ca şi cum şi-ar căra anii, departe, cît mai departe de locul unde i-a cumpărat, îi urcă într-un autobuz şi le poartă de grijă.

7. LA VlNATOARE

El purta ochelari de soare cu oglindă, tăietura ramei «era puțin oblică — ochelari feminini, demodați de mult ; Eva îşi aminti că purtase aşa ceva cu vreo douăzeci de ani în urmă. Lîngă el, un băiat de vreo treisprezece ■ani vomita. Preotul scoase o lămîie din geanta diplomatică în care se zări o sticlă de votcă. între timp el, şoferul, îşi scosese ochelarii de soare absolut inutili şi se aşezase pe scaunul său de unde începuse să verifice microfonul cu care era dotat autobuzul. încet, încet, pasagerii începură să se urce înăuntru. Femei în vîrstă, sau foarte grase sau foarte slabe, gîfîind puțin cînd se săltau pe piciorul proptit în scară, toate îmbrăcate în culori închise (două dintre ele în doliu complet), bărbați în vîrstă, scuipînd în

batiste, cîţiva copii palizi şi pistruiaţi de soare şi, la sfîrşit, preotul cel tînăr, cu barbă neagră şi deasă, cărîndu-şi geanta diplomatică, însoţit de alt ins cu barbă şi plete cărunte, care se dovedi a fi şi el preot : cînd opreau la mănăstiri, acesta scotea din servietă anteriul şi-l îmbrăca peste haina de piele, întindea cu gravitate mîna la sărutat măicuţelor, iar -ele şopteau „binecuvintează părinte" înainte de a începe ■evocarea istoriei aşezămîntului. Mici ateliere meşteşugăreşti înconjurau biserica şi acolo cele oîteva zeci de •călugăriţe îmbrăcau icoane (cu ani înainte ţeseau covoare) pentru a reuşi să se întreţină. Mănăstirea deţinea şi o suprafaţă de unsprezece hectare cultivate cu porumb. Privit din pridvor părea o cereală îmbrăcată-n uniformă militară. Preotul cel bătrîn ţinea să-şi demonstreze competenţa punînd tot felul de întrebări („cînd a fost Iustinian aici ? în 1954 ?") sau dînd false explicaţii („a fost dezastru după bombardament"), atitudine pe care şi-a păstrat-o pe tot parcursul drumului. Întrueît se afla departe de microfon, în autobuz comentariile lui rămâneau aproape în exclusivitate proprietatea Evei; cum stăteau alături, privind pe geam, Eva dădea, vrînd- nevrînd, cu ochii de nasul lui mare şi roşu. Pe bulevardul mare din Ploieşti îl auzi murmurînd, fără să-şi mişte capul: cel mai frumos bulevard din ţară, spune-le, Gică... Cum Gică n-auzise sau preferase să n-audă întrudt tocmai comunica pasagerilor propria lui părere asupra peisajului — părere pe care o prefera în mod vizibil tuturor celorlalte — el adăugă : aici într-unui din pomii ăştia (degetul îngălbenit de tutun ezită puţin) a zăcut şapca mea de licean trei zile... Sufeream de urechi, explică după o pauză. Gică, ţinînd cu o mînă volanul şi cu cealaltă microfonul în care uneori sufla pentru a-l verifica : unu-doi-trei, unu-doi-trei, explica şi el : „în stînga, clădirea nouă administrativă. Este o clădire frumoasă, avînd multe atribuţii şi bineînţeles, cu cap făcută". Un camion trecu în goană, şoferul lui claxonă, strigă taxe : noroc ! şi depăşi autobuzul.

— Fir-ai tu al dracului să fii, Petre ! rîse Gică în urma lui, după care îşi reluă ideea consacrată transformărilor „frumoase" la care fusese supus cartierul prin care treceau. Patosul lui îl contamină pe bătrînul aşezat pe un scăunel pliant chiar în spatele şoferului care observă că, fie vorba între noi, nimeni n-a construit în ţara asta cît au construit comuniştii în treizeci de ani. Preotul eu nasul roşu îşi aminti cu voce tare că găsise şapca plină cu apă şi fusese nevoit s-o poarte aşa umedă, iar, în paralel, Gică, preluînd la microfon

teza bătrînul ui, îi acordă şi sensul pe care se cuvenea să-l aibă în acele zile premergătoare aniversării : •— ,.Şi ştii de ce, nea Ioane ?" întrebă el.

— Fiindcă ceilalţi n-aveau interesul s-o facă ! explică. Nea Ion (s-a dovedit că de fapt îl chema Ilie, dar pînă şi el înţelese că fusese considerat un interlocutor oarecum naţional în acel moment şi consimţise la artificiu) tuşi aprobator. Preotul cel tânăr puse mîna pe microfon şi începu să citească dintr-un registru

11 - c- 817 23 mare : „Ne apropiem de Slănic Prahova. Vrem să vă dăm cîteva date despre acest orăşel". Şi înşiră cîteva date istorice, geografice şi economice. De o parte şi de alta a drumului prunii încărcaţi se aplecaseră la pămînt. O explozie de încîntare declanşată dinspre coada autobuzului înaintă pînă la Gică.

— De nu s-ar rupe, domnule, de ce nu le-or fi pus nişte... Ce ţuică o să iasă ! Ăştia mereu au avut ţuică bună !

Microfonul devenise şi el liric, dar din alte motive:

— Pe strada 23 August a locuit o vreme celebrul scriitor francez Standhal, ca trimis al lui Napoleon să achiziţioneze sare... Eva căută ou privirea strada. Spera ca autobuzul să treacă pe acolo. De cînd Grigore Manea spusese : primele două sute de pagini din Lucien Leuwen sînt cele mai frumoase pagini pe care le-am citit în viaţa mea, Standhal devenise un confident ideal. Acum, lîngă piciorul de sare cenuşie unde ajunseseră, silueta lui Lucien, roşu de furie după ce fusese trântit a doua oară de pe cal, căpăta proporţiile unei statui. Eva bănuia că lui Grigore îi plăcea să se recunoască în Lucien; nu era de mirare, aşadar, că statuia pe care o vedea acum înconjurată de pereţi sticloşi ca de nişte oglinzi semăna întrucâtva cu el. Aproape se aştepta să-l întîinească printre şirurile de bolnavi care-şi omorau în fel şi chip timpul prescris în aceeastă carceră şi chiar cercetă cu atenţie salonul prevăzut cu paturi şi fotolii pentru cei ce-şi făceau cura întinşi. Unii citeau, deşi lumina era foarte slabă, alţii priveau fix bolta austeră de deasupra, părând că numără ceva ân gînd. Cîteva fete în halate vişinii se mişcau încet, ţinîndu-se una de alta să nu alunece, băieţi îmbrăcaţi în costume de schi jucau volei, iar printre ei grupurile de vizitatori, dîrdîind de frig, îşi suceau capetele dintr-o parte în alta, făcând diverse comparaţii. Eva auzi de două ori la rînd cuvîntul catedrală. Se plimbau între Decebal şi Traian sculptaţi în sare (aşezaţi aşa cum îi aşezase

şi istoria, faţă-n faţă) şi până la Eminescu. al cărui bust se afla în altă parte şi pe care nu l-ai Ei recunoscut dacă n-ar fi beneficiat de inscripţia lămuritoare. Cum coada la lift se şi formase, o luară într-acolo.

Cîte douăzeci de inşi o porneau în sus după oe o parte din ei îşi făcuseră rapid, înainte de a urca, semnul crucii. Un clopoţel anunţa începutul şi sf'îrşitul cursei în timpul căreia scîrţîitul cablurilor de oţel se întovărăşea cu scîncetele bătrînilor cărora li se părea că nu vor mai scăpa teferi.

Afară, un soare aburit anunţa sfîrşitul verii. La capătul străzii se zărea un cărucior cu legume şi cîteva femei porniră încăpăţînate într-acolo, în ciuda faptului că Gică ambalase motorul şi striga după ele. Se re- întorseseră alergînd, gîfîind, transpirate, cărînd victorioase sacoşele cu ardei şi vinete (sacoşe pe care le avuseseră pentru orice eventualitate asupra lor şi în fosta mină) impasibile la orice dojană. Aruncaseră doar cîte o privire vag curioasă spre şoferul care spumega de furie („un sfert de oră aici, unul dincolo...") şi începuseră să-şi caute locul călcîndu-se pe picioare şi chicotind într-un ciudat acces de veselie. Socoteau probabil că mica reuşită la cumpărături merita orice osteneală. Expresia asta stupid victorioasă era explicabilă de vreme ce o puteai observa pe faţa oricui purta o sacosă în care se găsea exact ceea ce căutase. Colegii ei reacţionau la fel. Cînd unul din ei găsise ceapă exact în ziua în care avea nevoie de ceapă, orice altă satisfacţie, inclusiv profesională, pălea şi orice insatisfacţie i-ar fi dat târ-coale în zadar în acea zi, căci găsea terenul blindat. Directoarea îi critica fără nici o eficientă în acele zile, şi cînd, crezînd că tonul nu era cel mai nimerit, îl schimba cu unul colegial, ba chiar afectuos, ca de la om la om, explicînd că neapărat trebuie întocmită lista cu elevi pentru canal, expresia lor rămînea la fel de nepătruns, sugera zone insondabile, murmurau : ,,da, da, aveţi dreptate", cu gîndul în altă parte, zîmbind puţin prosteşte, enervant. Ultima sosi la autobuz o femeie slabă, cu o faţă suptă, îmbrăcată toată în negru, cărînd un pachet mare — semn că alergase pînă la magazinele din centru şi Dumnezeu ştie ce găsise acolo de vreme ce arbora o demnitate atât de deplasată încît dţiva simţiră nevoia s-o înjure.

— Ne îndreptăm spre Sânziana, nu înainte de a trece prin Văleni, anunţă Gică prin microfon, după care cedă microfonul ghidului excursiei, preotul timar care citi din registrul său cîteva date, insistă asupra lui Nieolae Iorga în faţa casei

căruia autobuzul încetini puţin. Eva aruncă o privire în spate. Jumătate din oameni se uitau în partea opusă, extaziindu-se iar de prunii încărcaţi, femeile îşi netezeau cumpărăturile ca pe nişte copii, numărau banii în poală, iar cîţiva bătrîni care îşi treceau unul altuia o sticlă de ţuică începură să chicotească. Copiii aţipiseră.

— După mirosul care vine pînă la mine, glumi Gică, văd că cinstiţi cum se cuvine frumosul oraş Văleni.

— Aşa e, părinte ! strigară cîţiva rîzînd, confundând vocile.

Eva îşi cumpărase de la Slănic un creion mare de aproape jumătate de metru cu care se gîndise o clipă să-şi deseneze pereţii. Acum atîrna în plasa pentru bagaje şi cum la o zdruncinătură capătul ascuţit ieşise printr-un ochi al plasei, vîrful creionului atingea din cînd în cînd coama colilie a preotului în vîrstă care sforăia uşurel (Evei i se părea, auzindu-l, că la Bucureşti sună telefonul) după ce încercase inutil să-şi plaseze cunoştinţele.

Maşina ieşi din oraş. Pe şoseaua argintie traversau agale cîteva turme de oi. Apariţia lor, asemeni unor păduri ivite pe neaşteptate, tulbură liniştea instalată în autobuz. Cîteva zâmbete somnoroase împerecheate nepotrivit cu altele aţîţate însoţiră încercarea maşinii de a se strecura printre ele. Aveau lîna mare, încît aproape se simţea fâsâitul plăcut cînd se atingeau una de alta — ca şi cum ai fi răsfoit o carte veche, cu hîrtia groasă, puţin îngălbenită, puţin vegetală, pe care litera părea aşezată într-un elan de voluptate. Gîndurile Evei se întoarseră cu o zi în urmă. O privire în autobuz o lămuri că toată lumea recăzuse într-o toropeală subţire — te-ai fi aşteptat să înceapă să toarcă. Lăsaseră în jos perdelele întunecate ca să nu-i stânjenească lumina. Toată lumea — cu excepţia femeii în negru care-şi mai punea încă în ordine pachetul voluminos. În ultimele zile (i se părea firesc să spună aşa : se afla atât de departe de locul în care se consumase acea zi încît s-o considere o singură zi ar ii fost aproape nedelicat, avînd în vedere intensitatea ei, crescută brusc datorită distanţei, — aşa cum în faţa unei persoane cu părul alb dovedeşti respect fără să te întrebi dacă nu cumva persoana a înălbit într-o singură zi şi nu în zeci de ani trăiţi temeinic), în casa lui Radu Amanet a cărui invitaţie îi parvenise cu întârziere şi căreia îi dase curs pentru a evita festivităţile prilejuite de aniversarea propriei sale zile de naştere şi de frica cărora se refugiase pînă la urmă în această excursie, Eva

cunoscuse o familie simpatică, vecină de vacanță cu familia Amanet, întrucît închiriau, de ani în şir, aceleaşi case, şi în aceleaşi perioade, dar în scopuri diferite : Radu Amanet, pentru creație, ceilalți pentru refacerea sănătății. Cei doi soți îşi petreceau mai toate după- amiezile la Radu Amanet pe terasă (uneori veneau eu propriii lor musafiri) şi ascultau în tăcere lungile dizer- tații ale acestuia care împingea lucrurile pînă într-acolo încît reuşea să-i facă să asculte (ba chiar la rugămintea lor) cîteva capitole recent elaborate din romanul său inspirat din istoria Ardealului (în care autorul nu călcase niciodată, dar el pretindea că asta nu poate decît să-i folosească) şi a cărui eroină principală era, deduse Eva după o scurtă audiere, o fabrică de încălțăminte. Un fel de „Historia incrementorum atque decrementorum..." Se chema *Falimentul*. Radu fusese coleg de facultate cu Matei şi povestea tot felul de lucruri din perioada respectivă, isprăvi în care din politețe îl includea şi pe Matei, rezervîndu-i un rol ce devenea de la o zi la alta mai copios. Eva era sigură că el îşi exersa în felul acesta benign fantezia creatoare şi-l urmărea fără emoție chiar atunci cînd R., furat de moment, sfida realitatea incluzînd-o în ele şi pe Eva căreia îi atribuia tot felul de inițiative. Eva ascultă între altele relatarea unei întâlniri dintr-o cofetărie de pe Calea Victoriei (R. nici nu ştia altele ; fusese un snob înnăscut) a grupului de băieți condus de Matei, cu o frumoasă şi faimoasă actriță a Naționalului care i-ar fi făcut lui Matei avansuri. Biblioteca lui Radu merita însă mult mai multă atenție. Moştenise toate cărțile unui unchi al său, scriitor cunoscut mai mult prin erudiție decît prin talent. Şi, într-adevăr, legate în piele fină, cărțile umpleau salonul de sus pînă jos, pe toți pereții, oferind o privelişte menită să-l facă agreabil şi pe amfitrion. Acolo găsise cartea care-i dezlănțuise un ciudat instinct creator. O ținuse îndelung î.11 mîini, neîndurîndu-se s-o pună la loc. Apoi, totuşi, se săturase, — o pusese la locul ei, şi o răsfoise în gînd cu o voluptate sporită. Data care era scrisă de autor, cu cerneală, dedesubtul dedicației către un prieten necunoscut oferea amănuntul emoționant că exact în urmă ou cincizeci de ani, într-o zi asemănătoare cu asta, stiloul autorului (un stilou pe care-l văzuse fotografiat într-o revistă de istorie literară) se plimbase nervos pe aceste file, făcînd o ultimă corectură a primului său roman care avea să devină celebru. Legat în piele, format mare, volumul conținea şpalturile cărții, cu nesfîrşite

corecturi, ba cu cerneală neagră, ba eu cerneală roşie, între care era intercalat un întreg capitol în manuscris (un capitol foarte controversat, dealtfel). Numărase într-o singură frază, ce părea scrisă dintr-o suflare, peste opt corecturi. Cîteva fraze la rînd erau apoi tăiate — iar cea preferată avea la rîndul ei atîtea adăugiri încît semăna, grafic chiar, cu o floare ele toamnă, matură, ascunzînd în fiecare nuanță a culorilor amestecate intenții demascate numai pe jumătate. Acele corecturi reuşeau să ajungă în cele din urmă însăşi expresia exasperată a firescului. Nu reprezentau ele efortul fiecărui individ de a opta pentru expresia proprie, care, respectând legalitatea limbii în litera ei, s-o sfideze într-un mod inconfundabil, şi durabil, în spirit ? Ah, acest firesc exasperat care aparține doar artei... Cartea îi arsese degetele. Fiecare dintre 'scriitori avea dreptul să-şi spună că se plătise într-un fel pentru darul vieții şi încă în cea mai rară şi cea mai sigură monedă : cărțile. Iată singura iubire care nu te acoperă de ridicol şi nu-ți anulează personalitatea, — dar acest lucru ar trebui să se petreacă în taină, ca un adulter. Poate că literatură se face şi din plictiseală, nu numai din orgoliu. Dar neapărat din frustrare. Eva îşi aminti puiul de căprioară mîngîiat de un soldat la Buştenii... îl scosese ca să-l arate copiilor care-l alintau şi curățau cu grijă locul din jurul .lui de mucurile de țigară, de. hârtiile de înghețată. A doua zi, puiul de căprioară dormea la soare, şi doamna grasă cu care Eva călătorise în tren, bolnavă de astm, şi care avea o față palidă, cu nasul mare, îl arătase soțului ei : „Uite, Gigi, panc-ar fi viu !" Poate că acesita e miracolul care se ascunde în sentimentul pe care-l trezeşte arta : ceva viu care pare a fi viu... La Sânziana lîngă pîrîu, acolo unde un trunchi de brad căzut de-a curmezişul provoca o minusculă cădere de apă, un băiețel care urina îi arăta tatălui său, amuzat, grupul de bătrîni ascunşi printre brazi. în fața autobuzului, o pereche tânără discuta cu şoferul. Fata o privi lung pe Eva — se cunoscuseră vreodată oare ? Femeia în negru întîrzie iar. De data asta cumpărase o candelă de argint. Fuseseră toate impresionate de călugărul blond, ou barba rară, care vorbea întortocheat şi plăcut, puțin mecanic, recitîndu-şi oarecum absent textul („naosul desparte biserica văzută de biserica nevăzută") trăgindu-şi mîna ori de cîte ori femeile bătrîne se repezeau să i-o sărute. Primise totuşi sumele de bani pe care ele i le strecuraseră şi le vînduse apoi tot felul de obiecte.

Băiatul nou sosit o privi şi el lung. în Eine, după zîmbetul complice al celor doi, Eva înțelese că le stîrnise interesul ca fiind singura persoană oarecum laică din autobuz. La Cheia cei doi dispărură, în timp ce toată lumea aştepta nerăbdătoare mîncarea (meniul anunțat de ospătar se modifică de vreo trei ori) îşi îngădui prima țigară din ziua aceea : prima în noul ei an de viață. Acasă, la Bucureşti, o aşteptau cîțiva prieteni — anunțase că se întoarce în cursul dimineții şi chiar avusese această intenție ; apoi se răz- gîndise. Dacă e ziua mea cu adevărat, gîndi, ce-ar fi să fac ce vreau cu ea ? Ce-ar fi s-o uit undeva ? Pe aici ? în fața restaurantului un bărbat vindea afine. Perechea juvenilă apăru pe neaşteptate şi cumpără cîteva căni într-o pungă de plastic. Aproape că desluşeai pe buzele fetei argumentul : o băutură foarte bună pentru stomac. O oră mai târziu bătrînii încurcară drumul, încît Gică a fost nevoit să supravegheze personal întoarcerea lor la autobuz. Cum trebuia escaladat un gard mic — dincolo de care nu se ştie cum reuşiseră să ajungă cu toții, — Gică intervenea prinzînd în brațe cînd trupurile firave ale bărbaților (de departe păreau nişte adolescenți convalescenți), cînd pe cele crescute, ca o cocă bine frământată de viață, ale femeilor care-şi puneau mîna la gură cu o cochetărie scoasă atît de brusc din alte vîrste încît semăna cu o adeverință extrasă dintr-un buzunar secret. La Braşov era prevăzută o oră de libertate şi grupul se risipi imediat în magazine şi în piață. Privirea Evei căută telefoanele interurbane. Ar îi vrut să dea un telefon ; ar fi vrut — nu era prea sigură de asta. în urmă cu doisprezece ani primise de aici un telefon în ziua de Paşti. Dînd acum un telefon — indiferent cui — încerca vaga resemnare a cuiva silit să repete o frază din cauza neatenției interlocutorului. Rătăcea la întîmplare pe străzi — acesta i se părea singurul mod onest de a telefona în acele clipe. Chiar atunci un tînăr impetuos ii ceru o informație disperată. („N-ați văzut în Poiană un autobuz galben de Piatra Neamț ?")

— N-am văzut, domnule, nici nu m-am uitat, spuse Eva.

Cum lui i se năruise pe față o aşteptare întreagă, se simți datoare să adauge: S-ar putea să fi fost, totuşi, şi să nu fi observat eu. întrebați-l pe şofer. Ei rețin lucrurile astea. Eu nici...

— Pe dumneavoastră mă bizuiam, o întrerupse el. Am vorbit cu şoferul, nici el n-a văzut nimic. Şi, privind-o țintă, explică încet : promisese că vine. (Că vine de tot, înțelese Eva.) Apoi se răsucise pe călcîie şi dispăruse, lăsînd-o să se simtă

puțin răspunzătoare de neloiailitatea celei așteptate. Asta e culmea, își spuse Eva. După ce că nu m-a așteptat nimeni niciodată cu atîta disperare, să mai și... Linia orizontului / coloana vertebrală a... camera aceea, fotoliile elegante, cearșafurile proaspete, și mîna caldă și dragă prinzîndu-i umărul o fracțiune de secundă doar, cu teamă. Apoi sirenele țipîrid toată noaptea ca niște animale împușcate și visele dîndu-și tîrcoale unele altora. Buza de jos siîngeră pe neașteptate. în timp ce se tampona ușor cu batista îl zări pe tînăr intrînd la Telefoane.

Avusese timp să cumpere ceva : un pachețel se legăna prins eu o sfoară de degetul mic. în librărie găsi o carte mai veche a lui Luca — care spusese în seara aceea că înveți să scrii și din cărțile proaste. Ele te avertizează ce pericole te pasc, de ce să te ferești, care sînt combinațiile de cuvinte sau de scene ridicole. „Măcar pentru asta și tot ar trebui să apară" — susținea zîmbind. Și cxplica : Așa cum o femeie lipsită de gust în îmbrăcăminte le salvează involuntar pe celelalte : „Să nu uit că verdele nu merge deloc în combinația asta" sau „doamne, bine că n-am luat jacheta asta!"... Ele nu stârnesc râsul, ci compasiunea sau, poate, un sentiment de eliberare, de secretă și vinovată recunoștință pentru faptul de a-și fi asumat riscul de a păși pe un teren minat pe care, întâmplător și neavertizat, s-ar fi putut să calci chiar tu... Aproape că-i auzea vocea. „Din preajma mea pînă și mie îmi vine să plec" — Eva plăti și afară. în aglomerația străzii, se trezi iar în fața băiatului.

— Mi-a închis telefonul, o informă el. N-a avut curajul să...

Eva ridică ușor din umeri. Povestea o depășea, o plictisea puțin — întotdeauna dragostea altora pare ușor ridicolă și enervantă. în afară de cazul că trezește frustrarea necesară sau te face să te simți invulnerabil. Ceva fals, în orice caz. Cum mergeau alături încă, ridicând mîna el spuse deodată : pe Lina din străzile astea am o casă veche și frumoasă, o casă care îi plăcea. Am moștenit-o, adăugase. Moștenirile astea, gândi Eva, ale altora... Păreau povești inventate de realitate — într-un exces de zel. După moartea lui Luca soția lui se trezise într-un complicat proces de moștenire intentat de cumnații care revendicau o parte din bunuri. Casa de la țară, în primul rînd, pentru că fusese a familiei. Cum rezultase că Luca o vînduse în ultimul an în schimbul unei sume surprinzător de mici unui armean iubitor de cărți careul fascinase cu manuscrisele și edițiile lui rare (și cu care stabilise să i se trimită jumătate din recolta grădinii la București ; n-apucase

decît transportul de cireşe jumătate stricate pe drum, iar cealaltă jumătate expediată în coşuri mari prietenilor şi rudelor) procesul se dublase şi continua încă. Fraţii lui Luca invocau şi pierderea financiară suferită în cazul automobilului scriitorului. Oricum, reieşea că acesta avusese un dar cu totul ieşit din comun atît în privinţa afacerilor bune, cît şi în privinţa afacerilor proaste. În urmă cu şapte ani soţia lui se trezise la rîndul ei cu o casă la munte lăsată de o mătuşă şi pe care, neavînd timp s-o gospodărească, Luca o vînduse la un preţ la fel de scăzut, prevăzînd însă şi aici o înţelegere: dreptul de a folosi anual, timp de două luni, una din camerele casei. Noul proprietar dărîmase casa imediat după cumpărare şi vreo trei ani înţelegerea n-a putut fi respectată din cauza şantierului. Iar cînd în fine vila a fost gata, o casă solidă cu un etaj, sugerînd ceva din prosperitatea unei familii cu un singur copil faţă de cele cu mai mulţi, la prima vacanţă petrecută acolo a izbucnit o ceartă. S-au mai certat şi cu fratele soţiei lui Luca, nemulţumit de faptul că n-a fost consultat deloc şi că suma. împărţită pe jumătate, se dovedise jalnică. Din toate aceste afaceri care-l căutau parcă anume pe el, lui Luca îi plăcuse cel mai mult partea cu înţelegerile pe care ie născocea — probabil că de asta şi consimţea cu atîta uşurinţă la vînzări. Mai avusese un teren în Bucureşti de care, cu tot şirul de combinaţii imaginate (e de presupus că şi-a investit aici o bună parte din spiritul său aventurier) şi în care angrenase la un moment dat o întreagă suită de veri şi amici, n-a putut scăpa pînă cînd legea sistematizării apărută, ca un semn al destinului, exact în punctul culminant al acestor speculaţii, l-a eliberat de grijă. Terenul era liber şi acum — se depozita acolo fierul vechi strîns la şcolile din apropiere şi lui Luca nu-i mai rămăsese decît să-l viziteze când şi cînd, să evoce nucul fastuos în câteva poeme în proză şi să culeagă de pe jos două perechi de nuci cu care se juca nervos în buzunarele hainei. Poveştile pe seama lui circulau încă. Eva nici măcar nu-şi amintea dacă ştiuse vreodată de existenţa soţiei lui. Apăruse mereu singur şi nu făcea nici cea mai vagă referire la viaţa de familie. Alături, tînărul acela, care la drept vorbind nici nu era foarte tînăr (avea dinţii aproape negri de fum sau de piatră) încerca să găsească o explicaţie ; era însă atît de contrariat că n-avea cum să ajungă la ea. Nu pe căi normale, în orice caz.

Cu ochii la portretul preşedintelui aşezat la intrarea unei întreprinderi (numele întreprinderii lipsea, probabil fiindcă se considera că esenţialul fusese spus) Eva trase unele concluzii.

— Ei, am ajuns, spuse. Trebuie să plec. îți urez noroc.

— Norocul meu... răspunse el șovăind. Părea beat. în autobuz reîncepu vechea poveste. Lipseau vreo zeoe persoane și întrucît se înserase și n-aveai cum să dai de ele trebuiră să aștepte vreo patruzeci de minute. Șoferul era enervat. Eva se enervă și ea. în sfîrșit, după un ultim control, plecară, cu o oră întîrziere, spre casă. Abia pe la Sinaia cineva trase un țipăt anunțînd că lipsește o femeie.

— Ah, femeia în negru, murmură Eva încet. Era sigură că așa se va întîmpla. întrevăzuse pe fața ei, desenat cu finețe, însuși chipul prințesei. Dimineața chiar, după prima întîrziere, cînd căutîndu-i mirată privirea pentru a găsi acolo o explicație, femeia o evitase netulburată, cu o rigiditate stranie a pleoapelor ce păreau să străjuiască un gol încăpățînat, Eva simțise ceea ce A. ar fi numit șarpele revelației. Mai tîrziu femeia își suflecase pînă la cot mînecile rochiei, dezvelind niște brațe atît de subțiri și de albe că păreau văruite. Privindu-le, Eva își dăduse seama că nu se înșelase : era prințesa sau, în orice caz. o emisară a ei, una din credincioasele sale slujitoare, căreia trebuia să-i vorbești ca și cum i-ai fi vorbit chiar prințesei. Și totuși, pachetele ei erau acolo, abandonate. Noaptea, la hotelul din Sinaia, Eva visă crengi încărcate de pruni, cu fructe transpirate, senzuale, aruncând de jur împrejur priviri intense — și în preajma lor, alergînd frenetic să le culeagă, chicotind isteric tânărul cu pantaloni negri, avînd două petice mari în genunchi, care o invoca pe... explicând că exact așa sînt ochii ei care împlinește în ziua aceea treizeci și trei de ani. Părea tot beat; în orice caz avea o sclipire plină de sălbăticie în ochi. Chiar spunea : sălbăticia e singura armă a unui om dezarmat. Și se strîmba îngrozitor. Semăna cu Bebe, despre care soția lui obișnuia să spună cândva în prezența Evei, socotind-o prea mică pentru a înțelege, că „ăsta când e ■ beat nu face". Cu toate acestea Bebe participase la un viol comun și fusese condamnat doi ani. Deși fusese beat în respectiva mînă de ajutor, Bebe își luase și el a dat o mînă de ajutor. Cum nu reieșise în ce constase respectiva mînă de ajutor, Bebe își luase și el, pedeapsa — cea mai mică. Cînd ieșise de acolo își cumpărase mașină pe banii strânși de nevastă-sa, dar nu și permis de conducere ; nu se putea stăpîni să nu dea o mînă de ajutor și în această împrejurare. E de mirare că vreme de aproape un an n-a fost prins. Probabil era o mică răzbunare ; pentru că după ce a socotit în sinea lui că afrontul suferit din partea justiției a fost amortizat astfel,

Bebe şi-a luat permisul şi a reintrat în legalitate. Singurul lucru curios este că nimeni nu ştia cum îl cheamă cu adevărat. Fiecare dintre cunoscuţi îi zicea altfel. Era greu, aproape imposibil să-l reclami în aceste condiţii. A doua zi dimineaţă, Eva se duse cu o cursă să-şi ia rămas bun de la R. care picta împreună cu fiică-sa geamul mare de la terasă şi după masă pleca la Bucureşti. Femeia în negru nu se întorsese. R. spunea că ancheta de-abia începea. Nimeni nu înţelegea şi nici nu credea că ea nu se va mai întoarce niciodată şi că nu vor mai afla niciodată nimic despre ea. Părea imposibil. Doar Eva presimţea (presimţea? ştia, ştia cu adevărat) că era vorba de o dispariţie perfectă, regizată de prinţesă cu ocazia acestei aniversări rotunde a zilei de naştere — o vîrstă la care pînă şi Cristos se lăsase răstignit. Pe alee, în faţa blocului, o vecină o opri să-i comunice că ieri o găsiseră moartă, în spate, pe cîmp, cu sacoşele pline cu sticle, pe femeia care vindea borş. Evei i se păruse mereu că femeia asta seamănă cu cineva cunoscut şi de cîte ori o vedea (uneori o apăra de copii care se distrau imitîndu-i strigătele — borşuleţu proaspăt — sau aruncând cu pietricele în ea) se chinuia cîteva minute să-şi amintească cu cine anume. De cîteva ori se trezise întreibîndu-se : cine o fi iubit-o pe femeia asta ? Ce fel de bărbaţi ? Pe masa din sufragerie, lîngă tortul neînceput, Matei lăsase un bilet scurt şi sec. în faţa liftului se auzea o voce răguşită de femeie.

— Hai, puişor, n-ai tu atîta trecere să faci rost de nişte ţigări bune, c-am auzit c-aţi publicat un articol de groază cu universul care provine dintr-o explozie şi aia din altă explozie care va deveni implozie şi alte minuni de-astea. Nu mai publicaţi, puişor, chestii de-astea.

Puişor rîdea conciliant : Hai, lasă-te...

— Zău, auzi ce-a înţeles fi-miu dintr-un film că în China toţi cîinii sînt pekinezi...

Şi intrară în lift rîzînd. Puişor era individul despre care nevastă-sa afirma că e probabil singurul intelectual din ţară care „n-a avut timp" să citească *Război şi pace* pînă la treizeci şi patru de ani. Incit vecinul lor de perete se şi enervase : hai, că prea vă lăudaţi. Era şi ea de părere că madam Puişor exagerează : erau mai mulţi deoît credea ea. Oricum, indivizii îşi tratau propria situaţie cu umor. Odată îi surprinsese şoptind : hai, tu, în casă să ne maculăm ! Ţîrîitul liftului se opri brusc, se auzi pocnetul sec, ca de pistol, al uşii eliberate. Şi, imediat, Maria la telefon, cu felicitările. Apoi explică :

— Mi-am dat cu ojă pe unghii şi stau cu degetele răşchirate să mi se usuce repede că trebuie să plec, de-aia vorbesc împrăştiat.

După ce-o ascultă puțin pe Eva care relată pe scurt excursia, spuse că oricine vorbeşte despre moarte şi despre presentimentul ei trebuie crezut.

— Atunci ar trebui să mă crezi, spune Eva.

— Nu, atunci tu ar trebui să mă iei în serios. Şi adăugă, aparent la întâmplare : m-am întîlnit ieri cu Peştişor la telefoane (Peştişor predă chimia şi e puțin sîsîită ; e obsedată de cancer şi uneori face poveşti în cancelarie, anticipând reacțiile celor prezenți la propria ei înmormântare. Cei de față se simt datori să se scandalizeze şi asta se pare că-i face plăcere).

— Şi ce mai face Peştişor ?

— Ce să facă, înoată, informează Maria. Ea, care la 25 de ani visa să scrie o „Istorie a literaturii române" şi care a renunțat fără nici un efort la acest proiect, se grăbeşte să scrie „un material" despre activitatea cultural-educativă desfăşurată în timpul vacanței „sub nu ştiu ce semn".

— Mă rog, zice Eva, toate se desfăşoară sub un semn... Şi enervată de ce spusese : Ia mai dă-le...

Matei care o găseşte în timp ce-şi bea cafeaua mormăie, enervat, că „vezi să nu-ți facă rău atîta cafea !" Şi Eva scandează provocator : Dacă nu beau cafea în fiecare zi îmi curge sînge din nas. Prin geamul deschis se aude o voce de copil.

—■ Ce-ar fi noi să luăm o oaie ? S-o tăiem şi s-o frigem ? Şi amîndoi se apleacă să vadă a cui e ideea.

Matei povesteşte cea mai nouă ispravă a lui Paul, care găsind într-o gară din Moldova aflată în plin şantier mozaicul vechi (şi foarte bun, zice el), scos de la gara dărîmată, aruncat de constructori la gunoi, l-a curățat şi l-a adus acasă unde şi l-a montat pe tot holul.

— Are un hol foarte ceferistic, îți vine să cumperi bilet de peron cînd intri, zice Matei.

Vîntul umflă perdeaua ca pânza unei bărci. O Dacie albastră coteşte la dreapta şi dispare. Atît.

— Ți-aminteşti cînd am fost la curse la Ploieşti ? întrebă Eva privind televizorul unde se dădeau cursele de cai (galop) de la Ascot. Pariaseră atunci la întîmplare ; admițînd că ar fi cîştigat, n-ar fi aflat-o niciodată căci nu pricepuseră nimic. Cînd în fine se lămuriseră un pic, se terminaseră şi cursele şi

banii, dar şi cheful. Mai multe familii mîncau pe pături, la umbra copacilor, gustarea adusă de-acasă, şi beau bere nearuncînd nici o privire spre pista de concurs. Alții, în schimb, se înecau de emoție.

Ei doi se situau undeva la mijloc, şi neînțelegîndu-i pe nici unii, îi studiau cu interes. Eva privea atentă jocheii care erau în frunte şi imediat întorcea fulgerător capul spre bărbatul gras de lîngă ea în ai cărui ochi holbați mai avea timp să surprindă mici echipaje tra- versîndu-i pupilele. în mulțimea agitată, s-a zărit o clipă capul lui Marius, fost coleg de liceu, care căuta pe cineva. Pe marginea şoselei ieşiseră femei cu ciuperci de vînzare. Cu cincisprezece lei Eva umpluse un ziar. Trecuseră zece ani de atunci, dar buletinele pe care pariaseră le păstrase mult timp, din snobism. O nepoată a lui Matei, studentă la Bucureşti, anunță la telefon că „tanti, ieri am depus jurămîntul !".

— Bravo ! zice Eva, în timp ce gîndul ei vorbeşte singur şi stăruitor: nimic nu-mi ajută. Pînă şi dragostea atirnă de mine ca o haină de gata. Şi dealtfel, ce iluzie : laşitate pe cont propriu nu există. Cînd eşti laş, nu eşti numai pentru tine, atingi întotdeauna involuntar şi pe alții. Ajunge o singură persoană implicată, atinsă, în afara ta, pentru ca laşitatea să devină un lux. Cînd te gîndeşti ce puțin a lipsit ca să nu fi existat niciodată... Atît de puțin încît s-ar zice că faptul acesta a izbutit să lase o urmă de neputință şi de „netrai" în tot ce fac, în tot ce mă atinge. M-am săturat, m-am săturat, m-am săturat ! De eîte ori s-o scriu ca să n-o strig în gura mare ? Sînt otrăvită, — semăn atît de bine cu Thérèse, atîta doar că eu sînt cea otrăvită, zi cu zi, în doze din ce în ce mai mari. Mă aflu în faza în care rezultatul nu s-a decis : voi muri sau mă voi imuniza ? Amîndouă sînt posibile acum, coexistă în deplină egalitate, şi dacă aş putea interveni, op tind... Această sciziune e un dar cu care n-am ce face. Adevărul e că spunem mereu „m-am săturat" şi, cu toate acestea, nu ne-am săturat niciodată. O pereche în vîrstă apare drept în față, înaintînd pe alee. El, cu o față veştejită, ridată şi suptă, cu plete rare dar lăsate tinereşte peste gulerul cămăşii, cu aerul inoonfundabil al celor roşi peste măsură de o singură patimă : beție, joc de cărți etc. Ea, o femeie singură de mult, gospodină ideală desigur, încercînd cu disperare să nu pară oeea ce e, ci o femeie care se bucură de viață fără prejudecăți. Se vede asta după felul în care rîde, ostentativ, excesiv, la glumele lui ne-hotărâte şi probabil cam neroade. Sau poate că se înțeleg fără

să-şi fi dus nici unul gîndurile pînă la capăt. Suflete mai mişcătoare ca nisipul.

— Bonjur, tovarăşa preşedintă ! inginerul agronom o salută ironic pe administratoarea blocului, preşedinta comisiei de femei din cartier.

Fetele tinere, bronzate, venind în grupuri de la ştrand, salutîndu-se de departe („am fost la agrement, tu" şi rideau). Era conştientă că le măsura cu oarecare ostilitate. Oh, nu erau proaste deloc...

Mai tîrziu, goi, întinşi pe canapea reuşeau să stea de vorbă.

— Cam cîţi ani ai vrea să trăieşti ?

— Măcar douăzeci, spunea Eva. Şi ultimii zece să nu fac nimic altceva decît să scriu, cărţi, orice, să scriu...

— Să scrii, orice, hm ! Matei era mirat. O să trăieşti mult mai mult, spuse, cu aerul că scoate din buzunar anii gata pregătiţi, număraţi, aşezaţi într-un plic. îi venea să adauge : şi n-ai să scrii nimic.

Eva simţise însă — „mi-e teamă de infarct", spuse pe neaşteptate.

-—- De unde şi pînă unde ?

— Şi totuşi o am şi e insuportabilă.

„Eva ar putea trăda pe cineva ?" se întreba Matei crispat privind-o cu coada ochiului. Cuprins de o spaimă ciudată bătu de trei ori la rînd în acelaşi loc, apoi deschise televizorul. — Meciuri de box, spuse Matei iritat, nu-i plăceau deloc, cu toate astea se uita atent şi comenta enervat bucuria animalică a spectatorilor din tribune cu feţele desfigurate de satisfacţie la fiecare pumn zdravăn. Eva, în schimb, se îndîrjise pe neaşteptate, îşi încleştase pumnii şi arunca priviri pline de ură în jur. La un moment dat scăpă printre dinţi : tare aş trage un pumn cuiva! Matei glumi : încearcă cu mine. Eva îl privi limpede în ochi, se răsuci fulgerător cu tot corpul şi—1 pocni zdravăn în falcă, izbindu-l cu capul de perete.

A doua zi, — Matei o iertase, dar Evei nu-i trecuse criza. Stătea într-un scuar plin de copii şi de bunici şi fuma încet. Danton, convocat telefonic, rotea privirea în jur, speriat (Eva tocmai spusese : între doi soţi se întîmplă multe lucruri necurate) căutînd ceva de care să-şi agaţe privirea. Pînă la urmă găsise.

— Dincolo de aceste căsuţe... aşa începea întotdeauna bătrînul deispre care ţi-am vorbit şi cu care mă întîlnesc adeseori, cam în acelaşi loc, ori de cîte ori simt că mi se va întîmplă ceva deosebit în următoarele zile. Adevărul e că nu

mă interesa deloc ce se petrecuse dincolo de ferestrele acestei căsuțe (i-o arătă cu mâna : numărul 16), deşi puteam să-mi închipui foarte bine că se născuse acolo ; sau că acolo trăise cindva o fată pe care... ; sau că acolo ar vrea să moară. Ceea ce mă interesa cu adevărat şi ideea asta îmi venise pe neaşteptate, era dacă acesta era un loc prielnic pentru a uita. Dacă, să zicem, deschizînd uşa acestei case, apoi stînd înăuntru aşa, cam cît durează o operație, şi apoi deschizînd iar uşa, pentru a ieşi, puteai scăpa de un coşmar. Nu îndrăzneam să-i spun umilință. Îi spuneam, deci, coşmar, avea un caracter mai general. Dar îmi dădeam seama că neavînd nici măcar curajul de a-i spune pe nume n-aveam cum să uit umilința aceea pe undeva, iar ea n-ar fi consimțit niciodată să mă părăsească aşa uşor. Dar dacă tu ai putea fi deschisă ca uşa aceea, ce uşor mi-ar fi... Cum Dumnezeu aş mai deschide-o iar, ca să ies... Şi totuşi, asta trebuie să facem, separat, bineînțeles...

După ce se despărțiseră (Danton era stufos şi obositor şi nu se înțeleseseră deloc) Eva colindase magazinele la întîmplare, oercetînd cu răbdare vicioasă toate vitrinele, toate prețurile. N-avea nici un ban în buzunar — ceea ce îi dădea o ciudată relaxare. O oră de mers pe jos pînă acasă, socoti, tocmai bine când se înserează. în stradă, ou un aer disperat, doctorul Manea. Chipul frumos era schimonosit de mînie, de durere, şi Eva şi-l aminti traversând culoarele spitalului cu jacheta albă, impecabilă, cu eşarfă de mătase albă la gît, cu pantalonii scrobiți, cu aerul stăpîn şi vocea leneşă, însoțit mereu de privirile supuse şi fascinate ale surorilor, ale bolnavelor, fixîndu-şi stiloul în buzunarul de la piept ca şi cum şi-ar fi potrivit un microfon. Nu reuşise să-şi formeze o părere proprie asupra competenței lui profesionale întrucât aerul extaziat care apărea pe fețele celor care vorbeau despre el sugera vag, dar decis, că era deasupra oricărei verificări. Cu ea personal procedase greşit, susținea Eva. în plus, avusese atunci o discuție dură în timpul căreia el o privise acuzator şi pînă la urmă spusese : de fapt, a fost o provocare... Şi Eva îl urîse atunci. I se păruse deodată strîmb, bătrin şi penibil cu aerele Lud de campion depăşit. Manea simțise, probabil. În ultima ei seară din spital, cînd era de gardă, venise după cină în rezerva ei glumind: pot să vă cer o consultație ? Tăcuseră amîndoi, crispați, minute în şir.

— Asta e o provocare, spusese ea. Şi el povestise ceva despre litoral, cît de pustiu arată iarna, cît de groteşti sî-nt stațiunile părăsite, care-i aminteau ceva citit de mult. Ce

citeşti ? Luase cartea, o răsfoise surprins, apoi declarase că e o carte care-i seamănă îngrozitor. Eva nu-şi mai amintea ce carte fusese — încercase de cîteva ori, dar nu reuşise. Din uşă, se întorsese : doamnă, multe fructe, legume, multe vitamine, vă rog. Cînd după cîteva luni îl sunase să-l felicite de Anul Nou (Eva suna întotdeauna persoanele care nu se aşteptau în nici un ohip la asta, neglijîndu-le cu desăvârşire pe cele cu adevărat obligatorii) el nu-şi mai amintise deloc cu cine vorbeşte. Era amabil, surprins şi cam atît. Dar ce era acum cu el ? Şi cum erta oare cota t ca medic ? în afară de exclamații nu auzeai nimic. Pacientele îl preferau din cauza aerului distins, părului des şi moale pe care şi-l scutura neglijent într-o parte, privirii aburite şi politicoase prin care le cernea. Era greu de crezut că s-ar fi putut îndrăgosti de el în faza de maternitate acută în care se aflau sau în faza dificultăților care se refereau exact la calitatea lor de femei. Probabil era altceva. Mobilizarea în fața lui era un mijloc de a depăşi mai repede impasul, de a se regăsi mai curînd. După un concert la Ateneu, îl zărise pe trepte, cu privirea în gol, aşteptînd ceva — nu pe cineva. Ploua mărunt şi, în timp ce Matei desfăşura umbrela, i-l arătă: „Uite-l pe doctorul Manea, ții minte ? La ce s-o fi gindind ?"

— La Ceilibidache, la cine vrei să se gîndească ? Sau la o umbrelă... Matei era răutăcios : ciudate mai sînteți, glumi el. Ei, bine, prea e desenat...

Acum dispăruse. Genul acela de dispariții care te silesc să te simți şi murdar şi singur. Ce nu înțelegem în asemenea clipe e că ele vor trece şi că putem s-o luăm oricînd de la capăt. Dar nu simțim niciodată asta. Dimpotrivă, ne simțim mereu la jumătatea unui tunel ; de ce naiba ?

Aoasă, dădu telefon unei doctorițe ca s-o intrebe dacă ştie ceva despre doctorul Manea.

— Nu, de ce ? A murit nevastă-sa ?

— De ce să moară ? se enervă Eva.

— Păi e operată de cancer, dragă. O dramă îngrozitoare, n-are decît vreo treizeci şi şase de ani...

Eva stinse radioul. Mai ştia cîteva drame îngrozitoare. Doctorița îşi muie puțin glasul.

— E firesc să te dea peste cap, Eva. E de-a noastră, e generația noastră, nu ?

— Dramele îngrozitoare sînt generația noastră — spuse Eva şi ca să nu țipe îşi smulse cîteva fire de păr din cap.

Apoi doctorița povestise că în primii ani de căsnicie doamna Manea îşi teroriza bărbatul în public cu întrebarea : ce-ai zice dacă mi-aş lua un amant ? Grigore, spunea ea, considera pe atunci de datoria lui să pălească. Ofta şi întorcea mereu capul spre uşă ca spre a verifica dacă nu cumva amantul se ivise în spatele lui. Probabil, avansa ea ideea, la început el suferise din pricina acestei întrebări. Era de presupus că avusese grijă s-o pună pentru prima dată chiar în timpul unei îmbrățişări. Acum amintirea acelei suferințe îl agasa uşor, ca umbră a unui eşec ce putuse fi evitat dar pe care, din uşurință, SI lăsase să treacă fără să-i controleze buzunarele. Eva află, surprinsă, că soții Manea aveau un băiat obez. Această noutate aşeză un neaşteptat strat de grăsime şi asupra tatălui. Cînd Matei venise acasă, ea se uita la serial, dar era sigur că se gîndea în altă parte. Pe figură îşi aşezase grijulie, cum aşezi un copil pe o bicicletă, acel aer preocupat care o apăra de întrebări indiscrete pe care Matei îl recunoştea imediat. în prezența lui, gîndurile ei păreau că o iau mai repede razna. De ce oare ? Mai tîrziu, înoercînd s-o îmbuneze recitind un vers despre care ştia că-i place („Să dansăm acest dans cu gura-ncleştată") văzu cum se albeşte deodată. Încetează, şoptise. Cineva sună la uşă.

— Nu răspunde, spuse Eva, mai dă-i dracului. Voiam să te anunț că am cinei fire de păr alb şi că ieri n-aveam decît patru. Am vrut să-i dau telefon Ileanei la Iaşi să-i spun şi ei, dar m-am răzgîndit. Vino să-ți arăt ceva, îmbracă-te.

Ocoliră blocurile şi, pe cîmpul care se deschidea larg şi pustiu pînă la capătul liniei de autobuz, Eva se opri în fața a doi plopi strălucitori, aşezați unul lîngă altul, ca două degete ridicate de un uriaş spre a răspunde unei întrebări. De un galben tare, frunzele lor păreau aprinse — aruncau în jur o rază de jăratec. Cel care era ceva mai înalt ascundea în jurul

trunchiului, precum o cămaşă, un rînd de frunze mai închise la culoare, care tiveau cochet, ca un şnur, galbenul auriu — aşa cum părul femeilor, nevopsit la timp, trădează uneori, la rădăcină, culoarea lui naturală. O vreme moda a admis această neglijență, ba chiar a omologat-o — probabil ca un avertisment asupra complicatei lor existențe. Se întorseseră acasă liniştiți de parcă ar fi rezolvat o problemă importantă, acolo între patru inşi, între patru ochi. Numai că odată ajunşi sus, încordarea reapăru încăpățînată.

— Ce oameni ! începu Eva aşezlîndu-se la masă. Ce oameni !

Matei, care pretindea deseori că-i ştie toate trucurile, o privea înblînzit.

— Ce s-a întîmplat ?

Eva îl măsură scurt. De ce eşti aşa curios ?

Mai tîrziu ea începu să povestească un scandal la carne, la coadă, cu doi şoferi turci pe care lumea-i luase la goană după ce se certaseră furcă, unii în româneşte, alții în turceşte, vreo oră, pînă cînd turcii renunțaseră şi plecaseră. O doamnă a vrut să le cedeze locul ei, mai în față, dar ei se enervaseră, aşa că au plecat.

— Şi ce căutai tu la carne ? întrebă Matei.

Eva se miră iar : De ce eşti aşa curios ? Era în stare s-o țină cu refrenul ăsta toată seara. Şi seara de-abia începea, anunță ea puțin isterizată. Societatea noastră, spunea, e ca o femeie gospodină, strîngătoare, curată şi iubitoare de copii, dar frigidă şi pisăloagă. Iar cînd e prea tîrziu descoperi şi că te-a înşelat o dată, în tinerețe.

— Şşş î făcu Matei, mai bine taci.

— Asta-i acum. Cum stau mai mult de o oră într-un loc, cum mi se pare că n-o fac decît pentru ca să aştept ceva ; sînt obligată să pornesc tot timpul, încît şi cea mai insistentă veste să nu mă găsească decît din întâmplare. Cu toate acestea, ies mereu drept în calea lor. Şi m-am obişnuit pînă şi cu asta. Matei dădu din mîini şi se duse să se radă. („Schimbă-te" strigă Eva după el.) Dar peste cîteva minute cînd ieşi plin de sînge Eva începu să se enerveze. „Iar te-ai tăiat ! Laşule şi fricosule, iar te-ai tăiat !" Tamponîndu-l cu vata îmbibată de spirt se simți tulburată. Conştientă vag de neruşinarea gestului, aruncă vata şi supse s insele cu vîrful limbii, concentrată, netezind mica rană. îl simți surprins — nemişcat, nu voia s-o trezească. O lăsa să intre încet, singură, dar atît de edificată în apa mişcată a senzualității. Mai tîrziu,

ridicînd privirea văzu o pereche dans-înd pe ecranul televizorului care avea sunetul blocat. Eva întoarse capul.

— Ți-ar sta grozav în smoking, spuse.

Matei ridică sprintenele : Știi că au trecut zece ani ? Mă întreb pe unde. Ei nu-i mai ardea de glumă. Simțea prezența cuiva — de jur împrejur, înlăuntrul ei mai ales, dar, pentru prima dată, era vorba de o prezență nespus de binefăcătoare, ca adierea mării pentru un bolnav de mare. Era vag conştientă de faptul că deținea Lin secret asupra ei însăşi — şi zîmbea prosteşte, întruna, fără motiv. Pe pernele albastre ale canapelei, întinse acum direct pe covor, Matei o aştepta fumînd, iar alături de scrumieră aşezase o sticlă de bere cu capacul puțin săltat, care părea un soldat singur dînd onorul. Eva se aşeză pe perna ei : „Să ştii că te iubesc cu adevărat," îl avertiză.

— Tare-i bine să cumpere omul din cînd în cînd bere şi să ți-o lase la îndemână.

..—- Să ştii, tot nu sînt în stare să spun nici o...

— Mai am cîteva sticle, pe terasă, pe undeva.

— Ah, atunci vom ajunge şi acolo, cu siguranță.

Cei doi, sau poate alții, dansau în continuare. Un concurs de dans. Foarte bine. Matei zîmbea. Ceea ce prețuia mai mult la el era răbdarea pe care o avea cu ea... cîteodală se întreba dacă nu răbdarea e cea mai sigură unitate de măsură a iubirii, — dar în aceeaşi măsură cu nerăbdarea. Trebuie să fie ca la condusul automobilului, gândi Eva amuzată. Nu poți apăsa şi accelerația şi ambreiajul în acelaşi timp şi nici nu poți ridica picioarele de pe amândouă odată. Auzise odată un instructor țipind Ia un bărbat : „ridică, domnule, piciorul de pe ambreiaj cînd accelerezi, ce dracu', doar nu-ți cer mare lucru !" îşi stinseseră țigările în acelaşi timp. Noaptea, Matei avu o migrenă ingrozitoare, însoțită de aerul lui dezolat că boala îl coboară într-o clasă socială inferioară ; în asemenea cazuri Eva apela, dimpotrivă, la aerul rafinat, seniorial, pe care citise că-l aduce, oricărui sensibil, boala. Cînd îi vedea fața traumatizată, Eva se enerva. Nu-i plăcea să-l vadă bolnav şi, fără să vrea, se trezea dând dovadă de cruzime. Nu era decît. indiferența care se ascunde în orice tandrețe şi de care trebuie să ții seama, altfel din tandrețe nu mai rămîne nimic ; nu mai are pe ce se mula. Şi, dealtfel, interesul pe care-l purtăm altora, egal cu interesul pe care-l trezim, e discret şi risipii, ca împunsăturile acului într-un tighel, unde în primul rînd ața se răsfață, amplă, colorată, marcînd traseul. Să nu uit să-i spun lui Grigore Manea, gândi, ce

plăcere surprinzătoare mi-a făcut apariția lui pe stradă, faptul de a-l fi zărit o clipă, într-o zi cînd mi s-a părut că am nevoie de el. Să-i spun că uneori gîndul că l-aş putea întîlni, aş putea sta de vorbă cu el, sau doar am tăcea împreună, mă linişteşte, mă bucură şi mă sperie ? Probabil s-ar speria mult mai mult — ar înțelege că discreția formulării maschează o frămîntare sau un interes mult mai puternic cînd, de fapt, oricît de discret le-aş formula eu, aceste stări tot ar spune mai mult (şi mai puțin) decît adevărul. Dar se întîmplă şi aşa : cuvintele pot acoperi uneori o rază mai mare decît ceea ce voiai, de aceea, serupuloşii ca mine şi ca Matei simt nevoia unor paranteze peste paranteze lămuritoare, iar scepticii ca Manea preferă să treacă sub tăcere tot ce poate fi şi nespus. Matei o privea. Oare-i citise gândurile ? Se gîndea la un poet. care recitase la o şezătoare : „Clopot, clopot de poet, clopot, clopot, pui de ochi" şi tot aşa. El, în schimb, auzea mereu „clocot" în loc de clopot şi-şi imagina oala de fiert su'b presiune a lui I. care avea mereu necazuri cu ea. A doua zi, în timpul unei şedințe, citind ziarul. Eva dădu peste anunțul : „Pierdut parafă cu numele dr. Grigore Manea. O declar nulă". Iată un anunț pe care aş fi jurat că-mi va fi dat să-l citesc cîndva. Şi-l imaginase oare ? în definitiv, imaginația nu e' decî'c o amintire dezvoltată (exacerbată aproape, obeză). Probabil că ştiuse, cin? ştie cum, că el îşi mai pierduse parafa. Privi în jur, — fețele livide, transpirate, strînse toate în aceeaşi expresie, strînşi toți, gata să plesnească, ca într-o cămaşă.

— Cu această persoană pe care voi o numiți Mihaela, adevărul e că nu se poate discuta.

— Să ne delimităm mai exact... propuse b voce masculină.

— Ce-i cu tine ? Maria o lovi cu cotul. De ce eşti aşa tristă ?

Ah, gîndi Eva (ochii i se colorară intens o clipă, ca nişte ciuperci otrăvitoare), cînd mi se spune, şi mi se spune des, „eşti poate cel mai trist om pe care l-am cunoscut vreodată" devin tristă cu adevărat — conştientă de tristețea mea. Și asta pentru că starea ta, ori cît de proastă, exprimată de alții, capătă un aer oficial față de care eşti obligat să iei atitudine, măcar formal. Te scoate cu brutalitate din inconştiența pe care abia găsiseşi resurse s-o accepți ca pe o amînare fără termen. Dealtfel, făcînd acum o socoteală, constat că nu mi s-a spus niciodată, nici măcar în glumă „eşti cea mai 1. :.noasă femeie" (pentru că nu e adevărat, în primul rînd ; dar eu ştiu că există suficientă mistificare în sufletul fiecăruia dintre noi pentru a rosti un neadevăr pe care poți să-l crezi, totuşi, cu

fanatism, unica realitate de moment a acestei planete. Dar iată că n-am reuşit, nici măcar în treacăt, să provoc această stare de mistificare ardentă de care alte femei au parte la tot pasul), în schimb mi s-a spus adeseori „eşti cel mai trist om pe care l-am cunoscut" şi mă întreb dacă avantajul conţinut de cuvîniul valabil pentru ambele sexe nu conţine — în secret — o ciudată consolare pentru ceea ce urechile mele n-au auzit niciodată. Dar lîngă mine se iau întotdeauna precauţii... („Să nu uităm că în Chile pornind de la un telex descuiat a avut loc o lovitură de stat" spune cineva care atrage atenţia asupra neglijenţelor. Laboratorul de fizică a fost găsit descuiat zilele trecute.) Unei afirmaţii care are toate şansele să pară axiomatică, definitivă, i se adaugă brusc, în final, ca o răzgîndire, clauza de loc, de timp, de împrejurare, ceea ce o face imediat vulnerabilă sau incredibilă — în cel mai bun caz, provizorie... Şi asta îmi reaminteşte (scriu „îmi reaminteşte" şi nu „îmi aminteşte" din cauza unei fraze dintr-o carte unde aceste două cuvinte atît de banale s-au sudat atît de bine, că-mi sugerează relaţia, de nedespărţit într-o viaţă, a unei mame cu fiul ei), ca un medicament luat la intervale regulate, mizeria bolii care mă macină. Singura dorinţă pe care o simt în astfel de momente cu o acuitate altminteri greu de provocat este nu de a lua toată doza odată, ceea ce, Ia hazard, ar putea să te salveze, ci de a renunţa, de a mă lăsa în voia acestei boli, lăsînd-o să ocupe tot terenul, să-şi facă tot jocul, tot dezastrul, într-o ordine pe care doar ea o ştie, şi care ar putea limpezi în locul meu toate aceste complicaţii, vai, atît de minore — dacă le priveşti cu un ochi sănătos.

Dar eu cu un ochi sănătos nu-mi pot privi decît fiul. Eva tresări. Asta să fie ?

Restul ar fi vorbe. Spuse toate, uzate toate. Singurătatea — iată fructul real al acestor vorbe, al acestor voci care nu se mai satură să le rostească.

8. O PARTE DE GHIPS

Cum la noapte e învierea, cele citeva femei care se simt datoare să-mi ţină de urît au plecat mai devreme să se odihnească. Mi-au adus, înainte de asta, câte oeva de mîncare şi ouă roşii — s-au adunat o grămadă de ouă de toate culorile pe care le-am pus într-un castron mare de fructe şi acum, pe înserat, cînd s-a întunecat mai devreme ca de obicei din cauza ploii, îmi limpezesc privirea pe ele înainte de a o fixa asupra celorlalte obiecte care mă înconjoară. Cel mai des privesc telefonul — nu ştiu de ce am senzaţia că se pregăteşte mereu

să sune şi că vrea s-o facă prin surprindere. Cuiburile în care zac cifrele par mici ochi de bibilică care-mi urmăresc mişcările. Dar eu fac mişcări puţine. Nu am încă dexteritatea necesară în folosirea bastonului şi de aceea n-u-l folosesc decît cînd nu mai am încotro. Oricum, acum e mult mai bine. Mă simt de-a dreptul renăscută de cînd mi s-o scos ghipsul mare care mi-a înfăşurat aproape tot piciorul drept în urma fracturii din iarnă, cînd am avut proasta inspiraţie de a aluneca chiar pe prima pojghiţă de gheaţă. Mi l-au schimbat de două ori pentru că prima oară fusese pus prost, iar acum am rămas, în fine. doar ou un fel de cizmă care mi se pare cochetă. E de la sine înţeles că mi-ani petrecut o bună parte din timp într-o singurătate atît de deplină. încît începusem să mă întreb ce farmec găseam cândva acestei stări ; acum mi se părea deplorabilă. I-aş fi făcut cu plăcere vînt pe scări în speranţa că-şi va rupe şi ea piciorul şi o va imobiliza vreun doctor în ghips. Copiii mei au venit de cîteva ori să mă vadă, mereu în fugă — au multe treburi pe cap şi-i înţeleg. Vine o vreme cînd sentimentele filiale sînt concurate atît de serios de altele, poate mai puţin importante, dar mai plăcute şi mai noi, încît ele încep să se atrofieze. Dar şi eu îmi constat o ciudată opacitate afectivă. De exemplu, ştirile privind gripa nepoatei mele m-au lăsat realmente rece. Am făcut un pic caz de ea, pentru că am observat cîtă gravitate-i confereau toţi ; m-ar fi considerat un monstru dacă nu socoteam gripa ei nesfîrşit mai importantă decît fractura mea. Adevărata tragedie a acestei ierni a fost considerată această gripă care a cedat după două săptă- mîni şi în comparaţie cu care accidentul meu a profitat de ocazie pentru a se strecura discret şi extrem de palid, nelăsînd nici o impresie. Din fericire, cîteva doamne din bloc care se simt şi ele stinghere şi-şi caută în permanenţă un rnotiv de deplasare au prins de veste de acest accident şi-au început să-mi poarte de gi'iă încît, încet-încet, garsoniera mea a devenit un fel de sediu al acestui grup care funcţiona .şi înainte, dar oarecum mai dezordonat. Partea bună a acestui aranjament a fost aceea că mi-a îngăduit să le spun rudelor mele de gradul întîi că nu e nevoie „să se deranjeze". Am folosit, fireşte, un ton ironic ; mă întreb chiar dacă, fără voia mea, n-o fi avut şi accente sarcastice. Oricum, dacă nu le-a avut, e sigur că le-a căpătat în interpretarea lor. Totdeauna a existat tendinţa de a mi se exagera nevoia de singurătate, care devenise cu timpul un pretext comod şi pentru ei : „s-o lăsăm pe mama, ea se simte mai bine singură" spuneau cînd plecau de sărbători în vacanţe sau în mici excursii pe care după o

asemenea frază simţeam că e de datoria mea să le refuz. Rămîneam singură acasă făcînd ordine şi mă trezeam uneori discu- tînd cu obiectele lor preferate, încercînd parcă să le trag de limbă spre a mai afla oîte ceva despre ei : binoclul liului meu care iubea ascensiunile în munţi ; peria ele păr a fiicei mele ; rigla de calcul a lui Angelo. Pe vremea aceea eu n-aveam un obiect preferat, dar gîndurile mele dădeau, în taină, ocol unui stilou frumos pe care-l admirasem în căptuşeala de catifea roşie a unei cutii elegante, la o librărie din centru. Pe atunci însă treceam, ca şi acum dealtfel, drept o persoană lipsită de orice simţ practic. Familia mea se amuza copios şi îegulat pe seama acestui personaj ciudat, compunincl ed-hoc o suită întreagă de scheciuri a căror temă era dnapetenţa pentru gospodărie. Ridicolul în care mă plasau (de predilecţie în prezenţa musafirilor, cînd recitalurile căpătau o frenezie nefirească, silindu-mă să mă simt şi să mă comport ca un copil repetent) mă lăsa destul de rece. Pentru că, în calitatea mea de titulară a lipsei de simţ practic, făceam totuşi piaţa, căram alimentele şi pregăteam, e drept cu mare greutate şi după lupte îngrozitoare cu toate reţetele care-mi dovedeau şi ele o spectaculoasă ostilitate, mîncarea acestei familii care nu era niciodată mulţumită de serviciile mele. Socotind probabil că faptul de a poseda spirit practic (pe care şi-l atri'buiseră din capul locului printr-un soi de vot secret) îi scuteşte de dreptul vulgar de a şi-l exercita în vreun fel, nici unul din ei nu mişca nici un deget, lăsîndu-mă să ,mă descurc cum pot. Aveau în această privinţă aerul că mă ajută să mă călesc pentru viaţă şi împotriva acestei prezumtive pedagogii n-am fost în stare să obiectez niciodată — spre a nu da un exemplu prost copiilor. Acum, însă, stînd în casă atîta vreme, am fost pusă la curent cu tot ce se în- tîmplă în blocul nostru : vrînd-nevrînd auzeam singură o bună parte din lucruri. O parte care-mi era suficientă — restul era uşor de imaginat. Ajungea să auzi ţipetele isterice ale unui bărbat care nu-şi găsea helanca roşie urmată de o frază tunătoare : „Ai treizeci şi trei de ani şi nu eşti în stare să faci o ordine, ce dracu !" ca să ştii că vor urma nişte hohote de plîns, uşi trîntite, o furculiţă căzută în chiuvetă, un ţipăt speriat de copil mic şi apoi liftul care urca şi cobora vertiginos. Mi-am dat seama repede că asta e o frază-preludiu în mai toate mediile. Nu înţelegeam de ce e atît de necesară precizarea vîrstei în acest caz. Apoi am avut revelaţia faptului că într-adevăr treizeci şi ceva de ani este vîrsta la care mai toată lumea îşi dă seama atît singură, cît şi cu ajutorul celorlalţi că nu e bună de nimic. E vîrsta potrivită

unui asemenea bilanț. Fără să vreau am fost martora unor asemenea dramatice bilanțuri sonore — le completam în mintea mea, adăugind exemple din propria mea experiență, încît acum nici nu mai știu dacă procedez într-adevăr ca o femeie bătrînă rememorind dintr-un unghi fals secvențe din propria-i viață sau o femeie încă tînără anticipîndu-și bolnăvicios crepusculul — poate că e vorba, de fapt, de amînidouă... Oricum, lucrurile sînt atît de amestecate încît nu-mi revine nici măcar meritul de a le agita puțin înainte de întrebuințare — pentru a căpăta fluiditate. Medicii m-au avertizat că din cauza nemișcării ar exista pericolul, în caz că nu mă hrănesc rațional, să devin obeză. Iată un lucru care m-a amuzat.

Singurul lucru care se poate observa cu ochiul liber la mine este că nu pot deveni obeză. în schimb mi-a fost teamă întotdeauna de calviție ; mai ales de cînd am citit scena în care capul Măriei Stuart rostogolin- du-se după execuție și-a pierdut peruca, arătînd privirilor consternate ale curtenilor un creștet pleșuv și cărunt, într-o vreme cînd aveam vîrsta necesară acestor bilanțuri de care vorbeam mai înainte și cînd toți cei care rnă înconjurau aveau grija să mi le așeze mereu în fața ochilor, chiar începuse să-mi cadă părul. Medicii mi-au spus că era din cauza epuizării nervoase. Hotărît lucru, medicii nu știu mai nimic despre noi. Dacă știu ceva, știu despre boli. Dai' în iarna asta mai multă lume și-a rupt picioarele sau mîinile. S-ar fi zis că e vorba de o epidemie. Nora mea și-a fracturat și ea călciiul, osul călcâiului (calcaneum, zice Angelo). Iată o dovadă de subtilitate de care n-aș fi crezut-o capabilă. Am auzit că a fost dată exemplu în fața studenților de doctorul care-i aplica și ei o cizmuliță albă fără toc. Din cauza acestei abundențe de cazuri, grupul de voluntare care joacă uneori bridge la mine comentînd totodată noutățile de ultim moment nu-și mai găsește locul de treabă. Are de trecut în revistă patru schilozi, dintre care unul, singur și disperat, și-a turnat azi noapte sticla de spirt pe el și și-a dat foc. E la spital, dar sînt puține șanse ca să scape — și mă întreb la ce i-ar mai folosi acum să scape ? Sînt momente în care „scăparea" asta se dovedește inutilă. Dacă ți-e dat să scapi ar fi bine să scapi la momentul potrivit de o idee proastă, de o clipă rea, și așa mai departe. Oricum, fetele erau răvășite din ■cauza acestei întâmplări. Una din ele știa că inidividul fusese actor și abia atunci mi-am dat seama că-l văzusem de cîteva ori la teatru și în cîteva filme vechi date la televizor. Mi-am amintit intonația cu care rostise replica :

„Aaa, jupîne, dă-o-ncoa. asta-i legătura mea, n-o ştii dumneata ?" E ciudat că nu l-am recunoscut. S-a schimbat şi el mult, dar probabil că şi memoria mea respectă teoria ondulaţiei universale. Fetele erau mirate de faptul că el nu avea chiar pe nimeni pe lume. Le spun „fetele" pentru că aşa-şi spun ele. Dealtfel se poartă între ele de parc-ar fi încă la grădiniţă : îşi controlează reciproc unghiile, batista, coafura, poziţia pălăriei, gradul de asortare a hainelor, prospeţimea gulerelor (toate poartă gulere abundente), şi lustruiala pantofilor înainte de a întreprinde vreo deplasare. Uneori, cînd verificarea pare încheiată, se aude o întrebare, care-mi sugerează, o dată în plus, complexitatea vieţii : aţi făcut pipi ? Abia după asta pleacă. Fiul meu le-a găsit odată aici, e drept că tocmai plecau — şi pe faţa lui s-a zugrăvit imediat un sentiment ce aducea cu spaima şi, concomitent, cu scîrba de această spaimă. N-a comentat în nici un fel evoluţia fetelor, deşi mă aşteptam ca măcar pălăria mov a Eivirei (cu un strugure mare de catifea aşezat într-o parte a borului) care constituia un adevărat şoc pentru văzul oricărui muritor normal să-i trezească o reacţie oarecare. Eu m-am obişnuit abia după cîteva şedinţe eu aceste pălării care păreau comandate la aprozar. Am observat că şi-a mirosit discret mina înainte de-a i-o întinde lui Eugen. El însă a rostit fraza cu care se eliberează de obicei de chestiunile care-l contrariază, dar asupra cărora consideră că nu merită să se pronunţe : „Faci cum crezi dumneata că e mai bine." Nu mă pot împiedica uneori să mă gîndese că „cel mai bine" ar fi să mor rnai repede limpezind în felul aicesta lucrurile. Angelo a venit de vreo trei-patru ori să mă vadă în iarna asta. Pare mirat de rezistenţa mea. într-un rînd s-a interesat dacă n-am făcut esoare şi am impresia că s-a simţit puţin păcălit de faptul că n-a intervenit nici o complicaţie renală, care, după părerea lui, e inevitabilă în asemenea cazuri.

Adevărul e că şi mie mi se pare curios că n-a mai apărut nici o altă neplăcere. Angelo a stat de fiecare dată pe ace din cauza nepoatei noastre pe care o adoră şi despre care mi-a comunicat că a început să vorbească şi că, una-două, îl strigă pe bunicu-său. Drept care l-am şi expediat ,eît mai repede — abia acum mi-am dat seama că întotdeauna m-a agasat vocea lui prea sonoră şi cu nişte neaşteptate note în falset. Cînd te gîndeşti însă că el va trebui să se ocupe cu organizarea înmormîntării tale, uiţi acest amănunt care a mai fost observat şi uitat de mai multe ori în răstimpul petrecut îmipreună. Fetele m-au asigurat înainte de plecare că mă vor

ține la curent cu starea bătrînului actor. Adevărul e că nu prea vreau să știu ce i se mai întîmplă. D-r: altfel am impresia că și ele, ca și mine, se tem că prin acest caz moartea își instalează în bloc un fel de cuib — din oare îi va veni foarte ușor să ne urmărească. Din această cauză ele o și întind toată ziua de acasă și, de cînd s-a încălzit, stau mai tot timpul în parcul din fața Gării de Nord pe care-l țin sub ocupație. Există acolo o alee întreagă, unde se desfășoară consfătuiri din care unele fragmente desfășurate aici, în timp ce eu mă prefăceam că dorm spre a scăpa de conversație, m-au pus pe gînduri. N-am urmărit chiar toate aceste discuții, căci de cele mai multe ori ațipeam cu adevărat — în materie de somn dețin supremația absolută pe tot blocul, deși eu cred că aria ar putea fi extinsă : numai modestia mă împiedică s-o fac — și prin urmare logica lor, dacă există vreuna, mi-a scăpat.

Oricum aceste fete trecute toate de șaizeci de ani, avînd, cele mai multe din ele, pensii, s-au hotărît să emigreze în America. Cum n-au nici un motiv serios în afară de ușoara țieneală pe care vîrsta a avut grijă să le-o confere, nu-mi rămîne să cred decît că pur și simplu le-a apucat un dor amarnic de aventură după o viață petrccută între două cartiere, cîteva instituții și cîteva piețe ale cî-torva orașe. Planurile lor au și un procent de concretețe care te sperie. Au hotărît ca în cazul în care întîmpină dificultăți să declare greva foamei și să mănînce în secret numai portocale. Doamna Elvira, care pare teoreticiana acestei mișcări picarești, le anunțase ieri că le-a pregătit un cearșaf mare alb pe care să-l agațe în caz de nevoie de balcon eu inscripția : Cerem drepturile omului.

Mă întrebam de unde ie-o fi venit această idee — era limpede că nici una din ele n-avea vreo nemulțumire concretă și nici vreun vis care să se mai fi putut realiza de acum încolo, oriunde s-ar fi aflat.

Sufereau mai toate, ca și mine dealtfel, de singurătate. Deveniseră inutile și plictisitoare ; mă întrebam dacă această idee care n-avea să reziste mai mult de două-trei săptămîni (întotdeauna-și abandonau planurile cu aceeași frenezie cu care le croiseră) nu se născuse din nevoia de a-și abandona cumva biografia devenită atît de searbădă. În asemenea momente prin capul lor nu-și mai făcea loc gîndul că oriunde s-ar fi dus n-aveau cum să scape de propria lor soartă. Deocamdată se răsfățau cu aceste planuri care le îngăduiau iluzia că pot începe oricînd, în orice condiții, o viață nouă ; că mai sînt bune de ceva. Comparau prețurile de hotel din Paris,

se informaseră asupra costului benzinei din R.F.G. şi asupra „bursei" meseriilor din America. Deşi nici una nu era evreică, hotărîseră să plece prin Israel, iar una din ele regreta că nu se căsătorise, în urmă cu cincisprezece ani, cu un farmacist văduv care se stabilise Ia Tel-Aviv. Fuseseră de două ori la Otopeni şi priviseră avioanele. E ciudat cită ingeniozitate se trezise deodată în aceste femei, altminteri atît de amorfe : de cînd luaseră năstruşnica hotărâre elaboraseră şi un plan de mascare a intenţiilor lor şi începuseră să manifeste un exces de zel civic atît de nelalocul lui. încît părea de-a dreptul Lin acces de scrînteală. Vizitele sanitare la mine şi la celelalte victime ale neatenţiei se numărau printre punctele de inducere în eroare. Separat de asta, cum făceau parte din comisia de femei, tipăriseră printr-o cunoştinţă ce lucra în tipografie un top întreg de felicitări de Întîi Mai („totodată îngăduindu-ne ca la această măreaţă sărbătoare a oamenilor muncii să vă urăm din toată inima multă sănătate, putere de muncă, succese şi satisfacţii...") pe care le expediaseră la toate institu- ţiile din cartier şi bineînţeles în tot blocul. înainte să plece, azi, mi-au lăsat şi mie un exemplar semnat : un grup de tovarăşe. Peste acest text se iscăliseră, indescifrabil, toate. Gîrbovite, împopoţonate, triste fără să vrea sau, mai degrabă, stîrnind tristeţea fără să ştie, aceste femei semănau cu mine. Ele sînt expresila dezarticulată a aqceselor mele de disperare şi de neputinţă. Astăzi cînd le privisem plecând mi se păruse că nici una dintre ele nu poartă îmbrăcăminte ; păreau toate înfăşurate în bandaje colorate. Faptul că sărbătoreau şi Pastele şi Intîi Mai cu egal angajament afectiv nu cuprindea, din această cauză, nici o contradicţie. Mulţi dintre noi avem sărbători 'contradictorii, la fiecare pas, în fiecare zi aproape ; de la ceas la ceas chiar, simţim nevoia să ne delimităm de ceea ce de-abia afirmasem. îmi amintesc că pe vremea cînd mă consideram încă tînără, îmbinam în chipul cel mai firesc cu putinţă iubirea şi ura faţă de aceeaşi persoană. Angelo mi-a servit din acest punct de vedere o continuă sursă de verificare a acestei capacităţi. Erau zile în care rnă simţeam umilită atît de atroce, încît mă bîntuia gândul sinuciderii — ca să-l pedepsesc, evident. îmi dădeam seama cu oarecare greutate că nu e, totuşi, cea mai potrivită pedeapsă, nu una căreia să-i văd efectele, în orice caz. în asemenea situaţii îmi luam capul în mîini şi mă întrebam de ce oare n-am puterea să mă dezleg de omul acesta pentru care nu mai simţeam nimic. Ore în şir mă priveam dezgustată — mi se părea că toate semnele mele de demnitate eşuaseră în largul acestor confruntări continue care

era căsnicia mea cu v.n om cu care mi-era imposibil să comunic. Ei bine. nu treceau decît cîteva ceasuri şi când Angelo se strecura lîngă mine, luîrtdu-mă în braţe ca şi cum nimic nu s-ar fi intîmplat, toată revolta mea se ghemuia inutilă ca o bătrînă, într-un colţ al creierului, în vreme ce restul accepta deodată că totul e bine, şi că, în definitiv, trebuie să ne trăim clipa. Pe urmă mă simţeam pur şi simplu ca o prostituată bătrînă. Toate aceste salturi psihice m-au neliniştit o vreme. Ele îmi dovedeau ce puţin pot conta pe mine — şi atunci pe cine să mai poţi conta ? Faţă de prietenele mele comiteam, de asemeni, tot felul de trădări. Mi-era imposibil să mă stăpânesc. Voiam, cred, să fiu sinceră cu toate. Iată o metodă care te poate face să-ţi pierzi toate relaţiile. Ceea ce am şi realizat. Dar apăreau totdeauna relaţii noi ; noi, într-adevăr.

Se bazau pe altceva decît vechile mele prietenii pe care le-am purtat vreme îndelungată, ca pe nişte cercei din copilărie. Noile mele prietenii se bazau cel mai adesea pe plictiseală sau pur şi simplu pe interese — ceea ce era foarte comod. Dar niciodată lucrurile nu se încheie atît de simplu. Chiar atunci când îmi încheiasem în sinea mea socotelile cu sentimentele, m-am trezit luată de un val ivit pe neaşteptate. Şi astăzi mă trezesc surîzînd cînd mi-amintesc o zi de luni în care am zăcut literalmente de gelozie. îmi venea să vomit din oră-n oră ; cu toate astea fumam pentru că altceva nu ştiam să fac. Ţigara era foarte eficace pentru că, deşi o aprindeam cu gîndul de a împinge pînă la 'ultimele consecinţe chinul, în timp ce o fumam mă trezeam gîn!dindu-mă, cu toată acuitatea pe care mă bizuisem, la cu totul altceva. în felul acesta însă totul se prelungise înspăimîntător. Şi astăzi, după treizeci de ani, mai ţin minte faptul că atunci mi s-a părut o zi de coşmar şi o consider în continuare aşa ; nu numai din pietate. Am adormit zdrobită de oboseală, tîrziu după miezul nopţii, şi am visat că era război. Lui Angelo i-am spus că mă doare capul — chiar mă durea. în ziua aceea el a fost neobişnuit de blînd. îi era milă de suferinţa mea şi chiar meritam puţină milă.

A doua zi am aflat, absolut întîmplător, că mă chinuisem degeaba. Dealtfel, nici nu mai avea importanţă. Eram cu sufletul orb, ca ars ou var, şi ştiam că încheiasem un capitol. Mai ştiam că-mi provocasem cumva accesul întrucît datele de la care pornisem erau pur teoretice ; dar posibile. Puţin îmi păsa că nu se întîmplase. Faptul că ar fi putut să se întîmple mi se părea suficient de revoltător. Dar acea zi de luni mi-a

prins foarte bine. Căci atunci cînd aş fi avut motive reale să sufăr şi cînd m-am şi străduit în acest sens, noul meu chin, îndreptăţit şi „legal", s-a dovedit un simulacru palid pe lîngă ce îndurasem atunci. Aşa se întîmplă mai totdeauna.

Gîndul unei despărţiri te doare mult mai mult atunci cînd se iveşte pentru prima oară, fără motiv, decît despărţirea propriu-zisă. Te trezeşti că pleci, deşi nu-ţi prea vine să crezi, pe urmă observi că poţi foarte bine să nu întorci capul, iar după ce-ai dat colţul simţi o ciudată eliberare. O eliberare urâtă, însă, care nu prea-ţi place. O înduri mai uşor pentru că-ţi spui că, de fapt. nu aceasta e despărţirea reală. Ştii că te poţi întoarce găsind cald încă minerul pe care ai apăsat. Din cauza asta nici nu te întorci — de vreme ce o poţi face oricînd de ce să n-o faci mîine ? (Şi mîine n-ai timp.) în M-u'l acesta te trezeşti despărţit. Şi totuşi, e mai bine aşa. Pentru că dacă te întorci rişti să ai o surpriză. Cei mai mulţi dintre noi nici n-au curajul să se despartă definitiv. Dintr-un soi de superstiţie, cred ; sau dintr-o mică laşitate. Ah, ce negustori jalnici sîntem uneori... Vecina mea ţipă acum din capul scărilor ca să fie auzită de toţi locatarii : „Cine a luat florile din sticla de cico a comis un act acivic ! Ruşine !" Nu ştiu de ce ţipă atît de tare. După părerea mea am fi auzit cu toţii şi dacă făcea această comunicare soţului ei în sufragerie. Efectul a fost mult mai puternic. îmi place să mă plimb încet, cu bastonul, prin casă. Chiar mi s-a spus că trebuie să exersez. Asta-mi aduce aminte că de mult, cu decenii în urmă, eram convinsă, ba chiar obsedată de faptul că voi rămîne şchioapă în urma unui accident de automobil.

Mă imaginam mergînd în cîrje şi stîrnind compătimirea. Adevărul e că pe atunci nu ştiam că nu stârneşti nimic în asemenea cazuri. Aveam chiar prostul obicei să-i sîcîi pe toţi evooînd cu voce tare acest tablou, ba chiar, spre ruşinea mea, am rostit şi o frază pe care-mi vine să propun să fie scoasă din uz pentru totdeauna pentru a scuti cît de cît lumea de un ridicol verificat : „spune, m-ai iubi dacă aş rămîne şchioapă ?" Ulterjor lucrurile s-au mai schimbat. Mi-a devenit indiferent faptul că aş putea sau n-aş putea fi iubită în asemenea situaţie, dar am început să am grijă s-o evit. Mi-am dat seama că nu prezenta avantaje. Din această cauză am renunţat la ideea de a avea automobil după ce ani în şir îl rugasem pe Angelo să întreprindă ceva în direcţia asta. El însă, *avînd* spirit practic, n-a mişcat un deget motivînd că sînt în stare să-mi provoc accidentul cu pricina. Multă vreme

s-a vorbit în casă la noi despre acest accident ca despre unul real. Mă şi aşteptam să plătesc vreo amendă. înot acum, şchiopătînd uşor, cu bastonul meu elegant (scrie pe el „Amintire din Sovata 1966") semănînd destul de bine cu imaginea schiţată cu atîta timp în urmă şi de care aş fi uitat poate dacă nu mi-ar fi amintit Angelo (care mi-a dat de înţeles că e încă o dovadă a încăpăţîmării mele împotriva căreia susţine c-a luptat fără succes o viaţă întreagă) mă simt satisfăcută, dar dezamăgită ; aş putea să afirm că mi-am văzut visul cu ochii. Dar nimeni nu vrea să-şi vadă visul cu ochii prea repede. Ai zice chiar că recomandabil ar fi să întorci capul dacă simţi că se apropie undeva. Ce-ţi trebuie ca să te saturi şi de asta ? De la un radio din vecini se aud frînturi clare dintr-un text consacrat unui moment istoric : „acest curent se contura în condiţiile pe care le cunoaştem... S-a conturat în acele momente un proces foarte nou. S-a pus atunci deschis problema de a se trece la crearea de noi condiţii, iar aceste condiţii se făureau pe trei căi... Lucrurile au fost extrem de complicate... Nu trebuie să uităm." Aud şi c voce care ţipă : unde mi-e bluza cu mîneci scurte ? Şi iarăşi vocea din capul scărilor care reclamă dispariţia florilor din sticla de cico. Adevărul e că ştim cu toţii cine fură în blocul nostru.

Este o fostă profesoară care locuieşte împreună cu o soră de-a ei ceva mai tînără. Suferă probabil de cleptomanie — fură şi pozele sau poeziile de la gazeta de perete, tablourile şi mileurile de prin hol, ştergătoarele de la uşi, becul din lift şi, în general, tot ce se nimereşte. Nimeni însă nu îndrăzneşte să-i impute deschis aceste dispariţii. în consecinţă la gazeta de perete apar din cînd în cînd texte pline de aluzii de genul : „Gazeta de perete este un document al blocului. TSTu este permisă ruperea sau suplimentarea de materiale -care sînt numerotate de la 1 la 203". Cînd dă cu ochii de ele, şoferul cu haină de piele mîrîie pur şi simplu. Nu-mi dau seama din ce cauză. Am auzit însă că şi el a fost silit să lipească pe uşa de la intrare şi în lift un anunţ din care reieşea atît că i-au dispărut ştergă- toarele de parbriz nou-nouţe, cît şi că are de gînd să se răzbune pe „autorul (ea) faptei" dacă nu-i sânt restituite în termen de douăzeci şi patru de ore. Potrivit unor cercuri informate, se pare că are de gînd să oprească liftul. Numai că vinovata stă la etajul patru — ceea ce nu constituie o pedeapsă la fel de gravă ca pentru nevinovaţii de la etajele şapte, opt, nouă sau zece. Aproape peste tot sînt lumini aprinse — poate că e trecut de miezul nopţii. Mi-e lene să mă uit la ceas. Nici

nu-mi mai place să ştiu cât e ceasul. Zilele trecute se desfăşura în faţa uşii mele o conversaţie în care cineva spunea : cel mai mare duşman al femeii e ceasul, într-o vreme poate că aş fi dat crezare unei asemenea afirmaţii. Acum nu-mi mai spune nimic... Fumez, telefonul ţăcăne încet, semn că se vorbeşte de la cuplajul meu. Oamenii se felicită probabil. Cineva, jos, face semn unei maşini care frînează brusc ca să-l ia. îi privesc — îmi place. E ciudat să priveşti câteodată oamenii ca şi cum n-ai face parte dintre ei. Simt nevoia să înnod ţigările. Fac după mulţi ani figura asta şi reuşesc trei, una după alta. Am învăţat asta atunci cînd vomitam de dor. Tot atunci mi-am dat seama că cel care te învaţă să-l iubeşti te şi dezvaţă de asta. Aproape cu aceleaşi mijloace. în liniştea acestei nopţi pe care o stăpînesc uşor, ca pe o bancnotă, îmi dau seama că viaţa mea a fost un autostop continuu. Am stat pe marginea şoselei, am aşteptat, am ales în grabă, am făcut semn şi-am mers o bucată de drum — atît cît coincideau traseele — apoi continuam drumul cu altcineva, apoi cu altcineva. Niu întotdeauna drumul cel mai lung a fost şi cel mai plăcut ; — aşa s-a nimerit : eram pe direcţie. După cum nu toate semnele au primit răspuns. După cum, de cele mai multe ori, nu m-am urcat în maşinile care opreau singure. Le suspectam. Aşa a fost, da, cred că aşa a fost. Acum sînt iar la marginea şoselei, dar numai pentru a vedea cum se descurcă ceilalţi. Semăn în această privinţă cu un băieţel de aici care-şi terorizează părinţii obligîndra-i să-i dea să mănînce în stradă. Supa o mănîncă pe trotuar în timp ce priveşte maşinile şi identifică mărcile. Felul doi îl ia căţărat pe un leagăn şi prăjitura sau mărul numai în vizită. Ne-am obişnuit cu acest ritual. Cînd mama băiatului iese cu farfuria aburindă într-o mînă şi scăunelul pliant în alta şi se instalează pe trotuar cu Gigi, ştim precis că e ora 12,30. Cînd capriciile lui Gigi încep s-o depăşească pe răbdătoarea lui mamă, o auzim Moşind pe un ton resemnat ultimul — şi singurul — ei argument : „Lasă că apare el cîinele lui tanti Anişoara !" Cîinele lui tanti Anişoara e un dulău nestăpînit care-şi tîrîie proprietara în timpul plimbării şi care ne sperie pe toţi. Au izbucnit destule scandaluri din cauza lui. Unele victime au făcut reclamaţii la miliţie, dar tiranul are actele mai în regulă decît noi. Nici tanti Anişoara n-o duce grozav cu el. Cînd încearcă să-l potolească, cîinele mîrîie ameninţător şi se repede şi la ea, încît ea renunţă imediat şi are expresia aceea de neputinţă pe care o are o femeie căsătorită cu un coleric. Doar el îl sperie întrucîtva pe Gigi, dar mama lui nu prea poate profita de acest

avantaj întru- cît pe ea o sperie neîndoielnic mult mai rău. Odată Gigi a pretins să i se servească prăjitura în vizită la mine (toți locatarii au fost luați la rînd). A făcut cu această ocazie o inspecție prin casă şi a plecat atît de nedumerit încît n-a revenit niciodată. Mi-a plăcut aerul lui surprins. O clipă, peste fața lui răsfățată şi obeză s-a aşezat un aer matur, puțin speriat. Cîteva zile după această vizită şi mama lui Gigi a afişat un anunț : „pierdut linguriță cu inițialele G.V. în fața blocului M. 3. Anunțați telefon." Era singura linguriță cu care consimțea Gigi să-şi mănînce supa. Mereu apar tot felul de anunțuri şi de inscripții pe geamuri, pe pereți şi în lift : de avertizare, de somare, de informare sau pur şi simplu înjurături — aşa cum se întîmplă mai ales în lift. Pe pereții lui au fost zgîriate cu un cui acele clasice cuvinte pornografice pe care le citeşti în WC-urile publice. Cineva s-a străduit să le anihileze şi din cîteva linii a reuşit să transforme cabina într-un vehicol purtător de mesaje misterioase. Acum stau pentru vecie înscrise acolo cuvinte care nu există probabil în nici o limbă a pămîntului (BUP, BOEA etc.) dar care, potrivit concluziei generale, nu ne mai fac de rîs ; bineînțeles că tot rebusul ăsta nu ajută la nimic căci ochii oricărui profesionist al liftului văd, dincolo de ele, datorită experienței dobândite, textul real hărăzit oricărui loc în care cineva se simte iiber să-şi dea Erîu liber impulsului de maculare. E şi acesta un mod de comunicare, la fel de imperfect ca oricare altul. Şi ochii mei procedează la fe; cînd citesc presa. în locul textului tipărit îmi place să mi-l imaginez pe cel real, cel despre care nu ştii din ce pricină, dar poate tot din pudi- bonderie, este transformat într-un fel de ireal ca acele cuvinte inexistente cărora totuşi cineva a reuşit să le atribuie un sens. Un evreu bătrîn şi bolnav de nervi, persecutat de complexe, a făcut un întreg scandal pretinzînd că acele inscripții codifică nişte cunoscute lozinci antisemite. A reclamat acest lucru şi secretarului de partid, iar şoferul (care are această funcție în cu totul altă instituție), deşi ştia foarte bine şi istoricul acestui palimpsest şi al bolii reclamantului, a ținut totuşi la subsol o şedință în care ne-a reamintit principiile politicii partidului față de naționalitățile conlocuitoare. •De atunci domnul Cernăianu (din cauza numelui nici n-am ştiut că este evreu) urcă şi coboară numai pe scări. Dar cum nu este singura lui ciudățenie (vara, crezîndu-se la Bagdad, umblă cu o sticlă cu apă din care-şi toarnă în cap) am renunțat să mai dăm importanță acestui lucru. De teama exegezelor lui, la etajul doi stă, nefalsificată de nimeni şi în deplină siguranță, o inscripție

pornografică cât toate zilele, care nu-i stârneşte domnului Cernăianu nici o amintire dureroasă, într-o vreme mă gindeam să notez unele din mesajele transmise de contemporani nevăzuţi prin intermediul afişelor, anunţurilor şi firmelor din localuri şi instituţii publice. Dar după ce mi-am amintit câteva din ele m-am plictisit şi am renunţat. La Cîmpina, de pildă, am văzut, din tren, o firmă mare pe care scria : „Mobilă. Confort." ; într-un magazin de pescărie, pe o etichetă : „P.M.M. România" iar pe spatele fotografiei unei prietene : „amintire de la expoziţia de monstre 1961". De la fereastra mea văd terasa garsonierei actorului care se află acum la reanimare. Pe sfoară, clătinîndu-se la cea mai mică adiere de vînt, sînt două perechi de şosete bleumarin. Despre posesorul lor se spunea că întreţine o asiduă corespondenţă cu extraterestrii. Cred că, bineînţeles, el sena toate scrisorile, ca cei care joacă şah singuri trecând pe rând dintr-o parte în alta a eşichierului. în ultima scrisoare primită de la ei, pe care a citit-o şi doamna Elvira, i se comunica că, fiind singurul pămîntean care li se pare demn de atenţie, vor face totu'l pentru a-l primi în mijlocul lor. Doamna Elvira pretinde că se droga înainte de a scrie mesajele extraterestre, dar eu nu cred. Întîi că n-avea cu ce — cel mult cu alcool. Cred mai degrabă că omul resimţea lipsa scenei. Odată, de mult, m-am trezit pe scena unui teatru, sala fiind goală, bineînţeles. Nu mai ştiu ce căutam acolo — era, în orice caz, o treabă fără nici o legătură ou arta. Oricum, când mi-am dat seama că sînt pe scenă şi că nu mă vede nimeni, am simţit nevoia să fac ceva teatral. Picioarele mele s-au apropiat de un semn făcut cu cretă pe seîndura scenei şi de acolo am spus încet, în şoaptă : „Dar lăsaţi măcar străbunii ca să doarmă-n colb de cronici". Arcuri electrice înfricoşătoare luminează, ca în plină zi, totul. Şi iată ce repede încep să cadă picăturile de ploaie : parcă ar alerga o sumedenie de pisici pe acoperiş. Jos se aude totuşi cineva cîntînd. O ţigancă bătrînă cîntă un bocet, iar cei doi fraţi arieraţi dansează în ploaie pe această muzică, un fel de tango. Pe trenciul lui bogartian curge, ţîşnind din pălărie, uri şuvoi precis ca dintr-o statuie cu arteziană. Sub ghips, piciorul meu, ca o vietate prinsă în palmă, se zbate uşor şi pielea mă ustură. Probabil că după acest dans vor urca sus şi vor începe să joace ping-pong. De cîteva luni se distrează în felul acesta. Noaptea, uneori se aude ţăcănitul infernal al mingii şi vocile răguşite care ţin scorul. La început, nemai- rezistînd, am dat un telefon să-i rog să înceteze. Adevărul e că stîrneau în mine dorinţa de a-i ucide şi cum nu-mi plăcea deloc ce simţeam, am vrut să mă

eliberez de starea respectivă. La telefon a răspuns un individ care s-a prezentat : „Tică Ionescu, magazioner autodidact" şi care după ce s-a declarat în asentimentul meu a urcat să-mi facă o vizită, aflînd că nu pot coborî spre a face ordine personal în baza sportivă. Şi chiar a venit.

Dintr-una-n alta am aflat că citeşte foarte mult, fiind pe locul unu la biblioteca uzinei. Avea păreri proprii despre fiecare din scriitorii citiți şi acestea erau de neclintit. Semăna puțin cu Victor Hugo, care, atunci cînd i s-a atras atenția că Vlad Țepeş despre care scrisese că e boier a fost de fapt domnitor, a răspuns cu un ton intratabil : am spus boier, boier rămîne. Acesta era tonul pe care-l folosea şi Tică Ionescu în momentul cînd îşi comunica ideile. Curios e că citind atît de mult nu ajunsese la vreo bunăvoință față de cărți sau față de scriitori, ci la dispreț. Despre Balzac spunea de pildă că poate oricînd să scrie o pagină ca el. Pînă la urmă l-am provocat s-o scrie şi peste cîteva zile mi-a adus într-adevăr o pagină. Era din *Pielea de Sagri.* Dar el s-a jurat cu atîta fervoare că n-a citit romanul, argumentînd prin fişele de la bibliotecă în care acesta nu figura, că am renunțat la dispută. Dealtfel mă întreb de ce mai citea dacă prin asta nu făcea decît să-şi găsească un nou subiect de dispreț. Dar mulți procedează aşa — încît, desigur, cititul în sine nu va produce niciodată cultură şi cu atît mai puțin oameni de cultură. Nu l-am mai văzut de atunci. Țin minte, ca o .particularitate, că atunci cînd se enerva stîlcea cuvintele şi în loc de f pronunța mereu p : „o poițică de-asta..." în schimb l-am văzut la televizor, întâmplător, cînd un grup de muzicieni şi muzicologi se deplasaseră la uzina lui pentru a dezbate împreună cu oamenii muncii probleme de artă şi cultură. Tică Ionescu era în primul rînd şi a fost filmat în prim plan în timp ce ridica întrebarea : „cum şi în ce măsură pătrunde tehnica în muzică ?" Jos, bocitoarea a dispărut, dar cei doi încă mai dansează şi în jurul lor s-a şi creat grupul care va urca sus să joace ping- pong. Mai multe capete urmăresc de la fereastră, îngrijorate, evoluția acestei echipe. O fată grasă şi sănătoasă, cu pielea rolşie ca o spinare de animal afumat, comentează înfățişarea cuiva de la ferestre : ce mutră ! Şi aruncă un pic umbrela în aer. Mi-e greu să-mi explic ce simt față de ei : saturație, oboseală, aversiune, frică ? Dumnezeu ştie. Oricum, toate acestea trec şi se adună totodată în mica debara a sufletului. Şi totuşi, am unele puncte comune cu ei : privim pe geam acelaşi peisaj ;

mergem pe aceleaşi alei cînd ne ducem să luăm pîine ; trăim în aceeaşi ţară. O fi oare suficient ? Prin perete se aude vocea unui bărbat : „l-am visat pe nenica că mă bătea în pragul bisericii". Eu am visat jurnalul unui septuagenar, scris pe foi mici, într-un carneţel, cu cerneală violetă şi cu chenare pătrate din loc în loc în care scria : „Marea greşeală". Ora 10,10. în dreptul unui asemenea chenar scria : „la ora 9,30 primit vizita neaşteptată a Luciei Jina. Discuţie plăcută."

Poate că aşa ar fi trebuit să fie sugerat totul, căci iată, rămân patruzeci de minute în care trebuie să-ţi imaginezi orice discuţie vrei şi să ajungi totuşi acolo... Ce vîrstă o fi avut Lucia Jina ? M-am trezit cu un gust amar în gură după visul ăsta, mai ales că adormisem spre seară, în timp ce fetele mîncau măsline. M-a trezit chiar un sîmbure căzut cu zgomot peste ziarul aruncat pe jos. M-a trezit — e un fel de a spune. Somnul meu e atît de subţire, e mai degrabă o abandonare a unor gînduri dintr-o anumită serie în favoarea altor serii. Mi se pare că sînt de o trezie insuportabilă — aşa cum eram în preajma unor evenimente importante sau a unor cărţi foarte bune. Acum acest sentiment a devenit egal cu sine : nu mai am probleme privilegiate, sau fiinţe privilegiate. Mai degrabă le aparţin eu lor, aşa cum vîrsta mea aparţine bătrînilor, nu-mi mai aparţine mie. Poate că asta s-a întâmplat odată cu resemnarea. Observasem o dată că bucuriile noastre nu erau altceva decît insule înconjurate temeinic de tristeţe. Cum să nu fii avar cu tandreţea unui om drag ? îmi spuneam. E unic, e indivizibil, se află o singură dată, şi într-un singur loc de pe pămînt... Nu-î poţi găsi în nici o altă parte, niciodată... Cum să te înduri să cedezi fie şi un singur surîs ăl său ?...

Şi cu toate acestea trebuie, trebuie mereu să-l cedezi tuturor împrejurărilor din care e alcătuită viaţa sa. Povestesc toate acestea ca şi cum nu mi s-ar fi întâmplat niciodată ; mă întreb iar dacă imaginaţia nu e chiar asta : o amintire dezvoltată, hipertrofiată. Cineva ţipă la copii : Dacă nu vă culcaţi în cinci minute nu mai vedeţi crocodilul şi turul oraşului. Pierd 20 de lei, dar vă ţin acasă !

Dar şi mie mi-e imposibil să dorm, deşi, contrar tuturor previziunilor, în noaptea asta nu se joacă ping-pong.

Plouă mărunt şi des ; ploaia îmi ciuguleşte ferestrele. De jos un beţiv (ştiu, fireşte, cine e ; un croitor care a reuşit să monteze nişte revere de haină la un pantalon) ţipă şi el : „Florine, bă Florine, îmi împrumuţi maşina ?" Florin e instructor la şcoala de şoferi amatori, dar are şi maşină

proprie — printre puținii din blocul nostru care au așa ceva. Toate celelalte blocuri sînt însă înconjurate de mașini, încît deseori ies certuri pentru Locurile de parcare ; întîrziații își aduc uneori mașinile pînă în fața blocului nostru pentru că e singurul liber. Florin mi-e simpatic pentru că e singurul care-l sfidează pe tipul cu haină de piele în public. Niu știu de oe-mi faoe plăcere cînd îl văd expediind cu maximă precizie un scuipat drept în fața pantofilor individului. Acum bețivul a urcat sus și-l aud, la ieșirea din lift, jelind-o pe tanti Suzi. Plînge cu hohote, dar nu iese nimeni să-l întrebe ce s-a întâmplat. Toți știu că atunci cînd e beat croitorul jelește pe cineva, uneori chiar pe sirie însuși (în asemenea momente își aduce aminte că este orfan — ceea ce e oarecum normal avînd în vedere că are peste cincizeci de ani) fără a porni de la vreo informație furnizată de realitate. Dimineața nu-și mai aduce aminte nimic, iar .daică-l întrebi de persoana pe oare o jelea te tratează ca pe un milițian : „ce-ai, domnule, cu mine ? Nu i-am făcut nimic!" De aceea rumeni nu se mai interesează de necazurile croitorului, iar el stă pe ștergătorul din fața ușii sale și plînge din ce în ce mai amarnic pînă iese nevastă-sa și-l trage înăuntru, mirjn- du-se de fiecare dată cu voce tare : „Cum poate să aibă un om atîta lipsă de conținut ?" Câțiva vecini se despart în fața liftului. Se aude atât țocăitul femeilor, cît și al bărbaților.

— Scuzați că am venit pe neașteptate.

— Doar nu ne-ați găsit în pielea goală.

Și rîd 'Cu. toții. Apoi se aud serii noi de țocăieli. Gazdele sînt surorile Lipa despre care multă vreme am crezut că sînt gemene. Angela are o cicatrice mare aproape de cotul drept și pistrui mulți pe față, iar soră- sa e puțin mai înaltă și are părul roșu. Amîndouă au fost căsătorite și s-au despărțit de bărbații lor; nici una din ele n-a avut copii. Sînt singure și cumsecade și cei care n-au unde să se ducă se duc la surorile Lipa care-i primesc ca pe niște rude pe oricare din ei ; unii își lasă copiii acolo cîte două-trei zile. Despre ele se spune că au o singură placă dentară pe care la masă o folosesc cu rîndul. Presimt că acum o jumătate de oră a murit bătrînul actor. Mîine dimineață fetele îmi vor confirma, desigur, presimțirea. Vor da o raită prin cimitire (așa procedează mereu în cazuri de-astea, spre a se familiariza cu atmosfera) și vor veni răvășite puțin de revelațiile avute pe parcursul vizitei.

„Ce cavouri frumoase are lumea ! va spune doamna Elvira plină de invidie şi de reproş. Nici una din noi nu ne-am învrednicit să ne cumpărăm locuri de veci atunci cînd se mai găseau." Elvira îşi va măsura din ochi, nemulţumită, trupa de femei ofilite şi va ofta ca o profesoară exasperată în faţa unor repetente. În acele clipe fetele se uită şi ele una la alta stingherite şi le simţi evaluîndu-se reciproc. îşi dau seama, cred, că valorează extrem de puţin dacă nu se pot bizui nici măcar pe o groapă personală — din fericire momentul acesta durează puţin. Doamna Elvira sistează în aceste clipe orice altă activitate în afara celor consacrate unei ieşiri pline de demnitate din lumea celor vii. încep noile planuri care, disperate, încearcă să salveze ce se mai poate salva : „tu zici că ai o nepoată la Caransebeş ? poate te aranjezi acolo." Cea interpelată dă din cap, cu uşoară îndoială. Nu-i vine prea la îndemînă să-i cadă pe cap acelei nepoate cu trei copii şi pe care n-a mai văzut-o de zece ani. Calculele astea îmi fac rău. Nu ştiu de ce, nu mă simt deloc dispusă să investesc vreun efort în direcţia asta. „Cu tine e altceva, zice Elvira, care mi-a ghicit mereu gîndurile, tu ai ceva bani, şi are şi cine să te-ngroape". Nu sînt însă mai liniştită din cauza asta. Adevărul e că mă simt în stare să iau viaţa de la capăt. N-am deloc senzaţia că mi-am încheiat socotelile cu viaţa — dimpotrivă, abia acum am început să mi le fac. Dealtfel am trăit atît de bezmetic, încît n-am simţit niciodată pe de-a-ntregul gustul întâmplărilor şi nici ele nu s-au înghesuit prea tare în jurul meu. Probabil că aşa gîndim toate — altminteri de unde am avea atîta energie ? Angelo e la curent cu toate gîndurile mele referitoare la această problemă ; numai la asta, evident. Aproape că îmi face plăcere gîndul că el se va ocupa de funeraliile mele. Cîteodată mă gîndesc că, de fapt, pentru asta m-am căsătorit cu el. Pentru a-l face să sufere cînd ne vom despărţi definitiv. Dar acum nu mă mai pot baza pe gîndul ăsta. Angelo nu va suferi deloc sau aproape deloc pentru că are cîteva fiinţe care-i sînt mult mai aproape de inimă ; în primul rînd, nepoţica lui. Eu n-am văzut-o decât de vreo trei ori şi cred că am reuşit s-o sperii. Pur şi simplu nu ştiam să mă joc cu ea, nu mai ştiam nici s-o înfăş, nu mai ştiam nimic. A plâns tot timpul — aşa că am plecat foarte repede de fiecare dată. Nu, cred că abia acum mi-am regăsit viaţa, viaţa mea, care m-a aşteptat răbdătoare să-mi fac datoria faţă de vieţile altora. Faţă de propria mea viaţă abia acum încap să mă achit — stau în fotoliu, discut cu lampadarul, privesc în ochi telefonul, fumez. Îi privesc pe ceilalţi. Uneori, cum mă uit de aici de

sus, cei mai mulți dintre ei mi se par insecte. Aleg din viața mea străină câteva sentimente şi ele mi se par încă proaspete, încă vii. Ştiu pe dinafară numerele de telefon pe care le foloseam cîndva. Astăzi ele s-au schimbat, răspund acolo nişte voci străine, dar cînd vreau să mă conving că exist şi că inima mea mai funcționează, îmi propun, ezitând, ca altădată, să formez acele numere de telefon şi mă trezesc copleşită de emoție, îmi simt vechiul nod în gît. Mi se pare că aud vocea aceea care mă tulbura, îmi amintesc faptul că pînă la urmă ne certam imediat şi ne trînteam telefoanele în nas şi mi se pare o nimica toată să-i explic acum că hîrtiuța aceea din cauza căreia n-am vorbit o săptămână nu însemna nimic. Toate acestea durează extrem de puțin, cam o secundă. Există şi în inimă o sentinelă care veghează ca totul să respecte ordinea. În secunda următoare îmi vine chiar să zic: dar ale cui naiba erau numerele alea de telefon ? Şi asta numai ca să mă răzbun. Am constatat că ori de câte ori âmi vine un gând rău nimeresc ținta mult mai uşor. în schimb, cînd urmăresc să fac un bine nu iese niciodată prea lesne. S-ar zice că sintem încurajați spre rău. Oricum, e ciudat şi plăcut să te ştii la capătul vieții şi să ai sentimentul că eşti, cu adevărat, de-abia la jumătate. Ceilalți nu bănuiesc nimic. Ei nu ştiu că totul e intact, rotund şi a căpătat ceva din culoarea veşniciei. Inutilitatea mea se răscumpără, greoi, posac, dar cu o ci,udată încredere şi tenacitate. Am sentimentul că sînt trează în timp ce toți ceilalți dorm. în felul acesta asigur o viață mai lungă sentimentelor mele, gîndurilor mele, chinurilor mele. Şi mai am şi sentimentul că am dreptate — iată un lucru de la care se poate porni în orice direcție vrei. îmi pun bastonul lîngă mine, îmi scot mîinile din cătuşe (am două cătuşe vechi în care îmi pun uneori mîinile ca să mă pedepsesc ori de câte ori nu-mi place cum reacționez) şi mi le pun sub cap. Mi-am scos şi inelele. Mîinile mele nu mai suportă nici o podoabă. Ele nu vor mai plăcea nimănui, ele nu vor mai mîngîia niciodată. Ou această ocazie îmi observ degetele : sînt ca nişte eprubete. Mă trezesc şoptind : Doamne, cu cine semăn oare ? Cu ce semăn oare ?

9. O TRADARE MICA

Cu mina în iarbă, căutînd un trifoi cu patru foi... Eva îşi privi deodată mîna : mică, subțire, nervoasă, cu inelul care străluceşte ca un licurici în iarba întunecată. De la o grădiniță din apropiere se auzea un cor de copii cîntînd „Țăranul e pe cîmp". Vântul adia uşor şi după colț apăru un bărbat pe

bicicletă fluierând vesel. Dacă aş fi dintr-o dată omul ăsta de pe bicicletă pe care peste cîteva secunde nu-l voi mai vedea niciodată ? Sau fata care se urcă grăbită în autobuz ? Fără să vrea, alegea numai oameni veseli. Găsi un trifoi cu două foi, — mîna cotrobăia încă, nemulţumită, printre firele de iarbă. Câteodată i se părea că deţine secretul de a trăi frumos — părea să fie una din clipele acelea, dar ceva rămînea totuşi neclar. Ca şi cum aş avea plopi în loc de picioare, gîndi — toate în mine foşnesc uşor ; ajunge vîntul cald al răsuflării tale ca frunzele gurii să cadă de dor. Un pas ar fi fost de-ajuns să termine... disperarea asta : uitase amorţeala plină de o încredere fără rost pe care o aduce cu ea disperarea, calmul acela care se instalează de fiecare dată altfel înot pare nou. Cuibărită între doi corcoduşi, o bătrînică în chiloţi cu elastic la genunchi, cu pielea toată încreţită, croşeta o faţă de masă. O ştia de anul trecut cînd încercase &ă intre în vorbă cu ea. La orice întrebare femeia începea să răspundă în acelaşi fel : se ia o lingură de făină şi cinci gălbenuşuri... Abia după ce termina reţeta adăuga în treacăt răspunsul la întrebare. Cu spatele la bătrînică, un bărbat în maiou, în picioare, ţinea braţele întinse în sus. Părea că imploră ceva — în realitate vroia să se bronzeze uniform. După cîtva timp se dezbrăca şi de maiou. Privindu-i, Eva se gîndi că odată avea să fie şi ea bătrână şi singură. Doi beţivi îi spuseseră ceremonios săru'mîna, apoi se întoarseră cu spatele ca să urineze. Cîtva timp discutară aprins, apoi, în timp ce-şi încheiau încă pantalonii, se despărţiră :

—• Veniţi dumneavoastră dimineaţă la depou şi întrebaţi de şeful de tură, tovarăşul Jorj. Atât.

într-o Dacie roşie parcată ceva mai departe, între pomi, o pereche se săruta frenetic. Capul cărunt al bărbatului, cu o chelie rotundă în creştet, sălta ca o minge. Mai tîrziu, pe drum, avea să-şi amintească privirea acelei femei (femeia o văzuse şi o privise ţintă o clipă pe deasupra capului bărbatului care se oprise undeva între gât şi sâni), o privire puţin agasată şi speriată a cuiva care nu mai putea da înapoi. Părea privirea unei paralizate : intensă, imobilă. Cu un an în urmă, Eva luase de aici un braţ de fîn proaspăt cosit ş-i-l dusese acasă. Ţinea minte că absolut toată lumea întorsese capul după ea din pricina asta. Burta atunci, în geantă, o scrisoare pe care nu îndrăznea s-o citească. îi vorbise, din nevoia de a povesti cuiva, lui Matei despre asta. Pe vremea aceea năzuia să-i împrietenească. Şi-i imagina uneori discutând în sufragerie, aşteptând-o : Danton grav şi posac, Matei puţin

absent, amândoi puțin cam prea liniștiți. Matei o privise atent atunlci : E îndrăgostit de tine ? Și adăugase : nu cred în prietenia dintre un bărbat și o femeie...

— Dar nici în dragostea dintre ei nu crezi, dragul meu, replicase Eva cu blîndețe. Acum, blîndețea aceea o cuprinsese pe de-a-ntregul, ca o mamă. Stăruia de •cîtva timp, punînd ordine în toate lucrurile, în toate întâmplările.

Doi bărbați stropind cu furtunurile straturile de legume discutau tare despre o surpriză. Vocea groasă a unuia dintre ei se auzea de departe : „a venit absolut inopinat !" Apoi schimbaseră subiectul.

— Dar cîți copii ai ?

— Patru, deocamdată. Eva zîmbi auzindu-i ezitarea.

— Deocamdată ? Păi nu v-ați oprit ?

Furtunul se spărsese într-un loc și cei doi se aplecară asupra lui.

— Eu zic că m-am oprit. M-am mai oprit de cîteva ori. Dar chestia asta e ca și fumatul, tot zici că te lași... Și trase o înjurătură la adresa furtunului.

Cineva din apropierea ta, gîndea Eva, pe care-il vezi mereu și care e totuși pierdut pentru totdeauna, ca și cum ar fi în cealaltă parte a lumii. Zădărnicia asta îți place pînă la urmă ; te obișnuiești cu ea și mai tîrziu o transferi și asupra altora — din comoditate. Cei doi reîncepură discuția. Bărbatul .cu. voce groasă își cususe o etichetă străină la pantalonii românești. îl auzea cum repetă de cîteva ori ca un refren : „Boală neiertătoare !" și apoi sec :

— Treaba dumitale, dar eu nu fac asta !

Cînd Eva pleca, ei rîdeau. Ce diferiți sînt, gîndea ea comparând felul în care rîdeau. Cel cu voce groasă rîdea mărunt, un fel de mîrîit cald pe care aproape că-l simțeai pe picioare ca blana unei pisici, iar tatăl celor patru copii explodase deodată într-un hohot amplu, neliniștitor. Rîdea în toate sensurile deodată, acoperind parcă o bună parte din teren cu rîsul său. Aproape că era o sfidare — părea că singurul său mijloc de a dobîndi un lucru era să rîdă de el. Eva își aminti de propriul său rîs, atât de neplăcut.

Era un fel de sughiț isteric, care n-avea nimic frumos în el. „Tare mai râzi fals" îi spunea uneori maică-sa privind-o puțin contrariată. Și pe urmă dădea un exemplu : „Uite Stela ce frumos râde, mai mare dragu' să te uiți la ea". Pe Stela o văzuse cu cîteva zile înainte pe o motocicletă. Era s-o calce. Și după ce ezita puțin adăuga : „Și Mely". Eva o privea mereu lung, dar mama nu se tulbura deloc.

Era singura care-o plăcea pe Mely încă de pe vremea cînd aceasta plimba pe stradă un trup lung şi slab (îmbrăcat într-o uniformă şcolară care atunci cînd nu părea lungă reuşea să pară prea scurtă) şi povara a doi sîni imenşi în care nimeni, cu excepția ei, n-a ştiut să descifreze semnele unei cariere atît de prodigioase peste numai câțiva ani. Mereu corigentă la cîte două materii, mereu „preparată" cum zicea maică-sa, de cîte doi profesori pe vară, luînd clasa în extremis, cu un aer absent şi obraznic totodată, Mely iritase pe toată lumea, îndeosebi pe bunele mame care nu-i vedeau deocamdată nici un rost pe lume. „Asta nu-i bună decît s-o consume cineva" rezumase, nici ea nu bănuia cît de inspirat, imadam Marinescu soarta posibilă a lui Mely ; ajunsese la această concluzie prin metoda eliminării : deşteaptă nu-i, curată nu-i, harnică nici atît... Numai că previziunea s-a adeverit oarecum în sens invers. Mely consumase ea, în decurs de două cincinale, trei soți legitimi — unul mai bătrîn decît celălalt — de pe urma cărora se alesese cu o vilă foarte aproape de cartierul verde şi cu un automobil luxos pe care-l conducea cu dezinvoltură. Fremăta încă de pe atunci ca o mînză şi jocul nărilor ei, care începea în cel mai prielnic moment, adică atunci cînd nu te aşteptai, aducea pînă şi în cele mai stătute case un aer nărăvaş şi impudic. Tații noştri se trezeau iciupind-o de fese. Şi ea, întinzînd mîinile ca la operetă chiar cînta prin curte : „O, Rosemarie, mi-eşti dragă şi-un vis frumos ne leagă." Rămăsese iar corigentă, dar nu-i păsa ; pînă cînd întîlnindu-se întâmplător cu profesorul de matematici pe stradă acesta a avertizat-o (excitat probabil) că de data asta n-o mai trece. Nu ştim exact ce-a înțeles Mely — cert e că venind acasă de la servici maică-sa a găsit pe masa din bucătărie un bilet prin care Mely îşi luase rămas bun de la toată familia foarte duios, cerea iertare pentru toate greşelile comise pînă atunci şi ruga pe maică-sa, cu modestie, să-şi aducă aminte de ea din cînd în cînd. Madam Ionescu țîşnise pe stradă cu biletul în mînă, rupîndu-şi părul din cap şi țipând, copiii plecaseră la linia ferată să vadă cadavrul (acolo se ducea toată lumea din cartier cînd voia s-o termine odată), vecinii verificau puțurile, în fine țipetele se amplificară şi în cîteva minute de- veniră un cor isteric, necontrolat, care nu s-a sfârşit, decît atunci cînd, trezită din somn de țipetele ascuțite, Mely apăruse pe stradă să vadă ce s-a întâmplat. Uitase de bilet. Explicase pe urmă că avusese într-adevăr ideea respectivă — cum ai putut Mely să gînldeşti aşa ceva ? țipa madam Ionescu care nu putea ieşi din starea ei disperată ; vreo două-trei zile a vorbit cu fiică-sa ca şi

cum ar fi fost tot moartă, — dar că după ce-a terminat biletul a văzut pepenii verzi şi i-a mîncat pe amîndoi şi pe urmă s-a dus la toaletă pentru că începuse *s-o* doară burta şi chiar s-a culcat pe burtă ca să-i mai treacă şi a adormit... Şi pe urmă te-am auzit ţipînd Moţi (aşa o alina Mely pe madcă-sa) şi am ieşit să văd ce ai. Mely se măritase de curînd pentru a patra oară, de data asta chiar cu un sarcofag, de pusese pe gînduri toate rudele mirelui. La nuntă, căci Mely nu concepea să se mărite fără nuntă (fată deşteaptă ! comenta mama) apăruse mai înfloritoare ca oricînd, încît intervenţia lui Moţi la fotograf cînd a crăpat uşa — Mely nu făcea din principiu poze .cu. părinţii, cl numai „noi doi, dragule" — spre a lansa recomandarea : „Emilia, stai în profil că ştii că ieşi mai bine" a părut tuturor deplasată. Danton, care o cunoscuse înainte de debutul ei matrimonial, pe vremea cînd el era elev la liceul seral, iar Mely tocmai evita repetarea ultimei clase primare, primise de la ea un set de scrisori pe cît de pasionate pe atît de ciudate. Reieşea, din lectura lor : primo, că Mely „ştie să iubească" şi reclama pe care ■şi-o făcea în acest sens bătea toate recordurile prin argumentele la care apela ; secundo, că Dan este omul visurilor ei de fecioară (nu se ştie ce mai înţelegea Mely prin această noţiune pe care rîndurile anterioare o anulaseră cu desăvîrşire) şi, terţio, că Dan este un... şi urma bănuiala pe oare o iscaseră în mintea ei ezitările lui. Danton povestea acum că Mely i se păruse tot timpul comică-comică şi atît şi că în urmă cu un an fusese cît p-aci să-l calce cu maşina.

Avea părul enervant de roşu, adăuga el. Iar Eva constata că ea nu reţinuse acest amănunt atît de pregnant. în amintirile ei, Mely avea un păr şaten şi un freamăt energic al nărilor. Şi ea aflase atît de tîrziu că pe vremea cînd se mai jucau încă împreună, Dan exista deja în viaţa lui Mely şi constituia primul, dacă nu chiar singurul obstacol în cariera ei atît de exclusiv feminină. Era de presupus că ceea ce o îndîrjise atît de tare nu era atît încăpăţânarea impulsului senzual, cît refuzul. Mely trebuie să fi sesizat cu groază că există şi puncte unde strategia ei ar putea eşua şi probabil ică a şi identificat în mod experimental cîteva — pentru a le putea evita apoi cu dibăcie. Sub şapca albă, de soare, a unui trecător voinic, Eva recunoscu ochii oblici, cu privirea veşnic somnoroasă a lui Tăchită. Atinse cu mîna o creangă pe care fusese uitat un braţ de fîn pus la uscat. Smulse un fir pe care începu să-I mestece. De departe, în copacul acela părea aşezat

cuibul unei păsări uriaşe. Să trăieşti, gîndea Eva, înseamnă şi infirmitatea de a fi mereu preocupat de ceva care te împiedică să observi că trăieşti. Să fii preocupat mereu, fără scăpare. Să îngroşi importanţa unor absurdităţi pînă la obezitate. Să fii sortit să nu pricepi anumite lucruri ; să nu ţi se întîmple niciodată ce li se întîmplă altora... Şi mai ce ? Excrementul cald al unui porumbel sălbatic o lovi chiar în dreptul inimii. Era un semn bun... O femeie de .serviciu, tîrînd greoi o mătură mare de nuiele şi o foarfecă, ieşea în stradă explicînd supărată cuiva care nu se vedea din cauza porţii mari, proaspăt vopsite în verde : Se crede şi asta Malva şi Omega ! Iar un individ cu ochelari ridica tonul vorbind cu o femeie slabă pe care o ţinea de umeri :

— Slăbeşte-mă odată cu individul ăsta ale cărui opere se vînd cu preţ redus ca sandalele demodate. Eva observă că fata surîdea cu oarecare superioritate. Se trezi ridicîndu-şi umerii. Individul cu ochelari o salută — Eva răspunse repede, deşi habar n-avea cine era. ,,Cine ştie cu cine mă confundă", îşi spuse încercând să zîmbească ; dar avea în continuare un aer străin şi posac de parcă abia ridicase privirea dintr-o carte. Intîlnin- du-se faţă-n faţă ou Danton pe bulevard, nu se recunoscură din cauza acestor expresii străine care le alterau chipul cînd nu erau împreună. În staţia de autobuz, aşezat pe capacul unui canal, Tăchiţă citea un ziar. Eva ştia că fusese însurat cu Ileana. Ileana a cărei mamă răsturnase ordinea tradiţională a străzii... Toate femeile erau casnice. Se întâlneau între ele de cîteva ori pe zi (pînă la amiază cînd alergau alarmate să-şi aştepte bărbaţii cu masa pusă) comentând la nesfîrşit tot ce se întâmpla în cartier. Madam Ionescu, mama Ilenei, a fost prima care şi-a luat serviciu şi prin asta a inaugurat o epocă nouă în viata feminină a străzii. Clubul casnicelor a rămas o bucată de vreme întîi descoperit, apoi descumpănit. Contribuţia lui madam Ionescu era botărîtoare şi fusese întotdeauna salutată ca fiind una de referinţă. Causticitatea ei era fără cusur. Aproape că le sticleau ochii atunci cînd îi ofereau un subiect care se „apreta" (cum zicea cealaltă madam Ionescu) la o „caracterizare". Dar avea doi copii — două fete ! specifica ea, lăsînd să se înţeleagă că a avea două fete nu e totuna cu a avea doi copii — şi el e cam bolnav, ştiu eu ce se poate întîmpiLa ? Şi adăuga cu buzele albe : cu ce să fac casa ? în felul acesta şi-a justificat dezertarea. Şi a început să muncească la o fabrică de cărămizi de unde venea cu palmele umflate. Dealtfel madam Ionescu a

muncit din greu toată viața și cînd te gîndeai cît timp i-a trebuit ca să termine casa aia care ajunsese obsesia întregii străzi puteai să presupui că, avertizată prin vreun miracol asupra duratei, pînă și perseverența diabolică a lui madam Ionescu ar fi cedat. Îmbătrînise repede și din femeia uluitor de frumoasă pe care ne-o arăta în fotografii rămăsese o amintire care te contraria ; prima care se mira era ea însuăși, dar părea totodată puțin bucuroasă că a scăpat de povara frumuseții. în cîțiva ani a adunat bani și a turnat fundația. Fundația a așteptat apoi ani în șir pînă cînd curtea s-a umplut încet-încet cu cărămizi, var, nisip și seînduri. Între fundații crescuse iarbă ; pe urmă madam Ionescu a amenajat acolo o grădină de zarzavat în camere separate. În camerele fetelor creșteau roșii și, respectiv, fasole, iar în dormitorul părinților ceapă și salată.

Pe hol sădise dovlecei și vinete. Nu se știe de ce, intrarea lui madam Ionescu în serviciu le-a mohorît pe celelalte femei. O considerau o decădere. A urmat însă o altă lovitură. Și-a luat și madam Ionescu Doi serviciu și din clipa în care Mely, fiică-sa, a făcut observația, în public, că de cînd e în cîmpul muncii „mama s-a mai cizelat", asociația feminină a fost pusă în situația de a reflecta. S-a ridicat și întrebarea că, de fapt, ce înseamnă „ințeselatul" ăsta ?

— Țizelat, pusese madam C. lucrurile la punct. Și tot ea a explicat: adică s-a rafinat. Cînd peste cîteva luni și-a luat mama serviciu, lucrurile au luat o întorsătură gravă. Ședințele regulate au fost suspendate un timp, apoi au rămas la voia întâmplării și întrucât și altele făcuseră pasul, ele se realizau instantaneu ori de cîte ori se nimereau libere majoritatea salariatelor. Atunci un hohot de rîs, cumulând entuziasmul tuturor vocilor, se făcea auzit de la capătul străzii. Repertoriul se lărgise considerabil, intrau acum în discuție și întâmplări de la serviciu... Vremea cînd se limitau, cu perfidie, la stimularea doamnei Buzoianu să dea glas perlelor ei verbale părea că apusese. Doar din cînd în cînd, cu privirea complice care constituia semnalul începerii operațiunii, se mai apela la aberațiile ei lexicale și asta numai dacă însăși madam Buzoianu provoca momentul printr-o intervenție nouă de același calibru. Ulterior însă, madam Buzoianu a sesizat zâmbetele de satisfacție prost reținută care se instala pe fețele prietenelor sale și se lăsa cît mai rar prinsă în cursă. Oricum însă, vremea acestor curse nevinovate trecuse, și cu timpul, mai toate participantele a)Oestar șezători intrară în întreprinderi din ce în ce mai îndepărtate, speriate de

circulația agitată de dincolo de bariera Vergului care exprimase pînă atunci limita maximă a aventurilor lor în centru, cu excepția Oborului, firește, de unde-și cumpărau purceii. În oraş plecau rar şi numai în ocazii speciale cum ar fi fost vizita vreunei rude din provincie care trebuia dusă la spital sau la târguieli şi, rar, la cîte un restaurant sau un film — unde adormeau nefiind în stare să spună a doua zi nimic despre el în afară de faptul că era foarte frumos, dar nu l-au înțeles aşa bine. În decurs de trei ani toate se „înscriseseră" — ai fi zis că merg la şcoală — şi plecau pline de importanță în lumea lor inaccesibilă, de unde veneau şi mai pline de importanță, defilînd sub privirile acelora care treceau drept bolnave. Chiar şi erau într-o oarecare măsură, dar pentru a fi mai convingătoare atât în ochii bărbaților lor, cît şi ai încadratelor, îşi exagerau copilăreşte toate beteşugurile, vorbind despre ele ca despre nişte performanțe. S-ar fi zis că se luaseră la întrecere ; de atâta zel pe madam M. o apucase un tremurat nervos. Stătea lipită de gard cînd începeau să curgă spre casă doamnele coafate prevăzute atît cu geantă, cît şi .cu. sacoşe şi le arăta în ce hal ajunsese dacă se neglijase. Doamna N. evoca şi ea un număr considerabil de boli, încît puteai s-o consideri muribundă cronică — chiar dădea de înțeles că zilele-i sînt numărate — deşi pînă la urmă a ajuns la o vârstă respectabilă în cele mai bune con- dițiuni şi în afară de migrene rebele n-o supără nimic. Cu timpul a atacat ea insăşi tema mirării în fața acestei surprinzătoare evoluții. „Cică sînt sănătoasă tun", zice ea uimită şi uşor dezamăgită ori de cîte ori vine de la rezultatul analizelor pe care le faoe totuşi cu regularitate în ideea că s-ar fi putut strecura o greşeală. „Cineva, tot aşa..." începe ea să povestească... dar ascultătoarele ei dau semne de nerăbdare. Ele au şi trecut în alt timp. „Cel mai mare duşman al omului e ceasul" spune uneori madam Ionescu. în asemenea momente îşi priveşte totuşi ceasul cu duioşie. Ele îşi amintesc din ce în ce mai rar de timpul acela — „al lor", care era numai al lor... Au renunțat cu uşurință nebănuită la cei zece-cincisprezece ani proprietate comună. S-au mutat, tot pe rînd, din ce în ce mai în centru, şi-au tuns părul renunțînd la cocurile lor proverbiale şi au abordat coafatul permanent, trecînd în felul acesta dintr-o uniformă capilară în alte, aşa cum schimbi uniforma cînd treci din şcoala primară în liceu. Şi-au vîndut casele vechi, şi-au cumpărat apartamente la bloc, au cumpărat garsoniere şi pentru copiii lor care au intrat la facultate, iar unele au şi maşină — pe care o conduce soțul. Circulă acum cu nonşalanță

prin tot orașul, aerul lor patriarhal a dispărut de tot și se mai întîlnesc numai din întîmplare. Atunci are loc o mică explozie de bucurie care obligă pe martori să le studieze amuzați, și în decurs de o oră schimbă repede informații, evocă „cartierul", își mărturisesc că le fusese tare dor și că se gîniddseră de atâtea ori la timpurile alea... ba chiar s-au visat... „Dumneata o cununai pe fata lui Dobrescu"... își schimbă și adresele, numerele de telefon, după care uită cu desăvârșire una de alta ani în șir. Din cînd în cînd în noul lor univers pătrunde rar, și cu mare întîrziere, cîte o știre de-acolo. ,.A murit madam Cernica" sau „S-a măritat fata lui dom' Gheorghiță !" Se dovedea însă că timpul se răzbunase prea tare. întoarse la timp, ca o pendulă veche, evenimentele comunicate arătaiu de fapt altă oră. însemna, de fapt, că se împliniseră șapte ani de la moartea lui madam Cernica, și că acum fata lui dom' Gheorghiță putea să aibă și copii la școală sau, cine șltie, să fi fost vorba de .un al doilea mariaj.

Eva se simțea uneori depozitara unică a acestei lumi prin care trecuseră atîția oameni și i se părea că amintirile ei sînt ca acelea care îi leagă pe cei care oju fost într-un lagăr. Tînjea, uneori, violent după o clipă, după o ființă, după un colț de stradă, dornică să refacă atmosfera de atunci. Cînd dorul acela pîndea iun moment de neatenție și-și instala autoritatea, Eva se apuca să dea telefoane la niște numere de mult uitate. O căutase o dată, și o și găsise, pe prietena ei din copilărie cu care, pe vremea liceului, văzuse toate spectacolele de la Național preț de cîteva stagiuni ; tot atunci se și săturase de teatru. Nu discutaseră decît o dată — se dovedea că nu-și mai foloseau la nimic. Ce-i trebuia Verei o profesoară de română la București ? Ce-i trebuia Evei un stomatolog la Iași ? în cutiile Evei rămăseseră fotografiile la minut ale Verei care scrisese pe dosul uneia : „amintire de la expoziția de monstre" și în care abia se stăpînea să nu rîdă. Eva își aminti că se strîmbase tot timpul ca să-i strice pozele.

Ale cui erau toate astea ? Se urcă în același autobuz cu Tăchiță. Iată un om care habar n-are, gîndea Eva, că eu știu despre el o mulțime de lulcruri pe care el însuși le-a uitat. Știu că l-a gonit taică-său de acasă ; știu că mergea cu Steaua și ce zicea cînd ieșea din casele celor colindați ; știu care-i fata care i-a plăcut pentru prima oară. Iată o știință care nu-mi folosește la nimic, gîndi. în schimb, despre oamenii care o interesau cu adevărat nu afla niciodată mai nimic decît, cel mult, după ce interesul slăbise. Era, pancă, o conspirație menită să acutizeze sentimentele. Danton, de pildă, rămăsese

mult timp... Ce absurditate ! gîndi. Se purtase cu ea aşa cum te porţi cu o femeie adevărată, dar nu ca şi cum ar fi fost un bărbat, ci ca un reprezentant oarecum neutru al întregii speţe umane. Nu-şi amintea să fi surprins măcar o dată ceva care să justifice acea superioritate nedeclarată pe care o capătă o femeie în clipa în care simte că place unui bărbat. Ultima oară era de-a dreptul iritat.

— Ceilalţi au mereu ceva de explicat... ca şi cum poţi explica laşităţile, minciunile şi celelalte. Şi adăuga : De fapt, se pot explica... Ne purtăm unii cu alţii de parcă am fi idioţi cu toţii.

Eva încercase să-i spună că şi tăcerile pot ascunde foarte bine... dar se oprise pentru că el avea un aer prea serios. în buzunarul cămăşii avea tot felul de hîrtii şi pachetul de ţigări. Scosese o hîrtie şi i-o întinsese :

— Ce zici de asta ?

Şi comenta potolit : Poţi să-ţi închipui, Marcel şi Bobu s-au pupat cînd au aflat chestia. Or, îţi dai seama... fiecare din ei ar fi pupat mai degrabă o mătură...

Eva se amuzase. Doamna Mirni care avusese cîndva un atelier de mături obişnuia să spună la bătrîneţe : toată viaţa mi-au plăcut ouăle frumoase, lemnele frumoase şi măturile frumoase.

Danton zîmbise cam silnic. Pe faţa lucioasă, de actor mexican, plină de cute, şi atît de brună încît, proaspăt ras, păstra cîteva ore în jurul maxilarelor o dungă aproape albă, apăruse un semn de bătrîneţe. De atîtea ori am încercat să-mi formulez o părere proastă despre el, gîndea Eva privindu-l, şi niciodată n-am dus-o pînă la capăt. Era un acrobat perfect. întreruperea bruscă a corespondenţei lor amicale ar fi putut marca o anumită tensiune.

— Danton, îl rugase ea brusc, hai să ne facem fraţi, să fie măcar o dată şi rudele de sînge pe alese.

— Eşti senzuală... Danton aproape despicase aerul cu o frunză. Şi cum ea tăcea, el adăugase: Eşti obosită. Eva scutură din cap. Era obosită totuşi ; el ştia să observe asta. Venea de la şedinţă. închişi în susurul acela monoton şi plicticos ca într-o cămaşă. Ieşeai întotdeauna cu gura coclită. Iar ceilalţi aveau întotdeauna nişte feţe aproape cadaverice în lumina artificială a neonului...

— S-a vorbit despre armele convenţionale... Despre arhivele măsluite...

El fluiera o melodie pe care o auzise la bufet în timp ce mînca. Eva zîmlbea :

— înseamnă că am mîncat în acelaşi timp.

Şi nu încercase deloc să lămurească ce simte. La ce bun ordinea sentimentală ? ţinea minte şi acum că se opriseră amîndoi deodată şi că o femeie, lîngă ei, explica unui băiat tînăr : „Cică microbul ăsta se ia de la găini..."

Danton recunoscuse că discutînd împreună se clarifică, devenise mai stăpîn pe sine... Chiar devenise. Nu simţiseră nici o clipă tentaţia de a renunţa la confortul acesta în favoarea unei iubiri — despre care li se părea că ştiu destule. Danton o privise atunci pe furiş, dar pe faţa ei nu se citea nimic în afara unei destinderi de moment. Era sigur că, în secret, Eva era terorizată de bănuiala că între ei s-ar putea strecura vreodată un mic ghem erotic pe care ar fi fost siliţi să-l rostogolească de la unul Qa altul ifără a îndrăzni să-l atingă. Odată spusese :

— îmi place compania bărbaţilor... e ca un punct de control. A bărbaţilor de soi, adăugase. Danton rîsese încântat. Pe urmă, reflectând, ajunsese la .concluzia că e folosit ca o substanţă pentru experienţe. Oricum, se liniştise el, şi ea se află exact în aceeaşi situaţie. Şi pe urmă ea avusese delicateţea să facă o precizare : naiba ştie, un bărbat frumos e un ¡bărbat frumos — te consacră. Uneori Eva îl întreba despre rest, adică despre ceilalţi... încerca în felul acesta să contureze cartierul lui general în absenţa ei, dincolo de orele de inspecţie cînd găsea totul sclipind în soare. Cum însă afla întotdeauna lucruri pe care pe urmă îşi dădea seama că ar fi preferat să nu le afle, renunţase la micile ei anchete. Matei l-ar fi considerat un aventurier, gîndise Eva. Un aventurier care icîntă la pian. Din cauza asta îl invidia. I se părea că are dacă nu o viaţă, cel puţin o inimă în plus. Era puţină aviditate în admiraţia ei. Uneori se trezea privindu-i mîinile şi întrebîndu-se dacă nu poate să-i fure din degete darul de a face un instrument să cînte aşa cum vrei, aşa cum ştii, aşa cum poţi. Danton bănuia ceva ; îi plăcea infirmitatea ei recunoscută faţă de muzică şi regreta că era prea tîrziu" ca să se mai îndrepte ceva. O dusese în schimb la cîteva repetiţii la Ateneu. Pe drum discutaseră odată despre fidelitate. El spunea că în urmă ou cîţiva ani ar fi avut un răspuns la această întrebare, iar Eva replicase că acum cîţiva ani nu l-ar fi întrebat. Pe urmă nu se văzură mult timp — Danton plecase pe un şantier. Urmaseră scrisorile lui

apocaliptice ; era greu să-ți închipui că acest bărbat atît de reținut încît te obliga mereu să devii ironic şi să-ți fie ruşine de sentimentele tale — ba chiar să te fereşti de ele de parcă ar fi fost boli venerice, poate să scrie nişte scrisori atît de „ruseşti" (semănau întrucîtva cu cele pe care le primise el însuşi, cîndva, de la Mely). Eva se gîndea uneori la acele scrisori cu o vagă nelinişte. Danton îşi rezervase plăcerea de a-i inventaria şi descrie pe larg şi foarte nuanțat toate defectele — unul mai capital ca altul. Reieşea un portret despre care nu prea făcea să-ți aduci aminte. E ciudat, de pildă, că el o socotea, între altele, o „blestemată" ; termenul acesta romantic nu li se potrivea nici unuia. Nici ei, ca presupusă beneficiară a lui, nici lui ca mînuitor ocazional al termenului. Studiindu-i grafia, Eva socoti că era un scrîntit, dar nu era tocmai sigură că nu încearcă în felul acesta să scape de povara prea grea pe care el i-o aşezase în spinare fără nici un menajament. Uneori, acuzațiile lui o sîcîiau totuşi — aşa cum te sîcîie o rană pe picior pe care n-ai cum s-o controlezi în public, din discreție. De cîte ori şi le amintea, simțea o groază confuză, ca atunci cînd era mică şi se ducea să facă injecții în burtă din cauza unei muşcături de cîine. Scrisorile conțineau şi nişte avertismente. Eva încercase să lămurească lucrurile într-o scrisoare, apoi într-a doua, dar constatînd că intrase într-un dialog imposibil de susținut (dovezile lui sporiseră şi mai tare, iar personajul pe care-l contura tindea să devină un monstru) renunțase să-i scrie şi apoi renunțase şi la lectura scrisorilor Sui. Se uita să vadă cum începe şi cum se termină rechizitoriul (scrisorile lui aveau minimum zece coli încît părea un abonament la o revistă de provincie), apoi îl rupea în bucăți cît mai mici cu putință. Zilele trecute, în fața unei vitrine, se întâlniseră pe neaşteptate şi amîndoi se prefăcuseră că nu se recunosc.

Corespondența lor semăna într-un fel şi cu cea pe care o purta Matei cu tatăl său în timpul studenției, cînd, neputînid descifra scrisul întortochiat al fiului (Eva constata uşor surprinsă că mai toți bărbații care-i scriseseră, cu o singură excepție, aveau o grafie dacă nu îngrozitoare cel puțin violent inestetică), şi deci nici conținutul exact al comunicării, socru-său inventa pe loc un text corespunzător părerii lui asupra situației la care bănuia că se referă Matei, luînd totuşi ca punct de reper cîte un cuvînt-două din scrisoare pe marginea cărora glosa într-o direcție adesea neprevăzută. Cu toate

aceste ocoluri ajungea la concluzii destul de exacte (aşa cum Paul, care atunci cînd se îmbăta, neadmiţînd să circule decît cu maşina 34 până la care făcea un lung şi ocolitor mers pe jos şi care maşină nici nu circula în direcţia necesară — ajungea totuşi acasă după trei ere) care nu contraziceau în chip esenţial mesajul. Atâta doar că, adunând în prim plan propria lui viziune, tatăl lui Matei se substituia el însuşi fiului, transformînd pe nesimţite toate punctele vulnerabile bănuite în puncte de rezistenţă. încît uneori o 'scrisoare plină de lamentaţii devenea pînă la urmă un strigăt de triumf adăugat celorlalte. Bătirfnul nici nu concepea în alt mod funcţia unei scrisori. Cu toate acestea, dacă în scrisoare exista un P.S. în care se solicita un împrumut (formulă eufemistică acceptată de amîndoi) bătrînul se executa ou promptitudine, trimiţând suma fără nici un comentariu şi fără nici o indicaţie privind propria lui părere asupra modului cum ar putea fi mai bine întrebuinţată. Această disciplină intervenită exclusiv la apendicele scrisorii constituia cumva rezultatul mediei pe care bătrînul Neculoe o efectua instinctiv între realitate şi ficţiune sau poate preţul pe care ficţiunea consimţea să-! plătească realităţii. Acum Matei era cel care răspundea scrisorilor bătrânului exclusiv prin mandate poştale unde firavul loc pentru corespondentă era ocupat de fiecare dată de fraza : „Sper să vă fie de folos, cu drag..." În staţia de la coborâre un beţiv agresiv se lua de toată lumea. Eva descrise, cu scopul de a-l evita, unul din acele ocoluri celebre în familie, dar îşi dădu seama că există strategii valabile numai când adversarii sânt cât de cât egali. Din fericire beţivul nu-i spuse nimic neliniştitor. Ridicase doar un deget în sus ca statuia lui Lenin şi rostise, graseind puţin, tot ca Lenin : Citind romane veţi ajunge mari cocoane ! Eva avea intr-adevăr un roman în mână. Se spune despre noi că sîntem, toate, nemulţumite de felul cum arătăm. Altminteri de ce i-ar fi fost atît de frică de o eventuală critică ? Lumea ia drept reale declaraţiile ipocrite pe care le facem uneori : ah, de ce n-am fost eu mai înaltă un ¡pic ! Odată, Eva auzise o femeie plîngându-se în public : doamne, de ce n-am şi eu un pic de farmec ! Femeia respectivă numai de farmec nu ducea lipsă ; avea ân permanenţă în jurul ei o suită de admiratori, dar ea ar fi vrut ca farmecul să-i asigure o competenţă profesională — ceea ce se şi întîmpla dealtfel, dar cu excepţiile de rigoare care o contrariau neaşteptat de mult. Genul acesta de lamentaţii se dovedea fals. De obicei ne plîngem exact de capitolul la care stăm mai bine, silind în felul acesta lumea să ne contrazică, întâi din

politețe, apoi din ce în oe mai convinsă. Cu încetul, această calitate recunoscută public va deveni o axiomă legată pentru totdeauna de persoana ta. Ajunge pentru început să spui : aş fi putut fi mai bine proporționată : interlocutorul (în această fază e de preferat o interlocutoare) va fi în felul acesta ghidat să-ți observe silueta perfectă. E sigur că de acum înainte, ori de cîte ori va veni vorba de siluete, interlocutorul tău îşi va aminti deodată: individa are un corp superb, într-adevăr. Se vor obişnui cu asta. Impui astfel, ca un merit, ceva care dealtfel era bun cîştigat dar ignorat pînă atunci. Încet-încet, procedezi la evaluarea celorlalte capitole la care te simți tare ; şi în curînd te transformi dintr-o persoană insignifiantă în purtătoarea unor privilegii infailibile. Apoi ei vor adăuga cu de la sine putere nişte calități de care habar n-aveai şi le vor exagera din ce în ce mai mult pe cele reale. Reclama asta te şi 'schimbă puțin — ai un zîmbet încrezător şi puțin disprețuitor care-ți alterează trăsăturile. Bărbații procedează la fel, dar numai în ceea ce priveşte profesiunea. (în privința fizicului ei sînt liniştiți — fiecare dintre ei ştie sau simte că sîntem capabile să găsim calități acolo unde nici un om normal n-ar găsi). Micile lor proclamații se referă mai întotdeauna la competența profesională şi dacă au norocul unor formulări expresive ele prind şi fac oarecare carieră — cel puțin pentru moment. Nu e nimic rău, în definitiv, în această publicitate nevinovată, dar impresia de indecență rămîne. Pentru că, vorba lui Mihail, sub specia eternității, ce importanță ar putea avea o etichetă bună ? E bună numai pe loc, în comerț, pentru produsele care nu se prea vînd. Dar şi aici reclama prea insistentă stîrneşte neîncrederea. Dealtfel etichetele acestea sînt, implicit, restrictive. Ce importanță are pentru o femeie „un corp superb" dacă nu e iubită ? Sau dacă nu iubeşte ? La ce folosesc doi ochi migdalați dacă nasul e prea lung şi gura vulgară ? Ce înseamnă renumit în preclasici dacă eşti afon în contemporani ? Ca să fii preferat, rețeta e mult mai complicată. Eva oftă. Un zîmbet-ghețar îi despică buzele cu brutalitate.

— Cîte fire de păr alb crezi că am ? îl întrebă pe Matei.

Luat prin surprindere, acesta şovăi. Îi arătă cu bărbia instalatorul care repara țevile sparte la chiuveta din baie şi şopti încet: A cerut trei sute...

Omul salută în tăcere ridicînd mîna la frunte, apoi explică tot ce ar trebui să înlocuiască, şi în primul rînd chiar țeava care nu mai ținea oricît ar fi lipit-o. Matei deschisese

televizorul şi aşteptînd să se termine lucrarea privea fără interes ecranul unde o fetiță de vreo trei- patru ani, parodiind fără să vrea patetismul actrițelor profesioniste, recita aruncînd cu energie capul într-o latură, de parcă ar fi vrut să scape de el pentru moment („paltid al mieu"...) aducîndu-şi-l îndărăt apoi printr-o mişcare aproape languroasă : „şi tu, o, patlie a mea..." Eva intră în bucătărie. Inapetența lui Matei pentru treburile gospodăreşti o scotea din sărite. Cheltuitor ca o femeie, Matei devenea reticent cînd era vorba de ceva strict necesar. întreținea aproape în permanență câte un hobby de care se plictisea repede (şi pe care, uneori, îl relua după un timp) încît în debara zăceau una peste alta o serie întreagă de colecții abandonate fie definitiv, fie provizoriu : reviste de istorie pe diferiți am ; casete de muzică uşoară pe care nu le ascultase niciodată pînă la •capăt; chei vechi culese din toată țaira ; insigne.

A venit toamna, chiar în clipa asta. Prin fereastra deschisă pluteau lin primele frunze galbene — arse de soarele prea puternic de peste zi. Din cauza soarelui, şi pielea Evei părea prinsă în cusături şi în pericol să se destrame la fiecare mişcare mai bruscă, ca o pinză subțire întinsă prea tare. În aer plutea ceva suspect; părea mai degrabă, că aerul însuşi inspectează lumea. Nimeni n-ar fi observat, gîndi. Era prima care recunoştea această adiere suavă şi rece ca o pieliță de măr puțin aburită, acest fum care înconjura deodată toate ființele şi toate obiectele, subliniindu-le caracterul perisabil, dezvelind totodată colții fini ai eternității. Respiră adine, ca pe -o țigară bună, această primă boare care sugera *j* schimbare.

— Ce era cu abisul ăla ? întrebă Matei.

Eva uitase. „A, la telefon..." Spuse repede : O figură de stil.
—i Ce?

— O ficțiune, tu.

El trîntea înciudat uşile dulapului una după alta.

— Hei Matei, Matei... spuse ea ca şi cum ar fi spus : Hei, voi cai, voi cai. Şi zîmbi deodată : Numai dracu te-a scornit, mişelul.

Va să zică e adevărat, gîndea el. Prinsese un gust ciudat pentru singurătate. Eva şi-l amintea cum era la început, .cînd se întîlneau întâmplător şi numai la cinema, fiecare din ei

însoțit de altcineva. El, de aceeaşi fată înaltă şi blondă, plină de coşuri (mai tîrziu spunea că...),, ea de un coleg pe care colegele ei îl găseau drăguț.

— Şi Cînd vom termina ? se întrebă. Cînd vom termina cu trăitul ?

Deschise iar fereastra la bucătărie. O piatră venind în viteză — se aplecase fulgerător, apoi cînd părea că e timpul s-o primească drept în față, ea îşi desfăcuse aripile şi pornise larg, liniştită, drept în sus, ca un sărut pătimaş care pe măsură ce ameţeşte partenerii îi şi calmează, sfîrşind aproape cast. Se trezise fredonînd în timp ce pregătea salata. „Aş vrea să plec acum la malul mării, să mă mărit cu un bărbat frumos..." Ce importanță avea dacă n-aveai nici un chef să pleci la mare şi că-ţi plăceau bărbaţii nu tocmai frumoşi de vreme ce cuvintele astea îți aşezau în palme o nostalgie gata făcută pe care simțeai că ți-ar sta bine s-o ai acum, înainte de-a deveni ridicolă afişînd-o, acum, cînd mai aveai dreptul nu atît la dragoste, cît la ultima şansă de a fi tînăr şi neghiob. Dacă ar fi să plecăm acum la .malul mării, cîte din noi nu s-ar întoarce din drum ? Şi cîte n-ar cocheta cu ideea de a se arunca în mare ? Aşa, ca într-o sanie de sare alunecînd spre descompunere. Şi-un vizitiu frumos : cîntecul acela. Matei o găsi ou un cuţit în mînă.

— Ştii ce e ăsta ? spuse ea tremurând. Asta e un bărbat fnumos, dragule. Te sfârşeşte pentru totdeauna.

— Fată dragă, Matei o trase de mînă cu blîndeţe, cît ai s-o mai duci aşa ? Dă-i drumul odată, holărăşte-te...

Eva îl privi limpede, apoi şoptise încet de tot : încă nu pot. Mai ai şi tu puţină răbdare. Şi ridicând vocea : Ce dracu' spuneai ?

— A terminat omul ăla...

Cînd Eva reveni cu banii, instalatorul tocmai îl informa pe Matei : „Fac acuma un băiat şi-i pun numele Mitică". Şi chiar atunci apăruse şi Paul. Apare şi ăsta... gîndi Eva nemulţumită. Era hotărîtă să-i lase cît mai singuri.

— N-ai şi tu o sarma? întrebă Paul. (Eva îşi trata întotdeauna invitaţii, ca pe nişte turişti străini, cu sarmale şi mămăliguţă.)

— La Băneasa au început demolările, informă Paul şi se lansă într-o luingă relatare a ultimelor evenimente calificate de el ca fiind „îngrijorătoare", ba chiar „jalnice", apoi schiţase cîteva portrete.

— Dar universul lui nu mă interesează deloc ! exclamă Eva care în ultima vreme părea să ştie precis ce o interesează şi ce nu. (Asta se întâmpla bianual.)

Se referea la pictorul care gîfiia cînd vorbea la telefon de parcă cineva i-ar fi ţinut pistolul la tîmplă. Din cauza asta avea de gînd să renunţe la expoziţia pe care el se oferea s-o deschidă în sala de festivităţi a liceului în care învăţase.

— Tu de ce nu-ţi tunzi un pic părul ? întrebă deodată Paul fără legătură cu subiectul. Îi plăceau salturile astea care creau impresia unei mari mobilităţi intelectuale. Făcea paradă de acest gen de spontaneităţi — ai fi putut să scoţi o carte de telefon cu ele.

— De cîte ori îmi tai părul îmi pare rău... De obicei o fac atunci cînd simt nevoia să schimb oeva şi constat de fiecare dată că încep prin a mă mutila.« Paul se iscălea de zor pe o bucată de hîrtie, făeînd tot felul de combinaţii între numele şi prenumele său. Numai fiul unui mare scriitor mai avea această frenezie a semnăturii, din cîte ştia ea.

— Dima Matei, povestea el şi Eva se întreba de unde au ei atîtea cunoştinţe comune. S-ar fi putut totuşi ca aceste cunoştinţe să fi fost invenţia lui, personajele cu care-şi popula spaţiile atît de goale în ultimul timp. Cînd l-am văzut ultima oară, informa Paul, acum şaptesprezece ani, cînd m-am dus să-mi scot hainele de ginere, tocmai îl arestau. Spărsese un magazin şi zicea că — aici Paul cită o declaraţie apocrifă a lui Dima Matei.

— Vorbea frumos Dima ăsta, observă Matei.

— Erau mereu singuri, numai ei doi... m-încau dude...

Paul era de-a dreptul înduioşat, iar ei doi îl ascultau cu un soi de reculegere cam deplasată.

— Cam cîţi ani să aibă acum ? se întrebă deodată Paul şi privi în sus ca şi cum ar fi vorbit despre un copac. Se apucă să facă o socoteală, deşi nu părea prea interesat de rezultatul ei. Dima Matei rămînea un copac crescut la întîmplare, ale cărui frunze se iviseră pe neaşteptate în faţa unor priviri întoarse nostalgic, pentru o clipă, înspre pămîntul avid şi generos de unde plecaseră cîndva.

— Miliţianului îi era frică de el, mai adăugă Paul şi sorbi tot paharul.

— Ascultă, pădurea e departe la voi ? întrebă Matei deodată.

— De ce ? se interesă bănuitor Paul.

— M-aş face haiduc, zise Matei serios. Aş lua de la bogaţi, aş da la săraci, m-ar cînta în balade la festivalurile de masă. N-ar fi frumos ? Balada lui Matei împărţit în trei.

— Care trei ?

— Păi, Matei ezită puţin: să zicem adevăr, dreptate, libertate. Sau : muncă, etică şi echitate. În fine, orice... Paul tăcu. Şi el şi Eva mai auziseră chestia asta. Se auzea fîşîitul uşor al plăcii pe pic-up.

— S-ar zice că dictăm sentimentele pe care le inspirăm.

Pauil vorbise într-o doară. Ascultase în treacăt, era preocupat şi-şi scutura nervos piciorul.

— Acum cîteva nopţi am visat că am scris o poezie.

Asoultînd pocnetul uşor al plăcii în pauza dintre pian şi... orchestră care intra cu regularitate sau mai repede sau mai încet decît presimţea urechea ei, Eva nu-şi dădu seama care din ei visase poezia. Oricum, Matei n-ar fi mărturisit aşa ceva, gîndi ea, dar, cine ştie...

— Tu nu ştii că eu nu beau bere decît din sticle verzi ?

Pe drum cînd venea spre ei, din toate ferestrele deschise răzbătea cîte un ţipăt ascuţit de femeie, încît vreme de cîteva minute i se păruse că trăieşte un coşmar. Doar nu toată lumea se bate în seara asta, gîndise Paul. Apoi îşi dăduse seama că era acelaşi ţipăt: din filmul de la televizoarele date Ia maximum.

— Cît priveşte poezia, spuse el, dă-o naibii.

Apoi se oprise dîndu-şi seama că Eva s-ar fi putut simţi jignită văzînd ce puţină importanţă acordă obiectului ei de predare. Eva nu se simţea jignită deloc — reieşi imediat din gestul de lehamite pe care-l făcu şi care însemna ceva între compătimire şi vagă scandalizare. Cei doi evanghelişti — Eva le zicea uneori aşa — rostiră cîteva fraze neutre pe marginea acestui subiect.

— După ce că unul din voi (Eva îl privea pe Paul) n-ar fi în stare să scrie o scrisoare fără cinci greşeli elementare de gramatică, după ce că nu s-înteţi în stare să rostiţi o frază omenească despre o carte, vă mai apucaţi şi de teorii. Tu chiar nu te observi puţin ? Poate că ăia la şedinţe n-au încotro şi-ţi dau dreptate, dar ai face bine să te gîndeşti din cînd în cînd cîţi te înjură în gînd şi cîţi te găsesc cretin. Ar fi o statistică interesantă.

Matei, țeapăn, încerca să-i atragă atenția din priviri că exagera, dar Eva, deşi recepționase semnalele lui, se înverşunase mai rău.

— Are dreptate, în felul ei, încercă el s-o scuze după ce ea ieşise trîntind uşa.

— Are dreptate ? Paul era mirat : scorpia asta ?

—' Nu-i mai zice aşa, protestă Matei moale şi plictisit.

După cîte o tiradă a Evei împotriva lui Paul se coagulau în el propriile rezerve la adresa lui. Pic-up-ul se opri, nici unul din ei nu se ridică să-l repună, deşi o clipă privirile amîndurora se îndreptară spre el ca spre un martor apărut prin surprindere.

— Eva, o chemă Matei, vezi că-i Ani la telefon.

O vreme se auziră numai răspunsurile Evei, care o informa pe Ani (Ani preda psihologia şi ori de cîte ori rostea : „psihicul !" şuiera cu degetul întins înspre elevi încît părea că vrea să-l expedieze spre ei) despre desfăşurarea şedinței — rostea fiecare cuvînt de cîte trei ori, ca o secretară care prezintă un raport în trei copii dactilografiate: „sigur, sigur, sigur, nu-nu-nu"; şi nemai- putîndu-se opri încheia în aceeaşi notă : pa-pa-pa.

— În al treilea rînd, reluă Paul cu gura puțin strîmbă, încît Matei crezînd că zâmbeşte se grăbi să-i răspundă, era ceva în legătură cu proba pe care trebuia s-o dea mîine individa aia... În bucătărie, Eva se apucase să spele vasele. După un fluierat uşor, pe țeavă se auziră cîteva bubuituri mici, ca şi cum apa ar fi urcat încălțată în bocanci, apoi un şuvoi puternic plesni farfuria din mîna Evei. Se uită la ceas. încă o cară, gîndi, poate două. Peste două ore voi dormi ; simțea mereu nevoia să doarmă. Se trântea uneori, la ore nepotrivite, cu o revistă în mînă, pe canapea şi se trezea peste cîteva ore buimăcită, nedîndu-şi seama cîte zile au trecut şi nici unde se află, după un somn care o luase prin surprindere ca un duşman. Părea aproape un viol. De dincolo se auzea :

— Şi, prin asociație de idei, lipăitiul tălpilor goale ale bunicii lîngă cuptorul din curte... Cuptorul nu mai există. Paul reuşise să se-amețească, constată Eva.

— Mă gîndesc mereu la cîte trei lucruri deodată... dar unul din ele e întotdeauna...

Puțin mai târziu, Matei făcea elogiul sferei şi regreta că n-a făcut matematiciiLe, domeniu pentru care, după cum mărturisea, o profesoară găsise că e foarte înzestrat, iar Paul îşi evoca fratele, Petru, care „nu făcea niciodată ce-i zicea

mama". Putea să-l bată să-l omoare, tot degeaba, zicea el cu o obidă surprinzător de proaspătă. Prospețimea asta îi aminti Evei discuția cu un unchi bătrân care, povestind ce-a pățit când cu colectivizarea şi despre caricatura pe care i-o făcuse într-am ziar un profesor din sat, se răstise deodată la nevastă-sa, cu palma gata s-o plesnească : gagicu' tău! Tanti Jeni chicotise şi ea ca o fată mare, şi o **Clipă,** conflictul dobîndise o ciudată şi nesperată actualitate. Ca o rudă de gradul doi, văzută la diverse reuniuni familiale, mereu în celălalt capăt al mesei, care se apropie an de an de tine fără să observi şi te prinde deodată de umăr. Ce mai faci, Tereza ? te întreabă. E singura persoană care-ți spune aşa, pentru că nefiind prea apropiați n-a fost pusă la curent cu diminutivele tale. îți stie numele din acte, cum l-a aflat prima oară ; ştie probabil că te-ai ales cu el din cauza slăbiciunii perfide a bunicului tău pentru Maria Teireza. Aşa că, fiind beat dinainte de naştere (c'md de fapt aştepta un nepot) a împărțit numele împărătesei în două pentru tine şi sora ta geamănă, Maria, care a murit după zece luni. Nu se ştie de ce, acest capriciu onomastic a fost îndeplinit de părinții tăi cărora şi aşa nu le prea păsa. Uneori tatăl tău regreta cu voce tare că n-ai murit tu în locul Măriei care avea ochi verzi. Iar tu îi răspunzi acum acestei rude cu o sinceritate neacordată — dintr-o defectuoasă obişnuință de a trăi — încă nimănui.

— Nu ştiu...

Apoi el îți povesteşte despre afacerile „bine"" (calificate precum femeile) pe care le-a reuşit. Pomeneşte de şirul de maşini pe care le-a închiriat pentru o nuntă, te invită să-i vezi vila şi ceva din tonul său te obligă să te gîndeşti, fără nici un fel de supărare sau invidie, că vrea să te închirieze şi pe tine. Să-ți închirieze vidul ; Eva îşi aminteşte că în timpul acestei discuții în salon mirosea a fragi. Ce-ar zice oare prințesa despre toate acestea ? Ciu cîteva zile în urmă, în fața unui convoi mortuar, oprindu-se spre a-i face loc să treacă, îşi ridicase întîmplător privirea în sus. De la o fereastră o femeie în vîrstă, cu părul alb ca o flacără de sudură şi trăsături subțiri ce păreau paralele între ele, privea şi ea ceremonia. Eva tresărise. Răspunsese acelei priviri care nu îngăduia nici o ezitare cu una pe care se străduise s-o facă cît mai limpede dar femeia renunțase şi lăsase perdeaua să cadă între ele. O doamnă în taior de culoarea lămîii şi cu fustă înflorată traversase în fugă strada, alunecase şi fusese cît p-aci să cadă pe şine, în fața tramvaiului.

— Ea ştie tot, ştie tot, flutură din mînă. sigură pe ea, ruda ta. Străbunii tăi şi ai lui au împletit rogojini împreună. „Asta zic şi eu c-a răuşit în viaţă" zice mama despre el după ce aude despre marea lui crescătorie de nutrii şi despre stupi. „E fericit" spune ea. Fericit... dacă cineva-şi închipuie că ştie ce se ascunde în sufletul unui om care doarme pe carnete de cec şi-şi ţine automobilul într-un garaj căptuşit cu covoare persane. Omul ăsta ne trişează, gîndea Eva, pentru că în realitate îşi doreşte tot timpul altceva... O medalie, un copil, o femeie pe care, orice-ar face, n-o va cuceri niciodată, o diplomă — asta, sau altceva: Imnul care să cînte pentru el şi toată liumea în picioare lăcrimînd, cu feţele smucite de emoţie.

— Aici totul se plăteşte prea scump, spune el şi e limpede că omul nu e deloc un „răuşit" cum zice mama. (Cînd se spune răuşit în loc de reuşit se înţelege prin asta că individul are mulţi bani. Nu spune niciodată aşa ceva despre intelectuali. Nici măcar despre medici.) Cu aerul lui de chibiţ de table, Aurică a reuşit atunci să te facă să te simţi înconjurată din toate părţile de puţină ostilitate.

Paul comenta acum unele ştiri provenind din culisele evenimentelor politice internaţionale. Apoi ofta : o blondă aşa, cu sinii mari... Se îndrăgostea însă regulat de brunete. Lui Matei i se părea că toaită goana asta a lui Paul maschează o disperată cursă contracronometru şi atunci milca lui invidie se învelea într-un strat abundent de milă nejustificată. Era conştient că şi Paul încearcă aceleaşi sentimente faţă de el.

— Ei, bine gesticula Paul, eu le-aş fi dat drumul de la început. Cu condiţia să nu mai vină niciodată înapoi. Aşa, icu tot circul ăsta...

— Ştii că odată am vrut să mă sinucid ?

Eva, care-şi aprindea ţigara, deveni atentă : „Dar n-am putut. Mi s-a făcut greaţă."

înainte de a se crăpa de ziuă, cînd dimineaţa nou născută purta încă zbîrciturile nopţii şi părea gata să plîngă, Eva, pe jumătate adormită pe jumătate trează, îşi visă pentru prima oară fiul. într-un tren care trecea în goană prin Bărăganul ars de soare, cu pămîntul crăpat ca o uriaşă pailmă plesnită de muncă, priveau amîndoi hînciogii care ieşeau ameţiţi de mirosul porumbului şi soldaţii care mărşăluiau transpiraţi, cărînd sape. Avea o vagă durere de cap ; mergeau împreună la mare şi stăteau de vorbă. Eva spunea poveşti care începeau aşa : a fost odată Mi'hai Eminescu. Şi băiatul o întreba mirat :

— O singură dată ?

— Da, răspundea Eva tulburată, o singură dată. Şi încercînd să explice de ce, se trezise fără argumente, într-adevăr: de ce o singură dată ? Spusese ceva despre trecerea timpului, iar băiatul o întrerupsesc iarăşi :

— Unde trece timpul ? Unde se duce ?

Şi în vreme ce Eva măsura, inhibată, distanţa dintre inteligenţa ei, ponosită ca o haină purtată prea mult, şi cea atît de strălucitoare a băiatului, el încerca să se descurce singur.

— Timpul trece înspre alţi oameni, nu-i aşa, mamă ?

Durerea de cap a Evei trecuse cu totul cînd se trezi zîmbind fără să vrea. Prinţesa ar trebui să-mi arate din nou drumul spre muntele de pietate, gîndi, să-mi răscumpăr cu orice preţ sentimentele. întregi şi curate, conţinînd încă forţă, să i le pot oferi fiului meu care va purta numele unui învingător.

10. AR FI TREBUIT SĂ ÎNVING...

Nu ştiu de ce mi-o imaginez întotdeauna mai tînără decît mine. Mă refer la prinţesă. Are privirea aburită pe care o au miopii care nu se îndură să poarte ochelari. Poartă, în schimb, nişte saboţi grei de lemn, aşa cum purtau în copilăria mea toate negustoreseQe venite din Ardeal, şi din cauza lor, îi recunosc paşii dintr-o mie. Zgomotul sec pe eare-l face cu ei mi se pare întotdeauna -an vag avertisment. Aproape că mă aştept să se deschidă, însoţdndu-l, ca la ceasurile de la primării, nişte obloane vechi dincdlo de care am să dispar. De cîte ori îmi vine în minte acest lucru ştiu că de fapt gîndul meu se îndreaptă spre moarte. Dar alteori mă gîndesc exact la contrariul ei... De cîrid am început să ies la plimbare, sprijinindu-mă discret în baston, fac turul mic al cartierului (cel mare ar ajunge pînă la restaurant, dar vreau să mai exersez puţin) şi-mi surprind curioase aere de proprietară. Aerul meu demn produce oarecare impresie, cred, pentru că sînt salutată la fiecare pas de oameni pe care nici nu-i cunosc. Ei însă ştiu totul despre mine ; am avut o conversaţie cu o necunoscută care-mi ştia toată biografia amplificată de cîteva exegeze în care am identificat sagacitatea critică a fetelor. Pentru a-mi spori prestanţa am început să folosesc uneori una din perechile de ochelari de soare aduse de Angelo de-a lungul timpului. Nu văd mai nimic din cauza lor, dar lumea mă priveşte altfel. Am păţit însă, chiar acum cîteva zile, ceva care m-a obsedat cîteva ore. Cum liftul nu mersese aproape o

săptămînă nu-mi făcusem turul, dealtfel recomandat de medici (medicul meu, în ti eacăt fie spus, e un om încîntător. Aderența lui la realitate s-ar putea măsura doar la microscop : mi-a recomandat să înot, să fac ciclism, schi şi să-mi iau tensiunea de două ori pe săptămînă, sîmbăta şi lunea, între orele 18 şi 19. Cred că se gîndea la altcineva cînd vorbea cu mine) am ieşit la plimbare cu oarecare nerăbdare. îmi închipuiam chiar că voi găsi pe alei o asistență destul de numeroasă care să mi înregistreze apariția. M-am îmbrăcat sobru ; ctar pe străzi nu era mai nimeni în afară de o femeie de serviciu care nu mi-a acordat nici o atenție : curăța excrementele cîinilor şi le vărsa cu făraşul în containerele care ornează fiecare intrare ca nişte arbuşti aliniați cu grijă. în clipa în care făceam această comparație am găsit, pe jos, în fața mea, un portofel plin. Cum nu era absolut nimeni, m-am aplecat să-l iau şi trebuie să ¡mărturisesc că-mi şi făcusem oarecare planuri. Mă şi întreb : cînd au avut timp să se înfiripe atât de repede ? Cineva a smucit de o sfoară portofelul chiar cînd, cu oarecare dificultate, reuşisem să mă aplec să-l iau. A dispărut în tufiş şi în spatele unor copaci am auzit hohotele victorioase ale unor băieți : v-am spus că nu rezistă baba să-l ia. Criza de orgoliu mi-a trecut repede — poate şi pentru că n-am avut martori. Dar mă trezesc gîndindu-mă şi aoum la portofelul acela ca şi cum ar fi fost plin cu bani, deşi e limpede că era umflat cu hîrtie. Ah, oare nu aşa procedăm mereu ? Pe vremea cînd eram îndrăgostită vag de soțul meu, realizînd totodată că efl nu era deloc aşa cum crezusem eu înainte de căsătorie, mă trezeam regretînd faptul că nu-i apreciez mai mult meritele pe care i le atribuisem cîndva în mod eronat. Probabil însă că fără această automistificare sentimentele noastre ar dura mai puțin şi ar conține mai puțin dramatism. Şi „fetele" procedează la fel. Le auzi lăudîndu-şi mereu fiii, fiicele sau rudele pentru motive care, dacă ar fi reale, le-ar fi împiedicat să stea astăzi singure în acest bloc de ¡refuzați. în fața acestui bloc a apărut în fine o nouă maşină. Al doñea automobil al blocului este o Skodă portocalie la care ne uităm toți cu duioşie, căci datorită ei am intrat cît de cît în rândul lumii. Deşi parcajul e mare, posesorul Skodei, care s-a mutat aici după moartea bătrânului actor, şi-a ales un loc pe care a scris cu var : Rezer. 8 B. 17753.

De cînd s-a mutat aici, împreună cu o femeie blondă şi ştearsă căreia nu i-a acordat nimeni nici o atenție pînă nu s-a aflat un anumit amănunt care a propu'lsat-o pe primele locuri

ale interesului public, blocul nostru posedă şi un tînăr liber profesionist. Ioan Ion Lepădatu (aşa scrie pe cartea lui de vizită agăţată pe uşă) şi-a dat demisia pe motiv că s-a săturat să mănînce rahat şi a explicat aceest lucru majorităţii colocatarilor care-l privesc cu un respect amestecat cu teamă. Dar cea mai importantă achiziţie o constituie, de departe chiar, doamna cu care locuieşte şi care şi-a părăsit soţul şi cei trei copii mici în favoarea acestui erou cu picioare strâmbe şi cu urme de vărsat pe faţă. În cîteva rânduri soţul abandonat (un bărbat frumos şi cu păr creţ) a găsit resurse pentru a se prezenta să-şi revendice nevasta. Cei trei copii au plîns zdravăn pe toată durata tratativelor desfăşurate în holul de la intrare ; dar plîn- gînd şi ea, femeia a explicat că-i pare rău de ce a făcut dar nu poate altfel. Ne-am ales în felul acesta şi cu o pereche de îndrăgostiţi care n-o duc prea bine totuşi. El se îmbată adesea, iar ea, după ce vine de la serviciu, spală întruna. Certurile lor ascuţite se aud cîteva etaje mai sus ; sînt urmate de împăcări frenetice care durează zile în şir. în asemenea ocazii lipseşte şi ea de la serviciu. Pentru a explica într-un fel opţiunea acestei femei, cocoanele blocului au rostit misterioasa (dar şi clasica) frază privitoare la domnul Lepădatu : are calităţi ascunse. Cineva pretindea că doamna Nouă a apucat să facă nişte confidenţe în acest sens din care reieşea că are un fel de leşin de fiecare dată cînd se culcă cu domnul Lepădatu ; el trebuie s-o plesnească de trei ori ca s-o facă să-şi revină. Precizarea asta „de trei ori" m-a făcut, nu ştiu de ce, să mă gîndesc la o parte din gama muzicală : do-re-mi. Am aflat mai tîrziu, chiar de la domnul Lepădatu, cînd ne-a prins o ploaie uşoară în acelaşi chioşc şi am stat de vorbă aproape o oră — timp în care el a fumat zece ţigări şi a scuipat de două ori mai mult — că demisia constituie „cea mai bună afacere a vieţii sale". Săturindu-se de meserie (de fapt, nu de meserie, precizase el imediat) hotărîse, cu un an în urmă, să-şi vîndă postul. Cineva fără scrupule, perfect adaptat, putea folosi cum trebuie această trambulină — şi găsise un tînăr plin de ambiţie, cu un nume nu prea cunoscut, dar nici complet necunoscut. Şi-a dat demisia după ce a reuşit să smulgă şefului său promisiunea angajării acestui băiat care avea, chipurile, cele mai bune referinţe şi fusese şef de promoţie. Primeşte în schimb două mii de lei pe lună — cu acte în regulă la notariat privind o vânzare fictivă — în timp ce salariul fusese trei mii (fără ceva). Scăzînd impozitele, cotizaţiile, timbrele etc., etc., cascadorul său se alegea, după

ce-i plătea şi lui Lepădatu, cam cu şase-şapte sute de lei pe lună. Avea posibilitatea ca, muncind foarte mult, să mai oîştige înlcă pe atît din acord. Şi cîteva mijloace de a-şi rentabiliza în mod ingenios autoritatea — ceea ce şi începuse să facă. Domnul Lepădatu era informat că pentru cîteva cuvinte binevoitoare la adresa unui doctor ce întîmpina greutăţi, tînărul încasase o sumă frumuşică. Era, pe cît sugera chiar el, singurul exemplar capabil să facă aşa ceva ; restul erau slugi proaste. Şi încheiase spunînd : „e vremea lor, doamnă,... e vremea lor..." Mai tîrziu m-a lămurit că era vorba de lichele. Cum la începutul discuţiei noastre reieşise că domnul Lepădatu ieşise la plimbare într-o „pauză", l-am întrebat cu ce se ocupă acum, ca rentier. A ridicat din umeri. „Respir. Scuip. Dorm. Din cînd în cînd... şi arată cu bărbia o sticlă goală aruncată în iarbă... Sau astea... (o fată traversa în fugă strada) suple, pielea netedă, sîni mari... Nu ? Nu-i de ajuns ?"

— Vorbeşti serios, domnule ?

— Mai vorbim noi, spuse privindu-mă pieziş, peste cîţiva ani. Vreţi, doamnă ? Să reluăm discuţia asta peste cinci ani. Atunci am să vă arăt sau am să vă spun exact ce fac. Bine ? Apoi am comentat (de fapt, el a vorbit ; eu m-am mulţumit să-l acompaniez cu mici lovituri de baston în marginea de metal a chioşcului ; din cînd în cînd mă gîndeam la altceva) o fotografie dintr-o revistă de politică externă străină pe care o ţinuse pînă atunci în buzunar. Poza-l înfăţişa pe D.B., în costum închis, coborând din avion, dominîndu-şi durerea printr-o grimasă care era interpretată mai jos prin fraza : „a coborît scările avionului cu destulă demnitate". În urma lui, gata să intervină în orice moment, un aghiotant la fel de bătrân şi de surpat avea o faţă îngrijorată de-a binelea. Aceştia erau unii din oamenii pe care propriul lor destin, împletit cu cel al istoriei, îi soma să decidă asupra viitorilor ani ai planetei. Momentul îi surprindea cu gura încleştată. Erau urmăriţi de blitzuri, de speranţe, de curiozităţi şi, adesea, de dispreţ. „Domnii B. şi C., scria în altă parte, au avut după-amiază, la intrarea în salonul «Fortuna» al palatului o întîînire confidenţială de treizeci de secunde". Fraza asta m-a alarmat şi pe mine. Ce-şi puteau spune domnii

în acest inteival neliniştitor ? Da ? Nu ? O.K. ? Nu încă ? Adevărat ? Puteai să-ţi imaginezi sute de perechi de cuvinte şi tot degeaba. S-ar fi putut foarte bine să nu se fi rostit nici un cuvînt şi să fi fost schimbate, fulgerător, cîteva documente. Impresia mea era că nimic nu-i mai putea opri din cursă pe oamenii aceştia od'ată prinşi de puterea de a decide. Se pare că dispunând de mai mult de o singură viaţă — cît ai, eventual, dreptul — ceva se schimbă în tine. În acea clipă interlocutorul meu a oftat. . — Mi-e milă de ei... Au atîta putere...

Şi cum ploaia se oprise o clipă să-şi tragă sufletul ne-am îndreptat repede spre intrarea blocului. O ţigăncuşă înfăşurată într-o canadiană bărbătească, alungată din bloc, unde probabil cerşea, de o bătrînă, se întoarse din fugă şi strîmbîndu-se ţipă ascuţit : mînca- mi-iai... şi rosteşte organul sexual masculin. Formulată aşa, ofensa i s-a părut probabil mai palpabilă. Bătrîna drăcuie şi ea, dar n-o mai auzim decît noi. În hol, la gazeta de perete se mai află şi acum articolele consacrate celui dispărut acum două luni : „Acest actor a fost un om sui-generis trecut de optzeci de ani slujind cu abnegaţie scena" ; fotografia lui s-a dezlipit şi a alunecat într-o parte de unde pare că priveşte ironic totul. Alături de ea, un anunţ vesteşte că 'începînd de azi vine încasatorul de la IDEB pentru plata luminii. S-au întîmplat şi alte cîteva evenimente noi în aceste luni. Şoferul în veşnica haină de piele a plecat într-adevăr în Algeria (copilul lui are din această cauză un surprinzător mod de a cîştiga toate disputele cu tovarăşii săi de joacă ; în toiul discuţiei, cînd e depăşit de argumentele celorMţi, se urcă pe moviîiţa de pietriş rămasă lîngă bloc şi începe să se izbească cu fundul de ea ţipînd : Sîc că tăticul meu e în Algeria şi al vostru nu !) — şi de atunci ritmul vieţii în bloc e ceva mai calm, căci el izbutise performanţa de a împărţi efectivul blocului în cîteva tabere. Acum taberele îşi 'dau mîna una cu alta ca peste gard şi respiră uşurate. Totuşi, simt că e vorba mai degrabă de un armistiţiu. Cu primul prilej ele se vor reîmpărţi, apărînd cine ştie ce cauze. Domnul

Baltazar, croitor de elită (cînd e treaz) sau „doctor în croitorie", cum se autointitulează, rosteşte neîmpăcat în urma acestei dizolvări a conflictului o frază napoleoniană citită în nişte memorii : „Ar fi trebuit să înving la Moscova... Repet, trebuia să înving la Moscova..." Are chiar nostalgia pe care trebuie s-o fi avut împăratul cînd rostea aceste cuvinte la Sfînta Elena ; chiar şi abdomenul lui bombat capătă forma cam feminină pe care o avea cel al ilustrului personaj.

Domnul Baltazar trece dealtfel drept un om de spirit pentru că face două-trei glume pe an, pe care le repetă ori de cîte ori are ocazia, rîzînd zgomotos de fiecare dată ; la coada ochiului stîng îi apar lacrimi. în acest trimestru, profitînd de faptul că nimeni nu ştie cum o cheamă pe adulterina cu care coabitează domnul Lepădatu (s-a aflat că maşina este a ei), a numit-o Doamna Nouă ; sub această denumire o identifică toată lumea. Cînd se iveşte prilejul şi anume cînd cei doi sînt împreună, iar cineva din apropiere rosteşte: ,.uite-o pe aia nouă", domnul Baltazar adaugă invariabil : „Şi cu sergentul zece" după care se îndepărtează cîţiva paşi ca să poată rîde nestingherit. În asemenea ocazii doamna Elvira pufneşte dispreţuitor şi-l fulgeră cu privirea agasată de aceste refrene umoristice. „Parc'ar fi revelion la televizor" spune ea sarcastic. Motivul real pentru care doamna Elvira nu-l suportă pe domnul Baltazar nu-l constituie însă nici pe departe umorul precar şi insistent al acestuia. Ceea ce o scoate din sărite e faptul că în şapte cazuri din zece domnul Baltazar umblă descheiat la pantaloni. „Cum o fi uitînd aşa ceva ? spune ea revoltată, doar altă treabă n-are!" De prisos să adaug că atît doamna Elvira cît şi celelalte fete au abandonat ideea emigraţiei cu ajceeaşi hotărîre cu care o îmbrăţişaseră şi sînt preocupate în prezent de asigurarea unor locuri de veci cît mai decente pentru toată trupa. M-au cointeresat şi pe mine în această afacere (teoretic, căci neputîndu-mă deplasa nu le sînt de nici un folos) ameninţîndu-mă că există riscul să mă în-groape Primăria —- mai exact să mă ardă într-o groapă cu var. Nu ştiu de unde le-a venit o imagine atît de exaltată ; dar cum mirosul de var mi-a făcut, nu ştiu de ce, întotdeauna rău, am consimţit să ne organizăm nişte locuri de veci cît mai apropiate între ele. Impresia mea e că doamna Elvira

întrevede astfel posibilitatea efectuării unor vizite reciproce şi în această situaţie a cărei realitate preferă s-o ignore. Ne vedem ceva mai rar acum, căci ele aleargă întruna devotate cu totul acestei activităţi. Au trecut cu ocazia asta şi pe la magazinul cu „produse de marmură şi artă" care are în vitrină cîteva modele de cruci şi un monument funerar. Cum fondurile necesare împlinirii acestor speranţe întrec cu mult sumele de care dispune fiecare dintre candidate, au început să inventarieze şi posibilităţile de a cîştiga nişte bani. încît zilnic, cîte două fete din trupă stau la cozi făcînd cumpărături pentru cîteva familii din cartier care n-au nici timp şi nici răbdare pentru aşa ceva. În schimbul acestor servicii fiecare din ele primeşte cîte o sută de lei. Eu nu particip la împărţirea acestor sarcini întrucît ele consideră că Angelo va fii atît de bucuros să scape de mine încît achitarea sumei necesare va fi o adevărată plăcere pentru el. În felul acesta mi-au dat de înţeles că, după opinia lor, nu sînt. o binefacere pe capul lui — ceea ce, într-un fel, e şi. părerea mea.

Uneori mă întreb dacă e drept să blochezi viaţa cuiva, astfel, printr-o căsătorie care de cele mai multe ori, după un interval de timp, mai lung sau mai scurt, devine doar un contract care te obligă să începi să minţi. Vrei-nu vrei te trezeşti mincinos. Dacă aş număra cantitatea de minciuni schimbate între mine şi Angelo de-a lungul unui singur cincinal aş obţine o cifră impresionantă şi, desigur, cifra reală ar fi şi mai mare dacă eu aş şti cu precizie toate minciunile emise de el. Dar cine vrea să le ştie ? Instinctul de conservare cîştigă cel mai adesea duelul cu inteligenţa noastră şi o sileşte să-şi plece capul acceptînd cele mai obraznice înşelătorii. Ţin minte cum după vreo doi-trei ani de căsnicie am avut un scandal în finalul căruia Angelo mi-a strigat nici mai mult, nici mai puţin că sînt o tîrfă. Am rămas cu gura căscată de uimire (cred că şi de plăcere) pentru că era prima oară cînd mi se făcea un asemenea compliment. (îmi mai spusese o singură dată aşa ceva un coleg în şcoala primară care-mi surprinsese o mostră din corespondenţa pe care o întreţineam cu un băiat dintr-o clasă mai mare ; dar cum nu mă puteam bizui la nesfârşit pe vorba unui copil, o clasasem.) Şi atunci am vrut să văd cît poate să accepte Angelo — i-am răspuns că are dreptate şi după cea mai repetat, din ce în ce mai furios, de cîteva ori în şir omagiul, a plecat să se culce trîntind uşa. N-am făcut nici un efort să-l împac şi nici nu m-am dus în zilerle

următoare să-i explic că se înşeală şi că eu... nici gînd... etc. După cîteva zile în care n-am schimbat mai nici un cuvînt, lui Angelo i-a trecut supărarea — am respirat atunci uşurată, neliniştită şi edificată. însemna că poate suporta aşa ceva. Această perspectivă mi-a deschis oarecum un orizont pe care-l crezusem inexistent — şi de care, la ora aceea, nici prin cap nu-mi trecea să profit. Dragostea pentru el îmi trecuse şi lăsase în urmă doar orgoliul de proprietară a unui bărbat eu trăsături frumoase după care femeile întorceau capul pe stradă, neînțelegînd de ce s-a însurat cu mine. La drept vorbind nici eu nu ştiu de ce m-a ales ; sigur, era vorba de o mică situaţie. Dar am aflat, abia după căsătorie, că el refuzase o partidă strălucită, fiica unui ministru care avea o avere considerabilă (casa lui a devenit sediul unei instituţii culturale mai tîrziu), care era ea însăşi o pianistă cunoscută. Am văzut chiar şi -o fotografie pe care i-o dăruise (pe dosul ei scria : ai să mă uiţi vreodată ?) şi care înfăţişa una dintre cele mai frumoase femei pe care mi-a fost dat să le văd. I-am şi spus atunci soţului meu : zău dacă te înţeleg. Dar a ridicat din umeri : multe nu înţelegi tu. Acum înclin să cred că i-a fost frică de superioritatea ei sau, poate, o fi simţit că această frumuseţe nu-i e adresată. Dar cum o fi putut să renunţe ? Căci una e să-ţi dai seama de asemenea lucruri şi alta să te conformezi. În ce mă priveşte, nu m-am aflat în situaţia de a opta. Angelo a fost singurul .bărbat care mi-a cerut mîna şi probabil că în afiara lui n-ar fi făcut-o nici un altul. Viaţa noastră ulterioară ne-a demonstrat cu prisosinţă — cel puţin asta e părerea mea sinceră — că nu ne eram deloc predestinaţi.

S-a întâmplat aşa cum s-a întâmplat de pildă cu Nedelcu Eilena care în timpul şcolii învăţa, cu un profesor, să cânte la violoncel. Am văzut-o pe stradă vreo douăzeci de ani mai tîrziu în uniformă de miliţian. De ce-o fi învăţat ea câţiva ani buni să cînte la violoncel ? Mai ales că nu-d plăcea deloc. Şi, oricum ai suci întrebarea : de pildă, de ce s-o fi făcut miliţian ? ceva rămîne imposibil de explicat — o anumită ruptură a destinului. Asemenea rupturi avem fiecare : destinul nostru este fragmentat în asemenea bucăţi care nu seamănă uneori deloic una cu alta, aşa cum nu seamănă binele cu răul. Cu toate acestea s-ar părea că este vorba despre aceeaşi persoană; şi aista ne şi incită să descoperim oarecare coerenţe. De fapt, e

limpede că sîntem formați dintr-o suită de personaje care ne seamănă fizic (dar nici fizic întotdeauna : la furie, chipul meu, de pildă, mi-e de nerecunoscut. O altă ființă din mine, prezentă la spectacol, mă vede şi observă cu voce albă, puțin îngrijorată : dar nu sînt' de mine scenele astea... nu sînt ale mele cuvintele astea... Şi totuşi eu le rostesc, cu o satisfacție îngrozitoare), un set de larve nedezvoltate niciodată deplin, dar care prind pe rînd cîte un sezon bun ca să-şi rotunjească trăsăturile. Sezon bun — vorba vine. E vorba întotdeauna de un sezon- rău. Aşa cum într-o iubire abia cînd ți se face un rău insuportabil simți cu adevărat în ce măsură eşti legat de cel iubit. S-ar părea că abia atunci, rana adîncă lasă să pătrundă în sînge, cît mai profund, lanțul. Aceste sezoane rele sînt poate acele anotimpuri în infern despre care vorbea un poet. Au chiar temperaturile infernului la care înfloresc viruşii indivizilor necunoscuți care zac în noi aşteptînd o ocazie. (Această comprimare nu ajută la nimic.) Le ajunge uneori o simplă îmbrățişare, de pildă. Una întâmplătoare în timpul căreia cineva din tine — se trezeşte punînd lîngă tâmplele celuilalt, ca un cartuş, întrebarea: de unde vine amețeala asta fulgerătoare care te aruncă exact în foc ? Momentele în care deşi ştii de tine eşti incapabil să te urmezi şi mergi unde vrea dogoarea aceea irespirabilă şi asta secunde întregi, lungi, care par ore, zile — adică aproape trei luni. Un anotimp. Cineva strigă chiar în fața uşii mele.

— Hei, ce dracu' dracului faci acolo, locotenente ?

Locotenentul e un hoț care o ia la goană — paşii lui se aud o bună bucată de vreme însoțiți de cîteva țipete de femei între care recunosc glasurile surorilor Lipa. Ele care au fost atacate de hoți în copilărie (una din ele are o cicatrice pe braț de atunci) tremură mereu, de frica lor. Cînd povesteşte acest episod Angola Lipa devine şi ea, o clipă, alta. Are o voce convulsivă şi un rictus arierat îi cutreieră fața de colo pînă colo. Tremură puțin (sora ei îi întinde în asemenea ocazii un pahar cu apă şi-o îndeamnă să schimbe subiectul, dar e prea tîrziu ; dacă rictusul acela a apucat să se instaleze nu mai e nimic de făcut) şi are o ciudată notă de sinceritate care depăşeşte însăşi sinceritatea. E ca o alunecare de teren a sufletului. Dedesubt se vede un copil traumatizat pe oare nu-

mi place să-l privesc. După scenele acestea simt nevoia să mănînc zahăr. Ah, sîntem uneori ca gîştele : ne place să ne băgăm numai unde-i şi mîl. Cineva ţipă tare : L-au prins ! După care începe să plîngă. E vocea unei cucoane despre care fetele spun că face pipi pe scaun şi cînd se duce în vizită. După zgomotele auzite pot spune că dispun de o viziune globală asupra întâmplării, dar nu simt nevoia s-o verific uitîndu-mă pe geam, deşi am vaga bănuială că pe mine mă viza locotenentul. El nu ştia că ar fi făcut o foarte proastă afacere. îşi închipuie probabil că ţin sub saltea cine ştie ce sumă de bani şi întrucîtva are dreptate. Acolo as ţine-o dacă aş avea-o. Zilele trecute mi-a venit să-i scriu lui Angelo cum i-ar fi scris Margueritte lui Armând Duval : „Am nişte dureri sîcîitoare în piept. Nu mă căuta zilele astea. A ta pe veci, M." Lui Armând nu-i rămînea decît să tragă şnurul soneriei, o jumătate de oră după primirea acestei scrisori, şi să întrebe cu îngrijorarea răsărindu-i pe faţă „ca un cîine înaintea ogrăzii" :

— Ce se întâmplă cu tine ?

Şi ea răspunzînd alb : „Să ţii minte că n-ai voie două lucruri. Să mori şi să înnebuneşti."

Ajungînd în acest punct am renunţat fireşte la idee. Angelo s-ar fi simţit tras pe sfoară. N-a avut niciodată încredere în mine şi din punctul ăsta de vedere îl admir. De altfel, acesta a fost unul din puţinele noastre puncte comune. Şi dacă nu mi-e greu să explic de ce m-am căsătorit cu Angelo- fără să fi simţit că „altfel nu se poate" mi-e, în schimb, mult mai greu să explic de ce m-am căsătorit a doua oară tot cu el, după ce divorţasem la doi ani după naşterea fetiţei. Poate că aşa trebuia să fie : amîndoi am fost ca nişte somnambuli mînuiţi de bunul plac al acestei boli. Nici nu ştiu cum ar fi fost altfel deşi, desigur, există o mulţime de variante pe care să mi le pot imagina.

Constat că în toate, însă, apare şi el, chiar dacă nu-i confer nici un rol. Există ca un figurant, sau ca o notă rătăcită într-o melodie de care habar n-are. Ştiu că m-a socotit întotdeauna (şi din cauza modului său convingător de-a o demonstra a convertit destui membri ai familiei) puţin cam bizară... Cum ipostaza mi-a convenit, m-am străduit să n-o dezmint — sau nu întru totul. Nici nu era prea greu de vreme ce deţineam eticheta. Dar, din punctul meu de vedere, bizarii erau ei, cu modul lor inconştient de-a mă izola şi de a mă considera

compromițătoare prin tăcerile mele alarmante ce durau zile în şir, prin accesele mele de furie oare erau expresia normală a unei revolte comprimate luni în şir, ca şi prin obsesiile mele care deveniseră din ce în ce mai apăsătoare. Ei uită un lucru. Că n-am avut niciodată o familie tandră în jurul meu şi că n-am văzut niciodată bunăvoință unul față de altul la cei din jurul meu. Cum aş fi putut să fiu altfel ? Consideram o victorie faptul că nu-i uram : mi-erau indiferenți şi străini şi mă trezeam adesea întrebîndu-mă ce caut în mijlocul lor. Rămâneam, în asemenea momente, cu furculița în gură cîte un minut întreg — fără să-tmi dau seama că-i băgăm în sperieți. Apoi vorbeam, ca să le arăt că mă gîndeam la ceva, şi povesteam visul cu domnul Vlădescu, un ins pe care nu-l cunoşteam şi pe care l-am visat ani în şir. înalt, uscățiv, pleşuv, cu o servietă diplomatică în mîna stingă (dreapta era retezată din cot) domnul Vlădescu mă teroriza cu lecțiile sale de morală şi cu gesturile lui tîmpite. îmi ținea discursuri pe diferite teme, atît de plicticoase şi de enervante că tot timpul mă străduiam să mă trezesc ca să scap de el. Odată domnul Vlădescu m-a scuipat în obraz — în Mul acesta ne-am despărțit pentru totdeauna. în aceeiaşi perioadă Angelică visa că-l urmăresc nemții şi se trezea izbind tăblia patului în timp ce încerca să se apere de cîte unul care se apropiase prea mult. Mi-era uneori frică să nu-şi schimbe nemții direcția de atac, ca nu cumva -pumnul disperat pe oare Angelică îl expedia în tăblie sau în perete să mă nimerească pe mine. Din fericire au ținut-o tot timpul aşa cum apucaseră. De jos se aude scheunatul jalnic al unui pisoi — şi mi se pare că-mi aud sufletul. Dar asta ar fi trebuit să se întâmple mai demult : pe vremea cînd soțul meu obişnuia să spună despre mine că ori de cîte ori deschid gura o fac pentru a scoate adevărul în relief. Cît sarcasm investea în această propoziție de care a fost de-a dreptul îndrăgostit o vreme, numai bunul Dumnezeu ştie.

— Trebuie, cum să-ți spun eu, să fii om de bun simț. Nu ştiu cine a rostit fraza asta pentru că vocile s-au calmat şi acum seamănă toate între ele şi, în plus, a reînceput să plouă.

Pe o ploaie ca asta, acum o lună, s-au auzit nişte ţipete îngrozitoare din apartamentul celor doi fraţi. Am aflat pe urmă că el i-a tăiat obrazul cu lama în timp ce dormea. A umblat o vreme cu un plasture mare, iar acum, pe obrazul ei stîng, o cicatrice înzorzonată, semănînd cu un pui de brad, pare a şopti că ne sîntem victime unii altora. Cicatricea ar fi putut să lase urme mai discrete dacă posesoarea s-ar fi dus imediat la doctor, însă a amînat foarte mult de teamă că acolo i se bea sîngele după cum a avertizat-o din sadism domnul Cernăianu care într-o zi m-a oprit să-mi declare că, după cîte-şi aminteşte (domnul Cernăianu seamănă cu Veturia Goga), în tinereţea dumisale, cînd s-a hotărît să se însoare, umbla „şi după avere şi după frumuseţe". Nu ştiu de ce mi-a spus-o, dar cum ideea mi s-a părut mult mai interesantă (întrucît însemna o combinaţie) decît însuşi domnul Cernăianu, l-am felicitat pentru ea şi m-am trezit urîndu-i s-o folosească în continuare. Dar nici domnul Cernăianu nu era mai prezent decît mine : a început să-mi descrie averile pe care la pierduse, insistînd în chip deosebit asupra unui heleşteu a cărui urmă a dispărut cu totul. I se părea nedrept şi din cauza asta nasul i se încreţise de tristeţe. Atunci mi-am lăsat bastonul să cadă şi baletul pe care acest individ cu sensibilităţi arheologice l-a executat ca să-l poată culege (în iarna asta reumatismul i-a dat mult de furcă) mi-a provocat o satisfacţie greoaie, urîtă şi degradantă, pe care nu mi-a fost ruşine s-o identific. Am crezut că se va simţi jignit (eram convinsă că am pe faţă un rînjet pe care soţul meu mi l-a descris în repetate rînduri, dar se vede că trebuia să fii expert ca să-l detectezi) dar domnul Cernăianu are, ca toţi muritorii, momentele sale de orbire. De la heleşteu a trecut la cai. Deşi aci aş. fi .putut plasa cîteva vorbe care să-mi evidenţieze competenţa — altminteri, reală —- precum „chişiţă", l-am ascultat pe el care se referea mai mult la partea morală a chestiunii. „Calul bun se vinde, doamnă, din grajd" a spus între altele şi atunci m-am formalizat ripostîndu-i că dacă e adevărat că tatăl meu a avut un grajd modest, de numai cîţiva cai (cu care a reuşit să piardă spectaculos de cîteva ori) nu e un motiv totuşi ca să mă numească aşa. Domnul Cernăianu nu pricepea ce mi-a venit şi asta m-a înfuriat de-a binelea. Adevărul e că mă enerva de mult.

Pe scurt, am rupt relaţiile cu acest domn despre care am auzit lucruri îngrozitoare. Sigur că ăsta nu-i un motiv. Toţi auzim aici diverse lucruri unii despre alţii şi acestea sînt mai

toate lucruri îngrozitoare. Dar domnul Cernăianu este ridicol. De curînd şi-a lipit pe uşă nişte poze decupate din reviste (o minge şi un telefon, la început, la care s-au adăugat un băiat cu patine cu rotile şi o maşină de scris) scoţînd totodată tăbliţa cu numărul apartamentului. Toată lumea s-a străduit o vreme să aleagă o interpretare potrivită acestui fotomontaj, care a devenit şi unica modalitate de identificare a locuinţei sale. Gînd aud strigîndu-se „uşa eu minge şi cu telefon" ştiu că cineva îl caută pe domnul Cernăianu. În ce mă priveşte îmi face greaţă ideea de a le lua în discuţie. Acum, că ploaia a devenit violentă şi ea, îmi dau şi mai bine seama de faptul *ca* mi-e teamă de ridicol. Mi-a fost întotdeauna. Cu o singură excepţie despre care cred c-am mai vorbit.

Ar trebui să spun că-mi amintesc că pe o ploaie ca asta (multe din amintirile mele se leagă de ploaie ; ea-mi stîrnaşte sensibilitatea acum, aşa cum altă dată îmi stîrnea acţiunile... pe ploaie, îmi plăcea să dispar de acasă) ne-am despărţit odată pentru două săptămîni care mi s-au părut cele mai lungi din viaţa mea. Dar adevărul e că nu-mi amintesc, ci-mi imaginez ; amintirea îşi merită numele doar în privinţa faptului că acele două săptămîni mi s-au părut un coşmar. Ţin minte că tot atunci mi se umpluse bucătăria de gîndaci mari, negri.

Cele două coşmaruri se completau reciproc şi prindeau consistenţă unul prin altul. Priveam teancul acela de gîndaci striviţi şi ştiam că-mi privesc disperarea — şi că-i privesc absenţa. În acea perioadă mă schimbasem : iubirea strică uneori caracterul. În schimb începusem să tînjesc după meseria mea şi cred că atunci am lucrat mai cu poftă ca niciodată. Nevoia de dragoste se traduce cîteodată şi în patima pentru meserie. Cred că era o senzualitate deviată, difuză, în tot ce făceam. Atunci mi-a trecut prin cap că poate şi ceilalţi sînt la fel. Mai ales femeile orgolioase. Devenisem aptă să înţeleg totul. Gîndurile şi dorinţele mele ţinute veşnic în frîu, veşnic la rece şi Ia întuneric, ca untul, îmi conferiseră o stranie acuitate. Izbucneam în plîns din orice şi nu puteam citi anunţurile mortuare fără să-mi simt obrajii căzînd în colţurile buzelor ; după cum erau zile cînd nu mă impresiona nimic şi nu mă lăsam atinsă de nimic în afara aripei uşoare a acelei iubiri înflorite, ca muşchiul, pe coaja lipsită de soare a copacilor... Ţin minte că ne aflam odată în cimitirul Bellu — şi că acolo, în faţa atîtor martori ascunşi în pămînt, iubirea mea s-a simţit mai datoare ca oricînd să trăiască.

Crucile înşirate în jurul nostru nu mai conţineau nici un avertisment, ci doar rugăminţi, ci doar mandate. Şi mi-am simţit vocea tremurînd, nu de mila lor — ei erau complicii noştri, atunci — ci de dorinţă adevărată. Nu, nici moartea nu impresionează întotdeauna. Sînt zile în care n-o înţelegi.

După care urmează zile (în care ai puţină moarte în suflet) cînd toate morţile te ating. Aproape că sîntem siliţi să împingem, an după an, ca nişte gospodari vicleni, gardul tinereţii mai departe. Dar atunci puteam vorbi despre orice ; avem păreri în orice domeniu pentru că avea cine să le asculte. Mi se părea că-mi regăsesc inteligenţa şi că ea, suplă, vioaie, nervoasă îmi sare în braţe ori de cîte ori întîlneam privirea dragă, acei ochi părînd puţin opaci, care se împăienjeneau atît de uşor... Nu eram deloc de părerea doamnei Bovary „cunoştea acum cît de mici sînt pasiunile pe care arta le exagera". Mi se părea atunci că, dimpotrivă, abia arta le oferea dimensiunile pe care se cuvenea să 'le aibă. Doar ea restabilea ordinea firească a universului în care mă aflam. Astăzi refac toate aceste gînduri cu oarecare greutate. Nu mai ţin minte amănuntele, iar cînd ele răsar totuşi, prin cine ştie ce miracol, proaspete în memorie (întotdeauna cîte două, nu ştiu de ce) nu mi se par deloc convingătoare. Au căzut în ridicolul pe care-l are orice iubire privită de la distanţă. Ţin minte în schimb intensitatea aceea fără nume care le transfigura atunci şi fără care n-ar fi supravieţuit. în acea perioadă soţul meu era un bun termen de comparaţie, cu atât mai mult cu cît îşi încordase la maximum toată rigiditatea.

Astăzi pot să spun că traversa poate o experienţă paralelă cu a mea. Ofta deseori în somn şi bolborosea tot felul de fraze. Cine ştie dacă nu era îndrăgostit şi el? Uneori mi-ar fi părut bine să fie aşa. Vine o vîrstă sau un moment începând de la care fidelitatea nu se mai leagă de cineva anume, ci de tine însuţi. Nu mai ţii să-i fi credincios cuiva, ci doar ţie. Şi uneori această fidelitate cuprinde şi destule trădări. Odată l-am surprins discutând cu un vecin chiar despre artă. „Iunel, zicea Angelo, şi era de mirare că nu era în stare să pronunţe Ionel ca toată lumea, Iunel, cui, la urma urmei, folosesc toate astea ? N-am fost în stare să citesc ca lumea decît cărţile de ştiinţă şi poliţistele. Poezia m-a descurajat întotdeauna..." Mi-

aduc aminte că Iunel (care mai mult ca sigur scrisese poezii în tinerețe) găsea că nu toată poezia te descurajează. Și l-a citat pe Minulescu : „Cheia de la poarta verde", dar pierzînd şirul a adăugat la întâmplare : „S-o aruncăm la miezul nopții". Lucrurile astea s-au întâmplat demult. Iunel a murit eleetrocutându-se după ce, cu o zi înainte, ne făcuse proşti pe toți. Moartea lui, survenită imediat după exprimarea acestui diagnostic, a conferit cuvintelor sale o ciudată, dar nu nemeritată realitate. însuşi faptul că afecțiunea noastră alege întotdeauna ființe opuse nouă, complet diferite, pentru a li se dărui, e semnul că aproape toți, fără excepție, conştient sau nu, sîntem nemulțumiți de noi înşine.

Asupra acestor ființe inima mea se întoarce doar din încăpățînare. Mai exact : tînjesc după aceste instantanee dar n-am nevoie de ele, decît pentru a nuanța la ne- sfîrşit un impuls insuportabil despre care nu ştiu să spun dacă e înțelept sau imatur. E vorba de o încredere specială în ele, bazată pe lipsa de încredere. Ceva în genul : nu mai ai ce pierde. Oriunde aş întoarce capul urechile mele aud asta. La televizor, câteva femei filmate în prim plan în timp ce ele citesc pe ascuns cam acelaşi text, au părul călcat parcă cu fierul. Și un şir întreg de bărbați care iau notițe inutile, în timp ce aici se aude o voce de bărbat țipând pe geam : „Să nu-mi ceri o cană cu apă ! Să nu te pună Dumnezeu să-mi ceri o cană cu apă !" ; toate frazele pe care le aud de la o vreme incoace mi se par bălți de cuvinte. Povestea cu cana cu apă s-a întins. Fiul meu, care trebuie să sosească pentru cîteva clipe, va fi şocat de acest dialog care acompaniază susurul ploii. Va spune : „Cum suporți dumneata toate astea ? E un scandal..." Acest „dumneata" cu care mi se adresează e adevărata lui verighetă. L-a preluat de la soția lui. Pînă la căsătorie îmi făcea plăcerea de a mă tutui. Apoi a început, vorbind despre mine, să spună „dînsa", aşa cum spun moldovenii şi la cratițe : „dînsa e-n cui". Și va pleca grăbit, nu înainte de a-mi săruta în goană mîinile. Va spune, poate, cum spune uneori :

— Ce mâini frumoase ai dumneata ! Mîini de pianistă.

În felul acesta va pleca cu inima uşoară. Mi-am iubit întotdeauna fiul mai mult, de aceea îi pot ierta orice. îmi place chiar faptul că m-a garat pe o arteră necircuiată a inimii sale. E tînăr, şi nu mai însemn mare lucru pentru el. E un fiu bun însă. Eu înțeleg prin fiu bun un om care ştie să se țină singur pe picioare. Bărbatul acesta după care femeile întorc capul pe stradă este fiul meu : iată un lucru care-mi place. De când am

avut copii am devenit excesiv de superstițioasă. îmi amintesc şi momentul în care Eugen a devenit brusc, sub ochii mei uluiți, un bărbat, o ființă care se descurca singură. N-au fost etape. A fost o clipă în care l-am privit mai atent şi în care l-am văzut aşa cum era. Un om pe care-l născusem, dar care nu-mi mai aparținea. Cred că a fost o clipă de spaimă. Se bătea cu verii lui. Am observat atunci pe fața lui o expresie nouă, pe care îndârjirea i-o accentuase mai mult şi în care recunoşteam vag ceva din propria mea fire, un fragment dintr-o anume expresie a tatălui său, dar şi ceva nou, dincolo de ele, care conferea chipului drag o individualitate pertinentă şi care mă obliga să constat ceva străin mie în făptura aceasta căreia îi dădusem viață. Puteam să-mi repet de mii de ori fraza asta — nu înțelegeam cum se făcea că acest băiat nu existase înainte de a-l naşte eu. Era atît de îndreptățită existența lui... Era el însuşi, era o stare bărbătească în stare pură, surprinsă chiar la izvoarele sale. Şi era o bătaie în care el n-avea nici o şansă. Avea trei adversari împotriva tui — poate că asta şi agravase expresia aceea pe fața lui. L-ar fi putut trînti oricînd cu capul de pietre. Îi oprea prezența mea. Fiul meu simțea asta, şi lupta, pur şi simplu, disperat. Lupta asta a lui mi l-a făcut mai altfel drag decît pînă atunci. Am realizat că ființa lui aparține în primul rând propriei sale conştiințe şi nu mie — cum crezusem pînă atunci, în primii lui trei ani de viață, şi în acelaşi timp simțeam mai limpede, mai clară şi mai serioasă legătura dintre noi doi.

Era ca şi cum mi-aş fi privit deodată inima bătînd prin pieptul desfăcut cu un cleşte energic în două. Altele au fost relațiile, mult mai reci şi mai corecte, cu fiica mea. Ea a fost a tatălui său din clipa cînd s-a născut. îi semăna foarte bine dealtfel : aceiaşi ochi albaştri (am observat că mi-e imposibil să comunic total cu oamenii cu ochi albaştri), acelaşi pâr bogat, des şi ondulat, bineînțeles atît de blond, încît toată lumea îmi contesta maternitatea.

Eu însămi mă uitam adeseori cu îndoială la ea. îmi repetam : „e fiica mea", îmi aminteam cele optsprezece ore de chin de la naştere (pe care dealtfel le uităm imediat) ca să capăt certitudinea legăturii dintre noi. Nu-mi semăna cu nimic, din fericire pentru ea.

Era rece, apatică, izbucniri frenetice care nu semănau cu ale m<=ie, şi extrem de feminină. Mi-a plăcut ideea că « ᵛ'ª

avea de unde să aleagă cînd se va mărita ; ptioiui că va alege bine. Nu-i tremura vocea niciodată fetiței mele şi în afară de perioada cînd era un sugar ca oricare altul şi suferea de colici, n-am văzut-o plîn- gînd niciodată. Mi s-a spus că nici atunci cînd a născut n-a scos un strigăt. Angelică e mîndru de ea şi susține că este singura femeie care l-a dat gata în viața lui. Relațiile mele cu ea au fost întotdeauna rezervate şi uneori chiar încordate ; au existat însă şi cîteva momente de căldură în care fiică-mea s-a dovedit, slavă domnului, o femeie obişnuită. E ciudat că toți vrem ca fiicele noastre să fie, în primul rînd, nişte femei obişnuite. Ideea unui destin ieşit din comun ne sperie (la băieți, da, îl acceptăm). Excentricitățile lor ne alarmează. Iar fiică-mea nu are decît una : sparge farfurii cînd e nervoasă ; bineînțeles aproape pe toate. Le ia metodic, pe servicii şi pe dimensiuni, şi le face țăndări cu o satisfacție cum cred că numai Lefter Popescu a mai încercat în *Două loturi*. A doua zi după asemenea evenimente, rare ce-i drept, Angelică îmi dă un telefon exaltat, după care pleacă la cumpărături, — ea nu suportă să tîrguiască aşa ceva. Eugen se amuză cînd aude reportajul pe care i-l face taică-său ; Angelică prezintă lucrurile în aşa fel încît ai crede că fiică-sa tocmai a descoperit leacul cancerului. De prisos să adaug că extravaganțele mele nu l-au entuziasmat niciodată. Cred că n-am ştiut să mi le impun. îmi vine să spun ceea ce spunea Baltazar că spunea Napoleon : trebuia să înving la Moscova... Ei bine, s-ar fi cuvenit să înving şi eu undeva. Nu la Moscova fireşte căci, deşi mi-e ruşine s-o spun, această victorie n-ar fi avut pentru mine semnificația pe care i-o acorda celebrul împărat; dar undeva, în propria mea familie, ar fi trebuit să înving şi eu măcar din cînd în cînd pentru a putea, răsturnînd uneori procentele şi interpretîndu-le conform momentului, să pot trage concluzii ceva mai satisfăcătoare.

Daca aş țme cu dinții să mă compar în continuare cu imparatul ar trebui să recunosc însă că am dus-o dintr-un Waterloo în altul. Dw nu maj acor<i acestui fapt nici un fel de importanță. învingă+ori sau învinşi — ce importanță are ? Ochii mei nu mai sini î„ stare să observe diferența dintre unii şi alții. Acum nu ao.,^ acestei diferențe semnificație mai mare decât diferenței dintre a avea balconul înspre stradă sau înspre grădină (fireşte, problema nu se pune decît pentru cei care au balcon sau care vor să obțină unul). Din această cauză, ori de cîte ori cineva mă întreabă : unde dă balconul dumneavoastră ? eu ştiu că de fapt vrea să ştie ce am realizat

în viață. Şi bilanțurile nu-mi plac. Cînd sânt silită să mă gîndesc la asta, capul meu mi se pare întors din drum, şi-mi simt gura într-o parte ca atunci cînd ai mîncat ceapă. Dar, cine ştie, poate că fără să ştiu şi fără să vreau, acest bilanț s-a făcut singur şi este înscris în ființa mea. Altminteri de ce aş tresări ca şi cum cineva mi-ar fi pus pe neaşteptate o bucățică de gheață sub guler ori de cîte ori mă zăresc în oglindă sau în geamurile vreunei vitrine ? Mi-e greu să mă recunosc — şi aşa cum o privesc în geamurile murdare ale magazinelor, silueta acestei femei bătrâne şi slabe, cu o privire cam rătăcită, mi se pare veşnic de vânzare. O marfă învechită pe care n-o cumpără nimeni, un simulacru de marfă, ca acele caşcavaluri de plastic care zac cu anii, părăsite de fantezia greoaie a unui vitrinier neinspirat printre cutii goale şi sticle în alimentarele de cartier. E atît de simplu... ridurile frunții mele, apărute de timpuriu, din perioada primelor clase de şcoală, cînd îmi încrețeam .toată fața ca să par atentă în timp ce mintea mea hoinărea pe strada lui Sandu Manea, au desenat cu migală chiar harta satului în care m-am născut şi din care Angelică pretinde că n-am învățat nimic. La colțurile ochilor pot fi recunoscute cu uşurință micile liziere de salcîmi care sînt uneori înfloriți. Gura mea desenează un arc părăsit de capetele căruia atîrnă sforile. De acolo se deschid cele două-trei străzi pe care am locuit succesiv în copilărie. Şi aşa mai departe. Există apoi semnele acestui oraş în care am venit oîndva atît de tînără. Ele s-au adunat în bărbie, evocînd, una eîte una, ca povestitorii *Decameronului,* istorioarele şi misterele persoanelor care s-au mişcat sub înfățişarea mea de-a lungul timpului. Adesea, aceste cute mici şi frînte, aglomerate, par că stau la coadă cu o cerere în'mînă... Iar istoria inimii mele e amestecată pe gît, unde în hățişul acesta de linioare este greu să desluşeşti un mesaj coerent. Dar în pergamentele mele mi se pare că desluşesc uneori, ca într-o halucinație, însuşi chipul țării mele. Mi se pare uneori că i-am refăcut toată istoria... Am visat şi eu războaie cu turcii, m-am luptat, în vis, cu popoarele migratoare, am băut otravă de cîteva ori. {Cineva mi-a scris Odată pe o fotografie de legitimație : „Seneca devine enigmatică" ; acesta a fost unul din momentele mele de istorie universală.) Am purtat tratative, unele victorioase şi altele ruşinoase, dar întotdeauna dramatice, am şovăit adesea uitîndu-mă în jur, am făcut erori luîndu-tmă după alții. M-am eliberat de cîteva ori de tot Mul de situații sau persoane care mă asupreau ; am căzut sub

asuprirea altora... în fine, am continuat să merg... Am stat la închisoare. (Am visat un anotimp întreg, noapte de noapte, că sînt la închisoare. O închisoare care era situată în strada Libertăţii.) în fine, m-am jucat şi cu puterea. Ştiţi ce înseamnă asta... înseamnă să fii iubit, iar tu să te afli în lenea obişnuită — aceeaşi sau alta, a inimii. Nu e un moment uşor — pentru că devii inconştient şi insensibil. Nu te gîndeşti atunci decît că e atît de simplu, că ţi-e atît de la îndemână să capeţi uh ton autoritar, să decizi, să te răzgîndeşti, să măreşti preţul fiecărui gest. Sigur că această mărire continuă a preţului nostru nu înseamnă decît o banală inflaţie, dar cine recunoaşte asta atunci ? Euforia aceasta se simte. Cînd eşti iubit, faptul acesta se simte şi el provoacă o stare de iubire latentă în toţi oei care te înconjoară, anulează ura sau o diminuează pentru că toţi se simt frustraţi privrndu-te... Orgolioşilor le pare rău că nu te-ai schimbat prin ei... Iar cuvintele tale par exprimate în valută. Ţi se pare că va fi mereu aşa, adică vei trece dintr-o iu/bire în alta ca dintr-un autobuz în altul. Şi dând cu piciorul unei iubiri, nu ştii niciodată că dai cu piciorul însăşi iubirii care se va retrage ofensată din preajma ta, lăsînd locul gol, prea tare, prea uscat pentru a mai înflori ceva acolo. De obicei, pe locul acela nu va mai răsări decît aceeaşi iubire, mai mică, mai firavă, prost întreţinută, ca un bolnav la azil, şi atunci, deveniţi înţelepţi, lipsiţi de coroană, ne vom mulţumi, modeşti, cu ea. Numai că e inutil. Nu mai eşti preşedintele unei inimi sau regina unei conştiinţe. Faci parte doar din consiliul de conducere, ceea ce e altceva. Veţi fi amîndoi din ce în ce mai nemulţumiţi. Nu te mai crezi în stare să inspiri decît o indiferenţă tandră... Îţi vei neglija obligaţiile şi vei sfîrşi prin a-ţi recunoaşte incompetenţa. Nu-ţi rămîne decît să te consideri învingător. Dar ce fel de stăpîn e acela care stăpîneşte un ţinut pustiu şi apatic ? Susţin că faţa mea seamănă cu ţara mea. Prin ochii ei au trecut cîteva viituri şi ei au rămas în continuare descoperiţi. Dar nu numai asta ne leagă. Pentru că dacă mă uit mai atent pot observa pe chipul fiecărui om de pe stradă un compendiu al istoriei noastre comune, pe care aş putea să-l descriu. Nu, nu e numai asta. Lucrurile sînt mai complicate. Suferim de aceleaşi boli ca două gemene. Cînd am avut nişte migrene îngrozitoare care n-au cedat decît la un tratament în-grozitor, la care mi s-a spus că au rezistat foarte puţini, în timpul injecţiilor chinuitoare în tîmple nu mă gândeam decît la un mod de bun simţ de a depăşi începutul acesta de criză pe

care-l simțeam. Orgoliul mă obliga să mă simt în felul acesta cît de cît utilă. Deşi este vorba de un orgoliu la fel de fals şi de deplasat ca acela pe care nu mă pot stăpîni să nu-l încerc atunci cînd aflu că n-a plouat decît în cartierul meu... Caietele mele (despre a căror existență nu ştiu decît două persoane, un bărbat şi o femeie) sînt o mărturie — puțin cam penibilă — în acest sens. Inteligența mea a reuşit adesea să se lepede de orgoliu. Dar sufletul meu i-a rămas pentru totdeauna ostatec şi mă tem că e prea tîrziu ca să-l mai pot elibera. E ca steagul acela pe care nici măcar o mare operă n-a reuşit să-l răscumpere... Şi atunci, ar trebui poate abandonat -— bineînțeles fără a prinde cineva de veste. Abia atunci aş şti în ce măsură prezența mea aici se justifică. Sau aş putea proceda la un schimb de captivi ; punînd, eventual, condiția ca acest schimb să se desfăşoare pe malul apei curgătoare în apropierea căreia m-am născut.

Iar înaintea ceremoniei să reuşesc să legăn, pe furiş, în valurile ei tulburi, mîna mea dreaptă — pentru a deveni dreaptă din toate punctele de vedere.

Lector: MAGDALENA BEDROSIAN Tehnoredactor: CONSTANȚA VULCĂNESCU

Apărut: *1983.* ***Bun de lipar:*** *25* ***III*** *1983.* ***Format:*** *16I54XS4.* ***Coli tipo:*** *16.*

c. 817 I. P. ..Informația" str. Brezoianu nr. 23—25 Bucureşti

Tia Șerbănescu
MUNTELE DE PIETATE
-roman-
CARTEA ROMÂNEASCĂ

CR